

ŽELEZAR

TEDNIK – GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 25. NOVEMBRA 1976

ŠTEVILKA: 47./48. LETO: XXV

Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl – Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ – Železarna Jesenice. Številki internih telefonov: urednik 483, administracija 484. Tisk: GP Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72

PLAVŽARJI IN MARTINARJI SO PREVZELI VODSTVO

Uspeh iznajditeljev, novatorjev in racionalizatorjev se ne meri samo po njihovem številu ali po številu v proizvodnjo uvedenih inovacij, temveč v glavnem po doseženem inovacijskem dohodku, po ustvarjenih prihrankih in koristih, ki so jih inovatorji prihranili in ustvarili s povečano produktivnostjo, ali prihrankih na surovih, materialnih, vzdrževalnih in proizvodnih stroških.

V letošnjem, drugem letu tehničnih in tehnoloških inovacij ter zaščite industrijske lastnine, TIIL YU 76, so bili prav plavžarji in martinari tisti, ki so z energetiki, stroj-

nimi in elektro vzdrževalci in drugimi do konca meseca novembra ustvarili najvišji inovacijski dohodek v višini 7.738.233,00 din, njim sledijo delavci iz TOZD Hladna predelava s 7.088.905,00 din inovacijskih

prihrankov, na tretjem mestu so iznajditelji, novatorji in racionalizatorji iz TOZD Valjarne s 5.014.933 dinarji letnih prihrankov in koristi, medtem ko so v TOZD VET prihranili 89.493,00 din, v ostalih enotah pa 103.496,00 din.

Vsega skupaj so naši prizadevnici uspešni iznajditelji, novatorji in racionalizatorji, skupaj z avtorji manjših obratnih izboljšav, v letoš-

(Nadaljevanje na 2. strani)

BOMO DOSEGLI V NOVEMBRU 100 % OPERATIVNI PROGRAM?

Po podatkih, ki smo jih zbrali tik pred zaključkom redakcije, 23. novembra, lahko pričakujemo, da bomo v Železarni kot celoti ob koncu meseca zelo blizu 100 % realizaciji mesečnega operativnega programa. Tudi mesečna odprema bo po dosedanjih rezultatih presegla 31.000 ton. Po posameznih temeljnih organizacijah združenega dela, na osnovi dosedanjih rezultatov, pričakujemo ob sklepu meseca naslednje rezultate:

V TOZD TALILNICE bodo mesečni operativni program presegli za okrog odstotek in sicer so izgledi, da ga v šamotarni presežejo za 50 %, v elektro jeklarni za dobrih šest odstotkov, v livarni za dva odstotka in v martinarni za dober odstotek, medtem ko bodo na plavžu verjetno zaostali za planom za okrog osem odstotkov.

Za odstotek ali dva bodo po dosedanjih izgledih zaostali za operativnim programom v TOZD VALJARNE. Računamo, da bodo v valjarni profilov plan presegli za dobre štiri odstotke, v valjarni žice za okrog tri, zelo pa se mu bodo približali v valjarni bluming in valjarni debele pločevine, medtem ko bodo v valjarni štekel za okrog šest odstotkov zaostali za mesečnim operativnim programom.

V TOZD HLADNA PREDELAVA izgleda, da bodo v celoti presegli mesečni operativni program za dober odstotek, pri čemer moramo poudariti, da operativni program za nekatere obrate te TOZD pomeni tudi mesečni družbeni plan. V žebljarni bodo okrog 17 odstotkov prek plana, v profilarni za okrog devet, v elektroodnem za dobre tri odstotke, v jeklovleku in obratu podbojarna bodo plan dosegli, v žičarni bodo za malenkost zaostali, medtem ko bo v hladni valjarni verjetno zaostanek znašal okrog šest odstotkov.

Svedo so vse to le predvidevanja, izračunana po doslej doseženih rezultatih in na osnovi tega možnosti, ki jih še imamo do konca meseca, z upoštevanjem dela v nekaterih obratih čez praznike. Prav gotovo pa lahko v preostalih dneh pride še do manjših odstopanj navzgor ali navzdol, kakor tudi do preseženja, za katere prav v tem času vsako leto poskrbijo naši delavci.

Vsem bralcem — sodelavcem in njihovim svojcem ter občanom jeseniške in radovljiške občine čestitamo k dnevu republike!

RESOLUCIJA O POLITIKI URESNIČEVANJA DRUŽBENEGA PLANA SFRJ V LETU 1977

V sredo, 24. novembra, so delegati v republiški skupščini razpravljali in dajali pripombe na osnutek resolucije o politiki uresničevanja družbenega plana Jugoslavije v letu 1977, v okviru družbenega plana SFRJ za obdobje 1976–1980.

Na podlagi pripomb bodo delegati SR Slovenije v zboru republik in pokrajin zvezne skupščine usklajevali besedilo resolucije z delegati drugih republik in pokrajin; ta naj bi bila sprejeta v zvezni skupščini 24. decembra.

Resolucija določa politiko družbenoekonomskega razvoja ter smeri ukrepov in akcij v letu 1977, ki bodo zagotovile, da bi v največji meri poskrbeli za uresničevanja srednjeročnega plana Jugoslavije. Ob tem pa uveljavljamo tudi kontinuirno planiranje.

Zvezni izvršni svet, ki je poleg osnutka resolucije predložil tudi oceno in stališča o uresničevanju srednjeročnega plana v letih 1976 in

(Nadaljevanje na 7. strani)

KAKO ZMANJŠATI STROŠKE IN VEČATI STORILNOST

Ob kritičnih ocenah poslovnih rezultatov železarne Jesenice v devetih mesecih letošnjega leta smo vzdrževalci elektro naprav pričeli bolj intenzivno razmišljati, kako bi prispevali k boljšemu zaključku poslovnega leta. Osnova za naša razmišljanja in pristop k akciji so bili sklepi druge seje konference ZK Železarne, ki so bili objavljeni v Železarju, dne 9. septembra letos.

Obratovodstvo je sklepe druge seje najprej temeljito razčlenilo in obravnavalo z vodji oddelkov, nato pa predloge zaključkov posredovalo samoupravni delovni skupini obratovodstva. SDS je te predloge v celoti sprejela kot svoj akcijski program in program, ki naj bo osnova vsem SDS v obratu elektro vzdrževanja za letos in tudi drugo leto. Po razpravi na SDS smo sprejeli naslednje sklepe in predloge:

— Elektro zastoji so v mejah planiranih. Na vseh nivojih pa se je treba prizadevati za nadaljnji trend padanja zastojev.

— Prikazovanje zastojev ni realno, kar mora elektro vzdrževanje vedno pristati na zastoje, ki jih določi proizvodni obrat. Da bi se temu izognili, se morajo v bodoče pred

koncem vsake dneve sestati odgovorne osebe elektro vzdrževanja in proizvodnega obrata in uskladiti čase zastojev. Vodje oddelkov dajo v tem smislu navodila svojim odgovornim osebam na dninah in zahtevajo od proizvodnih obratovodij, da storijo isto pri svojih delavcih. Vsako izkrivljanje in poenostavljanje teh dogovorov je treba sankcionirati in prenesti na višji nivo. Mnenja smo, da bo realno prikazovanje stimulatивно vplivalo na naše delavce, kar pa sedaj ni primer.

— Vodje oddelkov pripravijo mesečna poročila o zastojih na posameznih agregatih in jih posredujejo svojim samoupravnim delovnim skupinam.

(Nadaljevanje na 3. strani)

25

ŽELEZAR

VABILO

DELAVCEM ŽELEZARNE, NEKDANJIM SODELAVCEM — UPOKOJENCEM, ŠTIPENDISTOM ŽELEZARNE IN VSEM OBČANOM JESENISKE IN RADOVLJIŠKE OBČINE

Otvoritev nove hladne valjarne Bela sodi med velike delovne zmage jeseniških in slovenskih železarjev, in jo bomo slovesno otvorili z istočasnim občinskim praznovanjem 29. novembra — dneva republike. Ker odbor, ki pripravlja to slovesnost ne bo pošiljal posebnih vabil, na ta način vabi vse delavce Železarne in njihove svojce, nekdanje sodelavce — upokojujence, štipendiste Železarne in vse delovne ljudi in občane jeseniške in radovljiške občine na

SLAVNOSTNO OTVORITEV HLADNE VALJARNE BELA IN PRAZNOVANJE DNEVA REPUBLIKE,

ki bo v nedeljo, 28. novembra, ob 11. uri dopoldan z govorom in kulturnim programom, ki ga bodo izvajali združeni pevski zbori in pihalni orkester Jeseniških železarjev, ter ogledom nove hladne valjarne.

Vsi udeleženci slavnosti prejmejo spominske značke. Dan republike pa bomo v občini praznovali še z naslednjimi večjimi prireditvami:

— v soboto, 27. novembra, bodo ob 10. uri dopoldan v spominskem parku na Koroški Beli odkrili spomenik talcem, delo akad. slikarja in kiparja Jaka Torkarja,

— v soboto, 27. novembra, bodo ob 18. uri v mali dvorani in čitalnici Delavskega doma na Jesenicah odprli kolektivno razstavo likovnih del članov likovnega kluba DOLIK.

ODBOR ZA PRIPRAVO OTVORITVE HLADNE VALJARNE BELA

40-LETNICA »NAŠEGA KOVINARJA« IN 25-LETNICA »ŽELEZARJA«

Za dan republike bo preteklo natanko 25 let, odkar je izšla prva številka mesečnika delovnega kolektiva železarne Jesenice ŽELEZAR. Takrat je uredništvo pod naslovom Železarju na pot zapisalo:

»Prva številka Železarja, mesečnika delovnega kolektiva železarne Jesenice, je pred nami. Porodila se je in vzrasla iz kolektiva, ki mu je namenjena, in to prav v času, ko so

se naši napori in borba za uresničitev socialističnih ciljev zaostrili proti vrhu, v času, ko miroljubno človeštvo zastavlja vse sile, da prepreči nov svetovni požar, ki ga razpihujejo »miroljubne« velesile s svojimi grožnjami malim narodom, v času, ko sta resnica in pravica tako dragoceni in iskani, a vendar zlorabljeni in zametani vrednoti. Naši narodi, z naprednim in zavednim delavskim razredom na čelu, bodo tudi iz te borbe, kakor so iz borbe proti izkoriščevalskemu kapitalu in tiranskemu okupatorju, izšli kot zmagovalci. S svojimi idejami bratstva med narodi in zavestno gradnjo samostojnega gospodarstva in lepše bodočnosti, bomo še više dvig-

nili prapor svobode, dela, pravice in miru na svetu.

Ni naloga Železarja samo prodreti in povežati naše sile v borbi za skupne cilje, temveč tudi poznim rodovom ohraniti, črno na belem, pričanja o naših naporih in uspehih. Železar je namenjen vsem, ki pošteno mislijo in jim je delo najvrednejša človeška vršina, ne pa prazno pehaje za kruhom. Namenjen je vsem, ki so vzrasli, rastejo in čutijo s svojo tovarno, s staro železarsko preteklostjo in svetlimi tradicijami delavskega razreda. Nemenjen je vsem, ki jim je utripanje, rast in procvit naše tovarne in s tem naša socialistina domovina in naša bodočnost pri srcu ...

Prav gotovo ni slučaj, da je prva številka Železarja izšla dobro leto za

(Nadaljevanje na 9. strani)

ŠTIRINAJST DNI PRED ROKOM

Trinajstega novembra ob 16. uri je tretja globinska peč v valjarni bluming dala prvi vložek po popravilu, oziroma sanaciji. Z ozirom na velike težave in pomanjkanje vložka za valjarno žice in valjarno 2400, je to velik uspeh izvajalcev in velika pridobitev za celoten kolektiv.

Generalno popravilo globinske peči 3, je bilo izvedeno prvič, odkar peč obratuje, to je, od leta 1966. Zaradi izredno slabega stanja temeljev in konstrukcije so bile priprave obsežne. Za spodnji del peči, to je, za vezni kanal in rekuperator, je bilo delo zaupano inženiringu biroju Vatrostalne Beograd. Pripravili so spremembo načrtov tega dela, prevzeli delo in izvajali neprekinjen tehnični nadzor nad izvajalci.

Za celotno vodstvo in za organizacijo popravila je bila v Železarni oblikovana posebna delovna skupina. Izdelan je bil plan popravila z gantogramom. Na osnovi tega so bili dogovorjeni roki za izvršitev posameznih del. Popravilo je bilo načrtovano na izvršitev v 57 dneh, vključno s hlajenjem in ponovnim ogrevanjem peči.

(Nadaljevanje na 11. strani)

PLAVŽARJI IN MARTINARJI SO PREVZELI VODSTVO

(Nadaljevanje s 1. strani)

njem letu od 1. januarja do 30. novembra s tehničnimi in tehnološkimi inovacijami ustvarili in prihranili delovni organizaciji 20.035.060,00 dinarjev, kar je znatno več kot lansko leto, ko smo zabeležili letni inovacijski dohodek v višini 14.871.335,00 dinarjev. Med vsemi pa so bili prav martinariji, elektro jeklarji in plavžarji z energetiki in vzdrževalci najbolj prizadevni in uspešni.

Na osnovi novega samoupravnega sporazuma, ki daje vsakemu delavcu Železarne vso pravico do inventivnega dela in ustreznega priznanja za to delo, so bile iznajditeljem, novatorjem in racionalizatorjem za njihovo ustvarjalnost priznane in izplačane odškodnine, nagrade, akontacije in rente v skupni višini 477.840 dinarjev, kar je vsekakor veliko priznanje za dosežene uspehe na inovacijskem področju. Najvišja priznanja so bila izplačana v TOZD Talilnice, kjer so avtorji prejeli 197.972,00 dinarjev, njim sledijo avtorji iz TOZD Valjarne s 142.104,00 din, na tretjem mestu pa so avtorji tehničnih in tehnoloških inovacij iz TOZD Hladna predelava s 123.689,00 din, sledijo pa inovatorji iz TOZD VET s 5.454,00 din in ostali z 8.621,00 din inovacijskih odškodnin, nagrad, akontacij in rent.

Trend inventivnega, ustvarjalnega dela v železarni Jesenice gre v množičnost in kvaliteto, krivulje števila avtorjev, števila inovacij, vrednosti prihrankov in koristi, kakor tudi višine odškodnin, nagrad, akontacij in rent se nenehno vzpenja, tako v korist avtorjev kakor tudi Železarne.

Lani, v prvem letu tehničnih in tehnoloških inovacij, je bilo avtorjem za 63 izboljševalnih predlogov priznanih, odobrenih in izplačanih 389.520,00 din odškodnin, nagrad, akontacij in rent.

Na osmi ali drugi letošnji seji komisije za oceno izboljševalnih predlogov pri DS TOZD Talilnice, ki je bila preteklo soboto, 20. novembra, so obravnavali in ocenjevali 18, v zadnjem času izvedenih in v proizvodnji uvedenih tehnoloških in tehničnih inovacij. Na osnovi prijav, ocen in mnenj ter priporočil pristojnih in odgovornih strokovnjakov ter potrdil računovodskih in ekonomskih služb o vrednosti inovacij, so člani komisije pozitivno ocenili 14 predlogov in prizadevnim in uspešnim avtorjem za inovacijske prihranke in koristi v višini 1.235.299 din priznali 14 odškodnin, akontacij in rent v višini 56.912,00 din.

Predsednik komisije za oceno inovacij pri DS TOZD Talilnice Henrik Zupan je v uvodu prečital zapisnik sedme, oziroma letošnje prve seje. Ugotovili so, da so bili vsi sklepi realizirani, izrazili pa so potrebo, da pristojni ocenjevalci in strokovnjaki v bodoče bolj temeljito in objektivno ocenjujejo v oceno predložene inovacije.

Tehnična izboljšava št. 2176, avtorjev Antona Koblarja in Janeza Faletiča iz žerjavnega oddelka, predelava vrhnega bobna za dvig na klesčnih žerjavih, je bila predhodno pozitivno ocenjena, avtorjema so priznali drugo rento za letni prihranek 32.804,00 din v višini 1.358,00 dinarjev, katero si delita v razmerju 70:30, glede na delež pri izvedbi tehnične izboljšave.

Janez Markovec in Anton Koblar, strojna vzdrževalca iz jeklarne, sta izvedla in uvedla v proizvodnjo izboljševalni predlog št. 2178, »nova konstrukcija obesne naprave za mazutne gorilce na VI. in VII. SM peči«. Za ustvarjeni letni prihranek v višini 61.305,00 din so jima člani komisije priznali odškodnino v višini 2.356,00 din, katero si avtorja delita v razmerju 50:50.

Tehnično inovacijo št. 2182, »izboljšana vzdržnost plavžarskih ponvic«, je izvedel Štefan Šerbič in z njo dosegel 182.304,00 din letnih prihrankov. Avtorju so priznali odškodnino v višini 9.880,00 din, z odbitkom 2.000,00 din akontacije, ki je bila avtorju priznana in izplačana že prej.

Francu Burniku in Jožetu Koka-lju je bila za izboljševalni predlog št. 2183 »nova vpenjala za cevi 3/8 in 3/4 za odžiganje s kisikom« za letni prihranek v višini 44.668,00 din priznana odškodnina 4.966,00 din, katero si avtorja delita v razmerju 50:50.

Štefan Šerbič in Karel Ravnik sta uvedla v proizvodnjo inovacijo št. 2185 »novi keramični obroči za elektorne odprtine«. Na osnovi knjigovodsko in ekonomsko ugotovljenih in potrjenih prihrankov in koristi na leto v višini 531.020,00 din, so avtorjema priznali odškodnino 9.170,00 din, ki se jima zniža za 2.000,00 din že prejete akontacije. Odobreno in izplačano odškodnino si avtorja delita v razmerju 50:50.

Strojna vzdrževalca Jože Arh in Zvone Ažman sta koristno izvedla tehnično izboljšavo št. 2189 »nova

tehnologija izdelave vodohlajenih okvirjev za jeklarne«. Avtorjema so na osnovi letnega prihranka, ki znaša 121.132,00 din, priznali drugo rento v višini 4.300,00 din, katero si avtorja sporazumno delita v razmerju 50:50.

Anton Mlakar in Franc Legat, strojna vzdrževalca iz elektro jeklarne, sta uvedla v proizvodni proces tehnično inovacijo št. 2203 »deto za odstranjevanje žlindre iz peči«. Za letni prihranek in koristi v višini 9.901,00 din je bila avtorjema priznana in odobrena odškodnina v višini 1.902,00 din, katero si delita v razmerju 50:50.

Ista avtorja sta skupaj s Francem Šimnicem uvedla v proizvodnjo izboljševalni predlog št. 2204 »klesče za izvlačenje zlomljenih grafitnih elektrod iz elektro peči«. Za letni prihranek 50.000 din so vsi trije avtorji prejeli odškodnino v višini 3.850,00 din, katero si delijo na tri enake dele.

Franc Legat in Miran Šular iz elektro jeklarne, sta izvedla tehnično inovacijo št. 2205 »varnostna naprava za preprečevanje odpiranja zakladalne košare«. Zaradi nepopolnih ocen in evidentne povečane delovne varnosti so avtorjema priznali akontacijo v višini 2.000,00 din, katero si delita v razmerju 50:50.

Tehnična inovacija št. 2206, avtorja Ivana Berlota, delovodja plavža »nov način zapiranja in spuščanja žlindre na varnejši in lažji ter cenejši način«, se mora čim prej uvesti v proizvodni postopek. Na osnovi ocen in priporočil se bo avtor nagradil po izvedbi.

Tudi tehnična inovacija št. 2227, avtorjev Alojza Kalana, Joža Arha in Zvoneta Ažmana, »izdelava novih vodohlajenih okvirjev za kotel Lectromelt peči«, na seji zaradi nepopolnih ocen ni bila dokončno ocenjena in nagrajena. Avtorji bodo za dobro opravljeno delo dobili spodbudno odškodnino in rento na eni izmed prvih prihodnjih sej.

Teoretična tehnološka in tehnična inovacija št. 2228, »naprava za oplaščevanje vpihovnih cevi za kisik za ognjeodporno maso«, naj se zaradi koristnosti čimprej uvede v proizvodni proces in na osnovi uporabnosti in koristnosti dokončno oceni.

Tehnična inovacija št. 2282, avtorjev Petra Podlesnika, Franca Ambrožiča in Mirka Svetlina, »obdelava površin livnih likov«, ni mogla biti pozitivno ocenjena, ker so ocene zelo neenotne.

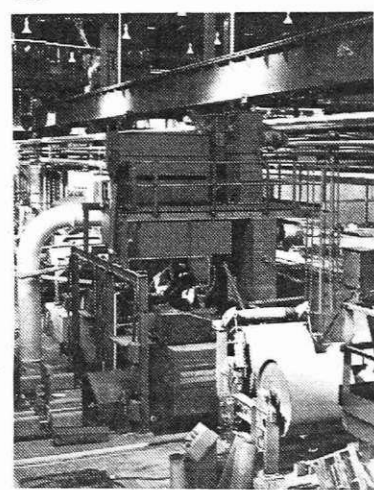
Za tehnično izboljšavo št. 2257, avtorjev Matevža Klinarja, Joža Novaka, Nika Čebulja, Antona Auberja in Žarka Bundala iz livarne, ki uvaja nov, boljši in cenejši način »formiranja« žlindrnih ponvic za potrebe železarne Skopje in ki prinaša prihranek v višini 109.150,00 din, so avtorjem odobrili odškodnino v višini 7.320,00 din, katero si delijo v enakih delih.

Viktor Žan, strugar specialist, je s tehnično izboljšavo št. 2265 omogočil nemoteno obratovanje regulacijskega cilindra na plavžih. Za ugotovljeni letni prihranek 40.016,00 din mu je bila priznana in odobrena odškodnina v višini 3.150,00 din.

Isti avtor je predložil v oceno tudi inovacijo št. 2265 »izdelava novih kvaliteten tesnil iz Vulkolana za krmilne ventile vrat ASEA električne peči«. S tem je letno prihranil in ustvaril 33.000,00 din, za kar so mu priznali in odobrili odškodnino v višini 2.660,00 din.

Francu Hudolinu, delovodji na plavžu je bila odobrena in priznana akontacija v višini 1.000,00 din za še nepopolno dokumentirani in ocenjeni izboljševalni predlog št. 2276, »predelava in izboljšava stranic za tesnenje hladilnika sintra v aglomeraciji«. Predlog bo dokončno ocenjen, ko bodo podane vse ocene in mnenja odgovornih strokovnjakov.

Avtor tehnične in tehnološke inovacije št. 2151 Vinko Rotar je za »cenejši in boljši način remonta ogrevalcev zraka, cowperjev« dobil tretjo akontacijo v višini 3.000,00 din za prihranek, ki presega milijon din.

Z zakonom o združenem delu, ki ga bo skupščina Socialistične federativne republike Jugoslavije sprejela pred dnevom republike, bomo stopili v novo obdobje uresničevanja ustavnih načel o združenem delu. Le redki so dokumenti, ki med delavci in ostalimi delovnimi ljudmi vzbudijo posebno zanimanje in sodelovanje pri dokončnem oblikovanju vsebine in stališč. Tak dokument je bil nedvomno osnutek zakona o združenem delu, za katerega lahko trdimo, da je resnično vzbudil masovno zanimanje, oziroma udeležbo v javni razpravi o njem, pa tudi izredno veliko dodatnih predlogov, pripomb in vprašanj. Zato lahko trdimo, da bo to resnično naš delavski zakon, ki ne le da bo pospešil, temveč zahteval od vseh nas, dosledno in uporno uveljavljanje socialističnih samoupravnih družbenih odnosov. Z njim torej dobivamo podlago in oporo za našo samoupravno prakso.

Ko smo v Železarni govorili o osnutku zakona o združenem delu in istočasno, neke bolj dosledno, druge manj, analizirali obstoječe samoupravne odnose, smo mnogokje zaključevali, kako veliko nam v naši samoupravni praksi še manjka do tistih pravih socialističnih samoupravnih odnosov, za kakršne so jasno postavljena načela že v ustavi in ki jih zakon o združenem delu s konkretnimi rešitvami danes postavlja pred nas. Pri tem prav gotovo ne smemo biti preskromni in ne poudariti številnih dokaj revolucionarnih in edinstvenih rešitev pri krepitevi samoupravnih odnosov v naši železarni v preteklem obdobju. Sem prav gotovo sodijo, danes že širom domovine v samoupravni praksi uporabljene, samoupravne delovne skupine in seveda tudi dokaj trdno postavljen in razvit sistem samoupravnega informiranja, poleg natančno dogovorjenih odgovornosti v samoupravnem sistemu Železarne. Med te, dosežene uspehe v dosedanjem razvoju samoupravljanja v Železarni, prav gotovo sodi tudi, celo na prvo mesto, močno povečana in okrepljena samoupravljalna zavest naših delavcev, izredno povečana osveščenost in razgledanost ter informiranost.

Z NOVIM ZAKONOM O ZDRUŽENEM DELU K DOSLEDNEMU UVELJAVLJANJU SOCIALISTIČNIH SAMOUPRAVNIH DRUŽBENIH ODNOSOV

Vse to v bistvu predstavlja trdne temelje samoupravnega sistema v tovarni, na katerih pa bomo seveda morali mnogo hitreje kot doslej uveljavljati in uresničevati celovito preobrazbo odnosov v združenem delu ter hitreje uresničiti temu ustrezno samoupravno organiziranje in funkcioniranje celotnega samoupravnega sistema. Na teh zadnjih vprašanjih sicer v tovarni delamo že drugo leto in je praktično ustrezno ustavi zasnovano samoupravno organiziranje že pred nami, ostaja pa še vprašanje funkcioniranja te nove organizacije in kot najpomembnejše, preko tega novega samoupravnega organiziranja, uresničevanje in uveljavljanje korenite preobrazbe družbenih odnosov v združenem delu. Le-te nam nedvoumno opredeljuje že ustava, zakon o združenem delu, ki je danes pred nami, pa nam daje podlago in oporo, oziroma konkretne rešitve za uresničevanje ustavnih načel. Ravno pri preobrazbi družbenih odnosov v Železarni pa smo še najbolj na zaostanku.

Prav gotovo bi bilo iluzorno misliti, da bo zakon že sam po sebi razreševal v tovarni odprta vprašanja in probleme v zvezi z ustavno opredelitvijo proizvodnih odnosov. Napak pa bi bilo seveda tudi čakati, da se najprej izkopljejo iz obstoječih težav in problemov v materialno ekonomskih gibanjih. Prav to zadnje je bilo tudi v naši železarni v zadnjem obdobju poglavitni vzrok, da smo neke zapostavljali vsebinska vprašanja nadaljnega razvoja in poglobljanja socialističnih samoupravnih odnosov. Nekateri so bili namreč mnenja, da je najprej potrebno reševati tekoča materialno ekonomska vprašanja in šele potem se lahko poglobljeno lotimo nadaljnega samoupravnega razvoja, ali pa so jih le-ta tako preokupirala ali prevzela, da niso uvideli ali spoznali, da so rešitve za vse to vendarle v korenitem spreminjanju družbeno ekonomskih odnosov.

Prav na tem mestu smo že nekajkrat poudarjali, da je pri uveljavljanju ustavnih družbeno ekonomskih odnosov ključnega pomena dosledno uresničevanje dohodkovnih odnosov v temeljnih organizacijah združenega dela. Prav to zakon o združenem delu zelo konkretno definira, ko pravi, da je: »Dohodek del celotnega družbenega proizvoda, ki ga delavci v temeljni organizaciji pridobivajo v denarni obliki kot družbeno priznanje za rezultate svojega in skupnega družbenega dela v pogojih socialistične blagovne proizvodnje, in s katerim gospodarijo delavci v temeljni organizaciji na podlagi svoje pravice dela z družbenimi sredstvi.«

Dohodkovni odnosi, so v bistvu spodbuda dela in gospodarjenja ter družbenoekonomska podlaga samoupravljanja. In prav ta dejavnik smo doslej pogrešali v naših, tovarniških akcijskih programih in akcijskih programih temeljnih organizacij združenega dela, ki smo jih sprejemali, da ublažimo negativne tržne posledice, oziroma, da dosežemo kar najboljše poslovne odnose.

Seveda pa uveljavljeni dohodkovni odnosi zahtevajo tudi dosledno uresničevanje načela pridobivanja in delitve dohodka po delu in njegovih rezultatih. Kajti le v takih odnosih bo »v delavcih dozorevalo spoznanje, da sta njihov dohodek in z njim povezana socialna varnost odvisna ne le od njegovega dela v temeljni organizaciji združenega dela, temveč tudi od celote družbenih odnosov, v katere stopajo ljudje v družbeni reprodukciji in ki so podlaga povezovanja in združevanja živega in minulega dela.«

Za uresničevanje vsega tega imamo v Železarni že zgrajene močne temelje, ki smo jih 26 let gradili v naši samoupravni praksi, ki je povezana s številnimi revolucionarnimi dosežki, in prav zato moramo odločneje in bolj dosledno odstranjevati vse ovire, ki so nam na poti pri uresničevanju ustavnih določil, ki v zakonu o združenem delu dobivajo konkretne rešitve.

ZAKLJUČKI RAZGOVORA MED VODSTVI DRUŽBENOPOLITIČNIH ORGANIZACIJ IN POSLOVNIM KOLEGIJEM ŽELEZARNE

V petek, 29. oktobra, je aktiv družbenopolitičnih organizacij železarne Jesenice ocenil stanje na področju sodelovanja in odnosov med predstavniki družbenopolitičnih organizacij in poslovnim kolegijem Železarne.

Aktiv je med drugim ugotovil, da dosedanje sodelovanje ni bilo zadovoljivo. Takšno stanje je imelo za posledico slabo in nepopolno informiranje ter enostransko oblikovanje stališč in zaključkov za družbeno pomembne odločitve. Zaradi tega mnoge proizvodne in družbene akcije niso dobile v vseh delih železarne enake in niso imele enotne podpore, kar je imelo za posledico slabše doseganje rezultatov.

Aktiv je enotno ugotovil, da je odprava teh slabosti predpogoj za izpolnitev ciljev in nalog, sprejetih z družbenim planom, in nalog na področju usklajevanja naše samoupravne organiziranosti z novim zakonom o združenem delu. V okviru svojih stališč je sklenil, da se mora še v tem mesecu sestati s člani poslovnega kolegija. Na skupnem razgovoru, ki je bil v torek, dne 23. novembra, so bila pojasnjena in izmenjana stališča, s posebnim poudarkom na ključne probleme, ter sprejeti naslednji sklepi:

I.

Tvorno sodelovanje med poslovnim kolegijem Železarne in predstavniki družbenopolitičnih organizacij na področju načrtovanja in realizacije ključnih družbeno ekonomskih ciljev in nalog mora postati redna oblika dela. Tak organiziran način sodelovanja se mora uveljaviti tudi v TOZD.

II.

Tokove informacij znotraj železarne moramo urediti tako, da bo vsak član delovne organizacije tekoče seznanjen s poslovnimi rezultati dela in nalogami za doseganje boljših rezultatov na področju proizvodnje, kvalitete in produktivnosti.

III.

S posebno prizadevnostjo in odgovornostjo je potrebno speljati novo samoupravno organiziranost železarne skladno z ustavo in zakonom o združenem delu.

IV.

Dosledno je treba izvajati že sprejeta načela kadrovske politike, skladno s sklepi druge seje konference ZK Železarne Jesenice, z dne 2. septembra 1976.

Ob sklepu tvorne razprave je bila enotno izražena ugotovitev, da je izpolnjevanje in uresničitev sprejetih sklepov pogoj za doseganje postavljenih samoupravnih in poslovnih ciljev.

PROIZVODNJA SLOVENSkih ŽELEZARN V OKTOBRU

Deseti mesec je že za nami in kar prehitro se bližamo koncu leta. V oktobru doseženi rezultati so delno celo boljši od pričakovanih in pomenijo tudi rahlo izboljšanje skupnih poslovnih uspehov. Precej znakov je, ki naznanjajo izboljšanje stanja naročil, pa tudi prizadevanja kolektivov pri uresničevanju akcijskih programov vplivajo na izboljšanje poslovanja.

Povečana blagovna proizvodnja, ki je v železarnah dosegla mesečno načrtovano količino, kaže na bližnjo normalizacijo stanja. Osnove za povečano proizvodnjo niso bile v vseh delovnih organizacijah enake in žal je bila proizvodnja jekla v železarni Ravne še vedno omejena.

Mesec oktober je bil po rezultatih posebno uspešen za železarno Jesenice, ki je s 107 % izvršitve načrta blagovne proizvodnje največ doprinesla, da je dosežen po dolgem času tudi skupen mesečni načrt blagovne proizvodnje za železarno. Mesečna odprema nad 34.000 ton proizvodnje je gotovo tudi po dolgem času izreden uspeh. Po količini sicer ne posebno pomemben dosežek, ki pa v proizvodni strukturi železarne Jesenice in Slovenskih železarn pomeni bistven preobrat in spremembo, je prvih 185,5 tone odpremljenih hladno valjanih trakov za prodajo iz nove hladne valjarne.

Proizvodnja surovega železa je bila izvršena s 108 %, ker so v plavžih železarne Jesenice presegli mesečni načrt za 13 %. V železarni Štore so imeli na elektro plavžu več zaostojev in so mesečni načrt izvršili le 93-odstotno. Proizvodnja jekla je bila zopet nekaj nižja kot v mesecu septembru. Zaradi pomanjkanja naročil je bil še vedno značilen namerni zastoj 40-tonske električne peči v železarni Ravne, kjer so izvršili le 81 % poprečnega mesečnega načrta. V železarni Štore so v proizvodnji jekla presegli mesečni načrt za 20 % in imajo zbirno že celo mesečno proizvodnjo v dobrem. V jeklarni železarne Jesenice so zaostali za planom za nekaj sto ton in znaša izvršitev 99 %. Skupno znaša

izvršitev v proizvodnji jekla 97 % mesečnega načrta in zbirni zaostanek štiri odstotke.

Blagovna proizvodnja se je zopet močno približala 60.000 tonam in je bil mesečni plan praktično izvršen, kot že rečeno, predvsem zaradi presežka v železarni Jesenice. V železarni Ravne so izvršili mesečni načrt 80 % in v železarni Štore 98 %.

Pri predelovalcih so mesečni načrt presegli v Plamenu Kropa za 6 %, v Verigi so ga dosegli, zaostajajo pa v Tovilu Ljubljana in Žični Celje, kjer se povečuje tudi zaostanek za zbirnim planom. Medtem ko bosta Plamen in Veriga letni načrt proizvodnje še lahko dosegla, v Tovilu in Žični za to ni realnih možnosti. Predelovalci so izvršili v oktobru mesečni načrt 93 %, zbirno pa so ga do konca desetega meseca izvršili 91 %, in zaostajajo nekaj manj, kot znaša enomesečni plan.

Skupno smo v blagovni proizvodnji v Slovenskih železarnah zaostali samo okoli 300 ton za mesečnim načrtom. To je manj kot 1 % in ven-

dar se v tem zaostanku lahko skriva pomemben poslovni delež za posamezno delovno organizacijo in TOZD, čeprav je skupen dosežek skoraj 100 %.

Mesec oktober je za večino delovnih organizacij v Slovenskih železarnah pomemben tudi zaradi preobrata v eksterni realizaciji.

Po dolgih mesecih je prvič, da je dosežena skupno načrtovana mesečna vrednost prodaje. To je tudi eden glavnih znakov, ki kažejo, da se obrača na bolje.

V izvozu so bili doseženi različni rezultati. Na eni strani imamo visoke presežke mesečnih poprečij, kot na Jesenicah z 49 % in v Kropi s 26 %, v Štorah so pa izvršili samo 32 % načrtovane poprečne mesečne količine izvoza. Po vrednosti je slika podobna, čeprav so prekočaitve manjše in je zaostanek v Štorah samo 32 %. Po desetem mesecu kaže, da bomo količinski plan izvoza presegli, vrednostnega pa bomo komaj dosegli, trenutni zaostanek znaša okoli 2 %.

Samo dober mesec je še pred nami. V oktobru doseženi rezultati obetajo boljše čase. Razveseljivo je, da prizadevanja za izvrševanje akcijskih programov prinašajo sadove, ki se kažejo tudi v poslovnih rezultatih. Zadnji tedni letošnjega leta so usmerjeni predvsem v prizadevanja, da popravimo stanje ob polletju in po devetih mesecih in da pripravimo dobre startne osnove za novo gospodarsko leto, drugo leto srednjeročnega načrta. Milan Marolt

KAKO ZMANJŠATI STROŠKE...

(Nadaljevanje s 1. strani)

— Obratni kalkulanti mora mesečna poročila o stroških razčleniti na posamezne oddelke in vsako obolsko vrstico, ki izkazuje prekoračitve stroškov, detajlno obrazložiti. Tako pripravljena poročila mora obratovodstvo posredovati preko vodij oddelkov SDS. Vodje oddelka pa na sestankih SDS tolmačijo ta poročila ter predlagajo ukrepe za zmanjšanje stroškov.

Obratni kalkulanti mora v mesečnih poročilih prikazati tudi dela, ki so jih opravili vzdrževalci poleg rednega vzdrževanja.

— Nagrajevanje naj bo bolj rezultat dela in sposobnosti posameznika in ne samo izraz administrativnih kriterijev.

— Planiranje remontov je slabo. Programerji ne upravičujejo svojega delovnega mesta, ker se ukvarjajo samo z administracijo. Na vseh nivojih planiranja je treba izvajati bolj realne plane in k planiranju povabiti vse, ki imajo kasneje pri realizaciji plana karkoli opraviti. Slabo so pripravljene letni remontni, zlasti pa mesečni operativni plani, ki nikoli ne držijo, ker se delajo v pisarni, ne pa na terenu. Tudi detajlni plani za posamezne agregate niso dobro pripravljene.

Terminske plane za posamezne agregate je treba obdelati bolj detajlno, s tem da se natančno vidijo obveznosti vsake delovne skupine, zlasti glede terminov začetka in končanja del.

Planirani remontni se prepogosto predstavljajo in s tem vnašajo zmedo v organizacijo dela elektro vzdrževanja. Tudi dogovorjene ure pričetka remonta se prepogosto predstavljajo in s tem se izgublja mnogo delovnih ur vzdrževalcev.

— Pregorevanje elektro motorjev je v upadanju. Ta trend je treba še nadalje krepiti, s tem da se izboljša zaščita in kvaliteta popravila.

— Ugotavljamo, da katalog rezervnih delov še danes ni gotov, čeprav smo z naše strani storili vse, da bi se kompletiral. Zaradi neurejenosti v skladiščih pogosto dupliramo naročila in s tem povečujemo stroške.

— V skladiščih pogosto ni potrošnega materiala, kar otežkoča izvajanje nalog.

— Mnogo nejevolje ustvarja med našimi delavci neurejeno vprašanje beneficiranega delovnega staža. To vprašanje smo že mnogokrat načeli, pa nismo dobili zadovoljivega odgovora. Zato zahtevamo, da se do konca leta 1977 to vprašanje enotno reši za vso Železarno. Neurejenost tega vprašanja povzroča mnogo slabe volje in zmanjšuje delovno moralo.

— Mnenja smo, da se pravilnik o otežkočenih dodatkih ne uporablja vedno pravilno. Delovodje in skupinovodje, ki so pooblašteni za pisanje otežkočenega dodatka, bodo vodje oddelkov EV opozorili na dosledno izvajanje in izvajanje vsaj dvakrat tedensko osebno kontrolirali. Vsi, ki so po oddelkih pooblašteni, da pišejo ure otežkočenega dodatka, morajo le-te vpisovati na koncu vsake dneve.

— Dninske knjige se ne vodijo dosledno. Vpisani podatki so večkrat nepregledni. Delovodje morajo na vsaki dnini sprosti dosledno vpisovati vse zahtevane podatke. Vsako 'kasejšje' popraviljanje in korigiranje ni dovoljeno. Za vse nepravilnosti v dninski knjigi nosijo odgovornost delovodje.

— Povečati je treba disciplino na delu ter ob prihodih, oziroma odhodu z dela. Pristojna služba naj uredi z železnico pravočasen prihod vlaka iz nove Gorice, ker le-ta pogosto dalj časa stoji pred signalom in zato delavci kasni na delo.

Na vseh nivojih se je treba prizadevati za povečanje delovne discipline. Odgovorni delavci na popoldanski in nočni dnini morajo skrbeti za izvajanje del po predvidenem programu.

— Vsi moramo skrbeti za večji red in čistoto na delovnih mestih.

— SDS morajo opozoriti svoje delegate na večjo aktivnost pri izpolnjevanju delegatskih dolžnosti. Nismo zadovoljni s prepogosto pasivnostjo naših delegatov, ki na raznih delovnih sestankih delajo vtis, kot da so sami glasovalni mehanizem.

— Vodje oddelkov vsaj enkrat na mesec opravijo obhod svojega področja, ugotovijo pomanjkljivosti ali potrebne predelave ali dodelave ter le-te vključijo v plan dela za naslednji mesec.

— Popravilu rabljene in delno defektne opreme je treba nameniti več pozornosti in s tem zmanjševati stroške.

— V celoti je treba urediti delitev malic, zlasti pa v jeklarni in na Beli. Časi čakanja so mnogo predolgi.

— Proizvodne delavce je treba stalno opozarjati na bolj pravilno delo s stroji; vzdrževalci pa moramo bolj strokovno in hitreje odpravljati napake.

Za dvig strokovnega nivoja elektro vzdrževalcev so se začeli dopolniti tečaji za elektrifikacijo. Vodje EV morajo poskrbeti, da bodo planirani programi izvedeni vsaj do konca aprila 1977.

— Pri gradnji novih objektov je treba vedno upoštevati strokovno mnenje elektro vzdrževalcev, glede nameravane nabave nove elektro opreme, da se s tem zagotovi kvaliteta in unifikacija elektro opreme.

— Dela zunanjih firm na področju EV so zmanjšana na minimum. Še marsikatero delo, ki ga Železarna odda zunanjim izvajalcem, bi lahko opravili mi, če bi nam bila dana možnost.

— Zaradi vedno hitrejšega razvoja elektrotehnike je treba zagotoviti ustrezno izobražene strokovne kadre in skrbeti za stalno dopolnjevanje znanja vseh kadrov.

— SDS je mnenja, da je treba napredovanje na delovnem mestu pričeti čimprej izvajati.

— SVD ne odigrava svoje vloge. Svoje delo izvaja preveč administrativno in premalo svetovalno na samem terenu.

— SDS se morajo sestajati vsaj enkrat na mesec. Na teh sestankih morajo obvezno sodelovati vodje oddelkov ali njihovi namestniki in dajati pojasnila na vsa vprašanja. V zapisnike SDS pa pridejo samo sklepi in dogovori ter tista vprašanja, na katera trenutno zaradi pomanjkanja podatkov ni možno odgovoriti.

Sklepi in dogovori SDS obratovodstva morajo biti vodilo za vse SDS v obratu elektro vzdrževanja za naslednje obdobje. Pričakujemo pa, da bodo odgovorne osebe za posamezna obravnavana vprašanja, ki jih sami ne moremo rešiti in so pomembna tudi za druge obrate, takoj pristopile k reševanju le-teh in tako prispevale k uresničevanju naših skupnih nalog. P. O. S. I. A. K. delj.

OBVESTILO UDELEŽENCEM NEDELJSKE PROSLAVE V VALJARNI BELA

Vozni red avtobusov, ki bodo v nedeljo, 28. novembra, vozili na otvoritev nove hladne valjarne in proslavo dneva republike

Rateče-Planica	odhod ob 9.30
Kranjska gora	odhod ob 9.30
Mojstrana	odhod ob 10.00
Planina pod Golico	odhod ob 10.00
Krnica	odhod ob 9.30
Lipnica	odhod ob 9.30
Podbrezje - Begunje	odhod ob 9.00
Breznica	odhod ob 10.00
Breg	odhod ob 10.00
Blejska Dobrava	odhod ob 10.00
	in ob 10.15
Hrušica	odhod ob 10.00

Avtobusi bodo s Plavža vozili vsakih 15 minut od 10. ure dalje.

Udeležence proslave prosimo, da se zaradi zasedenosti parkirišče v čimvečji meri poslužujejo javnih prevoznih sredstev.

Vsi avtobusi bodo s proslave na Beli odpeljali ob 13.30. Prevozi za udeležence na proslavo na Belo so brezplačni.

OBVESTILA KOLEKTIVU - OBVESTILA KOLEK

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK - 29. 11.	BAK DUŠAN	KOSELJ ANTON
TOREK - 30. 11.	NOVAK FRANC	ARNEŽ FRANC
SREDA - 1. 12.	TRONTELJ MARJAN	KAVČIČ IVAN
ČETRTEK - 2. 12.	PETERNEL JANEZ	RAVNIHAR PETER
PETEK - 3. 12.	VEHAR JANEZ	MOLAN IVAN
SOBOTA - 4. 12.	SVETINA JOŽE	SVETINA BOGOMIR
NEDELJA - 5. 12.	SITAR ANTON	SEKLOČA PETER

PONEDELJEK - 6. 12.	LOGAR IGOR	ISKRA BRANE
TOREK - 7. 12.	STARE BRANKO	BRUMAT MARTIN
SREDA - 8. 12.	LEBAN IVO	POGAČAR KAREL
ČETRTEK - 9. 12.	BENEDIČIĆ MITJA	CUZMAR ALOJZ
PETEK - 10. 12.	AŽMAN ZVONE	BURJA ANTON, ml.
SOBOTA - 11. 12.	BURJA ANTON, st.	SLIVNIK ALOJZ
NEDELJA - 12. 12.	BERNIK FRANC	GMAJNAR JANEZ

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 356
vezni telefon je: 416

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD-VET.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 1. do 4. decembra bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopoldan: I. in IV. obratna ambulanta,
popoldan: II. obratna ambulanta.

V soboto, 4. decembra, samo dopoldan I. obratna ambulanta.

V zobni ambulanti:

dopoldan: I. zobna ambulanta,

popoldan: II. zobna ambulanta.

V soboto, 4. decembra, samo dopoldan I. zobna ambulanta.

V dneh od 6. do 11. decembra bodo delale naslednje obratne ambulante:

dopoldan: I. in IV. obratna ambulanta,

popoldan: II. obratna ambulanta.

V soboto, 11. decembra, samo dopoldan IV. obratna ambulanta.

V zobni ambulanti:

dopoldan: II. zobna ambulanta,

popoldan: I. zobna ambulanta.

V soboto, 11. decembra, samo dopoldan II. zobna ambulanta.

Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13. ure, popoldan od 13. do 19.30. V soboto samo dopoldan od 6.30 do 13. ure.

VABILO NA PREDAVANJI

Odbor društva strojnih inženirjev in tehnikov vabi na predavanje

PRIPRAVA PODATKOV ZA IZDELAVO RAČUNALNIŠKEGA PROGRAMA.

ki bo v sredo, 1. decembra, ob 18. uri v prostorih Kazine. Predaval bo Jaka Soklič.

RAZPORED PRVEGA CEPLJENJA V DNEH OD 6. DO 8. DECEMBRA

REŠILNA I

— ponedeljek, 6. decembra, v času od 5. do 9. ure, od 13. do 17. in od 21. do 24. ure;

— torek, 7. decembra, v času od 5. do 9., od 13. do 16. in od 21. do 23. ure;

— sredo, 8. decembra, v času od 5. do 8. in od 13. do 16. ure.

REŠILNA II

— ponedeljek, 6. decembra, v času od 5. do 8. in od 13. do 16. ure;

— torek, 7. decembra, v času od 5. do 7. in od 13. do 16. ure;

— sredo, 8. decembra, v času od 5. do 7. in od 13. do 15. ure.

REŠILNA IV

— ponedeljek, 6. decembra, v času od 5. do 8. in od 13. do 16. ure;

— torek, 7. decembra, v času od 5. do 7. in od 13. do 16. ure;

— sredo, 8. decembra, v času od 5. do 7. in od 13. do 15. ure.

REŠILNA V

— ponedeljek, 6. decembra, od 5. do 8. in od 13. do 16. ure;

— torek, 7. decembra, od 5. do 8. in od 13. do 16. ure in od 21. do 23. ure;

— sredo, 8. decembra, od 5. do 8. in od 13. do 16. ure (rešilna I).

Cepili bomo z mrtvo vakcino, in sicer dvakrat v mesecu decembru. Datum drugega cepljenja bomo pravočasno javili.

OBRATNA AMBULANTA

NOVA PRIDOBITEV ZA SAMSKE DELAVCE ŽELEZARNE

Sredi novembra se je pričelo vseljevanje v novi blok, ki ga je železarna Jesenice zgradila za svoje samske delavce. Samski blok ima 78 dvoposteljnih sob z vsemi pritliklinami, tako da je kapaciteta samskega bloka 156 postelj. Samski blok je moderno opremljen. V kletnih prostorih so opremljene šahovska, klubska in TV soba. V teh prostorih se bo odvijalo družabno življenje stanovalcev, medtem ko bodo za rekreacijske dejavnosti uporabljali novo telovadnico poleg ŽIC. V vsaki etaži je tudi čajna kuhinja, kjer si samski delavci lahko pripravijo čaj ali kavo.

Samski delavci Železarne lahko vidijo in občutijo na lastni koži, koliko finančnih sredstev od dohodka Železarna daje za njihove boljše življenjske pogoje. Železarna Jesenice in delavci, ki delajo pri upravljanju s samskimi domovi, ne zahtevajo od stanovalcev ničesar drugega kot to, da uporabljajo stanovanja tako, kot da bi bila njihova last.

Trenutno ima železarna Jesenice sedem samskih domov, s skupno kapaciteto 712 postelj. Poleg tega ima stanovanjski stolpič »za monterje«, ki ima 348 postelj. Vendar se bo stanovanjski stolpič adaptiral in naselil s družinami. Prav tako je bil adaptiran samski dom Plavž, kjer so sedaj samo dvoposteljne sobe. Poleg tega je v samskem domu na Plavžu urejen tudi trim kabinet, kjer imajo stanovalci prostor za rekreacijo.

Za druge samske domove so predvidene manjše adaptacije, razen za kadrovske dom, kjer so predvidene večje adaptacije. Realizacija programa nadaljnjih adaptacij pa je seveda odvisna od finančnih sredstev, ki jih bo imela v bodoče na razpolago železarna Jesenice.

UPRAVA
SAMSKIH DOMOV

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Talilnice

40. SEJA ODBORA ZA KADRE IN MEDSEBOJNA RAZMERJA

Namestnik predsednika odbora za kadre in medsebojna razmerja v TOZD Talilnice Albert Cerni je 27. oktobra sklical 40. sejo, za katero je predlagal naslednji dnevni red: pregled sklepov prejšnje seje, kadrovske poročilo za mesec september in devet mesecev letošnjega leta, informacija o premeščanju in razporejanju delavcev iz obrata šamotarna in premeščitve ter razporeditve delavcev.

Po tem, ko so navzoči ugotovili, da so sklepi prejšnje seje, razen nekaterih, rešeni, je kadrovik TOZD Talilnice Polde Lomovšek podal poročilo o gibanju delovne sile v mesecu septembru. Iz poročila je razvidno, da je bil v tem mesecu, kakor tudi v devetih mesecih letošnjega leta, prihod in odhod delavcev manjši.

Sledilo je poročilo o gibanju delovne sile v devetih mesecih letošnjega leta, iz katerega je razvidno, da je bilo povprečno v devetih mesecih letošnjega leta, v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta, 37 delavcev manj zaposlenih, kar je med drugim pogojeno tudi s tem, da martinarna ni vseskozi obratovala s petimi SM pečmi.

Postopoma pa je začel v tem času upadati tudi stalež zaposlenih v obratu šamotarna in to predvsem v zadnjem tromesečju, zaradi ukinitve proizvodnje ognjestalne opeke.

Odbor je ugotovil, da je bil v tem času sprejem novih delavcev za 106 oseb manjši kot v istem obdobju lanskega leta, TOZD Talilnice pa je zapustilo 67 delavcev. Samovoljnih odhodov delavcev pa je bilo kar 50 manj kot v istem času lani, kar je nedvomno zelo pozitiven pojav, tako za TOZD Talilnice kot za vso Železarno. To dokazuje, da se fluktuacija delovne sile postopno zmanjšuje.

Tudi odsotnost z dela je v primerjavi z devetmesečnim obdobjem lanskega leta, nižja za 1,61%. Znižala se je predvsem odsotnost zaradi bolezni, in sicer za 2,32%. Porasla pa je odsotnost z dela pri porodniških, rednih in izredno plačanih dopustih ter odsotnost zaradi neopravičenih izostankov pri delu.

Odbor je vzel na znanje poročilo o premeščitvah in razporeditvah delavcev iz obrata šamotarne, ki se premeščajo v druge obrate Železarne, zaradi postopne ukinitve proizvodnje ognjestalne opeke.

Na seji so razpravljali o posameznih vlogah, oziroma predlogih obratovodstev za premeščitve in razporeditve delavcev iz posameznih obratov in s predlogi soglašali.

Od zadnje seje odbora je bilo v obrat plavž sprejetih sedem delavcev, ki so bili razporejeni na delovna mesta kot II. delavec na livnem

polju, iztresalec vagonov, pečni delavec ter posluževalec trakov. Na druga delovna mesta pa je bilo premeščenih šest delavcev.

V obratu martinarna so na novo sprejeli devet delavcev na delovna mesta: pomočnik ponvičarskega zidarja, nakladalec starega železa, tretji jamski pomočnik, žlebar elektro peči, prevračalec vagončkov. Na druga delovna mesta je bilo premeščenih sedem delavcev.

V obratu elektro jeklarna je pridobila lastnost delavca ena oseba, premeštili pa so štiri delavce, v obratih livarna in šamotarna pa ni bilo nobenih kadrovskih sprememb.

Sejo odbora so sklenili z obravnavanjem vlog za ponovni sprejem na delo v Železarno, oziroma v TOZD Talilnice.

M.D.

28. SEJA ODBORA ZA SPLOŠNE ZADEVE IN INFORMIRANJE PRI DS ŽELEZARNE

Na 28. seji odbora za splošne zadeve in informiranje, ki jo je predsednik Maks Klinar sklical za petek, 19. novembra, so razpravljali o predlogu podelitve priznanj ob 25-letnici izhajanja glasila Železar.

Predlog podelitve priznanj ob 25-letnici izhajanja glasila Železar je prisotnim tolmačil glavni in odgovorni urednik Železarja Joža Varl.

Clani odbora so se strinjali s kriterijem, da se priznanja podelijo dopisnikom, ki več kot dve leti kontinuirno sodelujejo kot dopisniki ali pri oblikovanju glasila Železar.

Na ta način bodo na slavnostni seji delavskega sveta železarne, 26. novembra, podeljena naslednja priznanja:

1. jubilejno značko Železarja in knjigo bo prejelo 23 dopisnikov in urednikov za dolgoletno kreativno sodelovanje pri glasilu Železar,
2. jubilejno značko Železarja z listino bo prejelo 69 notranjih sodelavcev — dopisnikov Železarja,
3. jubilejno značko Železarja z listino bo prejelo 33 zunanjih sodelavcev — dopisnikov Železarja in
4. jubilejno značko Železarja z listino bo prejelo 20 sodelavcev časopisno založniškega podjetja Gorenjski tisk iz Kranja, ki so imeli največ zaslug pri oblikovanju in izhajanju Železarja, na predlog njihove sindikalne organizacije.

Strinjali so se, če bo naknadno ugotovljen še kdo, ki na osnovi sprejetih kriterijev pride v poštev za podelitev priznanja, da se število podeljenih priznanj ustrezno poveča.

Jubilejna značka in spominska listina imata trajni pomen in bosta podeljeni dopisnikom Železarja, ki bodo izpolnili pogoj, dve leti kontinuirnega sodelovanja — dopisovanja v Železarja, vsako leto ob 29. novembru.

Ob koncu seje so se strinjali s predlogom glavnega in odgovornega urednika Železarja da se nedvigjeni honorarji za obdobje zadnjih dveh let, v znesku 3.433.60 din, prenesejo na založniško dejavnost kulturno umetniškemu klubu Tone Čufar Jesenice.

Sprejeli so tudi informacijo sekretarja o načinu podelitve priznanj ob 25-letnici izhajanja glasila Železar in priznanj najbolj zaslužnim pri izgradnji hladne valjarne Bela.

J. Š.

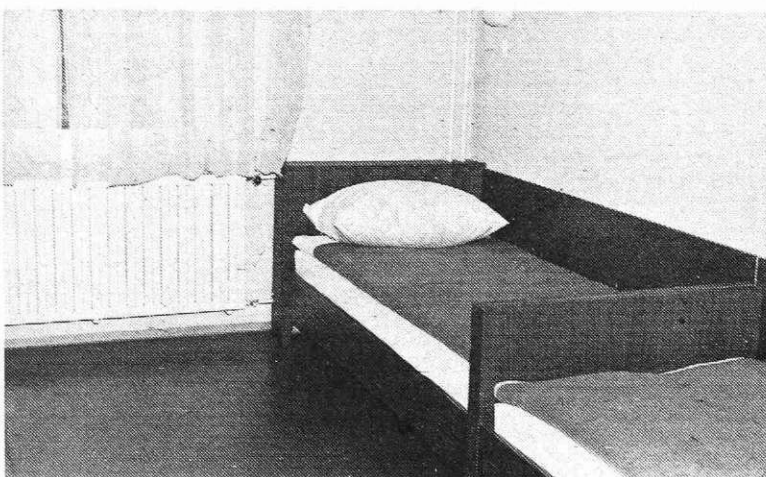
ČESTITKA KOLEKTIVU

Slavimo praznik naše domovine. Na izkušnjah preteklosti gradimo svetlejšo prihodnost, h kateri ste tudi jeseniški železarji prispevali velik delež. Nova moderna valjarna, ki bo doživela svojo otvoritev 28. novembra 1976, je dokaz, da greste po pravi poti napredka.

Tudi mi, najmlajši pionirji in mladinci osnovne šole Prežihov Voranc, smo ponosni na vaše delo in vam želimo še dosti delovnih uspehov, kar je gotovo najlepše darilo republiki za rojstni dan.

Iskrene čestitke.

Pionirji in mladinci osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice

Spalnica v novem samskem domu Železarne

PREGLED SESTANKOV SDS

Samoupravne delovne skupine, ki so se sestale minuli teden, so nadaljevale z razpravo osnutka samoupravnega sporazuma o osnovah plana za leto 1977, o predlogu se ene pomoči s potresom prizadetim prebivalcem Posočja in o cepljenju proti gripi. Prejeli smo veliko število zapisnikov, toliko, da vseh v današnji številki ne bomo mogli objaviti. Objavili bomo le tiste, ki smo jih sprejeli do 8. ure v ponedeljek, 22. novembra.

Pripombe, ki so jih samoupravne delovne skupine imele k osnutku samoupravnega sporazuma o osnovah plana za leto 1977, zbiramo in ko bo razprava končana, rok je bil 20. november, bomo pripravili analizo in organizirali zbor delegatov samoupravnih delovnih skupin, na katerih bodo delegati v sodelovanju s strokovno službo te pripombe uskladili. Zato o njih v Železarju ne pišemo. Odločitve o še enem enodnevnem zaslužu za prebivalce Posočja bomo posredovali računovodstvu osebnega dohodka, kakor hitro bo dosežen pozitiven rezultat. Velika večina samoupravnih delovnih skupin se je odločila za enodnevni prispevek brez kakršne koli pripombe, katere med njimi pa imajo pripombe, ki izvirajo iz nepoizvednosti, kljub temu, da smo o pomoči veliko pisali v našem edniku, pa tudi dnevno časopisje vsak dan poroča, kako napreduje obnova porušeni vasi in krajev Posočja. Zapišimo še enkrat! Iz sredstev, ki bodo zbrana s solidarnostno pomočjo delovnih organizacij v Sloveniji in v drugih krajih Jugoslavije, prebivalci ne bodo dobivali nikakršnih kreditov, temveč so izključno namenjena za zgraditev stanovanjskih hiš in večnamenskih objektov, v katerih bodo to zimo preživeli tisti prebivalci, ki nameravajo spomladi obnoviti svoje poškodovane hiše. Seveda velja to le za tiste prebivalce, ki gmotno niso sposobni najemati kreditov ali kako drugače, razen s svojimi rokami, pomagati in sodelovati pri obnovi. Celotna vas Robidišče, najbolj zahodna slovenska vas Posočja, je zgrajena s temi sredstvi pa še veliko hiš in večnamenskih objektov po drugih vaseh in krajih.

Glede predloga, da se delavci na sestankih samoupravnih delovnih skupin izrečejo za cepljenje proti gripi, to ni nikakršno preštevane tistih, ki se cepljenja ne bodo udeležili, da bi proti njim ukrepali, temveč je le želja dobiti približno podatke, na podlagi katerih bi nabavili drago cepivo. Torej je le ukrep varčevanja, v katerem pa samoupravne delovne skupine niso uspešno in po pričakovanju sodelovale.

Prejeli smo zapisnike tehle samoupravnih delovnih skupin:

PLAVŽ

Samoupravna delovna skupina plavž 4 brez posebnih pripomb.

MARTINARNA

Samoupravne delovne skupine staro železo 4, SM peči 2, livna jama 1, 2 in 4 ter ponovno gospodarstvo. V starem železu 4 se delavci pritožujejo nad izredno slabo kvaliteto zaščitnih sredstev, zlasti pa zaradi rokavic in čevljev. Samoupravna delovna skupina ponovno gospodarstvo pa zahteva od vodstva transporta, da odpravijo prehitro vožnjo poleg ponove, odbojanje livnih voz v livno jamo brez premikačev, lora za ponove zapeljejo preko varnostnih pragov. Poleg tega so opozorili na slabe in težke delovne pogoje, zlasti na prepri, ki bi ga lahko odstranili s pločevinasto steno na podestu in s popravilom zračne zavesne na vhodnih vratih.

Samoupravna delovna skupina vodstva TOZD valjarn brez posebnih pripomb.

VALJARNA BLUMING ŠTEKEL

Samoupravni delovni skupini valjarna bluming štekel 1 in 2. Valjarna bluming 1 je pregledala rezultate dela, zlasti valjavske zastoje, ki jih je največ na prevlačniku. Samoupravna delovna skupina valjarna bluming 2 pa sprašuje, kdo od valjavcev je upravičen na stimulacijski dodatek, kdo ga ima in koliko časa ga dobiva, in ugotavlja, da se zapenjalna sredstva verige, avtomatske klešče, drogovi in podobno zelo dotrajani.

VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Valjarna žice 1, 2 in 3, čistilnica Javornik I. Samoupravne delovne skupine valjarne žice so obravnavale tudi akcijski program in ugotavljajo: valjarna žice 1, da so bili uspešni glede proizvodnje in odpreme, izplen pa je preizek in stroški so previsoki. Valjavci te skupine tudi zahtevajo, da se ponovno postavi komandni pult pri progi 250, ker je sedaj delo tam nemogoče pa tudi nevarno. Valjarna žice 2 predlaga ureditev pranja delovnih oblek, tako kot ga imajo nekateri že urejenega. Valjarna žice 3 je zelo podrobno analizirala akcijski program in ugotovila nekaj problemov, za katere smatrajo, da motijo proizvodnjo, in sicer, pri odpravljanju zastojev delati bolj složno, več pozornosti posvetiti pripravi valjavske armature, zahtevati boljše vzdrževanje, pridrževati se je treba regulativov tehnologije valjanja, da bi zmanjšali sekundo in prekvalifikacije, pospeševati inovacijsko dejavnost. Ne razumejo, da se kantine ne more urediti tako, da bi bila pri malici čimmanjša izguba časa.

27. SEJA ODBORA ZA SPLOŠNE ZADEVE IN INFORMIRANJE PRI DS ŽELEZARNE

Predsednik odbora Klinar Maks je, dne 16. novembra 1976, sklical sejo odbora za splošne zadeve in informiranje ter predlagal naslednji dnevni red: razprava in sprejem navodila za delo ob pridobivanju potrebnih sklepov, dovoljenj in dokumentacije pred pričetkom del investicijske graditve; pregled sklepov zadnje seje; odobritev službenih potovanj v tujino; poročila o izvršenih službenih potovanjih v inozemstvo.

Najprej so obravnavali sprejem navodila za delo ob pridobivanju potrebnih sklepov, dovoljenj in dokumentacije pred pričetkom del investicijske graditve, ki ga je na predlog OPTIA pripravil oddelek za organizacijo dela, ter se z njim strinjali.

Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da so v celoti uresničeni.

Odobrili so službena potovanja v tujino naslednjim sodelavcem: Valentinu Erjavšku na Poljsko, glavnemu direktorju Petru Kuncu in Jožetu Šparovcu v Udine, Ladu Šketu in Ivanu Molanu v ZRN, Antonu Razingerju v ČSSR, Francu Cerkovniku, Vladimiru Pečarju, Francu Mohorču, Dušanu Lavtarju, Jožetu Renku in Cvetku Ermanu na Poljsko, Božu Oblaku v Švico, Janezu Jamarju, Janezu Rozmanu, Ivo Cundriču, Petru Muharju, Marjanu Kramarju, Jožetu Pretnarju, Silvu Kosačiču in Jožetu Pernušu na Poljsko, Mihaelu Stojanu v ČSSR, Stanislavu Čopu, Marjanu Demšarju in Janezu Ažmanu v Avstrijo, Stanislavu Čopu, Marjanu Demšarju in Rudiju Kristanu v Italijo, Stanislavu Čopu in Marjanu Demšarju na Finsko, glavnemu direktorju Petru Kuncu na Japonsko ter Janezu Komelu v ČSSR. Obenem so bili seznanjeni tudi s poročilom o opravljenih službenih potovanjih v tujini in domovini v mesecih septembru in oktobru.

Obravnavali so naslednja poročila o službenih potovanjih v inozemstvo: Antona Razingerja v ČSSR, Janeza Bidovca v Moskvo, Mihaela Stojana v ČSSR, Marina Gabrovška v Švico, Ernesta Pušnika v ČSSR, Karla Ravnika v Bolgarijo, Janeza Jamarja, Janeza Rozmana, Ivo Cundriča, Petra Muharja, Marjana Kramarja, Silva Kosačiča, Jožeta Pretnarja in Jožeta Pernuša na Poljsko ter Boža Oblaka v Švico.

Seznanjeni so bili z informacijo DE Družbene prehrane o zaračunavanju prostorov v restavraciji ŽJ — Kazini koristnikom ter se strinjali s cenikom za uporabo prostorov zunanjim naročnikom:

	din
Velika sejna soba — pritličje	500
Klubski prostor — pritličje	300
Skupno oba prostora	700
Velika sejna soba	
— I. nadstropje	500
Klubski prostor	
— I. nadstropje	300
Skupno oba prostora	800

Obenem so sklenili, da mora cenik za zunanje naročnike potrditi pristojni organ Sob Jesenice, cenik za notranje naročnike pa bo veljal, ko bodo z njim soglašali predstavniki družbenopolitičnih organizacij Železarne in predstavniki TOZD, za kar poskrbi vodja enote Družbena prehrana. V cenik je treba vnesti tudi časovne omejitve.

Seznanjeni so bili tudi s poročilom sekretarja o izdanih knjigah in umetniških mapah od 15. 9. do zadnje seje odbora ter o uradno-poslovnih obiskih inozemskih gostov v Železarji, na kar niso imeli pripomb.

Ob koncu seje so obravnavali še vloge posameznikov, društev in organizacij, na podlagi katerih so sprejeli ustrezne sklepe.

Mira Razinger

JUBILANTI 50-LETNIKI

V mesecu decembru praznujejo petdeset let življenja naslednji naši sodelavci:

Viko SMOLEJ, PIV energija — 1. decembra, Mirko JAVH, strojno vzdrževanje — 25. decembra, Janko KOROŠEC, gradbeno vzdrževanje — 27. decembra in Matija KRAMAR, transport — 30. decembra.

VSEM SODELAVCEM ISKRENO ČESTITAMO!

Železarski globus

VENEZUELA

Podjetji iz Zvezne republike Nemčije Korf Engineering GmbH in Lurgi Chemie und Hüttentechnik GmbH, bosta skupno dobavili napravo za direktno redukcijo železove rude. Kot tehnološki postopek bodo uporabili Midrex postopek. To napravo bo kupila venezuelska železarska družba CVG Siderurgica Del Orinoco Ca. Letna proizvodna zmogljivost naprave bo 1,3 milij. ton železove gobe. Zgrajena bo v kraju Matanzas. Z redno proizvodnjo bodo pričeli leta 1978.

KANADA

Danes znane rezerve kvalitetne železove rude cenijo v tej državi nas sedem milijard ton. Poleg tega računajo še na verjetne zaloge v višini okoli 25 milijard ton. Zato nameravajo kanadske družbe investirati znatna finančna sredstva v raziskave obstoječih in odpiranje novih rudnikov. Že v bližnji prihodnosti nameravajo povečati sedanjí izkop za 50%, oziroma na okoli 75 milij. ton letno.

akcijski program in ugotavljajo: valjarna žice 1, da so bili uspešni glede proizvodnje in odpreme, izplen pa je preizek in stroški so previsoki. Valjavci te skupine tudi zahtevajo, da se ponovno postavi komandni pult pri progi 250, ker je sedaj delo tam nemogoče pa tudi nevarno. Valjarna žice 2 predlaga ureditev pranja delovnih oblek, tako kot ga imajo nekateri že urejenega. Valjarna žice 3 je zelo podrobno analizirala akcijski program in ugotovila nekaj problemov, za katere smatrajo, da motijo proizvodnjo, in sicer, pri odpravljanju zastojev delati bolj složno, več pozornosti posvetiti pripravi valjavske armature, zahtevati boljše vzdrževanje, pridrževati se je treba regulativov tehnologije valjanja, da bi zmanjšali sekundo in prekvalifikacije, pospeševati inovacijsko dejavnost. Ne razumejo, da se kantine ne more urediti tako, da bi bila pri malici čimmanjša izguba časa.

VALJARNA 2400

Obratovodstvo, proga 2400 — 1, adjustaža 1, 2 in 3. Delavci, ki delajo kot pomočniki pri krožnih škarjah, in delavci pri transportnem voz v samoupravni delovni skupini adjustaža 2 se pritožujejo, da jih ponoči zebe. Predlagajo, da bi jim uredili električno ogrevanje. Skupina pa ima tudi pripombo na malomarno odlaganje vroče pločevine, ki jo odlaga žerjav št. 6, zaradi česa se pločevina pri hlajenju krivi, žerjavovodje v hali »A« pa se pritožujejo na signere, ker pravočasno ne ustavljajo valjnic, da se plošče grmadijo in padajo navzkriž. Adjustaža 4 ugotavlja, da so oktobra dobro delali, kar pa se ne pozna pri osebnem dohodku, da organizirajo delo v sobotah, malice pa ne, predlagajo vzratno ogledalo na žerjavu št. 7 in sprašujejo, zakaj se vrata, kljub urgencam, ne popravijo.

Samoupravna delovna skupina vodstvo TOZD hladna predelava.

HLADNA VALJARNA JESENICE

Hladna valjarna 1, 2 in 3, adjustaža hladne valjarne, skladišče vložnega materiala, žarilnica 4, lužilnica, karisti in odprema. Delavci lužilnice sprašujejo, kako je z garderobami in sanitarijami in kdaj bo v lužilnico napeljana pitna voda. Karisti se pritožujejo zaradi utenjenosti voznihi poti in pomanjkanja prostora za odlaganje. Tudi delavci

ZREL POGLED V PRIHODNOST

Že kar navada je postala, da v naši rubriki enkrat na leto obširneje spregovorimo tudi o rubriki sami, o doseženih rezultatih, uspehih in, kar je najvažnejše: z odkrito besedo skušamo analizirati naše delo ter kritično oceniti slabosti, ki nas spremljajo, oziroma probleme, ki jim v ožjem uredniškem krogu nismo kos. V zadnjih letih smo o vsem tem navadno spregovorili v poletnih mesecih, takrat pa smo namerno čakali na mesec november in verjetno so mladi bralci že uganili zakaj. Izbrali smo namreč priložnost, da o vsem tem pokramljamo z mladimi bralci v slavnostni številki Železjarja, ob 25-letnici izhajanja. Upamo, da ne bo zamere, če tokrat malo bolj obširno predstavimo predvsem uspehe, ki so bili doseženi pri oblikovanju in vsebinski zasnovi mladinske rubrike. Seveda, če hočemo o tem podati kakršnokoli oceno, se moramo najprej povrniti precej let nazaj, ko je v Železjarju prvič izšla mladinska rubrika.

To je bilo natanko 17. januarja 1969. Takratno vodstvo mladinske organizacije v Železarni je sklenilo, da v glasilu Železjar najdejo svoje mesto tudi mladi železjarji, oziroma, da rubrika, namenjena njim, postane osrednji vir informacij o delu mladih; skratka, že naslov rubrike pove vse: mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah. Takšna odločitev takratnega vodstva mladinske organizacije Železarni je kmalu prinesla željene rezultate, saj so se v rubriki iz tedna v teden začeli pojavljati bolj zanimivi sestavki mladih avtorjev. Kaj kmalu je rubrika presegla železarske okvire in oglašati so se začeli tudi ostali mladi Jeseničani, ki so predstavljali delo iz svojih sredin.

Prvi uredniki mladinskih rubrik v Železjarju prav gotovo niso imeli lahkega dela, saj je bilo težko iz skromnih predlogov bralcev samih sestaviti takšno vsebino, da bo v njej resnično našel vsakdo nekaj zanimivega branja zase. Pa vendar niso klonili, še več, z vsem znanjem in izkušnjami so vztrajno delali naprej snavlali ideje za popestritev rubrike. Po pripovedovanju nekaterih, so včasih pozno v noč pisali najrazličnejše sestavke, da so se lahko prihodnji dan pravočasno znašli na mizi glavnega in odgovornega urednika Železjarja. Zavedali so se, da rubrika mora biti, ker bi v nasprotnem primeru izšli člani takratne Zveze mladine izgubili svoj kotiček v Železjarju, ker zaradi pomanjkanja gradiva rubrika ne bi mogla obstajati.

Čas, ta neumorni sopotnik našega dela in življenja, nas iz dneva v dan uči živeti hitreje. Niti ne zavedamo se, kdaj je leto naokoli, kaj šele mesec ali teden. Tako se je tudi naenkrat zavrtel čas obstoja mladinske rubrike in 17. januarja prihodnjega leta bomo zakoračili že v deveto leto izhajanja. Če se sedaj ozremo na prehojeno pot, lahko ugotovimo, da je mladinska rubrika v Železjarju v teh letih opravičila svoj obstoj. Več urednikov, predvsem pa več sto mladih dopisnikov iz Železarni, celotne jeseniške občine in včasih tudi iz sosednje, radovljiške, je prispevalo pomemben delež k razvoju informativne dejavnosti

med mladino v Železarni, oziroma v vsej občini. Ta priložnost naj bo tudi skromna zahvala vsem, ki so v teh osmih letih vestno in marljivo urejali rubriko, oziroma s svojimi sestavki dajali utrip življenju in delu mladih. Še posebno smo veseli, da so v tej rubriki začeli pot danes znani novinarji in družbenopolitični delavci. Pisanje jim je morda v začetku pomenilo le koristno izrabo prostega časa, kaj kmalu pa so prav skozi našo rubriko stopili na nova pota, da bi dosegli življenjske cilje.

Uspešna pot razvoja mladinske rubrike pa nas nikakor ne sme v tem trenutku uspraviti, nasprotno, vsa naša prizadevanja morajo biti usmerjena k poglavitnemu cilju, da rubrika še bolj kot doslej postane ogledalo dela, uspehov, želja in hopenj mladih delavcev v Železarni ter ostale mladine v občini. Dolgoletne izkušnje bodo v prihodnjem obdobju najtrdnjša osnova za uspešno delo pri oblikovanju vsebine rubrike. Vsi, ki pozorno spremljajo vsebino, se bodo spomnili, da smo lani v nekem sestavku zelo kritično ocenili vsebino rubrike in tudi nakazali smernice za odpravo napak in pomanjkljivosti. Danes lahko ugotovimo, da smo po tem zapisu napravili korak naprej. Razširili smo mrežo mladih dopisnikov iz osnovnih organizacij ZSMS ter z vrsto komentarjev kritično posegli na področja, kjer mladinska organizacija še vedno ni izoblikovala jasnih stališč do perečih vprašanj, oziroma vodstva organov še vedno niso našla samih sebe in svoje vloge do organizacije ZSMS. Z zadovoljstvom lahko tudi ugotovimo, da v zadnjem času namenjammo več prostora aktualnim vprašanjem mladih železjarjev v obratih. Tukaj smo praktično šele na pol poti, saj se nameravamo v prihodnje še bolj poglobljeno lotiti te tematike.

Naj bo tako ali drugače, danes zrelo gledamo v prihodnost naše rubrike. Vse sile bomo usmerili v to, da postane še bolj naša, da bo preko nje vsak mladinec dobro informiran o vsem, kar ga zanima. Tukaj bosta v prihodnje verjetno morali bolj sodelovati komisiji za informiranje pri koordinacijskem svetu ZSMS in občinski konferenci ZSMS. Člani obeh komisij bodo morali biti gonilna sila v vseh sredinah ter s hitro in objektivno informacijo posredovati vsa dogajanja iz dela Zveze socialistične mladine. Nema lokrat se dogaja, da na pomembnih sestankih ali prireditvah ni prisotnega nobene informatorja, tako da gre pomemben dogodek neopazno mimo nas. Prav tako bo potrebno še razširiti dopisniško mrežo mladih informatorjev. V preteklosti se je večkrat iz tedna v teden dogajalo, da je bilo pod sestavki v rubriki podpisano vedno isto ime, avtor pa je poročal s se, s prireditve, komentiral, hvalil, grajal, skratka, bil je za vse.

Zadnje čase lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da se v rubriki pojavljajo nova imena, ki poročajo o delu iz svojih sredin. Prav te mlade dopisnike bo potrebno vključiti v komisiji za informiranje ter jim pomagati da bodo, poleg informacij in sestankov in sej, začeli pisati tudi druge prispevke, predvsem kome-

tarje o aktualnih problemih v ZSMS.

Velikokrat vabimo k sodelovanju mlade dopisnike, pa naj tokrat spet izrabimo to priložnost. Ne bi ponavljali, kar smo že nekolikokrat, le nekaj kratkih besed. Želimo, da nam pošljate čimveč prispevkov iz svoje sredine, kjer delate, to se pravi, iz osnovnih organizacij ZSMS. Oprite se okoli sebe in videli boste, koliko je zanimivosti, ki bi zanimale tudi širši krog mladih bralcev.

V zadnjem času smo precej zamenjali delo mladih v specializiranih organizacijah in društvih, ki so kolektivni člani ZSMS. Prav gotovo je med vami veliko članov teh društev, zatojro pero v roke in napišite nam sestavek o tej organizaciji ali društvu.

Vse mlade bralce tudi vabimo, da nam v prihodnje pomagajo pri oblikovanju vsebine rubrike. Sporočite nam, kaj vam v rubriki ni všeč, kaj pogrešate in podobno. Vsakega predloga, pa tudi objektivne kritike bomo veseli, ker je to edini način, da se izboljšamo vsebino rubrike. Ob ljubljammo tudi, da bomo v kratkem izvedli med bralci anketo o sami rubriki in seveda najbolj tehtne in zanimive pripombe objavili. Toliko o naših načrtih danes, vsem pa naj na koncu velja poziv: pišite in oglašajte se v svoji rubriki.

Janko Rabič

KRATKE NOVICE

Zaradi izredno velikega števila prispevkov, ki smo jih dobili od sodelavcev naše rubrike, za kar se jim iskreno zahvaljujemo, smo bili primorani, da le-te strnemo v kratke vesti, za kar jih prosimo razumevanja.

Mladi iz valjarne profilov Železarni, so že drugi organizirali delovno akcijo v Posočju in sicer tokrat v vasi Žabče pri Tolminu. Predstavnik štaba za civilno zaščito občine Tolmin je naše mlade delavce pohvalil in izrazil željo da bi se prišli. Tudi ljudje v vasi so jih tople in s hvaležnostjo sprejeli.

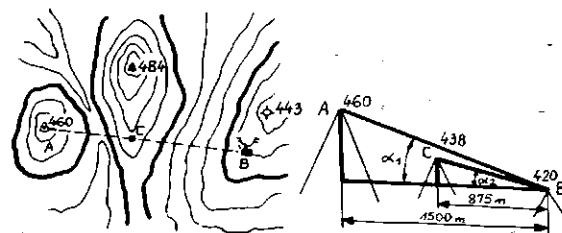
V krajevni skupnosti Sava so minuli petek, 19. novembra imeli ustanovno konferenco osnovne organizacije ZSMS, katere se je udeležilo precej mladih, saj krajevna skupnost Sava sodi med največje v občini Jesenice. Na seji so izvolili za predsednika Janka Šporarja, za sekretarja Radeta Radinovića, za blagajničarja Karina Oblak. V okviru organizacije bo delovalo tudi več komisij. Na seji, kateri sta prisostvovala tudi predsednik OK ZSMS Jesenice Franjo Kragolnik in predstavnik krajevnih skupnosti Franc Globočnik, so sprejeli tudi že delovni program. Prva njihova prireditev bo že danes v četrtek, 25. novembra, ko bodo ob 19. uri v domu ŽIC izvedli proslavo v počastitev dneva republike. Na prireditve vabijo tudi občane.

Na ustanovni konferenci so se, 19. novembra zbrali tudi mladi delavci v novi hladni valjarni Bela. Obravnavali so številna vprašanja, izvolili vodstvo osnovne organizacije in govorili o programu dela. O konferenci bomo še poročali.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

ORIENTACIJA KORISTNA V MIRU – NUJNA V VOJNI

Sl. 11

Da rešimo ta problem, povežemo koto 460 z lovsko kočjo in določimo točko na grebenu (C), ki lahko ovira pogled. Na osnovi absolutnih višin točk A, B in C določimo relativni višini med točkama C in B, ter A in B.

A = 460 m
B = 420 m
C = 438 m

A - B = 40 m
C - B = 18 m

Potem izmerimo razdalji med točkama A in B ter točkama C in B.

AB = 1500 m
CB = 875 m

Osnovna formula za vidljivost je, da mora biti kot α_1 večji od kota α_2 .

$\alpha_1 > \alpha_2$, oziroma $\text{tg } \alpha_1 > \text{tg } \alpha_2$

V nasprotnem primeru je $\alpha_1 < \alpha_2$ in vidljivosti med obema točkama ni.

V našem primeru imamo:

$\text{tg } \alpha_1 = \frac{40}{1500} = 0,027$

$\text{tg } \alpha_2 = \frac{18}{875} = 0,020$

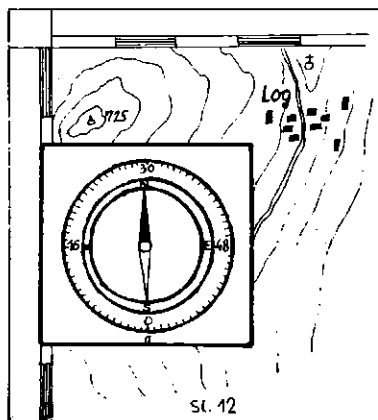
torej $\text{tg } \alpha_1 > \text{tg } \alpha_2$

To pomeni, da iz trig. točke 460 lahko vidimo lovsko kočjo.

Večkrat moramo upoštevati tudi poraženost na točki, ki naj nam bi ovirala pogled. Visoke smreke in drugo drevje bistveno spremene situacijo.

Orientacija karte je operacija s katero poravnamo geografski sever na karti s smerjo severa na terenu.

Najbolj razširjena je orientacija karte s pomočjo kompasa ali busole (sl. 12.) Limb z razdelbo nastavimo na nič in busolo položimo na karto. Rob busole poravnamo s poldnevnikom na robu karte in vrtimo karto skupaj z busolo toliko časa, da nam magnetna igla prekrije oznako za sever. S tem je karta orientirana.

Sl. 12

odpreme menijo, da je treba najti rešitev za povečanje skladišnega prostora. Sedanji prostor je natrpan, ker je vse več odpreme s kamioni, ki pa niso redni, in predlagajo večji odvoz blaga preko železnice, kjer ne pride tako pogosto do pomanjkanja vagonov.

JEKLOVLEK

Obratovodstvo, hladna predelava 1 in brusilnica 2 in 3 brez posebnih pripomb.

ELEKTRODNI OBRAT

Rezalnica 1 in oplačevalnica 1. Delavke samoupravne delovne skupine rezalnica 1 zahtevajo, da se opozori vodstvo transporta, ker njihovi premikači razbijajo okna njihove kopalnice. Tudi samoupravna delovna skupina rezalnica 1 zahteva popravilo pip in oken v kopalnicah in popravilo starega skladišča.

ŽEBLJARNA

Obratovodstvo, žebeljarna 1 in 3 ter zavijalnica. Delavci žebeljarni 3 sprašujejo, zakaj je žebeljarnem odvzeta ena delovna obleka, pritožujejo pa se na urejevalce v I. grupi, da premalo menjajo orodje in puščajo pomočnike same pri strojih. Pripombe pa imajo tudi na slabo kvaliteto žice. Delavci, zlasti pa delavke zavijalnice, se pritožujejo na red in poslovanje kantine v strojni delavnici. Zanje vedno zmanjka tople hrane, večkrat je pokvarjena, hladni obroki pa so slabo stehtani. Tudi odnos kantinerk do delavk ni najboljši.

STROJNE DELAVNICE

Obratovodstvo, strugarna 1 in 2, konstrukcijska delavnica 1, ključavničarji, delavnica tehtnic ter kovačnica in kalilnica. Delovna skupina strugarna 1 predlaga, da se zopet uvede pri strojni obdelavi hlajenje z milnico, strugarna 2 pa sprašuje, zakaj prav ob 13.30 zmanjka vode za umivanje.

STROJNO VZDRŽEVANJE

Obratovodstvo, SV plavž 1, 2 in 3, SV Bela 1, 3 in 4, SV Javornik, SV Jesenice 1, 2 in 3, ključavničarji 1 in 2,

montaža Jesenice in Javornik, instalacija Jesenice, Javornik in Bela ter hidravlika in pnevmatika. Obratovodstvo predlaga povečanje bonon na 10 dinarjev. Vse tri skupine vzdrževanja plavž ugotavljajo malomaren odnos delavcev pri mlinih za koks, zaradi česa pogosto pride do zastojev. SV Bela 1 je obravnavala obratno problematiko, zlasti izpolnjevanje akcijskega programa, delo v delavnici in delo dežurnih ključavničarjev v obratih, varstvo pri delu, zlasti nošenje čelad in nabavo orodja. Podobna vprašanja sta obravnavali tudi ostali skupini vzdrževanja Bela. O varstvu pri delu so se pogovarjali na sestankih ostalih samoupravnih delovnih skupin strojnega vzdrževanja.

ELEKTROVZDRŽEVANJE

EV plavž, EV jeklarna, EV Bela 2 in 3, EV Jesenice, ERD ter DES 1 in 2. Samoupravna delovna skupina EV jeklarna meni, da je sedanji pravilnik o otežkočenem dodatku zastarel in ga je treba popraviti, beneficirajo sta pa bo treba urediti še pred reorganizacijo. Opozarjajo na premikanje vagonov z žerjavi in predlagajo, da se za njihovo skupino nabavi moped s prikolico. EV Bela-3 ponovno ugotavlja, da se večajo zastoji, ker primanjkuje izkušenih elektrkarjev, da pa zastoji tudi niso vedno na račun vzdrževalcev, čeprav, se jim pripisujejo. Ob remontih večkrat ni predviden čas za elektro preizkušanje naprav. EV Jesenice zanima, kakšen bo njihov oddelek po reorganizaciji, in dvomijo v pravično ocenitev delovnih mest. Negodujejo nad postopkom elektro energije, ki zahteva njihove usluge le za čiščenje, ostala dela pa oddaja zunanjim izvajalcem, čeprav bi ga lahko opravili oni.

GRADBENO VZDRŽEVANJE

Obratovodstvo, tesarji, kleparji in plastika brez posebnih pripomb, razen kleparjev, ki menijo, da bi morali nabaviti lažje in bolj prožne varnostne pasove. Samoupravni delovni skupini strugarne valjev Javornik in Bela brez posebnih pripomb.

ELEKTRO IN TOPLOTNA ENERGIJA

Obratovodstvo, dispečerji 1, delavnica elektroenergije, parne naprave 2 in delavnica toplotne energije.

Samoupravni delovni skupini parne naprave 2 in delavnica toplotne energije sta sklenili, da sta se zadnjič odločili za takšno solidarnostno pomoč, kot je prebivalec Posočja, ker niso bili nikjer obveščeni, za kaj konkretno je bil ta denar porabljen in katere organizacije so ga prispevale. Na tako ravnanje samoupravnih delovnih skupin smo že odgovorili v uvodu in to je značilno tudi za nekatere ostale skupine. V vsaki številki Železjarja, od 30. septembra do vključno današnje številke, smo delavce Železarni obveščali, kako se porablja denar, kako se zbira, kdo ga je prispeval, kako potekajo dela, predstavili smo tudi našo skupino, ki je delala na tem območju, in podobno, pa kljub temu smatrajo da niso nikjer obveščeni.

PLINSKA IN VODNA ENERGIJA

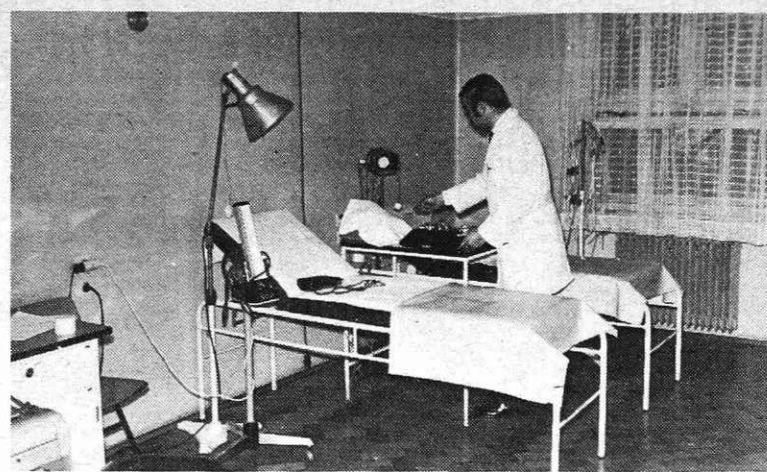
Obratovodstva, PIV 1, 3 in 4 brez posebnih pripomb. Samoupravna delovna skupina avtomobilski prevozi s transporta s pripombo na kopalnico, ki še ni urejena za 40 njihovih delavcev.

DELOVNA SKUPNOST SKUPNE SLUŽBE

Raziskovalni oddelke, kontrola kvalitete, mehanična delavnica OTK, glavni laboratoriji, spektrokemični oddelke, tehnološki laboratorij, laboratorij šamotarne, priprava vzorcev, sektor nabave, stroškovno knjigovodstvo, finance, kadrovski sektor, oddelke za študij dela in časa, center za obdelavo podatkov, operativna novogradnja, sekretariat, varnostna služba, gasilci, samski domovi, vodstvo družbene prehrane. Samoupravne delovne skupine niso imele posebnih pripomb, razen na nekatere, čisto svoje notranje probleme.

Center za preučevanje samoupravljanja in informiranje – Milan Polak

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

Obratna ambulanta Železarne – aparatura za ugotavljanje okvar srca in ožilja

V četrtek, 18. novembra, je bila 17. seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata. V razpravi je bil predlog sindikalne liste za leto 1977. Navzoči so imeli pripombe k šestim členom predlagane sindikalne liste. V nadaljevanju so bile obravnavane priprave na letno konferenco osnovne organizacije sindikata. Predvidoma bo organiziran še seminar za predsednike osnovnih organizacij sindikata, sicer pa so se dogovorili, da predsednik, tajnik in blagajnik pripravijo osnutke poročil, načrt ter naloge za naprej.

Temeljito so obravnavali predlog samoupravnega sporazuma o osnovah plana Železarne za leto 1977. V osnovi je predlog samoupravnega sporazuma dobro pripravljen, vsebina je zgoščena, toda vseeno so razumljivo nakazane naloge za prihodnje leto.

Obravnavana je bila prošnja Asisa Amidžiča za denarno pomoč.

FINANČNO RAČUNSKI SEKTOR

Sedma seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je bila v sredo, 10. novembra. Predsednik je odboru posredoval informacijo s seje sekretariata osnovne organizacije ZK FRS. V nadaljevanju so obravnavali predlog za izvedbo ekskurzije v tovarno Plamen v Kropi, združeno z ogledom kovaškega muzeja.

VALJARNA PROFILOV

V petek, 12. novembra, je bila 13. redna seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata. Določili so nekatere podrobnosti glede organizacije poslovnega večera upokojenih sodelavcev. Vabljenih je deset upokojenih sodelavcev. Ob sklepu se je so razpravljali še o izvedbi akcije, ki jo organizira mladinska organizacija. Prijavljenih je 32 udeležencev.

PLAVŽ

V ponedeljek, 15. novembra, je bila seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata. Beseda je tekla o pripravah na letno konferenco osnovne organizacije sindikata. Sprejet je bil sklep, da morajo predsednik, tajnik in blagajnik pripraviti ustrezna poročila do 5. decembra. Za letno konferenco bo vsaka samoupravna delovna skupina izvolila po pet delegatov. Letna konferenca bo predvidoma med 10. in 20. decembrom. Precej pozornosti so posvetili predlogu sindikalne liste za leto 1977. Pripombe so imeli k posameznim členom, in jih bodo posredovali pristojnim organom. Na zaposlene delavce bodo apelirali, da se v čim večjem številu udeležijo proslave ob otvoritvi hladne valjarne na Beli.

Za poverjenika zbirke »Prešernova knjiga« je bil imenovan Alojz Siljar.

ADJUSTAŽA ŠTEKEL JAVORNIK

V petek, 19. novembra, je bila osma seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata. Navzoči so bili seznanjeni s povzetkom samoupravnih sporazumov o osnovah planov samoupravnih interesnih skupnosti za obdobje 1976–1980. Za podpisnika je bil predlagan Franc

Katrašnik. Predlog morajo potrditi še delavci na sestankih SDS. Izvršni odbor OO sindikata je razpravljal tudi o pripravah na volitve v skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih skupnosti, ki bodo leta 1978. Za bodoči delavski svet so evidentirali Slavka Krmelja in Alojza Likoviča. Obenem so člani izvršnega odbora razpravljali o predlogu za sestavo odbora narodne zaščite.

Jožica Vovk je poročala o svojem delu na terenu. Navzoča je bila pri sestavi programov za varstvo otrok. Letna konferenca OO sindikata bo predvidoma v decembru ali pa šele v januarju. Posameznim referentom so naročili, da pripravijo poročila.

K predlogu sindikalne liste za leto 1977 niso imeli pripomb. Razpravljali so še o trenutnem položaju Železarne. Zanimali so se, če bodo imeli dovolj materiala za luženje. K pismeni pritožbi ravnalcev in prebiral za popravek plačilnih skupin so prejeli ustni odgovor obratovodje, da le-ta trenutno ni možen, ker imajo tudi v sosednjih obratih delovna mesta z enakimi plačilnimi skupinami.

V zadnji točki dnevnega reda je bil obravnavan predlog za izvedbo izleta v Čateške toplice ali v Novo Gorico. Izlet so nameravali organizirati že prej, vendar akcije niso do kraja izpeljali zaradi solidarnosti s prizadetimi ob potresu v Posočju. O organizaciji izleta bodo razpravljali še na sestanku SDS, nato pa bodo zbrali ustrezno število prijaviteljev.

IZVRŠNI ODBOR SINDIKATA ŽELEZARNE O PREDLOGU SINDIKALNE LISTE 77

V četrtek, 18. novembra, je bila seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata Železarne. V razpravi je bil predlog sindikalne liste za leto 77. Izvršni odbor je sprejel nekatere pripombe k naslednjim točkam sindikalne liste:

točka 14 – Za delo na dan zveznega ali republiškega praznika, gre delavcem, poleg zakonsko določenega nadomestila in akontacije osebnih dohodkov za opravljeno delo na ta dan, še najmanj 50 %.

točka 22 – Izvršni odbor sprejema predlog sindikalne liste, s tem, da bi za Železarno morali upoštevati

lokalne prevoze in bi vračali stroške nad 50. – dinarjev.

Izvršni odbor predlaga, da nočni dodatek znaša 45 %, namesto sedanjih 30 %.

točka 28 – Pri namenskih sredstvih za stanovanja izvršni odbor apelira na člane sindikata v Železarni, da bi obdržali 9 % prispevek za izgradnjo stanovanj. Le v primeru nezadovoljivega položaja Železarne bi ta odstotek zmanjšali.

točka 31 – Oblika regresa za letni dopust naj ostane taka kot doslej.

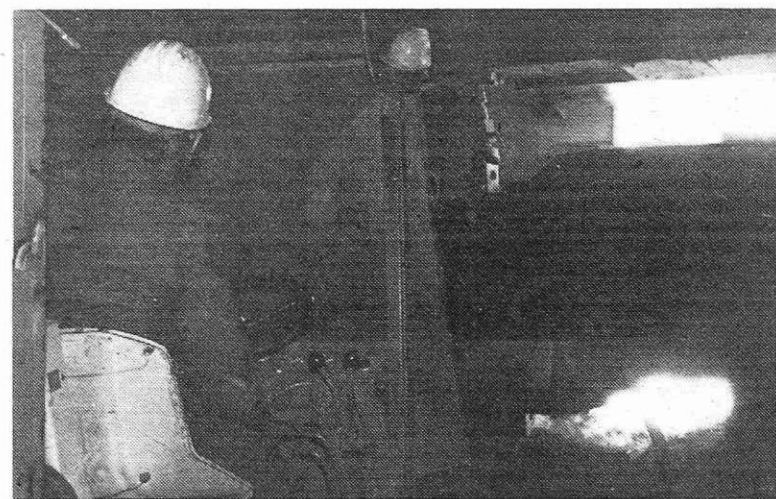
točka 32 – Pri regresu za prehrano delavcev med delom izvršni odbor predlaga, da vrednost bonov za malico povečamo od sedanjih 5 na 10 dinarjev.

K omenjeni informaciji o predlogu sindikalne liste za leto 77 je izvršni odbor prejel še naslednje dopolnilo: Dodatno naj bo sprejeto tudi stališče o enotnem roku uporabe spremenjene sindikalne liste v vseh OZD (in ne, da nekatere OZD listo uveljavljajo od 1. 1., nekatere od 1. 3. ali še kasneje). Ker se sindikalna lista sprejema v OZD preko panoških sporazumov in internih splošnih aktov dejansko šele v 1. četrtletju vsakega naslednjega leta in so šele tedaj znani rezultati zaključnih računov (oblikovanje sklada skupne porabe), bi bilo umestno ta rok enotno določiti s 1. 3. tekočega leta.

Republiško sindikalno listo je treba ne le formalno, temveč tudi dejansko (v zneskih) uskladiti z zveznim dokumentom in ureditvijo po ostalih republikah.

Izvršni odbor je bil seznanjen s poročilom predsednika Štefana Šerbiča o vpisu posojila za modernizacijo cest. Izvršni odbor ugotavlja, da je bila akcija za vpis posojila uspešna povsod tam, kjer so usklajeno sodelovale vodilne samoupravne in politične strukture.

Ob sklepu se je so razpravljali še o letnih konferencah osnovnih organizacij sindikata, ki bodo od 15. 11. 1976 do 15. 1. 1977. Članom izvršnega odbora je bilo naročeno, da ob pripravah na letne konference sodelujejo s predsedniki osnovnih organizacij in jim tudi pomagajo. Letne konference bodo združene s skromnimi družabnimi večeri, tudi zato, ker bodo nekateri odbori osnovnih organizacij sindikata združeni, glede na novo samoupravno organiziranost Železarne.

Z vlagalnim strojem na električni peči je odpravljeno težko fizično delo

STARA, A ŠE VEDNO MLADA OB ŽELEZARNI

K številnim delovnim zmagam, ki jih beležimo v občini Jesenice, zlasti še otvoritev hladne valjarne Bela ob dnevu republike, bo kolektiv obratne ambulante železarne Jesenice dodal še eno. Petletna etapna obnova stavbe obratne ambulante, ki smo jo začeli leta 1972, je končana in to za njen 80. življenjski praznik.

Kolektiv je v tem času prehodil naporno pot obnove. Nič lažja pa ni bila tudi za našega železarja – bolnika, ki je ob brnenju gradbenih strojev dobival zdravniško pomoč in pri tem ni negodoval. Skupaj smo hodili to pot in skupaj smo vlagali denar in v ta cilj po svojih močeh. Vsake zase pa bi bil na tej poti omagal. Denarna podpora širše družbene skupnosti in moralna podpora kolektiva združenega zdravstvenega doma Jesenice sta tudi lajšali prenekatere težke korake do skupnega uspeha.

Obratna ambulanta je tako postala zdravstvena ustanova, ki bo služila železarjem, kadar jo bodo potrebovali. In potrebujejo jo. To nam dokazujejo številke. Naj navedem le nekaj podatkov:

V zadnjih petih letih (1971–1975), je iskalo in dobilo zdravstveno pomoč v njej med drugimi železarji tudi 42.319 delavcev, ki so болоvali iz različnih vzrokov. Poprečno so bili odsotni z dela po 13 dni, medtem ko je poprečna doba bolovanja pri ostalih delavcih v Jesenic, ki so se zdravili v tem času izven obratne ambulante, 21 dni.

Ta rezultat ni slučajen.

Redni zdravniški pregledi in spremljanje zdravstvenega stanja kolektiva Železarne v dispanzerju za medicino dela obratne ambulante, pravočasno odkrivanje začetkov bolezni s pomočjo sodobnih diagnostičnih pripomočkov in takojšnje ukrepanje v kurativnih ambulantah, so doprinesli svoje. Sprejemni postopek kandidatov za Železarno se odvija že vrsto let po principu pravi človek na pravo delovno mesto in tako prispeva k zmanjšanju števila obolenj, obolenj zaradi neprimernosti, številu nesreč pri delu in številu delovnih invalidov.

Ni manj pomembno ne prispevajo k temu dosežku nepogrešljiva psihološka in socialno zdravstvena služba s svojim oddelkom za fiziologijo dela ter služba za varstvo pri delu Železarne. Le skupnim naporom in skupnim akcijam vseh teh služb ter dobremu sodelovanju s specialističnimi službami ZZZD Jese-

nice, bolnice Jesenice in kliničnega centra v Ljubljani v teh letih lahko pripisujemo navedene uspehe.

Prehojena pot in nekateri rezultati nas še bolj zavezujejo. Obnovljeni prostori in sodobna oprema zahtevajo strokovno usposobljen kader, novega zdravstvenega delavca, ki bo poleg medicinskega znanja poznal tudi tehnološke in družboslovne procese in bo predano opravljal svoje poslanstvo in svoje delo.

Z enako zavzetostjo, kot smo se doslej trudili za fizično obnovo obratne ambulante, smo se dolžni boriti s skupnimi močmi tudi za njeno kadrovske obnovo, sicer bodo prostori prazni in aparature mrtve, železar pa ne bo dobil tistega, kar mu zagotavlja naša socialistična samoupravna ureditev. To pa ne more biti in ni naš namen. Saj vsi zdravstveni delavci v obratni ambulanti čutimo in živimo z železarji in vemo, da je njihovo zdravstveno varstvo sestavni del proizvodnje, torej njih samih.

Jože Jensterle

OBVESTILO BRALCEM IN DOPIŠNIKOM

Zaradi praznikov bo prihodnja številka Železarja izšla 9. decembra. Dopisnike prosimo, da nam svoje prispevke dostavijo v dogovorjenih rokih tako kot doslej, to je daljše sestavke že v petek, ostale v ponedeljek in le najnujnejše v torek dopoldan do 12. ure. Obenem se dopisnikom opravičujemo, ker zaradi izrednega obsega današnje številke Železarja nismo mogli objaviti vseh številnih prispevkov, ki so jih poslali. Vse še aktualne prispevke pa bomo objavili v naši prihodnji številki.

UREDNIŠTVO

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI

RAZVOJ SONCA

Izvrta celotna energija, ki jo uporablja naša civilizacija, iz Sonca? Kako je nastalo Sonce in kako se je razvijalo do današnjega stanja? Kako se bo razvijalo naprej v bodoče in kakšne temperature lahko pričakujemo na Zemlji? To je nekaj vprašanj, na katere skuša dati odgovor 7 sestavek.

ZEMLJA IN SONČNA ENERGIJA

Najprej nekaj podatkov o samem Soncu in energiji, ki jo seva na Zemljo.

Sonce ima premer 696.000 km (109 zemeljskih premerov), površina 6,087 × 10¹² kvadr. km (11.930 zemeljskih površin), maso 1,98 × 10³³ (333.000 zemeljskih mas) in srednjo gostoto 1,41 g/kub. cm (približno 1/4 zemeljske gostote). Efektivno temperaturo na površini ima 5.510 stopinj Celzija in sposobnost sevanja 63.000 KW/kvadr. m. Zemlja je oddaljena od Sonca 149,6 milijona kilometrov. Ob upoštevanju atmosferske absorpcije sprejema vsak kvadratni meter Zemlje, ki je pravokotno usmerjen k Soncu, 1,36 KW. Tako sprejme vsak kvadratni meter ob ekvatorju dnevno okoli 7 KWh energije. V srednji Evropi se zniža ta številka na okoli 2 KWh dnevno.

Zanimiva je tudi ugotovitev, da so, z izjemo jedrske in geotermične energije (toplota v notranjosti zemlje), vse ostale vrste energije, ki jih imamo danes na razpolago, več ali manj neposredno povezane s Soncem.

Energija rek za pogon hidroelektrarn nastane tako, da zaradi sončne toplote izpareva voda morij in oceanov. Oblaki jo prenesejo do gora, tam pade na tla kot dež ali sneg in takoj ali

kasneje steče v dolino. Pri zgorevanju lesa, premoga, nafte ali zemeljskega plina se sprošča sončna energija, ki je bila v današnjih ali prejšnjih gozdovih, oziroma organizmih kot kemično vezana energija. Pri tej akumulaciji sončne energije je najvažnejši postopek asimilacija ogljikovega dioksida iz ozračja v rastlinah. Tako nastanejo ogljikove spojine, medtem ko prehaja nastali kisik ponovno v ozračje. Pri zgorevanju se kisik iz zraka ponovno spoji z ogljikom in pri tem se sprosti v gorivu vezana energija.

NASTANEK SONCA

Sonce ni bilo vedno takšno, kot je danes. Nastalo je pred približno 4,7 milijarde let. To starost Sonca so ugotovili na osnovi proučevanja izotopov meteoritov. Ti so najstarejši razpoložljivi preizkusi Sončnega sistema.

Pred petimi milijardami let torej Sonca še ni bilo. Na njegovem mestu je bil oblak medzvezdne materije. Takšni oblaki so važni deli galaksij (velikih skupin zvezd) in sta njihova glavna sestavna dela vodik ter helij. Poleg tega vsebujejo tudi majhen delež težkih elementov, v glavnem silikate kot prašne delce in organske molekule. Le-te so dokazali šele nekaj let nazaj s pomočjo radioastronomije.

Gostota medzvezdnih plinskih in prašnih oblakov je le nekaj deset atomov vodika na kubični centimeter. Pod vplivom lastne težnosti se lahko takšen oblak razdeli. Vsak izmed nastalih delov se kasneje kondenzira v zvezdo. To pojasnjuje dejstvo, da zvezde ne nastajajo posamično, temveč v skupinah, ki se kasneje razkropijo. Skupina, v kateri je bilo tudi Sonce, se je že davno razkropila. Zato je težko ponovno najti vse razkropljene zvezde določene skupine.

Ko je dosegel plinski in prašni oblak, iz katerega je kasneje nastalo Sonce, gostoto okoli 10⁻¹³ g na kub. cm (ena, deljena s številom, ki ima 13 ničel), se je pričel razvoj nove zvezde. Ta

oblak je segal daleč preko današnje krožne poti okoli planeta Plutona. Težnostna sila je potem zadostovala, da se je Sonce s hitrostjo prostega pada skrčilo. Pri tem je dosegel premer, ki je ustrezal krožni poti planeta Merkurja. To hudo krčenje je imelo za posledico, da se je središče nove zvezde močno ogrelo. Pri tem je nastal dovolj močan pritisk, da je preprečil sestavljanje delcev zunanjih slojev, ki so naleteli na že nastalo zvezdno jedro. Nastal je zelo močan udarni val, ki se je širil proti površini in je imel za posledico hitro povečanje temperature in svetlosti. Izračunali so, da sta trajala to krčenje in udarni val verjetno samo nekaj stoletij. Vendar je ta domneva danes še vedno zelo nezanesljiva. Kljub temu pa je bil takšen razvoj Sonca vsaj v glavnih obrisih potrjen z opazovanji.

Nastanek takšnih zvezd je tako hiter, da ga lahko človek neposredno opazuje. Tako je nastala leta 1936 iz oblaka plina in prahu nenadoma nova zvezda, ki so jo kasneje imenovali FU Orionis. Leta 1971 se je zgodil podoben slučaj z zvezdo, imenovano Cyg V 1057.

DANAŠNJE STANJE

Po prvem, zelo hitro in burno potekajočem dogajanju, se je razvoj Sonca znatno upočasnil. V obdobju, trajajočem približno 75 milijonov let, se je zmanjšal njegov premer s 30 milijonov na približno 700.000 kilometrov. S tem krčenjem se je sprostila pomembna količina energije. Del energije je prišel s konvektivskimi tokovi na površino in s sevanjem v vesolje. Drugi del pa je vedno bolj zviševal temperaturo središča Sonca. Ko je dosegel temperaturno območje od ene do pet milijonov stopinj, je nastala vrsta jedrskih reakcij. Pri tem je iz litija, berilija in bora nastal helij. Vendar za energetsko bilanco Sonca te reakcije niso imele pomembne vloge.

(Nadaljevanje sledi)

OCENJEVANJE PREOSTALE DELOVNE SPOSOBNOSTI JE ZELO ODGOVORNO DELO

O sklicu in programu desete seje konference pokojninskega in invalidskega zavarovanja na Jesenicah smo že pisali, danes posredujemo stanje in ugotovitve s področja invalidskega zavarovanja, kar je bila osrednja točka dnevnega reda te seje.

O številu delovnih invalidov, o vzrokih za nastanek in o teževah pri reševanju te problematike v okviru Slovenije in Jugoslavije, se je že veliko govorilo in pisalo. Pred kratkim so o tej problematiki zavzeto razpravljali v Zvezi sindikatov Jugoslavije. Prav zato je poročilo, ki sta ga pripravila služba izpostave pokojninskega in invalidskega zavarovanja na Jesenicah in predsednik senata invalidske komisije prve stopnje Janko Benedik, toliko bolj zanimivo.

Na območju občine Jesenice ugotavljamo, da imamo trenutno 949 uveljavljenih invalidskih pokojnin, 414 invalidov pete kategorije, ki so sposobni opravljati drugo ustrezno delo s polnim delovnim časom, in 53 invalidov druge kategorije, sposobnih za delo s polovičnim delovnim časom. Vsekakor so to velike številke, vendar je le prav, če omenimo, da je med upokojenci v Sloveniji 25,21 % invalidskih upokojencev, na Jesenicah pa 22,42 %, kar pomeni, da kljub temu, da imamo težko industrijo, ne presegamo slovenskega poprečja. Mogoče bi bil eden od ugodnih podatkov tudi ta, da imamo vseh 414 invalidov tretje kategorije in 53 invalidov druge kategorije zaposlenih, kar je izreden primer.

Če bi ostali pri ugotovitvi, da je bilo na Jesenicah leta 1974 - 940, leta 1975 - 935 in leta 1976 (po stanju v I. pol.) - 749 uveljavljenih invalidskih pokojnin, ne bi imeli čiste predstave o tej problematiki.

Za lažjo predstavo si oglejmo, koliko zavarovancev letno je predstavljeno invalidski komisiji v oceno in kakšne so ugotovitve:

	1974	1975	1976
	(I. pol.)		
število opravljenih pregledov	317	359	144
stopnja invalidnosti ocenjevali	195	218	99
Od tega ugotovljeno:			
invalid. I. ktg.	70	83	29
invalid. II. ktg.	17	16	6
invalid. III. ktg.	63	58	31
ni invalidnosti	45	61	33
potrebna tuja pomoč in postrežba	43	55	14
zdravljenje			
ni končano	14	30	10

Vsaokletnega prirasta novih invalidskih upokojencev v delovnih organizacijah na Jesenicah ne smemo prištevati k skupnemu številu jeseniških upokojencev, ker vsi upokojenci ne ostanejo na Jesenicah, odselejo se namreč domov k družinam in se potem vodijo kot upokojenci v tisti občini, kamor jim nakazujejo pokojnino.

Porast v številu pregledov gre predvsem na račun pregledov za ocenjevanje invalidnosti in za ocenjevanje potrebe po pomoči in postrežbi drugega. S statutom skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji se je namreč razširil krog oseb, ki lahko uveljavljajo pravico do dodatka za pomoč in postrežbo drugega za opravljanje vseh ali pa večine osnovnih življenjskih funkcij.

Visoko število primerov »zdravljenj« ni končano, posebej v letu 1975, pomeni, da so bili zavarovanci predstavljeni invalidski komisiji, še preden je bila končana medicinska rehabilitacija.

Kje so vzroki invalidnosti?

Najpogostejši vzrok za invalidnost je bolezen in to so: bolezni srca in ožilja, bolezni kosti in gibal, duševne bolezni in psihonevroze, maligna obolenja, bolezni dihal ter bolezni živčevja in čutil. Razmerje med boleznimi in poškodbami je naslednje:

ugotovitev v letih	1974	1975	1976
bolezni	91,26 %	28,44 %	7,8 %
poškodbe na delu	6,34 %	12,93 %	14,0 %
poškodbe izven del	2,38 %	5,17 %	6,0 %
poklicne bolezni	-	3,44 %	2,0 %

Bolezni srca in ožilja predstavljajo najbolj pogost vzrok invalidnosti prve kategorije v višjih starostnih skupinah od 50 leta navzgor. V večini primerov gre za degenerativna obolenja.

Bolezni kosti in gibal, nesreče na delu in izven dela ter poklicne bolezni povzročajo predvsem invalidnost tretje kategorije. Gre zlasti za zavarovance, ki se nahajajo v najproduktivnejši dobi življenja, pa niso več sposobni še nadalje opravljati »svoje dela« s polnim delovnim učinkom in brez neposredne nevarnosti za nastanek invalidnosti.

občinskih o

Skupino invalidov druge kategorije predstavljajo skoraj izključno le ženske od 40. leta starosti navzgor, ko je njihovo zdravstveno stanje že toliko narušeno, da so nezmerno opravljati svoje ali drugo ustrezno delo s polnim delovnim časom. Vzrok tem vrstam invalidnosti so predvsem bolezni lokomotornega sistema in psihonevrotična obolenja, popestrjena z razno socialno problematiko.

Ocenjevanje preostale delovne sposobnosti je zelo odgovorno delo, ko se mora ugotovljati na eni strani zdravstveno stanje zavarovancev, na drugi strani strokovna in splošna izobrazba ter vse o njegovem delu, socialnem stanju in možnostih nadaljnje zaposlitve.

Predsednik invalidske komisije Janko Benedik je v nadaljevanju govoril o možnostih zaposlovanja invalidov ter o tesnem sodelovanju službe skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja z organizacijami združenega dela in s službo za zaposlovanje. Marsikateri problem je rešljiv le z vsestranskim sodelovanjem. Kot primer dobrega in širokega sodelovanja je omenil železarno Jesenice in njeno strokovno službo.

Pri usposabljanju invalidov za druga ustrezna delovna mesta se na Jesenicah poslužujemo rehabilitacije in privajanja na delo. Število rehabilitacij iz leta v leto raste.

Tak način reševanja zagotavlja, da invalid po odločitvi invalidske komisije že naslednjega dne lahko začne delati na določenem drugem, ustreznem delovnem mestu. Prav to pa je bistvo posebnega uspeha invalidske komisije, strokovne službe skupnosti in jeseniškega združenega dela, da nimamo nobenega delovnega invalida nezaposlenega.

Temu jeseniškemu uspehu težko verjamejo v Sloveniji, še težje po Jugoslaviji, kajti ustrezno zaposlovanje invalidov je resnično težavno, tako tudi na Jesenicah. Predsednik invalidske komisije pravi, da je pogosto zelo težko uskladiti razsežnost subjektivnih težav z objektivnimi izvidi in jih spraviti v medsebojno odvisnost. Vse dotlej, dokler nimamo zanesljivih elementov za objektivizacijo subjektivnih težav in ne izdelanih metod za ocenjevanje le-teh, je potrebno vsak primer individualno reševati. Karakteristični za »hrbteničarje«, ki predstavljajo poseben problem; med njimi imajo vodilno mesto bolezni kosti in gibal, le-te so številčno najbolj prisotne in v stalnem porastu; so dolgi bolezenski dopusti. Dolge bolezenske dopuste imajo tudi bolniki s psihonevrotično simptomatiko. Vse bolnike z dolgi bolezenskimi dopusti je težko pripraviti do tega, da ponovno nastopijo svoje ali drugo ustrezno delo, ker je pogosto motiviranost do dela nekoliko zbledela. Za psihonevrozo se često skriva razna socialna problematika, ki vsekakor zmanjšuje zmožnost za delo, ali pa

je prisotna v tolikšni meri, da zavarovane vidijo izhod le v upokojitvi. Poleg želje po upokojitvi so opazne tudi »rentne nevroze«, ki so prisotne zlasti pri poškodovanih, pri katerih gre za komplicirane zlome kosti ali poškodbe glave. Ti zahtevajo in pričakujejo pravice, ki jim ne gredo, ali pa iščejo vzrok za vse svoje težave v poškodbi. Teh pojavov je največ pri zavarovanih, ki nimajo urejenih odnosov s seboj in okolico.

Ob tako zbranim poročilu o problematiki invalidskega zavarovanja na Jesenicah ni čudno, da je delegat na tej konferenci v razpravi dejal, da smo tako poročilo že dolgo pričakovali. Številke, problemi in uspehi dokazujejo, da za vsem tem stoji uspešno timsko delo. V tem timu so vsekakor glavni zdravniki, socialni delavci - referent za rehabilitacijo in pravni referent, sicer pa se team poveča - razširi takoj ob prihodu v delovno organizacijo. Tu nastopijo socialni delavec (kjer ga imajo), kadrovik, oziroma za to odgovorni delavec v delovni organizaciji. Ne redko je potrebno pritegniti še organizatorje proizvodnje, sindikalne delavce in delegate.

Da, tudi na delegate konferenc pokojninskega in invalidskega zavarovanja se mora včasih obrniti referent za rehabilitacijo in zaposlovanje - socialni delavec, ki išče drugo ustrezno delo invalidu. V tem primeru prevzema že kar vlogo pravega družbenega delavca. Torej pri delu, kjer se zahteva strokovnost, tudi ne gre brez družbenopolitičnega pristopa.

Da je v tem resnica, si oglejmo določila tretjega člena zakona o usposabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb, ki bo začel veljati v SR Sloveniji 1. 1. 1977:

»Politiko usposabljanja in zaposlovanja invalidnih oseb oblikujejo delovni ljudje v organizacijah združenega dela, v SIS za zaposlovanje, za vzgojo in izobraževanje, zdravstvena varstva, pokojninskega in invalidskega zavarovanja in socialnega varstva ter v družbenopolitičnih skupnostih, ta politika mora biti sestavni del celotne politike zaposlovanja.«

Naj zaključim to poročilo z desete seje konference pokojninskega in invalidskega zavarovanja in te dodatne misli k obravnavani problematiki z ugotovitvami predsednika invalidske komisije Janka Benedika: »Med ukrepi, ki naj bi zavirali naraščanje števila delovnih invalidov, so predvsem akcije preventivnega značaja, ki jih bodo morale izvajati predvsem organizacije združenega dela, zdravstvena služba in skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja.«

Vso perspektivo naj bi imela tako usmerjena preventiva, ki bo preprečevala nujno po prezgodnjem upokojevanju. Zdravko Pogačnik

USPEŠNA PREDELAVA PLINSKE ŽARILNE PEČI V ELEKTRO JEKLARNI

Plinsko žarilno peč s kombinacijo kurjenja plavžnega plina in kurilnega olja sta uporabljali predvsem livarna za žarenje odlitkov in delno elektro jeklarna za žarenje ferolegur. Pomanjkljivosti te peči so bili izredno dolgi ogrevni časi (počasen dvig temperature) in zaradi tega visoke specifične porabe plavžnega plina.

Predhodno sta bili predlagani že dve varianti za povečanje storilnosti peči. Prva v vgraditvi ekshaustorja (povečanje vleka peči) se ni obnesla. Zaradi netesnosti na peči so naselili prevelike količine hladnega zraka in se dvig temperature ni povečal. Drugi predlog izolacije peči s »Kaowolom« pa bi zahteval prevelika finančna sredstva.

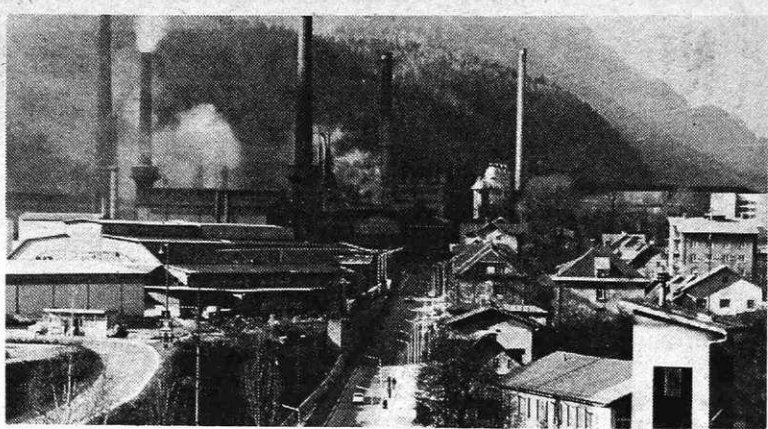
Z namenom izboljšati obstoječe stanje s čim manj vložene denarja, je Janez Bregant, asistent energetskega gospodarstva, predlagal naslednjo rekonstrukcijo peči: - v zadnjo steno peči se instalirata dva dodatna plinska gorilnika z zaščitno opeko, ki služi za samozig plamena, - dodatno postavitev vetrila za zgorevni zrak s kapaciteto 1140 kub. metrov na uro, - razvod zgorevnega zraka na posamezne gorilnike, - vgraditev merilne zaslonke za merjenje količine porabljenega plavžnega plina.

V mesecu oktobru letos je bila peč po tem predlogu predelana. Že po prvem mesecu obratovanja pod novimi pogoji ugotavljamo izredno ugodne rezultate:

- čas žarenja za 44 ton legur (FeSi) se je skrajšal na približno 30 ur (prejšnji časi za enak vložek so trajali okrog 300 ur), - dvig temperature v peči se je povečal od povprečno 5,7 na 20 do 30 stopinj Celzija na uro, - storilnost peči se je povečala za približno desetkrat, - s tem pa se je bistveno zmanjšala tudi poraba plavžnega plina, oziroma električne energije, ker ima sedaj plinska žarilna peč dovolj zmogljivosti za obe peči. S povečano storilnostjo peči se postavlja nova naloga, in sicer razbremeniti prezasedene kapacitete žarilnih peči na Javorniku in jih preusmeriti na žarenje na plinski peči v elektro jeklarni. Svetel presek peči je: višina 3.200 mm, - širina 2.700 mm, - dolžina 6.140 mm, maksimalna možna temperatura v peči 950 stop. Celzija.

Peč je primerna za žarenje vložka, kjer se ne zahteva zaščitna atmosfera, oziroma, kjer je površina vložka po žarenju lahko okujinasta.

Tako je bila zaključena še ena izmed uspešnih predelav, za katero greša avtorju zahvala in priznanje. Jaka Šranc

Del naše železarne

RESOLUCIJA O POLITIKI

(Nadaljevanje s 1. strani)

1977, kjer poudarja naloge letne resolucije in navaja, da bodo dokumenti o proračunu federacije, plačilni bilanci in kreditno monetarni projekciji za leto 1977, poleg drugih aktov, ki bodo oblikovani v dogovoru z republikami in avtonomnimi pokrajinami, predstavljali celoto z resolucijo o izvajanju družbenega plana.

V osnutku resolucije je predpostavljeno, da bodo do konca letošnjega leta že sprejete temeljne sistemske rešitve, ob upoštevanju določil zakona o združenem delu, na področju ekonomskih odnosov s tujino, sistema družbene kontrole cen ter kreditne in monetarne politike. Poleg tega pa, da bodo podpisani vsi medrepubliški dogovori v zvezi z izvajanjem nalog skupnega pomena. Opredeljene naloge v letu 1977 in cilji morajo biti usklajeni med republikami in pokrajinami. Potrebno je upoštevati tekoče uresničevanje petletnega plana po eni strani ter po drugi strani, kakšne so v tem trenutku zunanje in notranje okoliščine in razmere.

Kot osnova za oblikovanje ekonomske politike v letu 1977 je povezava z realno oceno gibanj v letu 1976, kar ob tem osnutku resolucije še manjka. Predvsem gre za izhodišče pri planskih usmeritvah, kjer zaostajamo v dinamiki uresničevanja srednjeročnega plana.

Gibanja v letu 1976 kažejo, da so bili na nekaterih področjih pomembni premiki. Povečala se je splošna stabilnost gospodarstva, povečal se je izvoz, dosežene so nekatere strukturne prenovne v proizvodnji, investicijah in družbeni dejavnosti, izboljšala se je likvidnost gospodarstva. Cene so se umirile, itd.

Ti rezultati pa še ne zagotavljajo ekonomske stabilizacije. Ob teh gibanjih pa so prišli do izraza nekateri drugi problemi, ki se kažejo v bistvenem zmanjšanju gospodarske rasti, v stagnaciji produktivnosti dela, v nezadostni učinkovitosti gospodarstva, v povečanih izgubah, v zmanjšanju akumulativne sposobnosti organizacij združenega dela in nekaterih oblik porabe iznad materialnih možnosti. Iz dosedanjih gibanj je razvidno tudi zaostajanje pri preobrazbi družbenoekonomskih odnosov na osnovi dohodkovnih odnosov, združevanja dela in sredstev itd. Zato bodo morali biti celotna aktivnost in ukrepi v ekonomski politiki usmerjeni zlasti v reševanje teh problemov.

V osnutku resolucije so predvidene sledeče smeri družbenoekonomskega razvoja.

Pospešiti je treba uresničevanje ustavnih rešitev na vseh področjih gospodarskega in družbenega življenja, z doslednim izvajanjem zakona o združenem delu. Z ustavnim organiziranjem združenega dela in celotne družbe je potrebno doseči

v letu 1977: približno 5,5 % rasti družbenega proizvoda, pri tem v industriji 6 % in v kmetijstvu 3 %, ter približno tridestotna rast zaposlenosti in produktivnosti dela v družbenem sektorju, približno 8,5 % povečanje gospodarskih investicij v osnovna sredstva, približno 7 % povečanje vlaganj v stanovanjsko izgradnjo in 3,5 % povečanje vlaganj v druge negospodarske namene. Nazadnje, približno 4,5 % porast osebne porabe in počasnejšo rast splošne in skupne porabe od rasti družbenega proizvoda, 6,5 % porast izvoza in 7 % porast uvoza ter da rast cen in življenjskih stroškov ne bo večja od rasti v letu 1976.

Seveda so taki rezultati lahko le rezultat učinkovitejšega delovanja gospodarskega sistema na podlagi novih zakonov, predvsem zakona o združenem delu in zakona o temeljih družbenega planiranja in o družbenem planu SFR Jugoslavije. Doseganje večjega dohodka je pogojeno predvsem z večjo produktivnostjo dela in povečanjem ekonomije sredstev, temelječih na načelu delitve po delu in drugih kvalitativnih faktorjih.

Delegati so se zavzeli, da morajo biti v resoluciji jasno opredeljeni pogoji gospodarjenja v prihodnjem letu, saj le tako lahko delavci v TOZD usmerijo že v začetku leta lastne napore v izvrševanje dogovorjenih nalog. Zato so se zavzeli, naj bi bili sistemski zakoni in rešitve (tudi dogovori) resnično sprejeti do konca leta.

Mesec december bo še izpopolnjen z živahno razpravo o uresničevanju skupnih ciljev in interesov, opredeljenih v družbenem planu SR Slovenije. Zaključek teh razprav bo tudi sprejem resolucije o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije v letu 1977.

Razvoj in možnosti uresničevanja nalog družbenega plana SR Slovenije so v precejšnji meri opredeljeni z dinamiko, pogoji in faktorji razvoja, ki bodo v prihodnjem letu prevladovali na celotnem jugoslovanskem trgu ter na mednarodnih trgih.

Ocene kažejo, da lahko pričakujemo nadaljevanje oživljanja gospodarstva, aktivnosti na področju investicijske in osebne potrošnje. Možnosti povečanja izvoza pa od razvoja konjunktura v svetu. Po zveznih ocenah bo jugoslovanska zunanjetrgovska menjava lahko dosegla ugodno menjavo. Morda nekoliko nižjo kot v letu 1976, vendar bo izvoz predstavljal pomemben faktor rasti proizvodnje. Rast cen surovin, ki so ponovno pričele rasti v letu 1976, se bo verjetno nadaljevala tudi v prihodnjem letu (predvideva se v prvem polletju 1977 8 % rast cen surovin). To lahko vpliva ugodno na del našega izvoza, obenem pa na povečano rast proizvodnih stroškov.

Na osnovi analiz in tendenc v razvoju ter ob upoštevanju pogojev in nalog družbenega plana se računa v letu 1977 v SR Sloveniji z naslednjimi globalnimi kazalci razvoja:

OCENA OSNOVNIH KAZALCEV RAZVOJA V LETU 1977

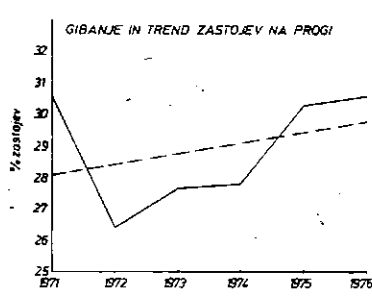
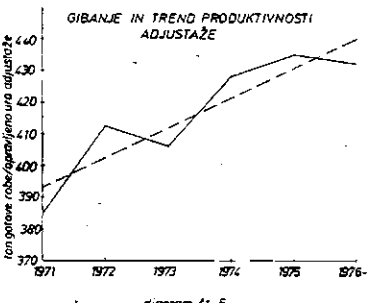
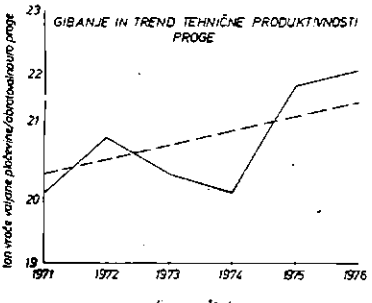
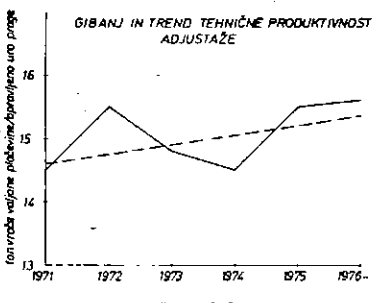
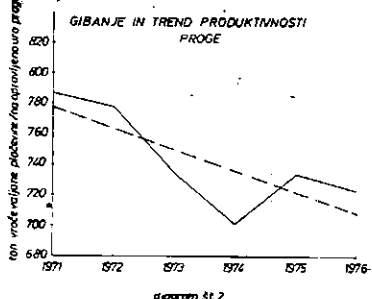
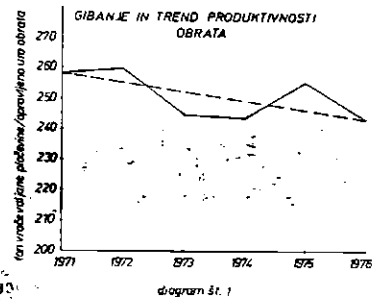
Ocenjene stopnje rasti v %	Resolucija za leto 1976	1976 (ocena)	1977	1976 - 1977	Plan 1976 - 1980
Družbeni proizvod					
celotnega gospodarstva	5	2,5	5,0	3,7	6,1
Industrijska proizvodnja	6	2,0	5,8	3,9	6,8
Zaposlenost v druž. sekt.	3	2,9	2,6	2,7	2,9
Produktivnost dela v druž. sekt. gospodarstva	2-3	0,0	2,8	1,4	3,6
Izvoz blaga in storitev	-	8,7	7,4	8,0	8,4
- v tem: izvoz blaga	6	16,0	7,0	11,5	8,2
Uvoz blaga in storitev	-	-10,0	7,3	-1,3	5,1
- v tem: uvoz blaga	4	-13,0	7,5	-2,5	5,0
Delež investicij v osnovna sredstva gospodarstva v družbenem proizvodju (tekoče cene)	-	22,2	22,4	22,3	20,1 ^{xx}
Življenjski standard	4	3,7 ^x	4,0 ^x	3,8	-
Osebna potrošnja	3,7	4,1 ^x	4,0 ^x	4,0	5,9
Družbeni standard	5,1	2,7	3,8	3,2	-
Realni OD na zaposlen.	1	1,4	2,0	1,7	3,0

^x Brez upoštevanja potrošniških kreditov; če bi upoštevali tudi visok porast potrošniških kreditov v letu 1976 in predvideni zmernejši porast v letu 1977, bi znašala rast osebne potrošnje v letu 1976 6,1 %, oziroma rast življenjskega standarda 5,2 %, oziroma v letu 1977 rast osebne potrošnje okoli 3 % in življenjskega standarda okoli 3,3 %.

^{xx} Cene 1975

PRODUKTIVNOST DELA V VALJARNI DEBELE PLOČEVINE

Produktivnost dela v valjarni debele pločevine je v obdobju od leta 1971 do prvega polletja 1976 padala za 1,2 % na leto. To produktivnost dela v obratu smo izračunali iz proizvodnje vroče valjane pločevine in opravljenih ur v obratu. Gibanje teh dveh parametrov je prikazano po letih v tabeli in diagramu: števil. 1.

Leto	Proizvodnja vroč. valj. pl. v t	porabljene ure obrata	produktivnost kg/h moža
1971	99.313,7	384.881	258,0
1972	97.998,8	375.786	260,8
1973	94.161,0	385.052	244,5
1974	92.590,6	379.780	243,8
1975	97.106,9	380.499	255,2
1976-1/2	46.006,0	189.576	242,7

Trend produktivnosti, ki je prikazan v diagramu, je izračunan po metodi najmanjših kvadratov. Izražen je z naslednjo enačbo:
 $y = 258,5 - 3,1 x$

y je proizvodnja vroče valjane pločevine v kg na opravljeno uro obrata;

x je zaporedna oznaka obdobja v izračunu trenda.

K zgoraj navedeni produktivnosti obrata moramo dodati pojasnilo, da so k opravljenim uram obrata od 1. VI. 1973 dalje prištete tudi opravljene ure priključenega administrativnega kadra obrata, zato ta produktivnost ne omogoča najbolj realne primerjave med posameznimi leti. Realnejšo sliko gibanja produktivnosti dela v obratu nam daje produktivnost dela proge, izražena s proizvodnjo vroče valjane pločevine na opravljeno uro proge, in produktivnost adjustaže, izražena s proizvodnjo gotovega blaga na opravljeno uro adjustaže.

PRODUKTIVNOST PROGE

Proga obratuje na tri izmene po sistemu 5+2. Kapaciteto proge določajo ogrevne peči, v odvisnosti od dimenzije založenih slabov in kvalitete, drugič pa proga, v odvisnosti od dimenzije izvaljane pločevine, teže vložka in kvalitete jekla. Zaradi širokega območja dimenzij, raznovrstnosti kvalitet in variant programa valjanja se kapaciteta proge, brez upoštevanja ogrevnih peči, giblje v razponu od 15 t/h č.č. valjanja pri debelinski grupi A do 62 t/h č.č. valjanja pri debelinski grupi D. Ogrevne peči pa imajo maksimalno kapaciteto 30 ton/obr., zato pri debelejšem programu nastopajo temperaturni zastoji.

Kapaciteta in produktivnost sta v medsebojni odvisnosti, zato je razumljivo, da z nihanjem kapacitete proge niha tudi produktivnost proge. Vendar produktivnost proge določajo poleg parametrov, ki vplivajo na kapaciteto proge, še drugi, kot so: zastoji, intenzivnost valjanja, pazljivost valjavcev, organiziranost proizvodnje in število zaposlenih valjavcev.

Leto	Proizvodnja vroč. valj. pl.	Obratovalne ure	Čisti čas valj. v h	v t/obr. uro	v t/h č.č. valj.	zastojev
1971	99.313,7	6.835	4.744,40	14,5	20,9	30,6
1972	97.998,8	6.328	4.658,30	15,5	21,0	26,4
1973	94.161,0	6.372	4.605,05	14,8	20,4	27,7
1974	92.590,6	6.386	4.613,10	14,5	20,1	27,8
1975	97.106,9	6.251	4.358,20	15,5	22,3	30,3
1976-1/2	46.006,0	2.944	2.042,40	15,6	22,5	30,6

Iz prikazane tehnične produktivnosti proge smo izračunali oba trenda, ki sta vrisana tudi v diagramih št. 3 in 4. Tehnična produktivnost proge, izražena v tonah vroče valjane pločevine na obratovalno uro, narašča s trendom: $y = 14,6 + 0,15 x$, kar nam pove, da narašča vsako leto za 1 % ali za 0,15 tone na uro obratovanja.

Tehnična produktivnost proge, izražena v tonah vroče valjane pločevine na uro čistega časa valjanja, pa narašča s trendom: $y = 20,4 + 0,33 x$, kar nam pove, da narašča vsako leto za 1,2 % ali za 0,33 tone na uro čistega časa valjanja.

Prikazano gibanje tehnične produktivnosti proge povzroča v prvi vrsti kvaliteten in dimenzijski asortiment, ki se je v obravnavanem obdobju občutno spreminjal. Največji padec v proizvodnji vroče valjane pločevine zasledimo, kot smo že omenili, v letu 1973 in 1974, ko so valjali večje količine pločevine mikrolegiranih kvalitet (Nioval, Nioval, Nionical), pri katerih so časi valjanja daljši zaradi vmesnega čakanja na ohlajanje med valjanjem. Leta 1975 pa je proizvodnja vroče valjane pločevine zopet narasla, ker se je povečal delež pločevine debelinske grupe D na račun ostalih debelinskih grup. Sprememba tega razmerja je razvidna iz primerjave leta 1974 z letom 1975, ki jo navajamo v spodnji tabeli:

Debelinska grupa pločevine	delež vroč. valj. pl. v %	1974	1975
A	7,0	3,1	38,4
B	42,0	26,9	26,9
C	30,1	31,6	31,6
D	20,9	31,6	31,6

Drugi pomembni vzrok za prikazano gibanje tehnične produktivnosti proge, izražene na obratovalno uro, so zastoji na progi, ki naraščajo letno za 0,34 % ali s stopnjo 1,2 %. Trend naraščanja zastojev je nazorno prikazan v diagramu št. 6.

Izračunali smo ga z metodo najmanjših kvadratov in je ponazorjen z enačbo: $y = 28,05 + 0,34 x$.

Produktivnost proge od leta 1971 do prvega polletja 1976 smo izrazili na tri načine:

- v kg vroče valjane pločevine na opravljeno uro proge,
- v tonah vroče valjane pločevine na obratovalno uro proge,
- v tonah vroče valjane pločevine na uro čistega časa valjanja.

Za vse tri vrste produktivnosti proge smo izračunali trende po metodi najmanjših kvadratov, ki kažejo različne tendence. Različne tendence nastopajo zato, ker imamo v imenovalcu izračuna posamezne produktivnosti zajet različen obseg vplivov.

Največ vplivov zajema produktivnost dela proge, izražena v kg vroče valjane pločevine na opravljeno uro na progi, ker upošteva tudi število valjavcev na progi. Produktivnost dela proge je prikazana v tabeli in diagramu št. 2.

Leto	Proizvodnja vroče valjane pl. v t	porabljene ure proge	produktivnost v kg/h moža
1971	99.313,7	126.188	787,0
1972	97.998,8	126.032	777,5
1973	94.161,0	128.283	734,0
1974	92.590,6	131.976	701,6
1975	97.106,9	132.357	733,7
1976-1/2	46.006,0	63.678	722,5

Trend te produktivnosti nam prikazuje padec za 1,8 % na leto. Ponazorjen je z enačbo: $y = 777,5 - 13,9 x$.

Glavni vzrok padca produktivnosti dela na progi je v povečanju opravljenih ur, oziroma v kompletnosti posadi proge, kar je razvidno že iz tabele. Padec produktivnosti dela proge pa je povzročilo tudi valjanje večjih količin mikrolegiranih kvalitet v letu 1973 in 1974, ki zahtevajo daljši čas valjanja. Nastopajo pa vzporedno še drugi vzroki, ki jih navajamo pri obravnavanju tehnične produktivnosti dela proge.

Zaradi bolj kompleksne slike gibanja produktivnosti proge smo analizirali še tehnično produktivnost proge, ki smo jo izrazili na dva načina. Gibanje je prikazano v naslednji tabeli in diagramih št. 3 in 4.

Leto	Proizvodnja vroč. valj. pl.	Obratovalne ure	Čisti čas valj. v h	v t/obr. uro	v t/h č.č. valj.	zastojev
1971	99.313,7	6.835	4.744,40	14,5	20,9	30,6
1972	97.998,8	6.328	4.658,30	15,5	21,0	26,4
1973	94.161,0	6.372	4.605,05	14,8	20,4	27,7
1974	92.590,6	6.386	4.613,10	14,5	20,1	27,8
1975	97.106,9	6.251	4.358,20	15,5	22,3	30,3
1976-1/2	46.006,0	2.944	2.042,40	15,6	22,5	30,6

Na porast zastojev vplivajo v glavnem zastoji zaradi pomanjkanja vložka in temperaturni zastoji, ki so v letu 1975 in v prvem polletju 1976 občutno narasli. Temperaturni zastoji so narasli zato, ker so valjali večje količine pločevine debelinske grupe D, pri kateri nastopi ozko grlo na ogrevnih pečeh. To dejstvo potrjuje tudi povprečna debelina pločevine, ki je bila v letu 1975 14,6 mm. Zastoji zaradi pomanjkanja vložka pa so nastopali zaradi nižje proizvodnje na blumingu in zaradi pomanjkanja naročil.

PRODUKTIVNOST ADJUSTAŽE

Adjustažo valjarne 2400 sestavljajo sacking rezalna linija, normalizirna peč Custodis, sekatorja PSR in Suprrex, OTOP, stiskalnica, tehnika in odprema. Obratovanje teh oddelkov adjustaže poteka v glavnem na tri izmene po sistemu 5+2, razen normalizirne peči Custodis, ki obratuje neprekinjeno po sistemu 4+1, in odpreme, ki obratuje na dve izmeni. Stiskalnica obratuje samo po potrebi, kadar ravnaajo pločevino debeline nad 40 mm, zato posodo formirajo iz ostalih oddelkov adjustaže.

Produktivnosti dela v adjustaži nismo mogli obravnavati po posameznih agregatih, ker niso ločeno evidentirane opravljene ure. Zato smo produktivnost dela adjustaže izrazili s proizvodnjo gotovega blaga na opravljene ure celotne adjustaže.

Gibanje produktivnosti dela za obdobje od leta 1971 do prvega polletja 1976 je prikazano v tabeli in diagramu št. 6:

Leto	Proizvodnja gotovega blaga v t	Opravljene ure adjustaže	Produktivnost v kg/h moža
1971	97.018,3	251.977	385,0
1972	98.970,9	239.946	412,5
1973	92.184,8	226.923	406,2
1974	92.876,5	216.695	428,6
1975	95.062,2	218.440	435,2
1976-1/2	244.711,0	103.485	432,1

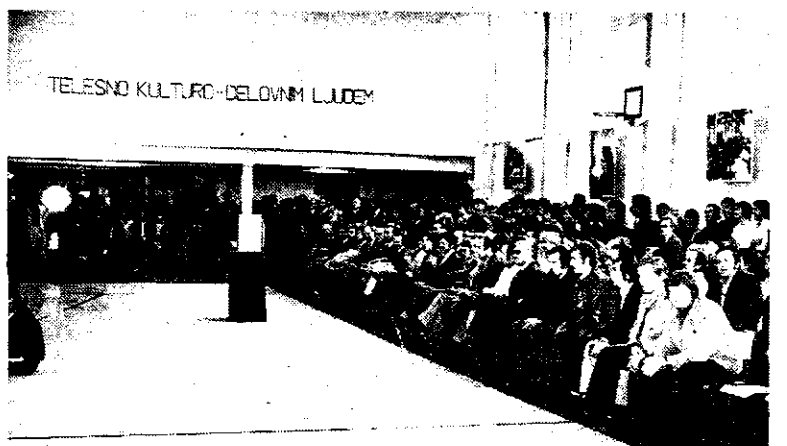
Iz podatkov v tabeli smo izračunali, da produktivnost dela adjustaže narašča za 9,3 kg/h moža na leto ali s stopnjo 2,4 %, kljub temu da skupna proizvodnja gotovega blaga pada. Trend porasta je prikazan s formulo: $y = 393,3 + 9,3 x$.

Porast produktivnosti dela adjustaže gre v glavnem na račun zmanjšanja opravljenih ur v adjustaži, kar se nazorno vidi v zgornji tabeli. Zmanjšanje opravljenih ur je posledica pomanjkanja delavcev.

Zmanjšanje proizvodnje gotovega blaga pa nastopa zaradi naslednjih vzrokov:

- adjustaža se mora stalno prilagajati količini in asortimentu izvaljane pločevine na progi, zato je proizvodnja adjustaže odvisna od proizvodnje na progi;
- v letu 1973 in 1974 so izvaljali večje količine pločevine mikrolegiranih kvalitet, ki predstavljajo za adjustažo večjo obremenitev.

RAJKO BIZJAK

Nova telovadnica železarskega izobraževalnega centra - velika pridobitev za strokovne šole in športnike ter delavce Železarne

S PRVIM SAMOPRISPEVKOM V OBČINI DO NOVE TELOVADNICE

Dvajseti november 1976 je novi datum, ki bo zapisan v zgodovini železarskega izobraževalnega centra. Odprta je bila telovadnica, katero smo čakali že dolgo let.

Poleg telovadnice smo dobili tudi sobo za trim in vse dodatne prostore. Sama telovadnica meri 648 kvadratnih metrov in je po površini ena največjih. Opremljena je z vsem orodjem in napravami, ki so potrebne za sodobno telovadbo. Soba za trim ali mala telovadnica, kot jo imenujemo, je velika 164 kvadratnih metrov. Opremljena je z vsem orodjem in napravami, kar je potrebno za krepitev in razgibanje po rednem delu. Vse naprave pa so takšne, da jih lahko uporabljajo tudi vrhunski športniki za treninge.

Ob telovadnici in trim sobi pa so zgrajene še štiri garderobe, sanitarije, kabineti za orodje in testirna soba. Tako je telovadnica zaključena celota in je njena uporabnost neodvisna od ostale stavbe, v kateri je železarski izobraževalni center.

Z gradnjo smo pričeli konec lanskega leta. Delo je prevzelo gradbeno podjetje Sava z Jesenic. Pospešeno pa smo pričeli delati, ko je bil dograjen samski dom v neposredni bližini.

Da imamo danes ta objekt, je zaslug vseh, ki so prispevali izdatna finančna sredstva. 81-članski kolektiv ŽIC je že leta 1972 izglasoval triletni samoprisevek v višini 1 % od neto osebnih dohodkov. Ta samoprisevek je bil prvi v jeseniški občini in edini take vrste v Sloveniji. Poleg tega je ŽIC namenil določena sredstva iz svojih skladov. Največji

prispevek je seveda dala železarna Jesenice, katere kolektiv se je zavedal pomembnosti tega objekta za učence kot tudi ostale uporabnike. Denarna sredstva so prispevale še izobraževalna skupnost Slovenije, temeljna izobraževalna skupnost Jesenice in temeljna telesnokulturna skupnost Jesenice. Vsi ti so prispevali skupno 6.280.000 din. kolikor je stala telovadnica z vsemi prostori, napravami in orodjem.

Vsem skupaj, v imenu učencev in ostalega kolektiva ŽIC, iskrena hvala za razumevanje in izdatno pomoč, brez katere danes ne bi imeli telovadnice.

Kako težko smo čakali, da je bila gotova in da smo jo nujno potrebovali, se vidi iz urnika. Le z redkimi »luknjami« je zasedena od osme ure zjutraj pa vse do desete ure zvečer. Do šeste ure zvečer so v telovadnici učenci strokovnih šol železarskega izobraževalnega centra, medicinske šole in posebne šole. Po šesti uri pa je na razpolago športnim društvom in kolektivom za rekreacijo.

Objekt je opremljen s sodobnimi napravami in v njem bo vsak našel pravo razvedrilo za sebe, po svojih sposobnostih in željah. Polna zasedenost bo tudi najlepša zahvala in priznanje vsem tistim, ki so prispevali denar za gradnjo. S tem bomo dokazali pravilnost naložbe v rekreacijo in zadovoljstvo delovnega človeka. G.

KAM DENAR ZA OBNOVO POSOČJA

Ker se na sestankih samoupravnih delovnih skupin pojavljajo vprašanja, kam gredo sredstva, ki so bila zbrana kot solidarna pomoč prizadetim v potresu v Posočju, objavljamo, kljub temu da smo že veliko pisali o tem, še tole informacijo. Po zadnjih ugotovitvah je septembrski potres 2367 hiš lažje in 966 hiš težje poškodoval, 982 hiš pa je popolnoma uničil. Vasi Robidišče in Volčinska Ruta sta bili obnovljeni izključno s sredstvi solidarnostnega sklada, saj prebivalci teh vasi niso sposobni najeti kreditov. S solidarnostnimi sredstvi pa bodo odkupljena tudi stanovanja v ostalih naseljih za tiste občane, ki niso kreditno sposobni in torej ne bodo mogli najeti kredita. Seveda pa je škoda v Posočju taka, da se zdalec ni možno vsega pokriti s solidarnostnimi sredstvi. Zato je eden izmed virov financiranja obnove tudi možnost najemanja potrošniških kreditov, kar podrobneje opredeljuje odlok o pogojih za potrošniške kredite, ki se dajejo osebam, ki so utrpeli škodo zaradi potresa v posameznih občinah v SR Sloveniji. Iz odloka povzemamo nekaj pomembnejših določil.

Občani v občinah Idrija, Nova Gorica, Radovljica in Tolmin, ki jim je maja 76 potres povzročil škodo, lahko najamejo potrošniški kredit. Z vračilnim rokom do treh let je možno najeti potrošniški kredit za nakup industrijskega blaga, razen za avtomobile in živilske proizvode. Z vračilnim rokom do deset let pa se lahko najame za nakup gradbenega materiala in proizvodov za zidanje hiš ter za plačevanje storitev pri zidanju ter popravilu s potresom poškodovanih stanovanjskih hiš in gospodarskih poslopij. Prošnji za kredit je treba priložiti potrjeno pristojnega občinskega organa o

višini škode. Potrošniški kredit je možno najeti le enkrat. Višina kredita je omejena z višino ocenjene škode, vendar ne more dobiti eno gospodinjstvo več kot 150.000 dinarjev. Poleg tega pa je višina kredita omejena še tako, da se daje kredit:

- delavcem v višini do 1/3 skupnega zneska OD za čas, za katerega se daje kredit.

- upokojujencem in invalidom do 1/3 skupne pokojnine, oziroma invalidnine za čas, za katerega se daje kredit.

- individualnim kmetijskim proizvajalcem do 1/2 osnove, od katere jim je bil odmerjen prispevek, oziroma davek iz OD od kmetijske dejavnosti.

- po podobnih kriterijih pa tudi ostalim kategorijam občanov.

Za najete kredite ni potrebna lastna udeležba v gotovini, banka pa lahko izplača v gotovini največ 30 %. Prošnjo za potrošniški kredit je treba predložiti banki najkasneje do 31. decembra 1976.

Tistim, ki so dobili kakšno potrošniško posojilo pred potresom (do 30. aprila 1976), se lahko odloži začetek roka odplačevanja tistih kreditov, ki so jih dobili za odpravo posledic potresa. Lahko pa združijo oba kredita, za odplačevanje pa se dogovorijo z banko, tako da se začne s 1. januarjem 1978.

Večina obnovitvenih del v Posočju gre h koncu. Število gradbenih delavcev in strojev se je zato zmanjšalo na polovico. V Breginju, Sedlu in Podbeli so že razdelili hiše, ključa pa bodo prejeli ob dnevu republike, ko bodo hiše priključili še na kanalizacijsko, vodovodno in električno omrežje.

Dodela so v Posočju že obnovili tudi 454 hiš, popravilo 276 hiš pa je v zaključni fazi. Dejak

Naš kovinar

Svobodno glasilo delavstva K. I. D.

Leto I.

Jesenice, 23. januarja 1937.

Štev. 1.

Naš kovinar

Kaj pa je zopet to? Ali ni že kar mali milijon raznih listov in lističev v naši prečudni slovenski domovini?

Tako se bo marsikdo vprašal in tako odgovoril ter list zavrnil, ne da bi ga pogledal in prečital.

Svobodne delavske strokovne organizacije na Jesenicah in Javorniku so spoznale in ugotovile, da je možen uspeh v teh odločilnih dneh le, če je vse delavstvo pravilno in izčrpno obveščeno o dogodkih, razgovorih, položaju, verjetnostih za prihodnost in stališču organiziranega delavstva. Pravilno morajo biti obveščeni tudi vsi ostali delovni stanovi. Borba kovinarjev je borba vseh delovnih stanov.

Danes je kapital in njegov gospodar še tako močan, da mimo in zoper njegovo voljo ne more prinesiti noben dnevnik poročil, ki ne bi bila izkrivljena ali pa vsaj prilagojena in prikrojena tako, kakor to želi denarni gospodar. Delavski strokovni listi pa zopet ne morejo prirejati posebnih izdaj za posamezne stroke in kraje svojih organizacij. Pa tudi denarno ne zmorejo, da bi razgibali vso deželo za vsako posamezno, četudi za celoto pomembno mezdno gibanje ali borbo za kolektivno pogodbo.

Važnost in pomembnost tiskane besede, ki naj dela za podjetnikove koristi, ki naj zmoti, zbega, razdvaja in razbije delavsko skupnost, je spoznal podjetnik tudi za krajevne razmere. Zastoj dobrih listov, ki Ti dopoveduje, da je Tvoj prijatelj. Zastoj ga lahko čitaš kar dvakrat ali trikrat tedensko. — Račun je podjetniški. — Ni treba, da bi sproti plačal. Plačal boš desetkratno, dvajsetkratno in več, ko boš „žrtvoval na oltar skupne podjetniške družine“ povprečno 4—500 Din mesečno svojih trdo prisluženih prejemkov, če uspe nov načrt kolektivne pogodbe.

„Naš kovinar“ je nujen pripomoček v samoobrambi. On hoče obvarovati pred katastrofo delavske družine, pa

tudi ves tukajšnji okraj. V dobi, ko gre v klasje podjetniški dobiček kot še nikoli; v dobi, ko je gorenjski kovinar s svojo sposobnostjo in marljivostjo in trdim delom dosegel višek produkcije in razveselil gospodarje z nadvse zadovoljivim letnim zaključkom, ta kovinar ne sme in ne more dopustiti, da bi mu kdorkoli in na kakršenkoli način poskusil kaj utrgati od prigaranih zaslužkov! Kakor je kovinar pripomogel k razvoju, napredku in dvigu železne industrije, tako stremi in hoče tudi sam napredovati. Hoče kvišku in ne navzdol. Saj ima pravico do tega! To pravico mu daje njegova sposobnost, njegova marljivost, njegovo delo! Za delavčev pravico za pravico njegovih družin in s tem za pravico slovenskega delovnega naroda gre! Delavec kovinar zato kliče na plan vse delovne stanove. Njegova rast, skupna porast! Njegova propast, skupna propast!

„Naš kovinar“ bo zastopal svojo pravično stvar strogo objektivno. S suhimi stvarnimi podatki bo prikazal vsem resnično stanje. Seznanil bo vse delovne sloje o svojem položaju, o svojih predlogih ter tudi o položaju in predlogih z drugega brega. Naš kovinar noče kalvarije slovenskega rudarja. Pa tudi ne križvega pota slovenskega tekstilca. On hoče biti vzravnani. Hoče imeti hrbtnico, ki naj bo v prihodnosti hrbtnica slovenskega človeka. Nič več hlapec! Nič več suženj! Za svoje pošteno in trdo delo pošteno in primerenoplačilo! On kliče sodelavce iz vseh delovnih stanov. On kliče predvsem vse kovinarje jeseniških in javornjskih obratov: Strnjeno, enotno, disciplinirano!

Delavska skupnost je na preiskušnji Z zrelostjo, zavednostjo in strumno organizacijo bo ta delavska skupnost zmogla, ker mora zmagati! To želi „naš kovinar“ našim kovinarjem in vsem slovenskim delovnim stanovom.

Protipredlog

delavskih strokovnih organizacij — JSZ, NSZ in SMRJ — k načrtu kolektivne pogodbe, kakor ga je izdelala KID.

K čl. 1: Ta člen naj se glasi:

Obseg pogodbe.

Kolektivna pogodba se nanaša na vse delavstvo, ki je v staležu KID ter stopi v veljavo s 1. februarjem 1937.

K čl. 2:

Tč. 1 naj se glasi: „Delovni čas je praviloma določen na 8 ur dnevno, odnosno 48 ur tedensko, more pa se radi nezadostne nezaposlenosti po predhodnem zaslišanju obratnih zaupnikov skrajšati ali na 6 ur dnevno“

(Utemeljitev: § 6 zakona o zaščiti delavcev.)

Tč. 2 naj se čita.

Utemeljitev: Besedilo se mora črtati zato, da se ne bi prejudiciralo

in prišlo v kontradikcijo z odredbami čl. 5 tč. 3 in s § 220 obrt. zak.

Tč. 3 naj se dosedanje besedilo še dopolni z odredbo: „Tem delavcem se zagotovi vsak tretji teden odmor na nedeljo“.

Utemeljitev: § 14 tč. 3 drugi odstavek zakona o zaščiti del.

Tč. 4 naj se črta zadnji dve besedici „in podobno“ ter dostavi med besede pogon — razsvetljava veznik „in“.

Tč. 5 naj se dopolni z besedilom: „ . . . , najmanj pa 50%, upoštevajoč pri tem drugi odstavek § 10 zakona o zaščiti delavcev“.

Utemeljitev: Citirani odstavek točno odreja, kako se izplača nadurno delo akordantom.

njihove družine in po oceni, ker tovrstna študija tačas še ni končana, ima glasilo prek 30.000 bralcev. V glasilu sta se uveljavili tudi kritičnost in samokritičnost, čeprav včasih tudi ob hudih reakcijah nanje.

Med prvimi, in še do danes edinimi, je naše glasilo začelo 31. julija 1970 izdajati kulturno-umetniško prilogo LISTI, ki jo ureja kulturno umetniški klub pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice. Do sedaj je izšlo 28 števk, ki vsebujejo literarne, zgodovinske, likovne, glasbene in druge zapise avtorjev od Ljubljane do Celovca. V prvi številki LISTOV, katere izdajanje so odobrili in podprli samoupravni organi Železarne, so sodelavci kluba zapisali:

»LISTI bodo s svojo vsebino, ki mora zasledovati predvsem humanistične vrednote v naši kulturi, prispevali tudi k estetsko-humanističnemu osvveščenju delovnih ljudi. Prikazovali naj bi umetniško tvornost tako tistih, ki se poklicno, kakor tistih, ki se amatersko ukvarjajo z literaturo, likovno, glasbeno ali drugo umetniško dejavnostjo na tem območju. Pri tem nas (uredništvo LISTOV, pr. p.) je vodilo tudi to, da v samoupravnih odnosih postajajo delo, znanje in kultura temeljni proizvodni in povezovalni dejavniki razvoja družbe in poglobljanja socialističnih odnosov. Hkrati pa naj bi naša priloga prispevala svoj delež tudi borbi proti vsakodnevni kiču in plaži in proti vsem mogočim ekstremnim modernizmom, ki s socialistično etiko in humanizmom nimajo nič skupnega. Pri tem nas bodo vodila idejna in estetska merila socialistične kulturne politike. Z umetniško-literarno prilogo Železarja želimo umetniške stvaritve čim bolj približati delovnemu človeku in jih na ta način tudi vključevati k oblikovanju in uresničevanju socialistične kulturne politike . . .«

Teh nekaj vrstic je bilo potrebno poudariti zategadelj, ker je Železar s svojimi LISTI ubral tako pot, še pred znanim pismom predsednika

Tita in pred kongresi Zveze komunistov ter sprejemom nove ustave, ki so potrdili tako usmerjenost umetnosti in kulture v socialistični samoupravni družbi.

Seveda pa je Železar, običajno v posebni prilogi, objavljati tudi vse samoupravne akte in družbene plane Železarne in Slovenskih železarn, v zadnjih letih pa tudi številne materiale za javno razpravo, namenjene vsem občanom v občini Jesenice.

Tako vsebinsko in organizacijsko poglobljanje ter razširjanje samoupravljanja v Železarni, kakor tudi razširjanje same vsebinske zasnove glasila, se kaže tudi v podatkih:

Pred desetimi leti, to je, leta 1966, smo povprečno za eno številko glasila rabili 74 strani tipkanega rokopisa, v letošnjem letu pa smo ga povprečno v eni številki objavili že 153 strani. V letu 1966 je bilo zabeleženih 234 sodelavcev — dopisnikov, letos pa že 572. Podružbljanje glasila se vidi tudi v tem, da je leta 1966 povprečno v eni številki glasila sodelovalo 24 dopisnikov, sedaj pa od 47 do 57 v eni številki. Tako le povprečno 15 odstotkov gradiva za eno številko Železarja prispevajo poklicni novinarji, vse ostalo gradivo pa so prispevki delavcev Železarne in občanov.

Kljub temu, da so se vsi kazalci dvignili za 100 in več odstotkov, je uredništvo dolga leta delalo s teremi delavci. Šele pred dvema letoma je bilo okrepjeno z drugo daktilografijo, ki je obenem evidentičarka, v tem mesecu pa še s korektornovinarjo. Tako danes dela na uredništvu Železarja, ki je sestavni del centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje, pet delavcev, kar še vedno ni povsem usklajeno s povečanim obsegom dela in povečano odgovornostjo.

Dosedanja prizadevanja uredništva in sodelavcev glasila so v vsebinsko razvojnem pogledu dobila svojo potrditev v novi ustavi in v dokumentih sedmega in desetega kongresa Zveze komunistov Slovenije in Zveze komunistov Jugoslavije. Uredništvo se je zavedalo in se zaveda, da je resnično, vsestransko, pravočasno in popolno obveščanje delovnih ljudi in občanov pogoj samoupravnega odločanja in uveljavljanja samoupravne delavske kontrole ter ustvarjanja aktivnega javnega mnenja. Da je to ena izmed temeljnih pravic delovnih ljudi in občanov. Ravno zato so bila prizadevanja uredništva in sodelavcev usmerjena v to, da je vsebinska zasnova grajena na razrednem interesu, da je socialistično naravnana in da je glasilo odprto delovnim ljudem in občanom za izpovedovanje njihovih mnenj, predlogov, interesov, stališč in zahtev.

Kljub taki naravnosti uredništva in sodelavcev pa bi bilo napak misliti, da v vseh teh letih ni bilo manjših odstopanj, posameznih nepravilnosti, konfliktnih situacij in podobno. Priznati moramo, da so bili ravno delavci — bralci tisti, ki so nas na posamezne slabosti opozarjali. Večkrat se je zgodilo, da na uredništvu še nismo uspeli Železarja po dostavi iz tiskarne niti prelistati, ko smo že dobili pozive po telefonu, v katerih so nas delavci opozarjali na posamezna odstopanja ali napake. Tako sodelovanje delavcev Železarne in občanov nas vodi v poudarjanje glasila in k doslednem uresničevanju razrednega interesa v glasilu. Zato ob letošnjem srebrnem jubileju glasila lahko rečemo, da je Železar postal naš, železarski, kar je tudi največje jamstvo za njegov nadaljnji kakovostni razvoj.

40-LETNICA NAŠEGA KOVINARJA

Čeprav je prva številka glasila NAŠ KOVINAR — svobodnega glasila delavstva KID, izšla 23. januarja 1937 in bo uradna štiridesletnica tega glasila šele čez dva meseca, njegov jubilej praznujemo hkrati s 25-letnico Železarja, ker je v bistvu Železar nadaljevanje tistega, kar so pred 40 leti začeli sodelavci glasila Naš kovinar.

Po veliki in uspešni stavki jeseniških kovinarjev leta 1935, katere največji uspeh je nedvomno v doseženi akcijski enotnosti in borbenosti delavstva železarne, ne glede na politično pripadnost delavstva, je pred komunisti in naprednimi delavci političnih strank, stala ena sama naloga, kako zadržati v stavki doseženo akcijsko enotnost in borbenost delavstva ter jo še nadalje krečiti in razvijati, še toliko bolj, ker so se že kazali znaki nevarnosti fašizma. Spoznali so veliko moč pravilne obveščenosti delavcev, ker so že nastopili razdiralni elementi, da bi to enotnost razvili, med njimi tudi Tovarniški vestnik, ki je začel izhajati 7. januarja 1937 in ki je bil režimski list lastnikov in vodstva takratne Kranjske industrijske družbe. Iz treh strokovnih delavskih organizacij je bil takrat osnovan medstrokovni akcijski odbor, ki je v svoj program vključil boj proti vsaki fašizaciji strokovnih (sindikalnih) organizacij in njihovem razpustu, boj za svobodo združe-

vanja, svobodo tiska, govora, prepričanja in štrajka, boj za dosledno uresničevanje delavske zakonodaje itd.

Pomembno orožje v tem boju je medstrokovni akcijski odbor videl tudi v pravilni obveščenosti delavstva in je zato osnoval konzorcij, ki je začel izdajati svobodno glasilo delavstva Kranjske industrijske družbe NAŠ KOVINAR. V kolofonu glasila preberemo naslednje: »Izdaja konzorcij. Predstavnik dr. Miha Potočnik, Jesenice. Odgovorni urednik Jeršič Miro, Ljubljana. Uredništvo in uprava: Jesenice, Delavski dom. Tisk J. Blasnikova nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.«

Konzorcij so sestavljali predstavniki vseh treh strokovnih organizacij, med njimi je bilo največ komunistov in najbolj naprednih delavskih voditeljev. Poleg že imenovanega predstavnika glasila dr. Miha Potočnika, so sodelovali še Slavko Federle, sekretar okrožnega komiteja KPJ za okrožje Jesenice, komunist in delavski zaupnik Venclj Perko, Aleš Stanovnik, ki je tudi finančno podpiral izhajanje glasila, in nekateri drugi.

NAŠ KOVINAR je izhajal tri leta, in sicer je prvo leto 1937 izšlo 26 števk, drugo leto 1938 — 42 števk in zadnje leto izhajanja 1939 le 18 števk.

Ko proslavljamo 25-letnico glasila delovnega kolektiva SOZD SZ železarne Jesenice ŽELEZAR, je zato prav, da ob tem jubileju praznujemo tudi 40-letnico glasila NAŠ KOVINAR, ki ga lahko štejem kot predhodnika sedanjega glasila delavcev Železarne.

Pred sklepom tega zapisa pa vsekakor moramo poudariti, da brez razumevanja in podpore samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij Železarne, brez pobud in nasvetov individualnih poslovnih organov, sodelovanja in pomoči strokovnih služb, predvsem pa brez sto in sto posameznikov, delavcev in občanov, ki so s svojim rednim sodelovanjem ali posameznimi članki, pismi, vprašanji, pobudami, izraženi interesi pa tudi s kritiko, pomagali sooblikovati našega Železarja, ne bi bilo takega glasila, kot je. Zasluga vseh teh je, da je ŽELEZAR resnično naš in da bo ostal naš.

DOSEDANJI GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIKI ŽELEZARJA

BOJAN ČEBULJ — od 1. 9. 1951 do 31. 3. 1956, skupaj štiri leta in pol;

JANKO BURNIK, kot sekretar tovarne, od 1. 4. 1956 do 30. 9. 1957, skupaj eno leto in pet mesecev;

IVAN VOVK-ŽIVAN, kot sekretar tovarne, od 1. 10. 1957 do 30. 4. 1959, skupaj eno leto in sedem mesecev;

EDO ŽAGAR, od 1. 5. 1959 do 31. 8. 1960, skupaj eno leto in štiri mesece (do danes je ostal tehnični urednik);

STANE TUŠAR, od 1. 9. 1960 do 31. 7. 1961, skupaj 11 mesecev (na uredništvu pa je delal že od 1. 3. 1959 dalje);

REMIGIJ NOČ, od 1. 10. 1961 do 31. 12. 1966, skupaj pet let in dva meseca;

JOŽA VARL, od 1. 1. 1967 dalje.

DANAŠNJI UREDNIŠKI ODBOR ŽELEZARJA

Današnji uredniški odbor Železarja, ki se redno sestaja vsak torek zjutraj, sestavljajo:

Avugst KARBA, Zdravko POGAČNIK, Milan POLAK, Janko RABIC (odgovoren za mladinsko rubriko), Albina TUŠAR, Joža VARL, kot glavni in odgovorni urednik in Edo ŽAGAR kot tehnični urednik.

DELAVCI NA UREDNIŠTVU ŽELEZARJA

Joža VARL, glavni in odgovorni urednik, Edo ŽAGAR, tehnični urednik, Marjeta VRHUNC, korektor-novinar, Marjeta ČRV, daktilografka - blagajničarka in Marica SMREKAR, daktilografka - evidentičarka.

40-LETNICA . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)

tem,ko je tovariš Tito s svojim znanim referatom pod starim revolucionarnim geslom Tovarne delavcem, zemljo kmetom, odprl pot zakonitemu uveljavljanju delavskega samoupravljanja v naši družbi. Dobro leto za tem, ko smo v Železarni izvolili prve samoupravne organe — delavski svet in upravni odbor Železarne. Kajti že v prvem obdobju delavskega samoupravljanja je bilo povsem jasno, da brez ustreznega obveščanja delavcev ni samoupravljanja, da je delovnemu kolektivu, kakršen je bil kolektiv jeseniške železarne, potrebno glasilo, ki bo poleg informativne funkcije, spodbujalo in osveščalo delavce v skupnem boju pri uresničevanju socialističnih ciljev.

Tako je Železar kot mesečno glasilo, ki je bilo urejvano kot revija, izhajal od 26. novembra 1951 do aprila 1959. Nadaljnji razvoj in poglobljanje delavskega samoupravljanja sta zahtevala vedno več informacij delovnemu kolektivu, zato je s 15. aprilom leta 1959, Železar začel izhajati kot štirinajstodnevnik. Poleg tega pa je šestkrat na leto še vedno izhajala revija Železar, dvakrat do trikrat letno pa tudi tehnična priloga. S 1. januarjem leta 1962 pa Železar postane tednik, katerega obseg in vsebinsko zasnovo lahko vzporejamo z razvojem samoupravljanja v Železarni.

Železar je že v svojem otroštvu redno spremljal uresničevanje proizvodnih nalog, delo delavskega sveta in upravnega odbora, posredoval vse pomembnejše sklepe, obveščal o delu sindikalne organizacije, organizacije Zveze komunistov in mladine. Že takrat je precejšnjo pozornost namenjal pomembnim kulturnim dogodkom, športni dejavnosti in dejavnosti drugih društev in organizacij v občini. Vse bolj je že v prvih desetih letih prodirala na strani Železarja tudi občinska problematika, delo ljudskega odbora in drugih občinskih organov in organi-

KAJ MENIJO O NAŠEM »ŽELEZARJU« ...

PREDSEDNIK DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE ALOJZ KALAN:

Ko razmišljam ob 25-letnici izhajanja našega železarskega glasila Železar, mi misli uhajajo nazaj v leta, ko sem še kot mlad fant hodil po Železarni, se navduševal nad tehniko, občudoval ogromne moči žerjavov in se čudil. Končal sem že vajeniško dobo, ko je izšla 1. številka Železarja. In kot mlad član našega velikega kolektiva sem ga bral, tisto, kar me je posebno zanimalo, sem bral tudi po dvakrat. In tako je postal Železar moj nepogrešljiv list, ki me je seznanjal s tovarno, z dogodki, ki so se vrstili skozi čas, z ljudmi, ki bi jih drugače ne poznal. Opozarjal me je na nevarnosti, mi razkrival zapleteno organiziranost velikega podjetja in mi širil obzorja. Železar je tako postal nekakšen posrednik, prijatelj, ki me je povezoval kot delavca s podjetjem, z Železarno.

V Ljubljani, kjer sem živel kot študent Železarne, mi je bil nepogrešljiv. Dobival sem ga redno brezplačno in bil tako vedno na tekočem, kaj se dogaja v »moji« železarni, kako »nam« gre, kakšne so težave. Preko glasila Železar sem bil vedno informiran o Železarni, ki mi je dajala kruh. Tako Železar že petindvajset let opravlja svoje veliko poslanstvo.

V zadnjem času, ko se je naše življenje bistveno spremenilo, ko smo na osnovi ustavnih določil dobili pravico in dolžnost, da čim bolj neposredno samoupravljamo in odločamo, menim, da nimam besede, s katero bi lahko zadosti naznačil pomembnost glasila Železar. Ni odločanja brez zadostnih informacij in te dobiva ves naš kolektiv tekoče prek Železarja vsak teden. Četrtek — dan, ko dobimo Železarja — je postal prav poseben dan. Vsako pričakuje glasilo, da bo pogledal vanj, kaj je novega, vse nas zanima, pa najsi bo novica prijetna ali neprijetna. Preko glasila Železar smo seznanjeni vsi, tisti, ki berejo vsega, pa tudi tisti, ki pogledajo bolj prednjo in zadnjo stran. Saj tisto, česar ne prečitava, zveš iz pogovora s sodelavcem. Nerodno je, če še ne veš novice, o kateri te sodelavec vpraša za mnenje. Tako je glasilo Železar res naše glasilo, naš tedenski informator in spremljevalec. Pa ne samo naš. Poleg tega, da seznanja vse zaposlene z vsem pomembnim v Železarni in občini, seznanja z novostmi, našim delom in uspehi širok krog bralcev izven Železarne. Ima pa še važno vlogo — glasilo Železar —, na katerega se navadi vsak, ki je, ali je bil zaposlen v Železarni, ostane najtesnejša vez tudi vsem tistim zaslužnim sodelavcem, ki so izčrpali svoje moči in odšli v pokoj. Železar jih še nadalje seznaja z vsem, kar se dogaja v Železarni.

Poleg izredno širokega kroga bralcev ima Železar tudi širok krog sodelavcev. V njem lahko oglašamo svoje prispevke vsi — vsak, ki čuti potrebo, da ostalim kaj važnega pove. Zato je glasilo Železar res naše, družni nas tako kot nas s svojim delom družijo železo, ki ga proizvajamo in od katerega živimo.

Naj ostane Železar, tako kot teh petindvajset let še vsa nadaljnja leta naš Železar, še naprej naš spremljevalec in informator, naše glasilo in naša tesna vez z Železarno in njenim življenjem.

PETER KUNC, GLAVNI DIREKTOR ŽELEZARNE:

Potreba železarjev po informiranosti o dogajanjih v Železarni in okrog nje je bila že pred četrto stoletja izražena z ustanovitvijo tovarniškega glasila ŽELEZAR. Mislim, da je prav to glasilo brusilo samoupravno zavest železarjev, da so tako postali nosilci samoupravnih akcij, daleč pred ostalimi delovnimi kolektivi, ki so prav tako kot na Jesenicah imeli že dolgo industrijsko in napredno tradicijo. Dolga je prehojena pot. Zasnova glasila se je menjala, kot so se menjali časi, pa tudi uredniki. Maloštevilni delavci, zbrani okrog urednika na samem začetku, so z leti dobili številne posnematelce in danes lahko trdimo, da so dopisniki v našem tovarniškem glasilu iz vseh delov naše železarne z zelo različnimi poklici, različnega strokovnega nivoja in različnih narodnosti.

Z leporečjem okrašene in slovnično pravilne članke so postopoma nadomeščali z okorno pisavo in velikokrat z neizbranimi besedami napisani prispevki železarjev. Čeprav ti članki nimajo vedno povsem pravilne osnove in so večkrat zelo čustvene narave ter zato razburjajo nekatere prizadete pa tudi ugajene dopisnike, pa vendar ti članki našega Železarja delajo železarskega.

ŠTEFAN ŠČERBIČ, PREDSEDNIK SINDIKATA ŽELEZARNE:

Jubilej našega glasila nas povezuje z neštetimi dogajanji, ki so vezana z razvojem naših železarskih Jesenic. V času obnove razrušene domovine, smo se, poleg težkega dela v tovarni, spoprijemali s pomanjkanjem, ki nam je grozilo, da nam uniči sadove našega boja. Kljub neštetim težavam smo zgradili temelje za naše gospodarstvo v najtežjih časih po zmagi nad fašizmom. Jeseniški železarji smo še posebej ponosni na ta čas, kajti, skoraj ni objekta v Jugoslaviji, ki je zgrajen v najtežjih povojnih letih, da ne bi bilo v njem jekla, ki so ga izdelali jeseniški železarji.

Ko razmišljamo o vsem tem, ne moremo mimo dejstva, da smo v teh letih po osvoboditvi ustvarili ogromna materialna, pa tudi duhovna bogastva.

Vzporedno z vsem tem dogajanjem v zadnjih 25 letih je raslo, se razvijalo in vsebinsko bogatilo tudi naše glasilo Železar.

K uspehom, ki jih danes beležimo v našem razvoju, v razvoju Železarne, pri usposabljanju delavskega razreda in razvijanju samoupravljanja, je prav gotovo svoj veliki delež dodalo glasilo Železar z vsemi sodelavci, s svojim rednim in temeljitim obveščanjem delavcev. Zato ni slučajno, da nas praznovanje četrtoletja izhajanja glasila Železar spominja na velike dogodke in delavske zmage, ki so povezani s pomembno vlogo Železarja, ki jo je odigral pri tem.

Ne moremo si zamišljati uspešne rasti in poglobljanja delavskega samoupravljanja brez načrtnega razvijanja vseh oblik informiranja. Menim, da bi ravno sedaj, ko bomo dobili zakon o združenem delu, morali tehnik Železar še bolj izkoristiti za obveščanje neposrednega proizvajalca. Še prav posebno, ker je pred nami nova samoupravna organiziranost Železarne, ki mora zagotoviti dosledno uresničevanje dohodkovnih odnosov in oblast delavskega razreda.

Ob jubileju čestitam vsem bivšim in sedanjemu uredniku in sodelavcem za uspeh, ki so ga dosegli, tako v vsebinskem kot oblikovnem pogledu, da Železar uživa ugled, ne samo v kolektivu Železarne, temveč po vsej naši domovini.

MARJAN ŽITNIK, SEKRETAR TK ZKS ŽELEZARNE:

Izhajanje glasila Železar je tesno povezano z obstojem in razvojem samoupravljanja v Železarni, saj je glasilo pričelo izhajati kmalu potem, ko je bila izročena tovarna delavcem v upravljanje.

Razumljivo je, da sta takratna vsebina in kvaliteta informacij že preteklost. Vsakodnevna praksa in spremembe v družbi so prinašale nove zahteve, nova spoznanja, ki so pred uredništvo Železarja in vse sodelavce — dopisnike, informatorje postavljale vedno bolj odgovorne naloge.

Pri spreminjanju družbenih odnosov v duhu nove ustave in zakona o združenem delu se že pojavljajo korenite spremembe tudi v praksi. Zavedati se moramo, da se bomo pri svojem delu soočali, tako z različnimi težnjami, tudi s težnjami, ki so po svojem pomenu povsem tuje socialističnemu razvoju, do velikih revolucionarnih novosti in sprememb.

Vse to terja, da pospešujemo pozitivne težnje, da stalno spremljamo razmerja v demokratičnih odnosih, ugotavljamo in odkrivamo slabosti ter nanje opozarjamo in jih odstranjujemo.

Veliko je bil, že govora in napisane o kritiki in samokritiki. Že Marks je zapisal, da kritika omogoča prodiranje do prave in popolne rešitve in največkrat, če je dobronamerna, prikazuje le odnos med prisotnostjo in razvojem tistega, kar je, in med danimi možnostmi.

Mi pa gradimo socialistične samoupravne odnose in vsa naša prizadevanja morajo biti usmerjena v to. Pri tem ima predvsem Železar, kot najbolj odgovorno sredstvo idejnega in kulturnega informiranja ter osveščanja, še posebno odgovornost.

Idejno čista in pravočasna informacija je osnova dobrih proizvodnih odnosov, nujnost uspešnih delegatskih odnosov ter pogoj za doslednost samoupravnih odnosov.

Če na koncu podam že lastno oceno o listu, potem smatram, da so tako uredniški odbor kot poklicno odgovorni za vsebinsko pripravo lista ter cela vrsta stalnih in očasnih dopisnikov v Železarni in izven nje, dosegli, da je danes Železar nujno in koristno informativno sredstvo vseh delavcev v Železarni in občini Jesenic.

Z željo, da bi bilo delovanje kot sodelovanje tudi v prihodnje zadovoljivo, se v imenu organizacije ZKS Železarne vsem, ki so v času njego-

vega izhajanja aktivno posegali v njegovo vsebino, zahvaljujem in čestitam k 25-letnici.

VALENTIN JEKLER, PREDSEDNIK KS ZSMS ŽELEZARNE:

Te dni mineva 25 let od pričetka izhajanja Železarja. Mislim, da je v tem času opravil tisto nalogo, ki mu je bila zaupana, saj s svojo vsebinsko zasnovo v najširšem pomenu besede informira delavce Železarne, kakor tudi ostale občane.

Pred osmimi leti smo v njem dobili tudi mi, mladi železarji, svoje mesto in smo tako lahko seznanjali širši krog bralcev o svojem delu, saj do tedaj naše akcije in delo niso segale do slehernega mladca — železarja. Pri tem ne mislim samo na okvir dela mladinske organizacije v Železarni, temveč tudi na delo v okviru OK ZSMS.

Prepričan sem, da se aktivno delo v OO ZSM povezuje tudi z vsebino naše rubrike, kajti le tako lahko pišemo o svojih problemih, uspehih in perspektivah. Če pa delovanja mladinske organizacije ni, bi tudi prostor, ki ga imamo, ostal neizkoriščen.

Prav na področju informiranja smo tudi mladi pričeli v zadnjem času aktivnejše delovati in rezultati se tudi že kažejo. Vse več je prispevkov prav iz OO ZSMS. Med nami je nekaj mladih informatorjev, ki so prejeli priznanja v republiškem merilu. Izobraževanju mladih informatorjev bomo posvetili še več pozornosti, kajti le tako bomo lahko tudi na področju informiranja dosegli še boljše uspehe.

STANKO ČOP, DIREKTOR TOZD TALILNICE:

Glasila delovnih organizacij so najbolj brani časopisi. Obravnavajo namreč zelo konkretno vsa vprašanja, ki so zanimiva za ta krog ljudi. Naš Železar ni le glasilo železarjev, ampak posega že v dogajanja v občini ter celo v sosednje kraje.

Z razvojem samoupravljanja, z odločanjem v samoupravnih delov-

nih skupinah in v TOZD, je bilo potrebno več informiranja in več objav za javne razprave samoupravljalcev o stališčih in sklepih samoupravnih organov. To je Železar v celoti tudi izpolnjeval.

Posebno uvodniki obravnavajo tista važna vprašanja, ki zahtevajo široko obravnavo in splošno akcijo.

Nekaj manj smo, razen ob zaključkih meseca, obveščeni o proizvodnih uspehih. Mislim, da je premalo dopisnikov, ki bi pisali o vprašanjih, ki se sicer obravnavajo v obratih in oddelkih. Več dopisnikov bi dalo več mnenj, s čimer bi pospeševali boljše obravnave aktualnih vprašanj.

Moti me, da v slikovnem materialu ni napisano, kateri delavec dela na napravi, ki je prikazana. To bi bil izhod iz anonimnosti in priznanje za vestnost.

Vsekakor je pa obseg tednika tak, da smo nanj lahko ponosni, vsebina pa je pestra, od informiranja samoupravljalcev do športa in kulture.

Želim, da bi Železar svojo odgovorno nalogo še nadalje prizadevno opravljal s ciljem razvijanja samoupravnih odnosov in dobrih poslovnih uspehov.

AVGUST KARBA, DIREKTOR TOZD VALJARNE:

Kot dolgoletni član uredniškega odbora sem neposredno sodeloval pri snovanju in spreminjanju vsebinske ter oblikovne zasnove Železarja, od mesečnika preko štirinajst dnevnika do sedanjega tednika. Zato težko podam svoje mnenje o njegovi kvaliteti, saj bi to lahko bilo precej subjektivno in morda tudi ne dovolj kritično.

Kljub temu pa sem mnenja, da Železar svoje osnovno poslanstvo, informirati kolektiv železarne Jesenice o vsem tistem, kar je za proizvajalce in samoupravljalce bistveno in važno, v redu izpolnjuje. Vseh mogočih in važnih informacij iz Železarne pa tudi občine je v Železarni praktično v vsaki številki dovolj. Morda je včasih večji problem vsako številko pazljivo prebrati, važne informacije osvojiti in kasneje po potrebi tudi uporabiti.

Za vse ostalo, povezano s kvaliteto Železarja, pa predvidevam, da bodo povedali svoje mnenje tudi drugi, ki jih je uredništvo za to prosilo. Nedvomno bodo kritične pripombe, sugestije ali mnenja dobrodošle ter v pomoč pri bodočem delu uredništva.

FRANC VIČAR, DIREKTOR TOZD HLADNA PREDELAVA:

Vsebinska zasnova našega glasila je danes tako široka, da praktično vsak zaposleni v Železarni najde kaj, kar mu ustreza. Zato lahko trdim, da je Železar postal zelo dober informator in glasilo našega kolektiva.

Sklepi in razprave samoupravnih organov in delovnih skupin, analiza proizvodne storilnosti, razvoj tehnike, do krajevnih novic in športnih dogodkov — vse to lahko najdemo na straneh Železarja.

Informacije o doseženih rezultatih proizvodnje in poslovanja ostalih članic SOZD Slovenske železarne nas seznanjajo z njihovim delom, služijo pa nam tudi za kritično oceno lastnih dosežkov.

Informacije in novice iz ožje in širše okolice pa kažejo na to, da je naš železar že prerasel ozke okvire Železarne. Postal je glasnik področja, ki je ozko povezano z delom Železarne.

Pridružujem se iskrenim čestitkam članom uredniškega odbora in uredništvu ter ostalim sodelavcem in jim želim še naprej mnogo uspehov v obveščanju.

MIROSLAV NOČ, DIREKTOR TOZD VET:

Čestitamo zato, ker je Železar del našega življenja in ustvarjanja, ker nas obvešča, analizira, razglablja in svetuje, ker nas razgalja in osvеща, ker nas angažira in dela budne, ker nas vzgaja in izobražuje, zato ker je točen kot ura, zato ker je naša vest in ga potrebujemo.

Čestitka pomeni istočasno priznanje, zahvalo in spodbudo vsem tvorcem in ustvarjalcem ŽELEZARJA.

SLAVKO OSREDKAR, PREDSEDNIK SKUPŠČINE OBČINE JESENICE:

Tednik Železar, glasilo jeseniških železarjev, je v petindvajsetletnem

ŽELEZAR

MESEČNIK DELOV. KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

1

NOVEMBER 1951

obdobju izhajanja več kot upravičilo svoj obstoj. Postal je nepogrešljiv časopis, ne samo za delavce jese- niške železarne, ampak za vsakogar, ki ima priložnost, da ga bere.

Uredništvo Železarja se s svojo programsko zasnovano in s tesno povezanostjo s celotnim kolektivom jese- niške železarne doseglo, da je Že- lezar danes učinkovit posredovalec novic o dogajanjih, o delovnih uspe- hih in o dogovorih znotraj jese- niške železarne, pa tudi posredovalec naj- aktualnejših novic iz občine Jese- nice kot celote. Železar je hkrati časopis, ki z objavo strokovnih član- kov omogoča, da se tudi širša jav- nost na poljuden način seznani z najnovejšimi spoznanji posameznih strok z objavo del znanih, pa tudi manj znanih in neznanih avtorjev s področja kulture, pa na svojstven način prispeva k utrjevanju spozna- nja, da kultura je in mora biti del delavčeve vsakdanjosti.

Železar svojo 25-letnico lahko praznuje s ponosom, zasluži si iskrene čestitke za preteklost in naj- boljše želje za prihodnost.

MARIJA VIČAR-ZUPANČIČ, SEKRETARKA OK ZKS JESE- NICE:

Železar, ki danes praznuje 25-let- nico, je moj znanec že 18 let. V tem času je bil in še ostaja eden najbolj branih tednikov v naši občini. Pa ne samo zaradi informiranja o dogaja- nju v Železarni in v občini Jeseni- ce, pač pa tudi zaradi občutljivega re- agriranja na vse pojave in razmere, tako doma kot tudi v svetu, zaradi angažiranih članov ob pomembnej- ših prelomnicah v razvoju naše družbe, zaradi velikega poudarka kulturnemu življenju v Železarni in občini, zaradi zdravega odnosa do razvoja telesne kulture in športa, in še bi lahko naštevala.

Železar je zelo pomemben za sprotno, hitro in izčrpno informira- nje delavcev Železarne pa tudi občan- ov občine Jesenice.

V nadaljnjem prizadevanju za po- glabljanje samoupravnih družbeno- ekonomskih odnosov v skladu z ustavo in predlogom zakona o zdru- ženem delu pa bodo v Železarni po- trebna še nadaljnja prizadevanja, da bo Železar vedno razpolagal z naj- bolj pristnimi informacijami o vseh, vprašanih, pomembnih za odloča- nje delavcev, in da jih bo, v skladu z njihovimi odločitvami, preko ustreznega samoupravnega organa, tudi sproti posredoval vsem delav- cem. Le tako, če bodo delavci iz- črpno obveščeni o vseh pomembnih vprašanih Železarne pa tudi o dru- gih vprašanih, bodo tudi s tem po- stavljene v položaj, da bodo lahko svobodno odločali.

Naj prispevam samo skromen na- potek za nadaljnje delo Železarja: VELIKO VEČ INFORMACIJ BI MORAL DOBITI DELAVEC V ŽELEZARNI — (pa tudi v drugih delovnih organizacijah), o delovanju interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti in tudi s pod- ročja gospodarstva ter veliko več tudi o uveljavitvi krajevne skup- nosti.

ČESTITAM K VISOKEMU JU- BILEJU ŽELEZARJA.

ZDRAVKO ČRV, PREDSED- NIK OBČINSKE KONFERENCE SZDL JESENICE:

Letos praznuje glasilo Železar svojo 25-letnico. Na začetku je bila to mesečna revija, potem je izhajal dvakrat mesečno in kmalu so ga de- lavci dobivali vsak teden. Tako je tudi ostalo. Že samo to dokazuje, da je glasilo železarne Jesenice zelo po- pularno in nujno potrebno, saj obve- šča vse zaposlene v tem velikem pod- jetju in tudi izven njega o delu, uspehih, napredkih, težavah in no- vostih.

Delo je bistvo človeka — samo- upravljalca in osnova za njegovo življenje, ki pa ne sme biti samo zase. Dopolnjevati ga morata kulta- ra in šport, saj se le tako vsak delov- ni človek sprosti, zadovolji in s tem tudi izpopolnjuje. Zato so nekatere stvari v Železarni namenjene tudi kulturnim in športnim novicam. Obveščajo nas o prireditvah, razsta- vah in tekmah, ki se jih udeležujejo delavci, in so namenjene slehernemu občanu.

Večkrat na leto je Železar še po- sebej vsebinsko bogat. Obogatijo ga Listi. V njih najdemo prostor tisti, ki bi se našemu delavcu radi približali z umetniško besedo.

Glasilo pa se ne zadovolji samo z domačimi novicami. Poišče jih tudi v drugih deželah in na drugih konti- nentih. Le tako se lahko primerjajo dosežki in uspehi in ocenjuje delo. Mladi spregovorijo o sebi, o svojih problemih, nalogah in perspektivah. Še posebej nanje ne smemo pozabiti, saj gredo za nami. Posebno pozor- nost zaslužijo tudi članki, ki spre- govore o potovanjih, z namenom, da bi spoznali lepote in znamenitosti tujih dežel in znali vrednotiti in ceniti našo domovino.

Ti članki niso le trud posameznika in skupin, so vsakakor podoba no- vega ustvarjanja, dela in težnje, da bi bili boljši, uspešnejši.

Zato naj poziv »Dopisujte v Že- lezarja« velja vsem tudi za v bodoče. Naj zaključim s čestitkami kolek- tivu Železarja ob jubileju in mu za- želim še veliko uspehov pri nadalj- njem delu.

FRANC KOBERTAR, PRED- SEDNIK OBČINSKEGA SVETA ZSS JESENICE:

Sindikati smo na osmem kongresu ZSS sprejeli kot nalogo, da bomo delovali tako, da bo delavcem omo- gočeno vsestransko, celotno, pravo- časno in razumljivo obveščanje.

Obveščati in biti obveščen je ena izmed neodtujljivih dolžnosti in prav- ic delavcev — samoupravljalcev. Koliko smo pri tem uspeli v celoti, bodo to lahko povedali člani sindi- kata, če pa pri tem primerjam nalogo, ki jo opravlja Železar kot glasilo delovnega kolektiva, bi po- udaril tole.

Železar je v svojih petindvajsetih letih, odkar izhaja kot tednik, de- jansko dobil veliko širino kot obveščevalec delovnih ljudi, saj je že davno prešel tovarniške plotove in po mojem mnenju dosega v kvalitet- nem in vsebinskem pogledu tisto vlogo, za katero se tudi v sindikatih zavzemamo.

Vendar sem mnenja, da predolgi članki in analize, ki se pojavljajo včasih tudi ne tako razumljivi, niso tako brani kakor krajše informacije, katere nas konkretno seznajajo in ob tem že mobilizirajo za akcijo. Ob tem bi predlagal, da bi v vsaki šte- vilki Železarja moral biti opravljen kak razgovor z delavci v kolektivu ali, širše, s posameznimi občani. Tako bi dobili tudi širše mnenje o posameznih akcijah in nalogah, ki jih izvajamo v korist nas vseh.

Na koncu čestitam vsem, ki so kakorkoli prispevali, da je ta srebrni jubilej Železarja tako uspešen pri vsestranskem informiranju naših občanov.

FRANC KONOBELJ-SLOVEN- KO, PREDSEDNIK OBČINSKE- GA ODBORA ZZB NOV JESE- NICE:

Petindvajsetletno obdobje je lah- ko tako pestro, da se o njem da mar- sikaj reči. Če gre v takem primeru za neki časopis, je lahko njegov prispe- vek k bogatitvi naše kulture, dvi- ganju naše zavesti, spoznavanju na- šega gospodarskega in političnega življenja že toliko večji.

Za Železarja, ki izhaja že 25 let, je najbrž že sam obstoj dovolj po- memben.

Naša organizacija Zveza borcev narodnoosvobodilne vojne, ki jo se- stavljajo nekdanji pripadniki različ- nih partizanskih enot in aktivisti OF ter drugi pripadniki narodnoosvobo- dilnega gibanja, je ob jubileju lahko zadovoljna. Železar je bil tisto gla- silo, ki je v celoti razumelo težnje, naloge in prizadevanja naše organi- zacije, saj smo lahko borci NOV naj- večkrat prav v Železarni našli vse; tako od krajsih informacij o raznih priložnostnih slovesnostih ali pri- reditvah do raznih zgodovinskih črtic, pripovedi iz partizanskega živ- ljenja ali pa o uspehih in težavah naših borcev v povojnih letih do danes.

Ko bo Železar v bodoče spremljal delo naše organizacije, želimo le, da bo tudi v naprej naš dober prijatelj, sodelavec in tudi dovolj kritičen v primerih, ko gre za nekatera težja obdobja iz našega narodnoosvobo- dilnega boja, ki je gotovo pogojeno v večjem ali bolj grobem pritisku okupatorja.

Prav borci še posebej želimo, da bo Železar našel dovolj prostora tudi za probleme, ki zadevajo našo na- rodnoosvobodilno boj, ki je gotovo pogojeno v večjem ali bolj grobem pritisku okupatorja.

Ob jubileju tudi tovariška hvala Železarni z željo, da bi bil tudi v bodoče eden od tistih, ki bo na naj- bolj poljuden način prenašal svetle tradicije narodnoosvobodilne borbe.

FRANJO KRAGOLNIK, PRED- SEDNIK OBČINSKE KONFE- RENCE ZSMS JESENICE:

Pravilno, pravočasno in vsestran- sko informiranje omogoča široko se- znajanje z zamisljimi, stališči in akcijami, pomeni široko popularizi- ranje med javnostjo, o delu in priza- devanjih Zveze socialistične mladine Slovenije za izgradnjo samouprav- nih socialističnih družbenih odno- sov.

Rubrika Mladi o sebi, svojih pro- blemih, nalogah in perspektivah je ob angažiranju mladih informator- jev v preteklosti zadostila gornjim zahtevam; še več, skupina za spreml- janje tiska in odmevnosti dela orga- nov in organizacij pri centru za obveščanje in propagando pri pre- sedstvu republiške konference ZSMS ocenjuje to rubriko kot primer do- brega spremljanja življenja in dela mladine.

Zato veljajo ob 25-letnici Železar- ja in ob osmi obletnici izhajanja rubrike Mladi o sebi, svojih proble- mih, nalogah in perspektivah naše iskrene čestitke uredništvu Železar- ja in sodelavcem ter vsem delovnim ljudem Železarne.

PREMALO STORJENEGA ZA VARNOST PRI DELU

V Železarni št. 44, z dne 4. 11. 1976, je bil objavljen članek pod gornjim naslovom in pod njim podpisan Stanko Ivan HVZ. Vsebinska članka je zelo neobjektivna, ponekod celo neresnična, tako da so bralci Železarja nepravilno obveščeni o opisanem primeru. Zaradi tega sem se odločil, da bralce seznanim z resničnim stanjem v žarilnici.

Res je, da je bil pettonski žerjav v remontu in to od 27. septembra do 7. oktobra. V omenjenem članku do- besedno piše: »Ko žerjavovodja opo- zarja na napake, ki se dogajajo že več let, naleti pri odgovornih na gluha ušesa.« Te besede so popol- noma neresnične. Nobeden od delo- vodij ne ve, da bi se dogajale kakšne napake že več let, da bi nanje opo- zarjal žerjavovodja in se nič ne bi ukrenilo. Pozanimal sem se tudi pri vodju proizvodnje in pri obratovod- ju, pa tudi ta dva nič ne vesta o na- pakah, ki so omenjene v članku. Pre- gledal sem vse knjige žerjavov — stare in nove, tudi tu nisem našel, da bi pisalo o kakšnih napakah, ki bi se v žarilnici dogajale že več let. Ivan Stanko, zakaj nisi v članku natanč- no navedel, katere napake se dogajajo že več let in se ničesar ne ukrene, kljub opozorilom žerjavov- odje? Dalje piše v članku, da je eden od žerjavovodij odklonil delo na globinskih pečeh in da ga je delo- vodja poslal domov in mu pisal ne- opravičen izostanek. Dalje sledi, kaj bi bilo, ko bi se kaj zataknilo ali od- povedalo, ker je bilo na žerjavu, ki je bil v remontu, tudi do 15 ljudi. Stan- ko Ivan, sprašujem te, zakaj nisi povedal še tega, da je žerjavovodja odklonil delo na nočni dnini in da je bil žerjav postavljen na koncu tir- nice, na njem pa nobenega človeka? Ne bom obravnaval, ali je bila na tirnicah zaščitna cokla ali ne, ker naj to povejo drugi, vem pa, da do 6. oktobra na to ni opozoril žerjavov- odja, ki je bil zraven pri remontu, ravno tako nobeden od ostalih.

Preden se je začel remont na žer- javu, smo se delovodje z obratovod- stvom dogovorili, da bodo v času re- monta obratovale štiri globinske peči, v katerih bo žarjena VAC žica, in to zaradi tega, da bo tekla proiz- vodnja žice nemoteno, ker je bilo zelo veliko naročil. Tako je na vsaki dnini delal tudi po en žarilec.

Remont na pettonskem žerjavu se je začel 27. septembra ob 6. uri in ta- krat so začeli žerjavovodje na 7,5-tonskem žerjavu delati na štirih globinskih pečeh. Na dopoldanski in popoldanski dnini so delali normal- no, na nočni dnini pa je žerjavov- odja odklonil delo na globinskih pečeh, toda ne zaradi tega, kot trdi pisec v članku, da ni bilo poskrblje- no za varnost ljudi.

Povedati moram, da tega žerjavov- odja sploh ni omenil. Imel pa je dve drugi pripombi. Smatral je, da je nepravilno, da smo dali žerjavovod- jem pettonskega žerjava dopust, po njegovem naj bi normalno hodili na delo vsi žerjavovodje, tako da bi bila po dva žerjavovodja ne enem žer- javu. Naj pojasnim še to, da je imel zaradi remonta samo en žerjavovod-

ja dopust, eden je pomagal pri re- montu, eden pa je bil na bolezen- skem dopustu — in to Ivan Stanko.

Govori se na vseh ravneh, od SDS preko republike do ZIS, da je treba delovno storilnost povečati, in ker vemo, kakšno je bilo devetmesečno finančno stanje Železarne, naj bralci Železarja sami presodijo, ali si lahko privoščimo, da bi bila v žarilnici po dva žerjavovodja na vsaki dnini na enem žerjavu.

Druga pripomba žerjavovodja je bila, če mu ne bom pisal več kakor dve, oziroma tri manjkajoče ure, ne bo delal na globinskih pečeh. Bilo je dogovorjeno, da jim dva dni pišemo po dve in en dan po tri manjkajoče ure. Da je bilo to pravilno, bom ta- koj dokazal. Žerjavovodja globin- skih peči je normiran na 14 peči, če delimo 8 s 14, dobimo 0,57. Obrato- vale so pa štiri globinske peči, pom- nožimo štiri z 0,57, dobimo 2,28 ure. Iz tega je razvidno, da smo mi vseh osem ur za manjkajočega de- lavca pisali. Samoupravni sporazum o delitvi OD, člen 50, pa pravi, da se za manjkajočega delavca lahko piše samo šest manjkajočih ur, zaradi tega mu tudi jaz nisem mogel pisati več ur.

Žerjavovodja pa ni hotel delati na globinskih pečeh in zato sem ga po- sal domov in mu pisal neopravičen izostanek. Po izjavi predpostavljene- ga sem ukrepal pravilno. V članku piše, če žerjavovodja dela s 7,5-ton- skim žerjavom na globinskih pečeh, da je breme oddaljeno od žerjavov- odja čez 20 metrov. Povedati moram, da to ni res. Ko delajo žerjavov- odje na zvonastih pečeh, imajo tri

petine dela, pri katerem je breme oddaljeno od kabine okrog 18 me- trov, delo je zelo natančno, nič manj kakor na globinskih pečeh, žerjavov- odje pa so zelo usposobljeni za delo na to razdaljo. Kabina na žerjavu, ki je obratoval v času remonta, pa je tako grajena, da je teže delati, če je breme v bližini kabine, in zdi se, da Stanko, ki je že dolgo časa zaposlen v žarilnici, tega še sedaj ne ve. Vemo pa mi vsi, da je za delo na globinskih pečeh bolj primeren pettonski žer- jav, kakor 7,5-tonski.

Ivan Stanko želi, naj bi predpo- stavljeno bolj cenili delo žerjavov- odja, in ker ne vem, na kaj tu misli, mu ne morem odgovoriti.

Na koncu moramo povedati, da v žarilnici zelo skrbimo za varnost pri delu, saj mine tudi leto dni, pa ni nobene obratne neizgode. Ne vem, ali mogoče kdo misli, da se je zadnja obratna neizgoda pripetila zaradi premajhnega sodelovanja.

Sestavek sem napisal dobrona- merno, kar je navedel tudi avtor članka, v katerem je bilo precej ne- resničnega. Maks Egart

GORENJCI!

Te dni lahko
GLAS

naročite
pri vašem pismonoši.

Do konca leta ga boste
prejemali brezplačno

ŠTIRINAJST DNI PRED ROKOM

(Nadaljevanje s 1. strani)

Peč smo ustavili po planu, dne 2. oktobra, kar je bilo sprejemljivo z ozirom na koledarski čas, in še pre- ostale proizvodne naloge za leto 1976.

Rušenje obzidave peči je prevzela posebna skupina delavcev iz valjar- ne bluming. Za to delo je bilo predvi- deno deset dni. Delo so izvajali na še precej vroči peči, in je bilo zato precej naporno. Zaradi slabega sta- nja temeljev in istočasnega dela drugih izvajalcev v različnih višinah pa je bilo tudi zelo nevarno. Zato so bili postavljeni razni varovalni odri. Vendar pa je še prišlo do nepredvi- denih situacij. Kljub vsemu pa je skupina izvršila delo, to je, izkop 700 ton opeke in žlindre v sedmih dneh, torej tri dni pred rokom, in s tem dala možnost za predčasen začetek, oziroma nadaljevanje del ostalim izvajalcem.

PREJEMNIKI SPOMINSKIH ZNAČK OB 25-LETNICI »ŽELEZARJA«

Ob 25-letnici Železarja, se delavski svet Železarne s spominskimi značkami z diplomo zahvaljuje vsem najbolj vztrajnim sooblikovalcem glasila, ki so določeno obdobje kontinuirno sodelovali z glasilom. Zahvalo pa zasluži še sto in sto ostalih sodelavcev, ki so, čeprav so se le enkrat ali nekajkrat oglasili, pomagali sooblikovati glasilo, kakor tudi vsem, ki so z idejami, kritiko in nasveti pomagali obli- kovati naše glasilo.

NOTRANJJI SODELAVCI: Emil Ažman, Andrej Blen- kuš, Irena Biaggio, Franc Benedičič, Franc Belčič, Boris Bergant, Božo Bartelj, Liza Beguš, Edi Cenček, Stanko Čop, Marjeta Črv, Nada Dejak, Marija Drolc, Janez Faletič, ml., Janko Fon, Jože Frece, Marin Gabrovšek, Boris Haf- ner, Tomaž Iskra, Miro Ipavec, Jože Jekler, Branko Jeršin, Ljubo Jasnič, Janez Krušič, Peter Kunc, Anton Kocjančič, Zoran Kreič, Alojz Kalan, Janez Komel, Katarina Kos, Ire- na Kučina, Gregor Klančnik, Stanko Malej, Jože Mravlje, Dragica Medja, Milan Marolt, Miroslav Noč, Zvonka Noč, Ciril Praček, Anton Pintar, Angelca Pirš, Dušan Prešeren, Aleksander Rjancev, Mirko Rabič, Rudi Rozman, Jože Rozman, Tone Strajnar, Miro Skube, Franci Sluga, Janka Stenovec, Marica Smrekar, Branko Šuvak, Jerca Šimnic, Stane Torkar, Slavko Tarman, Albina Tušar, Tone Toma- zin, Janez Tušar, Djordje Tautović, Jože Ulčar, Tone Varl, Jelka Vidali, Stojan Valodi, Franc Vičar, Iztok Varl, Uroš Zupančič, Anton Zupan, Hilda Zidar, Janez Zirc, Ernest Zupan.

ZUNANJI SODELAVCI: Ludvik Ambrožič, Janez Bro- jan, st., Viktor Brun, Slavka Brelj, Valentin Cundrič, Emil Cesar, Marjan Čufar, Ivica Dugar, Dušan Dragojevič, Vlasta Felc, Benjamin Gracer, Marko Hudnik, Ivan Jan, Miha Klinar, Mitja Košir, Andrej Kokot, Neda Karba, Tone Konobelj, Franc Kolman, Rina Klinar, Rado Košir, Teo Lipicer, Jošt Novak, Iztok Noč, Valentin Polanšek, Jošt Rolc, Darinka Sedej, Srečko Šorli, Črtomir Sinkovec, Jože Vidic, Vanda Vrdoljak, Cvetko Zagorski, Franc Zvan.

PREJEMNIKI SPOMINSKIH ZNAČK IN KNJIGE »IZ- BRANA DELA TONETA ČUFARJA«: Osnovna organiza- cija sindikata Železarne, TK ZKS Železarne, KS ZSMS Že- lezarne, Radio Triglav, Janko Burnik, Bojan Čebuli, Tomaž Ertl, Avgust Karba, Marija Lužnik, Miloš Magolič, Silvo Matelič, Remigij Noč, Vencelj Perko (ob 40-letnici naprednega glasila Naš kovinar), Miha Potočnik (ob 40- letnici glasila Naš kovinar), Milan Polak, Zdravko Pogač- nik, Franc Pogačnik, Jože Podobnik, Janko Rabič, Dušan Stare, Stane Tušar, Joža Varl, Zivan Vovk, Edo Zagar.

SODELAVCI GORENJSKEGA TISKA (20 oseb, seznam se naredi skupaj s sindikatom Gorenjskega tiska, značke pa se podelijo ob posebni priliki — ekskurziji v Železarno).

Podjetje Vatrostalna je pričelo z obzidavo v zgornjem delu peči dne 21. oktobra. V zgornji del je bilo treba vgraditi okrog 400 ton ognje- vzdžnega materiala. Delo je spo- četka napredovalo počasi, nato pa steklo in je bilo gotovo dne 29. ok- tobra.

V času obzidave v zgornjem delu so pospešeno potekala montažna dela v spodnjem delu peči. Vatro- stalno je nato čakalo bolj zahtevno delo izzdave kanalov in rekupera- torja. V tem delu je bilo potrebno vgraditi nadaljnjih 300 ton ognje- vzdžnega materiala.

Vsa dela na popravilih mehaniz- mov pokrovov, ventilatorju, loputah in merilnih instrumentih so opravili delavci oddelkov strojnega in elek- trovzdrževanja Bela in RTA. Vsa dela na instalacijah mazuta, pare, zraka in vode, ter na gorilcih pa so izvršili delavci oddelka instalacij.

Sušenje peči smo pričeli s postop- nim vlaganjem toplega vložka dne 8. novembra in nadaljevali s suše- njem na kurilno olje, zaključili pa z ogrevanjem z mazutom na delovno temperaturo. Peč je bila založena z vložkom in 13. novembra ob 16. uri je stekla redna proizvodnja.

Po prvih meritvah lahko ugoto- vimo, da se je vlek peči po predhod- nih izračunih zadovoljivo povečal, kar nam daje možnost za boljše izkoriščenost in kakovostnejše ogre- vanje vložka. Istočasno so se izbolj- šali delovni pogoji in zmanjšala onesnaženost obrata.

Peč je bila izročena obratu valjar- ne bluming 15. novembra.

Uspeh je rezultat prizadevanja in potrivalnega dela večine izvajal- cev pri zelo zahtevnem delu z željo, da bi leto 1976 v Železarni kar naj- bolj uspešno sklenili.

Ni čakal, da bi pokimala. Precej se je pobral s steklenico iz sobe. Danči se je obračal v stran, da ne bi pokazal Gamsu, kako mu je nerodno. Le kako je lahko Gams tako natančno uganil? Bo spet moral spremeniti mišljenje o njem?

Kmet se je že boljše volje vrnil. Trdo je postavil steklenico na mizo, potlej je vsem trem natočil. Gams je izpil na dušek, podržal kozarec v roki in pokimal gospodarju: »Pa še natočite, da se vam do pomladi ne skisa. Bolje, da se skisa v meni, kot v sodu.« Gospodar je že z nasmehom natak. Nekaj časa se je mugal, potem pa obotavljivo spregovoril:

»Kmeta morate razumeti. V stiski je. Ne ve, kako bi. Eno je srce, drugo razum, previdnost. A za vaju... po srču! Tudi če je nevarno — saj je bilo v Galiciji tudi, pa smo preživeli. Rekel sem si: Kamor gre bik, naj gre še štrik!« se je posmejal gospodar. »Dali bomo fantoma. Tadvu nista slaba. Oni, misli sem tebe, je gospodar z roko pokazal na Gamsa, bi bil dober barantavec. Vidi ti pod kožo. Ta bi vnaprej uganil za koliko je kdo pripravljen popustiti, koliko bi plačal za živčine.«

Gams je stegoval roko s kozarcem, gospodar pa je rade volje natak.

Veste pri nas doma, če odračunate mene, bikov nikoli nismo imeli. Štrik pa zmerom. Zaradi starega. Moj oče je rekel: Če je kakšna stvar pri hiši, štrik mora biti. Človeka zgrabi, da bi se obesil pa mora biti orodje pri roki. Od sosedu si lahko sposodiš marsikaj. Štrika ne moreš. Zandarji uprašujejo: »Čigav je bil štrik, korpus delikati samomora, pa zvedo, da sosedov. Vplete ga ne da bi hotel. To pa se ne spodobi.« Zato smo zmerom imeli štrik pri hiši.

Kmet je širil oči v začudenju. Prešinilo ga je veliko veselje. »Fanta, kar ostanita pri meni, do jutrišnjega večera. Ponoči se nagovorimo, vidva se podnevi naspita. Potlej jo spočita mahnetu za svojimi. Nemcev bosta še lahko dovolj pobila. Hudiči ne bodo že jutri odšli.«

»Morava naprej, da najdeva bataljon. Morava k njim. Pogrešajo naju in mislijo, da sta padla, razumete?« je Danči razlagal kmetu.

Nič kaj rad — bilo mu je že hudo žal, da bosta odšla — je kmet priklimal. Stojilo se mu je po pogovoru; mladi fant je bil tako nabrit. Žena je srečna prinesla v jerbazu hrane. Položila je na mizo, kot bi imela goste.

»Tako, draga fanta moja, zdaj pa v nahrbtnik, kolikor gre. Nam ni žal!«

Gams je precej začel odvezovati nahrbtnik. Danči pa se je v zadregi obotavljaj.

»Veste, boji se, da bi bil sit,« je s posmehom razlagal Gams. Praviijo, če te zadene krogla v trebuh, se lačen še rešiš, sitga te pobere. Zase pravim: če že moram na oni svet, potlej raje sit. Nič ne vem, kakšne navade imajo tam. Lahko te pustijo čakati, zato je bolje, če sit odrajša na oni svet. Čeprav tudi malo prej.«

»Vidva še kar pridita. Pa kmalu. Ostanita za dalj časa,« ju je nestrno vabil kmet. Ker se je Danči držal hudo zresnjeno, ga je kmet poprosil: »Če pridete, vidim, da ste vi glavni, njega pripeljite s sabo. Obrača ti

jezik, teče mu kot gospodu, ko žebra molitvice. Povem vam, tega ne bo zadelo. Take, to se dobro spomnim, krogla ne zadene.«

Danči je začel zlagati hrano v nahrbtnik. Kmet, ki je moral skrivaj kukniti tudi žganje, je bil že precej opit. Vabil ju je, naj se ogasita, kot najljubša gosta. Vsa prvotna zadržanost, strah, vse se je prelevilo v veliko željo, da bi se spet kmalu videli. Kmetica pa je, kdo bi vedel zakaj, jokala, ko sta odhajala.

»Zdaj me lahko opsuješ, ošteješ, da ni bilo politično pravilno, kako sem govoril. Ampak zato vsaj tri dni ne bom stradal,« je zadovoljen rekel Gams in pripravljen čakal na grajo.

Kaj bi ga ošteval. Imenitno se je znašel. Dančija je bolj grizlo, kako spretno, domiselno razume Gams nekatere vzgibe v človeku, ki jih on ni niti zaslutil. Pa bi prisegel, da je pametnejši od Gamsa. Ampak Gams ga prekaša v zvitosti. Na poseben, domiselni način je prekanjen. Menda res vidi človeku pod kožo. Vsaj nekaterim. Kmeta je imenitno obrnil. Zdaj ju vabi in komaj čaka, da se bosta spet ogasila.

Bataljon sta iskala vso noč. Računala sta, da se je prikril neke v Menini planini. Ampak kako v temi najti taborišče? Zjutraj, ko sta se odločila, da bosta dopoldne nespala, mu je Gams omenil: »Spomni se, kje vse ste že taborili. Bataljon se je umaknil v eno od znanih taborišč.«

»V nobeno, doslej znano taborišče,« je rezko odurnil Danči. »Toliko že poznam komandanta, da vem — izbral si je nov prostor. Računa, da so ranjenega borca Nemci ujeli. Misliš, da jetnika ne sprašujejo, kje smo taborili?«

Že tretji dan sta iskala bataljon, a nista zasledila niti najmanjšega znaka, kam bi se umaknil. Kot bi poniknil v zemljo.

Zaustavil ju je borec v izvidnici, prepoznal in popeljal v bataljon.

Kako se ju je razveselil komandant Drzni. Redkobeseden, prejem kot prijazen, ni skrival veselja, da sta še dva preživela hudi boj. Ko sta mu opisala, kako sta se prikrila rešila, je komandanta zanimalo, kako je z Vanekom. O njem niso imeli nobenega obvestila. Tudi Danči ni mogel pomagati. Ni verjel, da bi Vaneka zadelo, a čudno, da bi izginil?

Gams je medtem o njunem preboju posebej še o skrivanju, napletel mično zgodbo. Zmerom je kaj malega, zaokroženega dodajal, tako, da je celo Danči rad prisluhnil segavi pripovedi. Posebej še, ker Gams ni poudarjal junaštva, ampak le smešne strani.

Poziv, naj se ogasi v štabu, si je sprva razlagal kot željo, da mu komandant podrobno razloži novo nalogo. Po obrazih, ki so bili v sobi, pa je precej uganil, da bo to nekaj drugega. Posebej še, ker prvi ni spregovoril komandant Drzni, ampak komisar Jesen.

»Danči, poklicali smo te, da bi se s tabo pogovorili, kako si kaj politično. Ne mislimo po prepričanju, to poznamo. Nas zanima, kaj misliš o političnem delu,« je s hlinjeno veselostjo, ki naj bi prekrila zadrego, začel upraševati Jesen.

Danči se je v nelagodnem pričakovanju nečesa novega, presenetljivega, napel. Zazrl se je v tretjega moža v sobi, visokega moškega v civilni obleki, ki je za strogo resnostjo skrival tudi blažje poteze. Čakal je, da bo neznani moški spregovoril. Medtem pa je začutil na sebi preiskujoči pogled, kar ga je navdalo z nelagodnostjo.

»Za politično delo, kot veste, doslej nisem kazal nadarjenosti, ne veselja. Mislim si že svoje, tudi povem, a da bi imel govore in bi pričeval druge, za tako nisem sposoben. Tudi če bi se potrudil, mi ne bi uspelo. Če morda premišljam, da bi prevzel kakšno politično dolžnost v bataljonu potem vam povem: če je že potrebno, potem sem raje vodnik.«

Neznani zdaj ni zdržal. Nagnil se je naprej. Precej so njegove dolge, šibke roke kazale, kako težko je miroval.

»Prej bi morali razčistiti, kaj je to politično delo. Zdi se mi, da nekatere v tem vidite le politične govore, množico. Ampak politično delo je tudi, da politično deluješ s posamezniki, z odborom. Bolj pomembno kot to, kako ti jezik teče, je, kako razumeš smer našega gibanja, kako bi jo znal pospešiti.«

Ne grumki, navdušujoč govorci; še zdaleč ne tak kot Miran. Vendar je prevzel s političnim delovanjem. Kot bi slednje vlakno njegovega telesa hotelo politično delovati, je sklepaj Danči!

»Prej v Miravi, potlej v četi, sem deloval z Miranom. Morda si slišal zanj. To je bil po mojem pravi politični delavec. Navdušiti je znal posameznika, mu dokazati zmoto, kot je znal razvneti tudi večjo skupino. Teh darov nimam. Zato sklepam, da bom koristnejši kot borec ali vodnik v bataljonu, je skoraj z nejevoljo, ker ga pehajo v nekaj, kar ga ne veseli, povedal Danči.

Komaj zaznaven, spodbujajoč komandantov mežik z očesom, mu je bil spodbuda, da bo pri svojem vztrajal. To pa je očitno potrlo neznanega, ki ni bil zadovoljen s tem, kar je povedal, ne z odporom, ki ga je kazal do političnega dela.

»Za Mirana sem slišal,« je zamisljen, čemerno priklinal novci. »Zelo prizadeven, pošten, tudi izjemno pogumen in značajan. Ampak kot sklepam po tem, kar je napravil, kako hitro in zlahka so ga dobili — je bil prezaupljiv!« Ljudem je že treba zaupati, pri tem pa ne sme politični delavec, niti za trenutke pozabiti, da gestapo preži nanj, zbira podatke in mu nastavlja pasti. V tem Miran ni bil spreten. Celo Planina ne, pa sem bil prepričan, da mu bodo predvojne izkušnje bolj koristile.

Nihče ni omenil smrti novega sekretarja, a Danči je iz načina, kako je novi to povedal, iz njegovega izraza razbral, da se je tudi s Planino zgodilo najhujše: so ga ujeli ali ubili. Slutil je tudi v kaj ga pripravljajo: da bi on sam, kot tretji poizkusil, kako dolgo bi lahko zdržal, na očitno hudo nevarnem področju. To mu ni dišalo. Bataljon je le nekaj drugega. Saj še ni velika vojaška sila, a Nemci morajo le zbrati nekaj sto vojakov, preden napadejo. Osmamega sekretarja, ki hodi po odročnih poteh, pa lahko v zasedi pričaka en sam drzen policist ali gestapovec. Smrt kosi tudi v bataljonu, a tu imaš vsaj občutek, da se biješ. Sam, z obliko nalog pa dobiš občutek, kako neprestano prežijo le nate.

»Te veš, da so Planino dobili. Ranili so ga, hoteli odpeljati s sabo, ga poždraviti in iz njega izcediti vse, kar jih je zanimalo. Pa je spotoma podlegel ranam,« je pojasnil komisar Jesen.

— Kaj si se tudi ti podelal? so mu očitali.
— Mar hočete, da jih pade še več. Še za vse bo dosti priložnosti! jih je skušal učiti.

— Potem pa raje pojdi z nami! so mu predlagali.
Filip pa se je tega ustrašil. S tem bi se podrl vsi njegovi in Wernerjevi računi.

— No, zakaj pa ne. Ampak tu bom lahko storil še marsikaj koristnega? Nič nimam proti, a Gorski pravi, da moram ostati v dolini, da je prava sreča, ker sem se ostal.

In Filip je ostal.
Nekaj dni potem, ko so pokopali Ravnikovec, se je iz zaporov nepričakovano vrnil Golob! Spustili so jih tudi nekaj iz sosednjih vasi. Filipu ni bilo prav. Naj bi Golob ostal, kjer je bil!

Mir, ki je zadnje čase zajel dolino, je bil le navidezen. Res že dolgo ni pokalo in tudi o aretacijah ni bilo slišati, vendar se je vse le potuhnilo.

Filip se je še vedno zadrževal največ doma, postajal pa je siten in živčen. Golobova vrnitev ga je vznemirila. Roze mu ni hotel prepušiti, v teh razmerah pa tudi ni hotel hoditi okoli nje. Golob se mu je še vedno zdel nevaren, najnevarnejši, čeravno je pred izpustitvijo iz zaporov najbrž moral podpisati, da bo delal proti partizanom. Toda Werner je hotel od njega pripravljeno Martino, zaradi tega je bil Aleš še vedno med živimi. Sestrina razklanost mu je pomagala, da ji ne bo težko priti do živga.

Zadnji dogodki so iz nekdanjega živahnega deklata napravili napol zmedenega človeka. Filip res ni imel težkega dela.

In nekega dne se je spet znašel pred obersturmführerjem Wernerjem. Zdaj je šlo hitreje in pot do njega, ki jo je sprejel v hotelski pisarni ob lepem jezeru, je bila že pripravljena. Približno je že vedela, kaj bo hotel od nje. Werner za kak suhoparen uvod ni hotel izgubljati časa. Šlo je še vedno predvsem za to, da bi zlomil in pridobil Aleša na njihovo stran. K temu ga ni priganjala le njegova nacistična prepričanost, temveč tudi trmasta želja, da bi dosegel cilj, ki si ga je bil zastavil.

Po prijaznem pozdravu, ki Martine vseeno ni spravil v dobro voljo, je rekel zelo jasno:

— Lahko mu obljubite vse in besedo bomo tudi izpolnili. Ne pozabite tudi, da mu bomo prišli oficirske zvezde, če bo delal po pameti. Imel bo lepo življenje. Ob njem boste zrastle tudi vi!

Tako govorjenje jo je spravilo v še večjo zadrego. Že vnaprej se je bala srečanja z Alešem, a si ga je obenem tudi želela. Morda se bo v zadnjem trenutku pokazala kakšna rešitev.

Werner je zlahka spoznal, kaj se dogaja z dekletom, sicer ne bi prišla sama. Zato je bil potrpežljiv, ljubezniv in odprtih rok. Postregli so ji z močnim čajem, vmes pa sta govorila že toliko časa, da

IVAN JAN

MRTVI NE LAŽEJO

77

se je tolmač, ki ga je bilo komaj opaziti, že pošteno utrudil. Werner je storil vse, da bi se Martina otresla tesnobe, zato je skušal govoriti z njo kakor z dobrim znancom.

— Poslali bi ga v šole. In ne samo njega; vaju oba. Mlada sta še in veliko bi lahko dosegla. Zato ga že zaradi vaju pripravite do tega. Saj morda misli dobro, a tam na drugi strani ga čaka samo prezgodnja smrt. Kaj bi potem silila tja! Vsi pametni ljudje zdaj že vedo, da je konec partizanstva samo še vprašanje kakega tedna ali meseca. To mu je treba razložiti in ga prepričati.

Nazadnje, ko je že mislila, da bo dolgega poučevanja konec, jo je Werner presenetil z nenavadno zahtevo:

— Vaš zaročenec mora videti in vedeti, da ste se spametovali tudi vi. Upam, da mu boste znali dopovedati, kako in zakaj ste bili zapeljani. Da bo šlo lepše, smo vam pripravili nekaj posebnega. To mora učinkovati!

Pritisnil je na zvonec in vstopila je resna uradnica. Brez besed ji je v roke potisnila novo, lepo obleko. Nekaj takega je bilo videti da je.

Ker Martina ni takoj razumela, kaj hočejo od nje, jo je Werner spodbujal:

— Le ogledite si! Obleka je. Nova. Izvolite v sosednjo sobo in se, prosim, preoblecite kar zdaj!

Ogledovala in obračala je lepo zlikano bluzo in krilo ter druge malenkosti. To ni bila navadna ženska obleka. V takih uniformah je že videla nekaj mladih deklet, ki so v pozdrav vedno dvigale roke. Bluzi je bila pravzaprav srajca svetlo rjave barve.

Zdaj je uganila, kaj so ji dali. Začudenje je pogledala Wernerja pa spet obleko v naročju, in ker ni vedela, kaj bi z njo, je Werner še enkrat ponovil:

— Nič se ne čudite: dali smo vam uniformo »Hitlerjugenda!« No, pojdite in preoblecite se!

Ko je zajela sapo, je vendarle vprašala:

»Zakaj? O tem nisva govorila?«

— Nisva, zato pa jaz mislim namesto vas. Oblekli jo boste samo zaradi obiska!

Nemo je vstala, vesela pa tega ni bila. Zahtevala bo, da je v tem ne bo videl nihče drug. Če bo to kaj pomagalo, se bo pač preoblekla.

V sobi je bilo veliko zrcalo. Nehote se je postavila predenj in takoj opazila, da ji ne pristaja slabo. Če ne bi bilo tega pasu in križa, niti ne bi bila napak!

Popravila je lase in stopila nazaj k obersturmführerju.

OKTOBER V TUNIZIJI

Nasip so zgradili v laguni, med tuniškimi predmestjem La Bardo in La Goulette, Francozi. Globina lagune ne presega poldruga metra, zato voda hitro izhlapeva, na površini pa se nabira umazanija iz pristanišč. Tu je leglo komarjev in drugega mrčesa, kar je nezdruvo za okolje, ki pa ga vlada skuša čimprej sanirati.

V pristanišču so ogromne luške naprave, žerjavi, doki, cisterne, zraven pa še največja rafinerija nafte v državi. Prav ob našem obisku so bile zasidrane velike sovjetske vojne ladje. Mornarji s fotografskimi aparati so se v skupinah sprehajali skoraj po vseh ulicah. Vneto so slikali in si ogledovali trgovine, ne da bi bil kdorkoli od domačinov nanje pozoren.

NA RUŠEVINAH KARTAGINE

Mimo La Goulette in privlačnega turističnega mesteca Salamrba, z mičnimi vilami in bungalovi, smo prispeli na končni cilj našega izleta, v Kartagino. V močni pripeki smo se najprej podali na grič Birso, od koder je enkratni pogled na ruševine stare Kartagine in na sinjemodro morje. Na Birsu stoji mogočna katedrala, zgrajena delno v bizantinskem, delno v arabsko mavrskem slogu, iz rjave opeke. Francozi so jo zgradili 1890. leta na mestu, kjer naj bi 1270. leta za kugo umrl francoski kralj Ludvik, kateri po vrsti, se ne spomnim. Medtem ko Francozi še danes trdijo, da je njihovega kralja pobrala kuga, Arabci

dokazujejo, da je bila njegova smrt bolj skrivnostna. Bajje ga je nekdo ubil, ker mu je spjel ženo.

Podnožje Birse je, za razliko od ostalega obalnega območja, poraščeno z visokim grmovjem in drevjem, in je proti Kartagini spremenjeno v park. Vsem je kar godilo, da smo si sli tja ogledat stare imperatorjeve terme, punske grobove in druge ohranjene ostanke rimske naselbine. Razen nas, Jugoslovancev, so si kraj ogledovale tudi številne tuje turistične skupine, francoske, nemške in japonske. Največja gneča je bila pri Antonovih termah, ki so kot najzanimivejše arheološko področje, zaradi izredno ohranjenih objektov in mozaikov, še posebno zanimive. Pravijo, da je ta predel med najbolj znanimi tovrstnimi zanimivostmi na svetu. Tu so še dobro vidni temelji in iz mozaika izdelane ploščadi ter stebri bizantinske bazilike, prebivališča Rimljanov, punske grobnice z grotesknimi plastikami mask. Z njimi naj bi od pokojnikov, ki so jih polagali v zidane štirikotne grobnice, odganjali zle duhove. Ponaredke teh mask prodajajo v kioskih in potujoči krošnjari. Marsikaterga največja včasih celo prepričajo, da so maske izvirne arheološke izkopanine. Tudi nekateri naši so se, v trdnem prepričanju, kako dobro kupijo so naredili, dali ukiniti, čeprav so v kiosku lahko takšen spominček kupili za dvakrat nižjo ceno.

Antonove terme je v 2. stoletju dal zgraditi rimski cesar Antonin. Zgrajene so v treh etažah. V najnižji so grelj vodo in speljali kanalizacijo. Ker še niso izdelovali cevi, so odtočne cevovode sestavljali iz lončenih vaz brez dna. V drugi etaži so bile terme — kopalnice, s hodniki oddvojene za moške in ženske. Tu so bile tudi preproste naprave za hlajenje vode in prostori za počitek po kopanju. Zgoraj, na tretji etaži so bili poslovni prostori za razgovore in trgovine in seveda obvezne javne hiše, ki so bile sestavni del stanovanjskega standarda rimskih patricijskih naselij. Celotni gradbeni kompleks na površini 40.000 kvadratnih metrov je moral biti izredno funkcionalen, saj je še danes prava arhitektonska mojstrovina.

HIŠE LJUBEZNI

Stene in stebri so bili izdelani iz italijanskega marmorja ter črnege, belega in sivega porfirja, medtem ko so bile vse ploščadi okrašene s čudovitimi mozaiki iz raznobarnega kamena. Posebno pozornost obiskovalcev privablja podoba in simboli v obliki mitoloških bitij, v javnih hišah pa še vedno dobro vidni znaki falusa, kar je bilo v Kartagini, in tudi sicer, v vseh rimskih naseljih po imperiju nekaj samo po sebi umnega. Rimski patriciji niso bili le veliki požeruhi, ampak tudi pohotneži, kar pa je sodilo v njihov način življenja. Ugodne družine, ki so, kot je znano, veliko polagale na predzakonsko vzgojo svojih hčera, so si štele v čast, če so le-te pridobile praktično znanje in izkušnje v javnih hišah. Bolje se je hči obnesla v pripraviški dobi, bolj je bila cenjena kot nevesta. Od tod razumljiva skrb za razkošje teh prostorov, kjer ni manjkalo udobja in lepote. Terme imperatorja Antoniusa že 18 stoletju kljubujejo času, kar priča o izredni trdnosti gradnje, saj so se ohranile skoraj vse stene in oboki, medtem ko so stebri očitno nasilno polomljeni, tudi posamezni kipi, razen še vedno dobro ohranjene Minerne in nekaterih manjših, masivnih plastik.

KRUTA USODA PRVOTNIH LJUDSTEV

Prav gotovo je najbolj impresiven pogled na ruševine najstarejše kartaginske naselbine v dnu Birse, ki so ostale tik ob obali Sredozemskega morja. Mogočno zidovje iz rjavih kamnov in podrtih stebrov nemo priča o dramatični preteklosti tega, nekoč mogočnega mesta, ki je imelo, po podatkih zgodovinarjev, v 6. stoletju pred našim štetjem, s predmestji kar 600.000 prebivalcev.

Ogled teh ruševin buri domišljijo zaradi burne in slavne, hkrati pa tragične preteklosti Kartagine, ki je bila središče svetovne civilizacije. Od tod so Kartagani in Feničani odhajali na bojne pohode po Sredozemlju in zasnovali svoje kolonije v Španiji, na Siciliji in Malti.

AKTUALNOSTI IZ JESENIŠKE OBČINE

STANOVANJSKA PROBLEMATIKA IN DEJAVNOST STANOVANJSKE KOMISIJE UPOKOJENCEV V OBČINI

Prav gotovo je stanovanjska komisija ena od najpomembnejših in ima tudi dokaj nevhvalno nalogo. Komisija je sestavni del občinske stanovanjske komisije in sodeluje s stanovanjsko komisijo Železarne, samoupravno stanovanjsko skupnostjo, solidarnostnim skladom in socialnim skrbstvom.

Iz podatkov je razvidno, da je stanovanjska komisija prejela vsega 124 prošelj za stanovanje.

Do meseca avgusta 1974 je bilo rešenih:

34 prošilcev po stanov. komisiji upokojencev,
8 prošilcev po stanov. komisiji Železarne,
skupno 42 dodeljenih stanovanj.

Trenutno pa je še nerešenih prošelj upokojencev pri komisijah:

46 pri stanovanjski komisiji upokojencev,
24 pri stanovanjski komisiji občine,
12 pri stanovanjski komisiji Železarne,

skupno 82 še nerešenih prošelj.

Komisija je pred rešitvijo posameznih primerov predhodno preverila stanovanjske razmere prošilcev, sestavila anketne liste in izvedla ustrezna točkovanja za določitev prioritete posameznih prošilcev. Opravljeno je bilo veliko delo, saj so prošilci iz območja od Žirovnice do Rateč.

Nerešene prošnje prošilcev bodo obravnavane po istem kriteriju in bodo reševane postopno, z ozirom na vsakoletne možnosti.

Za gradnjo domov in stanovanj za upokojence se sredstva stekajo iz prispevka od pokojnin in prispevka v občinski solidarnostni sklad za te namene.

Prispevki od pokojnin za jeseniško območje, ki so se zbirali, oziroma se še zbirajo pri republiškem zavodu za

pokojninsko-invalidsko zavarovanje (se evidentirajo ločeno po posameznih občinskih regijah), so bili zbrani:

od leta 1967–1971	3.429.207 din
od leta 1972–1975	12.654.000 din
in del 1976	16.083.207 din
Skupno	22.166.414 din

in porabljeni takole:

za posojila upokojencem	445.500 ali 2,8 %
za lastno gradnjo	

za družbena stanovanja upokojencev	1.983.707 ali 12,3 %
------------------------------------	----------------------

za prizidek k domu dr. Franceta Berglja	1.000.000 ali 6,2 %
---	---------------------

za novi dom upokojencev na Plavžu	12.654.000 ali 78,7 %
-----------------------------------	-----------------------

Skupno	16.083.207 ali 100 %
---------------	-----------------------------

S temi sredstvi je bilo zgrajeno družbenih stanovanj za upokojence:

Na Jesenicah: 13 garsonjer, 16 enosobnih stanovanj, 4 enosobna stanovanja – srednja, 11 enosobnih stanovanj – večjih in 3 ena in pol sobna stanovanja. Skupno na Jesenicah 47 stanovanjskih enot.

Na Dovjem, oziroma Mojstrani: 9 sob ali garsonjer, torej skupno na Jesenicah in v Mojstrani 56 stanovanjskih enot.

Nov dom upokojencev na Plavžu (gradnja in oprema) je bil zgrajen z 8 % udeležbo iz prispevkov od pokojnin, to je, v znesku 12.654.000 din,

in z 20 % udeležbo drugih, kar predstavlja 3.214.010 din.

Sredstva, zbrana od pokojnin v solidarnostnem skladu v razdobju od leta 1973–1975, oziroma delno tudi 1976, so bila uporabljena kot posojilo za gradnjo tega doma, in sicer: 1973/74 1.850.460 din, posojilo 25 let in z 2 % obrestno mero

1975/76 1.363.550 din, posojilo 25 let in z 2,5 % obrestno mero
Skupno: 3.214.010 din

V prizidku doma doktorja Franceta Berglja imajo upokojenci razpolagalno pravico za 24 ležišč, v novem domu upokojencev pa za 102 ležišča ali skupno 126 ležišč.

Po predvidevanjih bo v razdobju 1976–1980 mogoče zbrati naslednja finančna sredstva:

Konec leta 1976 še prostih – razpoložljivih sredstev iz prispevka:	
od pokojnin okrog	1.350.000 din
in predvideni priliv	
od pokojnin 1977–1980	13.350.000 din
ali skupno	14.700.000 din

Pri tem moramo omeniti, da gre, po sklepu skupščine skupnosti pokojninsko-invalidskega zavarovanja Slovenije, od priliva sredstev v letu 1976 ali 1977 10 % za solidarnostno pomoč pri gradnji domov upokojencev prizadetega Posočja. (V letu 1976 okrog 370.000 in v letu 1977 okrog 410.000 din.)

S sredstvi, ki bodo na voljo od leta 1977 do 1980, se predvideva, da bo zgrajeno ali kupljeno okrog 2.040 kvadratnih metrov površin družbenih stanovanj za upokojence (po ceni okrog 7.200 din/kv. m), in sicer: 29 garsonjer po 30 kv. m, 29 enosobnih stanovanj po 40 kv. m ali skupno 58 stanovanjskih enot.

Poleg tega pa še iz sredstev solidarnostnega sklada: 6 garsonjer in 6 enosobnih stanovanj, to je 12 stanovanjskih enot, oziroma skupno 70 stanovanjskih enot.

Kdo bo investitor gradnje, še ni dokončno rešeno (verjetno samoupravna stanovanjska skupnost). Tudi za način gradnje in kje bodo zgrajena posamezna stanovanja (približno 14–18 stanovanj letno), bo mogoče reči šele, ko bodo obdelane vse nerešene prošnje in izvedeno točkovanje glede vrstnega reda upravičencev.

Poudariti moramo, da Železarne zelo zadovoljivo skrbi in rešuje poleg stanovanj za svoje, še aktivne člane kolektiva, tudi za upokojence – bivše železarje.

LETA 1980 VSAK DRUGI OTROK V ORGANIZIRANEM DRUŽBENEM VARSTVU

Otroško varstvo je še vedno področje, kjer največkrat pride do razprav o zadostnosti teh kapacitet. Samoupravni sporazum o srednjeročnem načrtu razvoja otroškega varstva v jeseniški občini do leta 1980 predvideva, da bo takrat zajeto v organizirano družbeno varstvo že 1.360 otrok ali skoraj polovica predšolske populacije. Da pa bodo to dosegli, bodo v prihodnjem letu dogradili vrtec na Koroški Beli, v katerem naj bi bilo prostora za 140 otrok, razširili pa bodo tudi zmogljivosti vzgojno-varstvenega zavoda v Kranjski gori za dva oddelka. V letu 1978 predvidevajo, da bodo tudi v enoti Julke Pibernik dobili prostor dojenčki, za katere je še največji problem organizirati res kvalitetno varstvo, dozdaj pa naj bi tudi dva oddelka vzgojno-varstvenega zavoda pri osnovni šoli 16. december v Mojstrani. V letu 1979 naj bi pridobili še en oddelk na Blejski Dobravi za 20 otrok ter sofinancirali izgradnjo vrtca v okviru šolskega centra na Plavžu, kjer naj bi bilo prostora za šest oddelkov za predšolske otroke in trije za dojenčke, s skupno zmogljivostjo 150 otrok.

Poleg tega pa bo skupnost otroškega varstva usmerila svojo dejavnost v evidentiranje varstvenih družin in otrok v zasebnem varstvu ter evidentiranje otrok, ki varstva nimajo. Organizirano pa bo tudi povezovanje in strokovno izobraževanje varuhin.

Poleg tega bodo svojo dejavnost usmerili tudi na pospeševanje prizadevanj vzgojno-varstvenih zavodov ter krajevnih skupnosti za razširitev oblik: potujoči vrtci, krajši popoldanski programi, skrb za otroška igrišča, skušali pa bodo tudi pospešiti odkrivanje duševno zaostalih otrok v jeseniški občini in njihovo vključevanje v vzgojno-varstveni zavod s posebnim programom.

Načrti so precej zahtevni, obsežni, toda nujni, saj se danes vsi še ne zavedamo pomena res kvalitetno organiziranega družbenega varstva otrok. Zato naj javna razprava o teh programih tudi izrazi tisto, kar delovni človek res potrebuje.

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

V četrtek, 18. novembra, je bila 13. seja zbora KS občinske skupščine. Delegati so obravnavali pripombe in dopolnila k osnutku samoupravnega sporazuma o izvrševanju nalog ljudske obrambe in združevanju sredstev za njihovo financiranje, osnutek družbenega dogovora o financiranju SIS za požarno varnost, osnutek aneksa k samoupravnemu sporazumu o financiranju krajevnih skupnosti ter predloge začasne prekoračitve proračunskih postavk pri odobravanju dotacij.

Izvršni svet OS je na 66. seji v torek, 16. novembra, potrdil predlog poslovnika o delu izvršnega sveta, poročilo sekretarja sveta o delu tega organa za razdobje od 1. 8. 1975 do 31. 10. 1976, ter program dela do konca 1976. leta. Obravnavali so tudi srednjeročni plan razvoja tovarne Iskra Otoče, samoupravni sporazum o razdelitvi dela pristojbin, ki jih plačuje sestavljena OZD Alpetour za cestna motorna vozila in ponudbe Vodno gospodarskega podjetja Kranj za sanacijo usada na stari cesti v Posavcu. Izrekli so soglasje k predlogu odloka o gradnji cest in odloka o zatemitvi in k poročilu o realizaciji proračunskih izdatkov in dohodkov za razdobje januar – oktober 1976. Na seji so obravnavali tudi več prošelj za finančno pomoč KS Koprivnik-Gorjuše, ZZB NOV, odboru jeseniško-bohinjskega odreda in odboru koroških partizanov.

Na skupni seji predsedstev OK SZDL in sveta zveze sindikatov Radovljica v sredo, 17. novembra, so razpravljali o integraciji zdravstvenih delovnih organizacij na Gorenjskem o materialnem položaju osnovnih šol v občini, o poročilu in planu samoupravne stanovanjske skupnosti ter o sporazumu o izločanju sredstev za stanovanjsko gradnjo. Obravnavali so tudi nekatera kadrovska vprašanja.

Na aktivu komunistov-kulturnih delavcev radovljiške občine, v torek, 16. novembra, so ob zelo pišni udeležbi, ocenili akcijo Človek, delo, kultura, ki je potekala v okviru letošnjega tedna Komunistična nato pa je tekle živahna razprava o uresničevanju stališč in sklepov aktivne komunistov Kulturne skupnosti Slovenije. Kritično so spregovorili tudi o delu sekretariata radovljiškega aktivna komunistov-kulturnih delavcev.

Koordinacijski odbor za spremljanje in izvajanje družbenega dogovora o skupni porabi pri občinski skupščini Radovljica je na 22. seji v ponedeljek, 15. novembra, obravnaval dopolnjene samoupravne sporazume o temeljnih planov vseh SIS za obdobje 1976–1980. V skladu s sklepi skupnega zasedanja zbora združenega dela in skupščine vseh SIS, ki je bilo 11. novembra, so potrdili stališče, da mora biti rast porabe za 5 % izpod rasti družbenega proizvoda v občini. Obravnavali so tudi predlog valorizacije finančnega načrta izobraževalne skupnosti za 1976 iz sredstev, ki so se stekala od OD delovnih organizacij in zasebnikov. Dogovorili so se o organizaciji javnih razprav o samoupravnih sporazumih in finančnih načrtih SIS v OZD, TOZD in KS v novembru in decembru.

V radovljiški občini so po podatkih, ki jih je občinski štab za vpis posojila za ceste zbral do 15. novembra, vpisali že 20.478.930 din ali 134,28 % nad vsoto 15.250.000 din, kolikor je bilo predvideno za občino. Podatki še niso popolni, ker, navzlic večkratnim opozorilom, še niso poslali poročil iz nekaterih delovnih organizacij in KS Ribno.

Pod vodstvom predsednika OK ZSMS Jaka Pora je v nedeljo, 14. novembra, odšlo na prostovoljno delovno akcijo v Posočje 53 mladih iz radovljiške občine. V vaseh Ladra in Svast so opravljali razna poljska dela, kopali jarke za vodovodne priključke in betonirali temelje za stavbe. Po akciji so obiskali grob Simona Gregorčiča in grobišče slovenskih vojakov iz prve svetovne vojne. Akcija je zelo dobro uspela.

V Bohinjski Bistrici je 6. novembra GG Bled, TOZD Bohinj prevzelo od izvajalca Gradbenega podjetja Bohinj, nov stanovanjski blok za gozdne delavce s 15 družinskimi in 12 samskimi stanovanji. V pritrilju novega objekta bo tudi obrat družbene prehrane za samske delavce GG Bled iz Bohinja.

V nedeljo, 14. novembra, je predsednik OO ZSS LIP Bled Štefan Banko v prisotnosti članov svojega kolektiva in domačinov izročil ključ Lipovega dvojčka učiteljici Idi Gaberšek in invalidskemu upokojencu Vladu Uršiču v KS Kamne – Selca. To je prva stavba, ki so jo dobili prizadeti občani v Posočju. Razen LIPA so opravili gradbeni dela pri izgradnji dvojčka tudi Elmont Bled, Ingrad iz Vrhne in Gradbeno podjetje Bohinj. Površina novega dvojčka znaša 2 krat po 58 kv. metrov in je podkleten.

Na seji izvršnega odbora občinske organizacije Rdečega križa Radovljica v sredo, 17. novembra, so ocenili poročilo o izvedbi oktobrske akcije fluorografiranja občanov in se dogovorili o razdelitvi denarja, ki so ga zbrali s prostovoljnimi prispevki občanov ob tej akciji. Obravnavali so tudi poročilo o poteku akcije v KS zbiranja pomoči za prizadeto prebivalstvo Posočja. Na seji so sprejeli program sklicevanja izrednih občnih zborov v krajevnih organizacijah RK, na katerih bodo razpravljali in potrjevali nova pravila krajevnih organizacij RK.

Komite OK ZK Radovljica je v četrtek, 18. novembra, sklical posvetovanje predsednikov skupščin in izvršnih odborov, strokovnih delavcev, sekretarjev sekretariatov aktivov komunistov vseh občinskih SIS. Beseda je tekla o strukturi in vsebini ocene delovanja SIS na področju družbenih dejavnosti v radovljiški občini ter o programu za izvedbo sestankov aktivov komunistov v vseh omenjenih interesnih skupnostih.

Na osnovi akcijskega programa, ki so ga pripravile družbenopolitične organizacije in samoupravni organi v trgovskem podjetju Murka Lesce, se vrste od 16. do 22. novembra zbori delovnih skupin. Na zborih, v skladu s stališči OK ZK o novi samoupravni organiziranosti in vsklajevanju z ustavo in zakonom o združenem delu, obravnavajo statut delovne organizacije, statut obeh TOZD in samoupravni sporazum o združevanju v delovno organizacijo.

Komisija za pripravo predlogov in uskladitev samoupravne organiziranosti z novim zakonom o združenem delu v tovarni Elan Begunje je dala v razpravo kolektivni predlog nove organizacijske oblike OZD Elan. OZD Elan sestavlja pet TOZD in dve skupnosti. TOZD bo naslednji: Smučarija, Telovadno orodje, Plastika, Institut, Trgovina, skupnosti pa za skupne službe in za spremljajoče službe. Postopek za novo organizacijo bo sprožen že v novembru.

Poprečni osebni dohodek pogojno ne kvalificiranega delavca je v tričetrtletnem obdobju 1976 znašal v gospodarstvu radovljiške občine 2.942 din, v družbenih dejavnostih 2.753 din, v šolstvu pa le 2.271 din. V kulturnih institucijah je bilo to poprečje za knjižničarstvo 2.654, muzeje 2.650 in za ZKPO 2.692 din.

V sredo, 17. novembra, se je v Radovljici sestal na 2. seji iniciativni odbor za pripravo spominske slovesnosti, ki bo 12. decembra na Pokljuki. Odbor, ki ga sestavljajo predstavniki ZZB NOV in družbenopolitičnih organizacij jeseniške in radovljiške občine, je sprejel program priprave za to prireditev, ki se bo imenovala Memorial mrtvega bataljona in bo posvečena obletnici tragičnega boja padlega 3. bataljona Prešernove brigade.

V razpravi o reviziji urbanističnih načrtov so na Bledu predlagali, da se v novem načrtu predvidi, razen severne obvoznice, ki se odvaja pri GG Bled proti Gorjam, tudi južna, ki bo potekala med Stražo in Dobro goro proti Bohinju. S tem bi ves tranzitni promet izločili iz središča Bleda. Zavzeli so se tudi za načrtovanje strnjene turistične zone, bodočega središča Bleda.

Dramska skupina pri DPD Svoboda Rudi Jedretič iz Ribnega je v soboto, 20. novembra, zvečer uprizorila na domačem odru spevoigro v treh dejanjih Svoje glavoček, ki jo je režiral Vili Branc. S to domačo lahkonotno igrico so ribenski amaterji začeli letošnjo gledališko sezono v kateri bodo večkrat nastopili tudi v drugih krajih občine.

V petek, 19. novembra, je bil občni zbor sindikalnega športnega društva Elan Begunje, ki se je udeležilo tudi precej gostov iz podjetja, KS in občine. Navzoči člani so pozitivno ocenili triletno dejavnost društva, zlasti na področju vodnih in zimskih športov, brodarstva in planinarstva, ki je v tem društvu najbolj razvito. Na zboru so sprejeli merila za dodeljevanje sredstev posameznim sekcijam ter izvolili novo vodstvo.

Ob zelo dobri udeležbi dosedanjih udeležencev pohodov »večno mladih fantov« in drugih somišljenikov, je bil v soboto, 20. novembra, v gostišču Pri Turku na Crnivu ustanovljen občni zbor rekreativnega kluba večno mladih fantov. Sprejeli so program in izvolili upravni odbor, nato pa predvajali film o letošnjem pohodu na Stol in ponovili najbolj uspele zabavne točke s tega pohoda.

Na 6. mednarodnem turnirju v kegljanju na Bledu, ki je bilo v soboto, 13. novembra v zahodnonemškem mestu Amberg je med 40 ekipami in ZRN, Avstrije, Italije in Jugoslavije moštvo Bleda v sestavi Ivan Piber, Jože Rebec, Saša Obreza in Ladi Ulčar doseglo odlično tretje mesto.

Po skoraj trimesečnem premoru, zaradi odhoda dolgoletnega pevovodje Slavka Boleta, so se prejšnji teden ponovno zbrali na pevski vaji člani komornega zbora A.T. Linhart iz Radovljice. Zbor bo odšel vodil mladi in nadarjeni glasbenik Andrej Arno iz Radovljice, ki je že na prvi vaji s svojim znanjem in resnim prizadevanjem vzbudil pri pevcih popolno zaupanje in prepričanje, da bo delo dobro steklo.

Nov del doma dr. Franceta Berglja na Jesenicah

DOGOVOR O INDOK CENTRU V PODPISOVANJE

Na seji predsedstva občinske konference SZDL Jesenice, ki jo je predsednik Zdravko Črv sklical v ponedeljek, 27. novembra, so obravnavali rezultate pristopanja k ustanovitvi informacijsko-dokumentacijskega centra v občini (INDOK centra) in njegov program dela, poslušali poročilo gradbenega odbora za izgradnjo šolskega centra Plavž, sprejeli rokovnik in naloge za prvo fazo priprav na skupščinske volitve v letu 1978 in oblikovali koordinacijski odbor za ohranjanje in razvijanje tradicij narodnoosvobodilne borbe ter spomeniško varstvo. Seji je prisostvoval tudi sekretar sekretariata za informiranje skupščine SRS Darko Marin in sekretar iniciativnega odbora za ustanovitev republiškega INDOK centra.

Za pristop k ustanovitvi občinskega INDOK centra se je izrekla večina tistih, ki bodo ustanovitelji centra, med drugim tudi vsi trije zbori skupščine občine Jesenice. Predsedstvo je zato sklenilo, da se dogovor o ustanovitvi podpiše 24. decembra, predhodno pa z delegati uskladi nekatere nebestvene tekstovne spremembe v dogovoru.

Sekretar Darko Marin je ob tej priliki poudaril, da je obveščanje sestavni del delegatskega sistema in INDOK center mora postati del in to pomemben del enotnega informacijskega sistema. Naglasil je da med najvažnejše naloge, ki izhajajo tudi iz republiškega družbenega načrta, sodijo oblikovanje celovitega družbenega sistema obveščanja in v zvezi s tem ustanavljanje ustreznih služb v občinah in organizacijah združenega dela ter ustreznost delegatskih informacij.

V zvezi s poročilom, ki ga je podal odbor za izgradnjo šolskega centra na Plavžu, o katerem bomo več poročali v naslednji številki, so sprejeli več sklepov in terminskih odgovornosti, med drugim, da se gradnja šol-

skega centra mora pričeti za dan Osvobodilne fronte, 27. aprila prihodnjega leta.

Volilna komisija pri občinski konferenci SZDL Jesenice je predsedstvu v zvezi s pripravami na volitve v skupščine družbeno političnih in samoupravnih interesnih skupnosti v letu 1978, predložila konkreten rokovnik in naloge v zvezi s prvo fazo priprav na te volitve. Z nekaterimi dopolnilnimi sklepi so rokovnik in naloge potrdili.

Predsedstvo je pozdravilo in soglašalo, da se oblikuje pri občinski konferenci koordinacijski odbor za ohranjanje in razvijanje tradicij narodnoosvobodilne borbe ter spomeniško varstvo in sprejelo predlagani sestav.

Cepprav je informacija o seji predsedstva dokaj skržena, pa vendar ob sklepu moramo poudariti, da delovanje predsedstva resnično dobiva obliko frontovskega načina dogovarjanja o problemih in nalogah, kar se odraža tudi v dovolj usklajenih nalogah in družbenopolitičnih akcijah vseh družbenopolitičnih organizacij, ki so delegatsko zastopane v predsedstvu.

FILM NAŠ VSAKDANJI

Ze kratek pregled zgodovine filma (L. 1895 zavrtita v Parizu brata Lumiere prve posnetke gibanja, bolj radovednežem kot gledalcem, sploh so prvi filmi dokumentarni, igrani pridejo šele kasneje na vrsto. 1927. leta posnamejo prvi zvočni film, The Jazz Singer. Uveljavljanje barvnega filma, razvoj številnih vrst od dokumentarca do najrazličnejših oblik igranega filma.) nam danes, osemdeset let kasneje, pokaže, koliko je še nepreučena. V primerjavi z drugimi vrstami umetnosti, ki imajo nekaj tisoč let tradicije in jih že vsaj sto let sistematično proučujejo, je film relativno mlad, kratka časovna distanca pa včasih onemogoča pravilno presojo. V osemdesetih letih je filmska industrija doživela razvoj, ki ga ni mogoče primerjati z razvojem drugih oblik umetnosti. Po drugi strani pa je filmska produkcija tako množična, da še strokovnjaku ni več mogoč pregled nad ustvarjalnostjo. Tudi zanje, tako kot za gledalce, izvajajo selekcijo drugi, filmski kritiki, festivalske žirije, in nam tako sugerirajo izbor.

Film je, kot pravijo sociologi, najbolj množično sredstvo masovne kulture. Pri tem je premalo poudarjena večplastnost ali večpomenskost filma. Le nekateri teoretiki delijo filmski pojav, glede na socialno funkcijo, v filmsko in kinematografsko dejstvo (Gilbert Cohen-Séat) ali, kot je zapisal Umberto Eco, ločiti je treba filmski in kinematografski kod. Kot filmsko dejstvo delujejo tiste komponente, ki so v zvezi s filmom kot umetniškim delom, za kinematografsko pa velja, da je treba upoštevati socialne funkcije filma.

Pod filmskim dejstvom bi lahko razumeli (po Das Fischer Lexikon, Publizistik, geslo Film):

a) Film kot umetnost (ali, konkretno, film kot umetniško delo).

b) Poučna in vzgojna komponenta filma.

c) Film kot informacijski medij, kot propagandno sredstvo (Film je lahko tudi sredstvo za grobo ideološko in demagoško nasilje nad ljudmi. Kar spominja se produkcije, ki sta ji botrovala Joseph Goebbels in Reichsministerium für Volksaufklärung und Propaganda — ministrstvo rajha za ljudsko prosvetljevanje in propagando.).

d) Film sam je lahko zgodovinski dokument, tudi dokument o zgodovini filma.

Film kot kinematografsko dejstvo pa je povezan z distribucijo in konzumacijo filmske produkcije. Odločilna dejavnika sta dva, trg s svojimi mehanizmi in motivirani gledalec. Mislim, da bi bilo potrebno dodati še televizijsko dejstvo, ker je gledalec v drugačnem položaju, glede na TV tržišče in glede na

lastno motivacijo. Lahko bi rekli, da je televizijsko dejstvo kinematografsko dejstvo »v copatah«. Vendar zahteva televizijski medij popolnejšo, vsestransko obdelavo, zato smo ga prisiljeni zanemariti.

Prav razločevanje med filmskim in kinematografskim dejstvom nas vodi v dve smeri razmišljanja:

a) V proučevanje filma kot umetnosti, s čimer se ukvarjata estetika filma in filmska kritika, tudi zgodovina filma. Ne smemo pa pustiti ob strani še dveh komponent filma, informativne in propagandne, vzgojne in poučne, ker imata največjo socialno odmevnost. Upoštevati pa moramo še delitev na vrste. Teh je več in se od dežele do dežele razlikujejo. Za našo nadaljnjo obravnavo bo pomembna le umetniška filmska produkcija, še ožje, igrani filmi zgodovinskega, ljubezenskega, biografskega, ... značaja, kriminalke, west rni, izvezta sta le reportaža in dokumentarec.

b) V sociološko proučevanje kinematografskega dejstva:

— Kdo so distributerji? Kaj posredujejo publiki? Kriteriji izbora. Propaganda in reklama.

— Poprečni gledalec in njegova selekcija: motivacija, vpliv starosti, spola, vzgoje, izobrazbe in poklica na izbor.

— Akt predstave: dvorana, prenos v filmski svet, identifikacija z junaki.

— Končni učinek predstave: Ali se gledalec zaveda, da je svet filma realen? Prenos vrednosti iz filma v vsakdanje življenje.

— Interakcija filma in družbe: Koliko vpliva družbena bit na filmsko produkcijo? Zanimajo nas konkretni rezultati. Ali poznamo v Jugoslaviji socialistični film? Izraz ni najbolje izbran, zbujajo ždanovske asociacije. Vendar je za vsako obliko umetnosti ugotovljiva, poleg lastnih razvojnih zakonitosti, tudi vpliv družbe, ki se odraža v zapletenih interakcijah, prav tako vpliv umetnosti na družbo. (Za slednje je film najboljši primer. Spomnimo se na Jamesa Deana, upornika brez razloga, ki je potegnil za sabo celo generacijo, in na dva filma, ki sta lansirala modo tridesetih let, na Bonnie in Clyda in na Velikega Gatsbyja.)

Postavimo si vprašanje nekoliko drugače. Ali poznamo filme s socialistično tendenco, filme, ki z umetniško močjo oblikujejo naš vsakdan, da bi nam pokazali tudi pot naprej? Tudi na filmsko področje lahko prenesemo Engelseve misli, da nobena velika umetnina ni brez tendence, pač pa mora biti ta prikrita, izražati se mora v situaciji in v dejanju.

Se vedno smo z odgovorom v zadregi. Lahko pa trdimo, da poznamo kapitalistične filme, ki jih »poziramo«, tako v kinu kot preko malega ekrana. Izraz kapitalističen v zvezi s filmom ni mišljen pejorativno, pomeni le oznako družbenoekonomskega sistema, v katerem je bil film narejen in katerega zakonitosti se v filmu tudi izražajo, bodisi v obliki družbene kritike, lahko celo apologetike.

Pač pa so ti filmi prinesli s seboj stranske, negativne pojave. Najbolj značilen je tako imenovan Stars System, kult zvezništva. Ta se ne odraža samo v navdušenju osnovnih solcev za zbiranje posterjev in fotografij zvezdnikov, tudi v dnevnem časopisu je prisoten in v periodiki. So rubrike, ki so posvečene le klepetanju o filmskih zvezdah (tudi o drugih osebnostih evropske visoke družbe), njihovih škandalih, otrocih, izjavah. Dokler so taki zapisi samo informativni, nimamo pripomb, ne ustrezajo pa našemu pojmovanju človeka, kakor hitro postavljajo zvezdnike na pedestal, nad nas. To je, podobno kot v trivialni literaturi, kreiranje idealiziranega sveta za groš, sveta, v katerem ni ne ekonomskih ne socialnih razkolov in v katerega je potegnjena navni bralec, ki se identificira z zlaganim bliščem sedme umetnosti. Podobno učinkujejo, brez prave družbene kritike, solzavi filmi, razni Peytoni in podobno, preko katerih prenašajo nekritični gledalci v naš družbeni prostor vrednote, ki so danes za nas že nesprejemljive in ki smo jih, vsaj delno, že presegli.

S tem nikakor ne mislimo zanikati niti umetniške vrednosti filmov niti talenta igralcev. To, da nastajajo v drugačnih družbenoekonomskih razmerah, jih umetniško ne more razvrednotiti. Pač pa lahko povzročijo stranski efekti nezaželene posledice.

Poleg kulta zvezništva naj omenimo še družbeni pomen moralnih in vzgojnih vrednot filma. Premalo je, da se zgostimo ob hipotetičnem vplivu nasilja in seksa na nedorasle in da jim prepovemo ogled filmskih predstav. Potrebna je sistematična vzgoja, oblikovanje zmognosti kritične presoje, vrednotenja. To pa je dolgotrajen proces, v katerega je vključenih vedno več dejavnikov, tako družina, šola, okolica, kratka,

družba, in pri katerem se moramo zavedati, da vzgajamo bodočega gledalca, ne le po svojem okusu, ampak predvsem v njegovo korist.

Iz zapisanega je razvidno, da čista delitev na filmsko in kinematografsko dejstvo niti ni mogoča, ves čas prehajata ti dve dejstvi druga v drugo in se medsebojno določata. Seveda s tem delitve ne mislimo razveljaviti. Vsako dejstvo je specifično, ima lastne zakonitosti, tako da ju ne moremo združiti. Navidezna enakost pa je tudi posledica družbenega vidika razmišljanja. Ves čas pa je potrebno imeti pred očmi prav ta medsebojni vpliv in prehajanje enega dejstva v drugo, ali če ju hočemo zajeti s širšim izrazom, socialno učinkovanje filmske umetnosti.

Tale zapis niti noče in ne more biti univerzalen ali znanstven, določilo ga je sociološko usmerjeno razmišljanje kritičnega gledalca. Zavedam se, da je samo govoriti premalo, treba bo na pravem mestu postaviti vprašanje, kdo oblikuje našo (lokalno) filmsko kulturo in v koliki meri sodelujemo tudi gledalci. Ali pri določanju sestavin programa res sodelujemo le pasivno, kot statistični podatki o obisku predstav? M. V.

DVE NAGRADI NAŠEMU SODELAVCU — FOTOAMATERJU

Naš delavec v obratu elektro jeklarna Franci SLUGA, član foto kluba Andrej Prešern, je v zadnjem času za svojo umetniško fotografijo prejel kar dve laskavi priznanji v izredno močni konkurenci.

Planinska zveza Slovenije mu je na osnovi natečaja v katerem je sodeloval, podelila drugo nagrado za kolekcijo črno bele fotografije, ki so jo sestavljale slike: Po triglavskem grebenu, Vrnitev s Triglava in Gorski kraterji.

Na šesti jugoslovanski razstavi fotografije v Sisku, ki je bila na temo »jeklo in nafta«, pod pokroviteljstvom predsednika republike Josipa Broza Tita, v počastitev 30-letnice ljudske tehnike in foto zveze Jugoslavije in 35-letnice vstaje, je v hudi konkurenci 96 avtorjev in 449 predloženih slik, prejel za sliko Jeklo I tretjo nagrado.

Za ta lepa priznanja mu tudi mi čestitamo in želimo še veliko uspehov.

KONCERT SLOVENSKEGA GODALNEGA KVARTETA

Republiški odbor glasbene mladine Slovenije je v počastitev ustanovitve osnovnih organizacij glasbene mladine v občini Jesenice poklonil — priredil v petek, 19. novembra, ob 19. uri v dvorani gledališča Tone Čufar Jesenice brezplačni koncert v izvedbi Slovenskega godalnega kvarteta. Dvorano je napolnila mladina osnovnih šol iz Žirovnice, Koroške Bele, Jesenic in učenci šol druge stopnje. Poleg mladih je bilo tudi lepo število starih.

Predsednik glasbene mladine Jesenice Slavko Mežek je s priložnostnimi besedami najprej predstavil in pozdravil člane Slovenskega godalnega kvarteta, se zahvalil za sodelovanje ob ustanovitvi osnovnih organizacij glasbene mladine in poudaril umetniški in pedagoški pomen njihovega gostovanja pri mladini na Jesenicah.

Slovenski godalni kvartet se je predstavil v sestavi: Slavko Žimšek, prva violina, Karel Žužek, druga violina, Franc Avsenik, viola, Stanko Demšar, violončelo. Vsi so člani simfoničnega orkestra RTV Ljubljana, v njem tudi solistično nastopajo, delujejo pa tudi na pedagoškem področju.

Izbrani spored je bil prilagojen za mlade poslušalce. Lahek za poslušanje, skladbe prijetne za uho, tisti pa, ki se učijo v kvartetu zastopane instrumente (violino, violo, violončelo), so lahko sledili, kako se pravilno držijo instrumenti, s kakšnimi »štrihji« in tehniko jih obvladajo ugledni izvajalci.

Spored je napovedoval in uspešno — pedagoško komentiral vodja kvarteta, prvi violinist S. Žimšek. Pri napovedi vsake skladbe je pojasnil njen pomen, podal osnovne podatke o skladatelju in drugo. Tako so mladi ljubitelji glasbe zvedeli, da je prvo izvedeno skladbo na tem koncertu, Kvartet v G-duru, napisal Wolfgang Amadeus Mozart v 12. letu življenja (zato so ga imenovali čudežni otroci). V skladbi, ki je sestavljena iz preta, adagija in menčeta, se čuti mladeniška in še

ODKRITJE SPOMENIKA NA KOROŠKI BELI

Ob praznovanju dneva republike in 35-letnice vstaje jugoslovanskih narodov vas vabimo k odkritju

SPOMENIKA v PARKU TALCEV na Koroški Beli,

v soboto, 27. novembra 1976 ob 10. uri.

Sodelujejo: pihalni orkester Jeseniških železarjev, ženski pevski zbor Jesenice, recitatorji in pripradniki JLA.

Krajevna skupnost in družbeno politične organizacije Javornik-Koroška Bela.

BRONASTI GRB MARIBORA ZA ŽENSKI PEVSKI ZBOR JESENICE

Potrdile in uresničile so se besede predsednika občinske konference SZDL Maribor, ki je dejal, da pomeni pesem Slovincem veliko. — Izpoved ljubezni in sovraštva, žalosti in veselja, obupa in sreče, pomeni kljubovanje, upor in boj, pomeni nenehno graditev in svobodo.

Ženski pevski zbor Jesenice, ki ga uspešno vodi zborovodja Milko Škoberne

Tokrat je bila NAŠA PESEM še posebej klic po lastni ohranitvi, življenju in pravici do obstoja. Slišala se je pesem do meja in čeznje.

Četrto tekmovalanje amaterskih pevskih zborov Slovenije v Mariboru NAŠE PESEM 1976, je spontana postala veličastna, manifestacija solidarnosti vseh Slovincem v borbi za pravice narodnostnih manjšin v Avstriji.

V soboto in nedeljo, 13. in 14. novembra, se je v tekmovalnem programu vrstilo 19 najboljših slovenskih pevskih zborov. Tekmovali so za zlato, srebrna in bronasta odličja mesta Maribora.

V teh koncertih so se zbori predstavili občinstvu v veliki Unionski dvorani, vsakokrat napolnjeni do zadnjega kotička. Nastopili so trije

ženski zbori, sedem moških in devet mešanih. Vsak zbor se je predstavil z obvezno skladbo in s še dvema prosto izbranimi skladbama koncertnega značaja.

Ženski pevski zbor Jesenice je nastopil z 38 pevkami in svojem polnem sestavu. Zborovodja MILKO ŠKOBERNE je za nastop izbral kakovosten in tekmovalno primerno težak program. Zbor je, poleg obvezne skladbe Radovana Gobca Na kozlovem robu, zapel še Amplus lava me, skladatelja Jacobusa Galusa, ter Makedonsko humoresko, skladateljev Todorja Skalovskega in Rada Simonitija.

V ocenjevalni žiriji so bili skladatelj Alojz Šrebotnjak, profesor Samo Vremšak, skladatelj Slavko Zlatič, profesorja Radomir Petrovič in Vlado Golob ter skladatelj MO Italo MONTIGLIO iz Gorice.

Sestav žirije je v celoti upravičilo zaupanje za nepristransko ocenjevanje. Z izjemno strogostjo in izbrusenimi kriteriji so uspeli pravilno oceniti zbor v zgornjem kakovostnem delu.

Zlati grb Maribora si je pripel akademski pevski zbor Tone Tomšič iz Ljubljane. Podeljenih pa je bilo še šest srebrnih priznanj in sedem bronastih. Ženski pevski zbor Jesenice je dobil najvišjo oceno za bronasto odličje in je v skupni točkovni razvrstitvi osmi. Nedvomno je ta čas ženski pevski zbor Jesenice najboljši ženski zbor v Sloveniji.

Na tem tekmovalnem je svoj program odpel z veliko zanesljivostjo. Skoraj v celoti je obvladal izjemno zahtevno ritmično in tempo Makedonske humoreske. Sopranistka Majda Rozmanova je v tej skladbi kakovostno odpele solistični spev. S svojo glasovno čistostjo in ravno pravnjo mero makedonskega melosa je zase in za zbor v celoti požela viharno navdušenje občinstva.

Za lep tekmovalni uspeh ženskemu pevskemu zboru Jesenice čestitamo.

Pripis: Potem, ko smo gornji sestavek že dostavili tiskarni, je prispelo na pevski zbor pismo skladatelja Radovana Gobca, iz katerega citiramo le nekaj mnenj, ki pomenijo laskavo priznanje našemu zboru:

»Se vedno sem pod vtisom vaše čudovite interpretacije in seveda tudi vzornega pevsko-tehničnega izvajanja moje skladbe na tekmovalnem v Mariboru. Zato se vam za vaš trud iskreno zahvaljujem in obenem čestitam k uspehu izvedbe, čeprav ocena žirije ni v skladu z izvedbo ...

Vaša studiozno izdelana interpretacija, skoro bi rekel brezhibna dikcija, čistost intonacije, predvsem pa globoka doživetost, so vdihnile skladbi duha, kar je občutilo tudi občinstvo, ki vam je z dolgim aplavzom dalo priznanje ...

Da je v tem uspehu velika zasluga tudi vašega požrtvovalnega dirigenta tov. Škoberne, ni dvoma, zato čestitam in se zahvaljujem tudi njemu.

Franjo Ropret

RAZSTAVA ZA PRAZNIK REPUBLIKE

Ze tradicionalno bodo v počastitev 29. novembra — dneva Republike v soboto, 27. novembra ob 18. uri v mali dvorani in čitalnici Delavskega doma na Jesenicah odprli kolektivno razstavo likovnih del, članov likovnega kluba Tone Čufar Jesenice.

To pot se s svojimi likovnimi deli predstavlja rekordno število slikarjev združenih v DOLIK in sicer kar 19, ki so v izbor predložili 68 slik, od katerih je umetnostni zgodovinar in likovni kritik Cene Avguštin za razstavo izbral 37. Na razstavi se s svojimi deli predstavljajo:

Janez AMBROŽIČ, Rudolf ARH, Franc BERCE, Franc DOLINŠEK, Jože DAKŠKOFER, Janko KOROŠEC, Jože KOSELJ, Zdravko KOTNIK, Janez KROZAMERNIK, France KREUZER, Pavel LUŽNIK, Tine MARKEŽ, Miro PENGAL, Oto POTOČNIK, Tone TOMAZIN, Cveto VELIKAJNE, Cveto ZUPAN, Tomaž ŽELEZNIK in Marjan ŽIDANEK.

Med slikarji je kar petnajst sedanjih in nekdanjih članov delovnega kolektiva Železarne.

Razstava, ki jo bodo odprli s kratkim kulturnim programom, bo odprta vsak dan od 9. do 12. in od 16. do 19.30, razen nedelje, do vključno 9. decembra.

OSREDNJA PROSLAVA PRAZNIKA REPUBLIKE RADOVLJSKE OBČINE BO NA BOHINJSKI BELI

Letošnja proslava dneva republike, ki sovpada tudi s 30-letnico DPD Svoboda Bohinjska Bela, bo v obnovljenem kulturnem domu na Bohinjski Beli. To bo osrednja občinska proslava, s katero bodo prizadevni krajan in kulturni delavci na dostojen način proslavili tudi svoj velik delovni uspeh – dokončno obnovo kulturnega doma, ki so ga zgradili pretežno z lastnimi sredstvi in prostovoljnimi delom.

Slovesnosti se bodo pričele v petek, 26. novembra, ob 19. uri s slavnostno sejo upravnega odbora DPD Svoboda, ki bo hkrati tudi obračun 30-letnega uspešnega dela amaterskih kulturnikov v vseh sekcijah tega društva. Na seji bodo podelili najzaslužnejšim članom DPD Svoboda priznanja KS Bohinjska Bela, DPD Svoboda Bohinjska Bela in ZKPO Radovljica.

Osrednja občinska proslava dneva republike bo v dvorani kulturnega doma v soboto, 27. novembra, ob 19. uri, na kateri bo imel slavnostni govor pokrovitelj proslave Leopold Pernuš, predsednik občinske skupščine in član predsedstva OK SZDL Radovljica. V kulturnem programu bodo sodelovali moški zbor KUD Stane Žagar iz Kroke, kulturna skupina garnizije JLA Boh. Bela ter recitatorji osnovne šole in dramske sekcije DPD Svoboda Bohinjska Bela.

V okviru kulturnega tedna, ki sta ga ob jubileju domače Svobode in ob prazniku republike pripravila ZKPO Radovljica in DPD Svoboda Boh. Bela, v sodelovanju z OK SZDL Radovljica, bo v nedeljo, 28. novembra, ob 19. uri prvi del srečanja pevskih zborov občine Radovljica, v katerem se bodo na domačem odru predstavili pevski zbori iz Češnjice v Bohinju, Srednje vasi v Bohinju, Bohinjske Bistrice, Bleda in Radovljice. Na praznik republike v ponedeljek, 29. novembra, ob 19. uri bodo v drugem delu srečanja nastopili pevski zbori iz Kroke, Lesc, Ljubnega, Podnarta in Zasipa.

Sklepna prireditev kulturnega tedna na Bohinjski Beli bo v torek, 30. novembra, ob 19. uri pod imenom Glasbeno folklorni večer. Nastopila bosta harmonikarski orkester glasbene šole Radovljica in folklorna skupina KUD Veriga Lesce.

Občinska konferenca SZDL Radovljica, ZKPO Radovljica in DPD Svoboda Bohinjska Bela vabijo vse delovne ljudi, občane, mladino in ljubitelje lepe slovenske pesmi in besede, da s svojo udeležbo na proslavi dneva republike in vseh kulturnih prireditev izkažejo priznanje nastopajočim, zlasti pa prizadevnim domačinom ob njihovem prazniku.

JR

ŠAHOVSKI TURNIR

Šahovski društvi Lesce in Radovljica prirejata v počastitev dneva republike za občane Radovljice

NAGRADNI HITROPOTEZNI TURNIR.

Turnir bo v ponedeljek, 29. 11., ob 17. uri v prostorih družbenega centra Lesce. Vabljeni so tudi ljubitelji šaha iz ostalih gorenjskih občin.

Vabita odbora obeh društev.

RAZPIS

Razpisna komisija pri amaterskem gledališču Tone Čufar Jesenice na osnovi 76. člena statuta zavoda

razpisuje

naslednja prosta delovna mesta:

1. UPRAVNIKA s polnim delovnim časom za nedoločen čas
2. ČISTILKO s polnim delovnim časom za nedoločen čas
3. BLAGAJNICE ZA PRODAJO VSTOPNIC honorarna zaposlitev

Pogoji za zasedbo delovnih mest:

- pod točko 1.: Visoka ali višja izobrazba z ustreznimi organizacijskimi izkušnjami. Nastop službe takoj.
- pod točko 2.: Nastop službe s 15. 12. 1976
- pod točko 3.: Prireditve so v popoldanskem in večernem času, včasih pa tudi dopoldne. Delo traja dve do tri ure na prireditve. Nastop dela s 15. 12. 1976.

Osebnih dohodki po samoupravnem sporazumu o delitvi dohodka in osebnih dohodkov zavoda.

Stanovanj ni na voljo.

Prijave pošljite najkasneje do 15. decembra 1976 na naslov: Razpisna komisija pri amaterskem gledališču Tone Čufar Jesenice, Trg Toneta Čufarja 4, Jesenice

VABILO VOZNIKOM MOTORNIH VOZIL IN OSTALIM KORISTNIKOM CEST

Avto moto društvo JESENICE, ZSAM JESENICE – BLED in svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Sob. Jesenice vabijo vse voznike motornih vozil in druge koristnike cest na zelo zanimivo predavanje s področja prometa

V ČETRTEK, 25. NOVEMBRA, OB 18. URI V DVORANO KINA RADIO NA JESENICAH.

Predaval bo HINKO KAPUN, načelnik sektorja na promet priRSNZ v Ljubljani.

Govoril bo o povečanem cestnem prometu, novostih na področju prometa, ukrepih za izboljšanje trenutne situacije na cestah, o zmanjšanju nesreč ter dopolnitvah zakona o varnosti cestnega prometa.

Na predavanje pozivamo vse voznike motornih vozil, kakor tudi ostale koristnike cest.

Z obogatitvijo znanjem o prometu bomo zmanjšali število prometnih nesreč.

DEŽURNE TRGOVINE

V soboto, 27. novembra, bo na Jesenicah od 15. do 19. ure odprta

SAMOPOSTREŽNA TRGOVINA EMONA LJUBLJANA – market Jesenice, Prešernova cesta 1/a.

V soboto, 27. novembra, bosta v Kranjski gori od 15. do 19. ure odprti

PIK BELJE IN ŽIVILA KRANJ, poslovalnica Vitranec.

V soboto, 4. decembra, bo na Jesenicah od 15. do 19. ure odprta

SAMOPOSTREŽNA TRGOVINA ZARJA – Kašta 2 na Trznici.

V soboto, 4. decembra, bo v Kranjski gori od 15. do 19. ure in v nedeljo, 5. decembra, od 7. do 10.30 odprta

EMONA MARKET – Kranjska gora.

V Mojstrani in Gozd Martuljku imata trgovini Market Mojstrana in TP ROŽICA – samopostrežna Gozd Martulj v času zimske sezone, od 1. decembra 1976 dalje dežurstvo vsako soboto do 19. ure in vsako nedeljo od 7. do 10.30.

Vse trgovine s prehranbenim blagom bodo odprte v torek, 30. novembra 1976, od 7. do 10.30.

Gledališče

ČETRTEK, 25. novembra, ob 8. uri PROSLAVA V POČASTITEV DNEVA REPUBLIKE – gimnazija Jesenice.

ob 12. in ob 13. uri **PROSLAVA V POČASTITEV DNEVA REPUBLIKE** in sprejem cicibanov med pionirje – osnovna šola Prežihov Voranc Jesenice.

PETEK, 26. novembra, ob 17. uri SLAVNOSTNA SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE JESENICE ob otvoritvi nove hladne valjarne na Bli.

SOBOTA, 4. decembra, ob 19.30 Tona Partljič: O, NE, ŠČUKE PA NE, komedija – za izven.

NEDELJA, 5. decembra, ob 15.30 Tona Partljič: O, NE, ŠČUKE PA NE – komedija, za izven in za društvo invalidov Jesenice (namesto odpadle predstave v nedeljo, 21. novembra; vstopnice veljajo).

ZAHVALA

Ob smrti dragega očeta in brata

EDVARDA ŠKRABLJA

se iskreno zahvaljujemo vsem zdravnikom, osebju socialnega zdravstvenega doma dr. Franceta Berglja, Dragici Pogačar iz socialnega skrbstva za nesebično pomoč v času njegove bolezni. Zahvaljujemo se tudi Ivanki Lorenčič za njeno osebno pomoč. Prav tako se zahvaljujemo godbi na pihala, vsem, ki so z nami sočustvovali, izrekli sožalje in nam ob težkih trenutkih stali ob strani in nudili kakršnokoli pomoč.

ŽALUJOČI: sinova Edi in Zdravko, hčerka Nevenka in brata

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše ljubljene mame in stare mame

ZOFIJE VIDMAR

se zahvaljujemo zdravniškemu osebju jeseniške bolnice, sosedom, znancem, prijateljem in sodelavcem za pomoč in sočustvovanje. Posebna hvala za poklonjeno cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti.

Vsi njeni

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru valjarne profilov Javornik I in vsem kolektivom se najlepše zahvaljujem za prejet darilo, ki so mi ga poklonili ob odhodu v pokoj. Še nadalje želim vsem skupaj veliko delovnih uspehov.

Francka Šveglj

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

27. novembra amer.-jug. barvni risani film **JUNAKI RISANEGA FILMA**, ob 15. uri.

27. in 28. novembra amer. barvni film – kriminalka **INSPEKTOR BRANNIGAN**, režija Douglas Hickox, v gl. vlogi John Wayne, ob 17. in 19. uri.

29. novembra dom. barvni vojni film **MED STRAHOM IN DOLŽNOSTJO**, režija Vojko Duletič, v gl. vlogi Boris Juh, ob 17. in 19. uri.

30. novembra amer. barvni pustolovski film **LASSIE SE VRAČA DOMOV**, režija Wilcox, v gl. vlogi Roddie Mack, Elisabeth Taylor, ob 17. in 19. uri.

1. decembra amer. barvni kriminalni film **POGON OČIVIDCA**, režija John Hough, v gl. vlogi Marc Lester, ob 17. in 19. uri.

2. decembra zaprto!

3. decembra jug.-sovj. barvni vojni film **UKLENJENI SOFERJI**, režija Vladimir Pavlovič, v gl. vlogi D. Bojanić-Gidra, ob 17. in 19. uri.

4. decembra španski barvni risani film **DEZELA VEČNE IGRE**, režija Cruz Delgado, ob 15. uri.

4. in 5. decembra amer. barvni CS film – drama **PEKLENSKI STOLP**, režija John Guillermin, v gl. vlogi Steve Mc Queen, ob 17. in 19.45.

Film je posvečen vsem gasilcem sveta. Dobitnik treh specialnih oskarjev. Zaradi dolžine filma zvišane cene.

6. in 7. decembra angl. barvni pustolovski film **ZLATO**, režija Peter Hunt, v gl. vlogi Roger Moore, ob 17. in 19. uri.

8. decembra amer. barvni akcijski film **ŠKORPION**, režija Michael Winner, v gl. vlogi Alain Delon, ob 17. in 19. uri.

9. decembra zaprto!

10. decembra amer. barvni film – kriminalka **POROČILO O UMORU**, režija Milton Katselas, v gl. vlogi Michael Moriarty, ob 17. in 19. uri.

11. in 12. decembra italij.-franc. barvni zgod. film **AMAZONKE**, režija Terence Young, v gl. vlogi Alena Johnston, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

27. in 28. novembra amer. barvni pustolovski film **LASSIE SE VRAČA DOMOV**, ob 18. in 20. uri.

28. novembra amer. jug. barvni risani film **JUNAKI RISANEGA FILMA**, ob 10. uri. Film poklanja Jugobanka varčevalcem Ježkovega kluba.

29. novembra amer. barvni film – kriminalka **INSPEKTOR BRANNIGAN**, ob 18. in 20. uri.

30. novembra dom. barvni vojni film **MED STRAHOM IN DOLŽNOSTJO**, ob 18. in 20. uri.

VABILO KRAJANOM MOJSTRANE IN DOVJEGA

DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica – Breznica vabi krajan Mojstrane in Dovjega, da si ogledajo ljudsko igro v treh dejanjih **DOMEN** v dramizaciji Joža Tomažiča in režiji Julke Dolžanove.

PREDSTAVA BO V SOBOTO, DNE 27. NOVEMBRA, OB 16. URI V KULTURNEM DOMU NA DOVJEM.

Splošna bolnica Jesenice razglasa prosto delovno mesto

MAVČARJA na kirurški oddelku

Kandidati, ki izpolnjujejo splošne pogoje in imajo dokončano srednjo zdravstveno šolo, naj pošljejo svoje vloge s kratkim življenjepisom do 10. 12. 1976 na Splošno bolnico Jesenice.

PROGRAM DRSANJA IN DRSALNIH PRIREDITEV

REKREACIJSKO DRSANJE:

- za železarno Jesenice: petek, 26. novembra, od 20. do 22. ure, petek, 3. decembra, od 20. do 22. ure;
- za javnost: petek, 26. novembra, od 10.30 do 12.30, sobota, 27. novembra, od 14. do 16. ure, nedelja, 28. novembra, od 14. do 16. ure, od 17. do 19. ure in od 20. do 22. ure, ponedeljek, 29. novembra, od 13.30 do 15.30 in od 16. do 18. ure, torek, 30. novembra, od 14. do 16. ure in od 17. do 19. ure, in od 20. do 22. ure, 2. decembra, od 10.30 do 12.30, petek, 3. decembra, od 10.30 do 12.30, sobota, 4. decembra, od 14. do 16. ure, nedelja, 5. decembra, od 14. do 16. ure, od 17. do 19. ure in od 20. do 22. ure, četrtek, 9. decembra, od 10.30 do 12.30.

HOKEJSKE PRIREDITVE:

- sobota, 27. novembra, ob 17.15 tekma za državno prvenstvo HK Kranjska gora: HK Partizan Beograd, vstopnina 10 din;
- ponedeljek, 29. novembra ob 19.30 prijateljska tekma Ferencvaros – Budimpešta: HK Jesenice
- sobota, 3. decembra, ob 18.30 tekma za državno reprezentanco HK Jesenice: HK Kranjska gora, vstopnina 20 din.

KEGLJANJE NA LEDU:

- torek, 30. novembra, ob 7. uri pokalni turnir v počastitev dneva republike;
- nedelja, 5. decembra, ob 7. uri mednarodni turnir s sodelovanjem Jugoslavije, Avstrije, Italije, ZR Nemčije.

GORENJSKA LIGA:

- petek, 26. novembra, od 22.15 do 23.45 Kokrica, nedelja, 28. novembra, od 7.15 do 8.45 Jesenice, od 9. do 10.30 Blejska Dobrava,
- sreda, 1. decembra, od 21. do 22.30 Trzin, četrtek, 2. decembra, od 22. do 23.30 Ljubno,
- petek, 3. decembra, od 22.15 do 23.45 Kokrica, nedelja, 5. decembra, od 7.30 do 9. ure Jesenice, od 9.15 do 10.45 Blejska Dobrava,
- sreda, 8. decembra, od 21. do 22.30 Trzin, četrtek, 9. decembra, od 22. do 23.30 Ljubno.

OBVESTILO:

Zaradi državnih praznikov bo kegljstvo v športnem parku Podmetaklja v dneh 28., 29. in 30. novembra zaprto.

Iz Pisarne SD Jesenice

FRUCTAL : JESENICE
88:72 (45:33)

Namizni tenis

DERBI EKIPI JESENIC

ZMAGA IN PORAZ

IZIDI DVOBOJA:
Lavtizar : Vidmar 0:2, Ravnikar : Legat
0:2, Filipovič : Buh 0:2, Ravnikar : Vid-
mar 1:2, Lavtizar : Buh 1:2.

Jeseniška ženska odbojbarska ekipa je uspešno startala v tekmovanju enotne republiške lige. V prvem kolu se je pomerila v gosteh z ekipo Mislinje v naslednjih postavi: Mahnič, Rabzelj, Baloh, Tušar, Tomažič, Lukek, Lužnik, Kelbl in Purger.

Naše igralke so srečanje začele zelo resno, saj so imele v slabem spominu zadnjo prvenstveno tekmo, ko je ekipa Mislinje vodila z 2:0 in v tretjem setu s 13:8, vendar so naše le odločile srečanje v svojo korist z rezultatom 3:2.

Mladinke so nastopile v postavi: Tušar, Rabzelj, Tomažič, Baloh, Pazlar, Primc, Purger, Kelbl, Lukek.

Ekipa Kamne gorice se ni mogla uspešno upirati bolj izkušenim domačinkam, čeprav je trener stalno menjal in vključeval mlajše igralke. Zanimiv je bil le drugi set, ko so gostje povedle z 9:0 in 10:1, vendar so Jeseničanke izenačile in povedle z 14:13 in nato zmagale s 16:14.

OK MISLINJA : OK JESENICE 3:2
(15:2, 12:15, 15:4, 13:15, 17:15)

Odbojkarji Jesenic so prvo prvenstveno tekmo v enotni slovenski ligi igrali v gosteh z ekipo Mislinje. Tekma je bila odigrana v Velenju, ker domačini nimajo ustrezne telovadnice. Že končni rezultat tekme, 3:2 (-2, -12, 4, -13, 15) za Mislinjo.

Nastopili so: Jeršin, Sodja 21 (6:4),
Kristan, Čampa 21 (3:3), Svetlin M. 6 (2:2),
Svetlin D., Varl 4, Mandeljč, Babič 4 (2:2),
Demšar 2, Biziak 10 (11:4). - Baj

Jeseniška ekipa kadetinj je preteklo nedeljo gostovala v Mariboru, kjer se je po osvojenem naslovu gorenjskih prvakinj v slovenskem finalu pomerila z ekipo Ježice in Branika. Turnir v Mariboru je tudi odločil, kateri dve slovenski ekipi bosta sodelovali na državnem prvenstvu, ki bo predvidoma maja meseca naslednje leto.

Jeseničanke so se najprej srečale z močno ekipo Ježice iz Ljubljane in tekmo, žal, z nekoliko športne smole, izgubile. Rezultat: 48:61 (39:31).

V drugem srečanju pa so jeseniške igralke visoko premagale sovrstnice mariborskega kluba Branik s 43:76 (16:37).

Domačinke so se tako uvrstile na zadnje mesto, Jeseničanke pa so bile druge, za Jezico. Tako so se Jeseničanke poleg ekipe Jezice uvrstile na državno prvenstvo.

V srečanju z Jezico so koše za naše
dosegle: Vrdojčak 25, Malacko 14, Mulalič

4, Leskovar 2, Cuznar B. 9, Crnoviĉ 7.
V tekmi z Branikom pa: Malacko 22,
Vrdoljak 19, Crnoviĉ 14, Cuznar B. 16,
Leskovar 4, Mulaliĉ 1. W.

Odbojka

USPEŠEN START

pove, da je bila borba za vsako točko izredno ogorčena, zmaga pa negotova do zadnjega sodnikovega žvižga.

Jesenjanom se pozna, da igrajo letos s pomlajenim moštvo, saj mladi gimnazijci Kos, Domjan, Svetlin in Štravs, ki letos prvič igrajo članske ligaske tekme, se niso mogli uspešno zamenjati starejših in izkušenejših tovarisev v trdi borbi za prvenstvene točke. Vendar so vseeno upravičili uvrstitve v prvo moštvo, ligaske tekme pa jih bodo prav gotovo še prekalile.

Tekmo sta s precej napakami sodila Dokl in Slemnik, vendar njune odločitve niso bistveno vplivale na končni rezultat.

Naslednjo prvenstveno tekmo igra moštvo OK Jesenic 4. decembra v Mariboru proti moštvu Branika. BS

Šah

ŠD KRANJ :
ŠD JESENICE 6:4

V šestem kolu prve slovenske lige so jeseniški šahisti igrali v Kranju in izgubili dvoboja s ŠD Kranj, z rezultatom 6:4. Z malo več športne sreče bi bil rezultat lahko tudi neodločen, to pa seveda ne zmanjšuje uspeha krajskih šahistov, ki so zmagali zaslužen.

REZULTATI: Zorko : Mazi, 1:0, Krničar : Joković 1:0, Krajnik : Bukovec 0:1, Ciuha : Krek 0:1, Poljanšek : Rakovec 0:1, Tramte : Naglič 0:1, Pongrac : Kirn 0:1, Marušič : Kožar 1:0, Železnik : Novak 1:0, Rodman : Pavlin 0:1.

Kljub poštovanosti nekaterih jeseniških igralcev, bo borba za obstanek v družbi najboljših slovenskih moštev zelo trda. Težava je namreč v tem, da jeseniška ekipa, razen v prvem kolu proti Braniku, ni nastopila kompletna. Vzroki za to so delno objektivni, v nekaj primerih pa gre za neodgovornost nekaterih igralcev. Če ne bi bilo visoke in presenetljive zmage v prvem kolu, bi bili jeseniški šahisti brez možnosti za obstanek v ligi, tako pa bi v primeru skrajne angažiranosti v zadnjih treh kolen, ko igrajo z direktnimi konkurenti za izpad, lahko resili potaplajočo se barko.

M. Jan

7400

ZMAGA IN PORAZ KLJUB VELIKI BORBENOSTI

Judoisti Jesenic so v nedeljo, 21. novembra, gostovali na Reki, kjer so se v zadnjem kolu kvalifikacij za oblikovanje slovenske lige sestali z domačo Reko in ljubljansko ekipo Forum.

V prvem nastopu so visoko porazili Ljubljance s 6:0 (45:0). Zmagali so Silvo Demšar, Miro Razman, Eko Betirovič, Sašo Vrdoljak, Simon Čebulj in Stanko Anderle. Proti ekipi Foruma Jeseničani niso imeli težkega dela, saj so slabo fizično in tehnično pripravljene Ljubljance premagali s polovico moči.

V drugem nastopu so se jeseniški judoisti sestali z domačini, ki so tesno zmagali s 4:3 (37:23). Zmagali so Anderie (10:0). Vrdoljak (10:0) in Čebulj (3:0), ostali judoisti pa so izgubili (Dvorsak 0:10, Demšar 0:10 in Razman 0:7), predstavnika v lahki kategoriji niso imeli in so si reški judoisti že na začetku srečanja zagotovili izdatno vodstvo.

Tudi tokrat Jeseničanom, kljub borbenosti, ki so jo pokazali v kvalifikacijah, sreča ni bila naklonjena in se jim je za las izmuznila uvrstitev v slovensko ligo. Skozi vsa tekmovanja so bila pri nekaterih tekmovalcih opazna nihanja v formi, ali tako imenovani slabi trenutki, ki bi v

drugih, okolišninah prinesel zmago, tako pa so doživeli ti tekmovalci poraz. Vendar pa vse skupaj le ni tako tragično. Jeseničani so pokazali zvrhano mero znanja, borbenosti, do zadnjega trenutka se niso predali nasprotniku, pa če so bili v še tako težkem položaju. Pokazali so, da na Jesenihacih so in da bodo še dobri judoisti, saj za temi prekaljenimi borci, čeprav še mladimi, raste nov rod, ki se mora še kaliti v tekmovalnih, na turnirjih in prvenstvih, kajti le tako bodo lahko čez leta uspešno

nasledilo sedanje tekmovalce.

Za Jeseničana pa sezona še ni končana. Naslednjo soboto in nedeljo, 4. in 5. decembra, bo v hali Tivoli v Ljubljani mednarodno tekmovanje za pokal Nagaoke. Tega tekmoovanja se bodo udeležili tudi Jeseničani s pionirji, mladinci in člani. Želimo jim, da bi tudi tokrat uspešno zastopali svojo judo sekcijo in TVD Partizan Jesenice.

-tok

29. 11.	NACIJA	AMERIŠKI WESTERN	CRADBE-NIK	LJUBK. Š. IME	POD ZA SUŠENJE	NAXANA	KEM. ZNAK ZA JOD	ZAČETEK AZBUKE	UNESK	29.11	POLJSKO GRANI-ŠEE	AVT. DEN. ITALIJE	Š. IME	TOMOSOV AVTO	MUSLIM. VEDSKI POST	29. 11.	JUGOSL. DEKA	DEL VOZA	KOVAČIĆ ANTE
STARO-KOPIT-NEŽ										PREDELOVA-LEC LEPILA						STRUJA			
NOVA VRSTA							"TRILUS" AVT. OZN. AVSTRILIJE			TOPOVSKI IZSTRELEK		ŽENSKO IME				VRSTA LADJE			
								ODISEJEV OČE				POSLANE MENICE							MOTEN
ČUMICA								NOR				SUŠEN							
STARA MAMA				KEM. ZNAK ZA ALUMIN. LUKA V IZRAELU			STOPNJA TISKANJE PRISILNO DELO						OČE					KEM. ZNAK ZA KISIK	
													POLMER					1000 KG	
ŽENSKO IME					FIGURA PRI ČETVORZI				SOGLAS-NIK		VIŠOKA ŠOLA						TELEVI-ZIJA		
																	SAMOGL.		
29. 11.	DEL ŽIVAL. TELESA	OTILITJA	PREDLOG AVT. OZN. KARLOVCA		ŽALO					POKRAJ-NA V SRBIJI PRVA ČRKA ABC					GLEDAL-IGRALEC - DANER.			RIMSKA 1	OMRTVI-LENJE
							KEM. ZNAK ZA AMERIKI ARABSKI EREDEK		ALBERTA				PREDLOG FRANC. MODNA KUŠA		MEDMET		POVOŠIN. MEDA		
DEL DRELE									KEM. ZNAK ZA KALIJ						PREDMET		SAMOGL.		
ČRŠKA ČRKA					KDAJ PRI LJUBLJANI AVT. OZN. SARAJEVA					OSLOV GLAS VOJASLI ČIN		AVT. OZN. NEMČIJE PRIPADNICA MLAD. DRG.		PREDLOG ŽIVLJEN. TELEFONA		ŽOLAJEV ROMAN		RIMSKA 50	
22 7				HUDIČ					ENALI ČRKA KEM. ZNAK ZA NIKELJ									GLAVNI ŠTEVNIK ČLOVEK SIB-KE POSTAVE	
29. 11.	DEL STOPNI-ŠCA	ČEBELJA TVORBA DEL GLEDAUŠCA				KEM. ZNAK ZA GALIJ	IGRALKA GARDNER	MITOLOŠKO M. IME	NAKREK							POUPADNIK KERM. PLEM. TISKARSKO SITO			PERČIJA
PREDHOD-NIK TT			29. 11.	MEŠTO V MAROKU BDEŽ BESED						STREMUHI									
										ROZMAN SMILJAN									
SAMO-GLASNIKA			ZNAČAJ						PRODIŠČE				ŽEV	MOŠKO IME					
			MIRLOVA						NAGLAVNI ROBEC										
SMEL, POGUMEN						PESNIŠKI OVLAS			NEUMEN						VODRE-MOST LASTNO-RODNO				
TRANINA ZA -AVESE							IZUMRLO GOVEDO KEM. ZNAK ZA TOŠFOR			JANEŽ				ŽRESLO-VINA KAZALNI ZAJMEK					
										DREČI KDIČ								IVAN JEDEB SAMOGL.	KEM. ZNAK ZA DUŠIK
KURIR				PREDELOVA-LEC COPAT RIMSKA 5							VSTOP-NICE								
ABIRA-C ZDR ZAV							LOJEVEC, SMUKEC				ANTON TORČAR			POGORJE V DURMI					

PRIZNANJE POSAMEZNIKOM IN ORGANIZACIJAM PRI IZGRADNJI HLADNE VALJARNE

Na slavnostni seji delavskega sveta Železarne 26. novembra 1976, bodo podeljena priznanja posameznikom in delovnim organizacijam, organizacijam, ki so s svojim delom največ doprinesli, da je hladna valjarna Bela zgrajena v predvidenem času.

PREJEMNIKI SO NASLEDNJI:

POSAMEZNIKI IZ ŽELEZARNE

Ambrožič Franc, Arh Joža, Arih Janez, Arzenšek Ivo, Azman Emil, Babnik Alojz, Belčič Franc, Benedičič Mitja, Berce Janez, Bernetič Alojz, Bidovec Janez, Cigan Štefan, Culkar Franc, Cundrič Ivan, Čop Stanislav, Dolenc Tone, Eniko Stanislav, Ertl Tomaž, Eržen Stanko, Ferik Vili, Frlež Franc, Gabrovšek Marin, Hočevar Jernej, Homovec Bogomil, Jensterle Anton, Jensterle Karel, Jeršin Valentin, Jezeršek Aleksander, Kallan Alojz, Karba Avgust, Kelbl Janko, Kikelj Peter, Klančnik Gregor, Klofutar Peter, Kobentar Franc, Kočnik Peter, Košnik Janez, Kučina Irena, Kunc Peter, Kürner Oskar, Lužnik Milan, Martinuš Stanislav, Medvešek Mitja, Mesojedec Alojz, Mežik Ivan, Mohorčič Miha, Nemec Slavka, Noč Miroslav, Novak Franc, Omejc Janez, Pestotnik Oto, Pezdir Vojko, Pikon Janez, Podrekar Mato, Pretnar Lovro, Pretnar Valentin, Pušnik Ernest, Ravnik Bogdan, Rozman Franc, Rozman Janez, Rozman Rudi, Seljak Franc, Smolej Franc, Stare Dušan, Strmole Jože, Svetlin Bojan, Šimnic Marjana, Štojs Janez, Tautovič Djordje, Varl Joža, Varl Tone, Vehar Janez, Vengar Srečo, Vičar Franc, Vidali Jelka, Zupan Mirko, Zbontar Peter.

ZUNANJI POSAMEZNIKI:

Babšek Miro, Beguš Vinko, Bučar Rudi, Cloran Lawrence M., Forstnerič Feliks, Grahovar Rudi, Hruševar Gabrijel, Jamar Mirko, Janatka Vladimir, Kobal Cveto, Kunčič Ivan, Lazorko Vladimir, Neuhaus Fritz C., Pogačar Franc, Prihoda Jaka, Robinson Terry A., Rogel Zdenko, Skale Janez, Smole Janko, Žagar Zoran.

DOMAČE ORGANIZACIJE

Metalna Maribor, EM Hidromontaža Maribor, IMP Ljubljana, Rade Končar Zagreb, GIP Gradis Ljubljana, SGP Projekt Kranj, SGP Sava Jesenice, Ljubljanska banka Ljubljana, Interevropa Koper, Carinarnica Jesenice, Industrijski biro Ljubljana, Institut za metalne konstrukcije Ljubljana, Tehnični biro Jesenice, Plan Zagreb, Narodna banka Ljubljana

TUJE ORGANIZACIJE

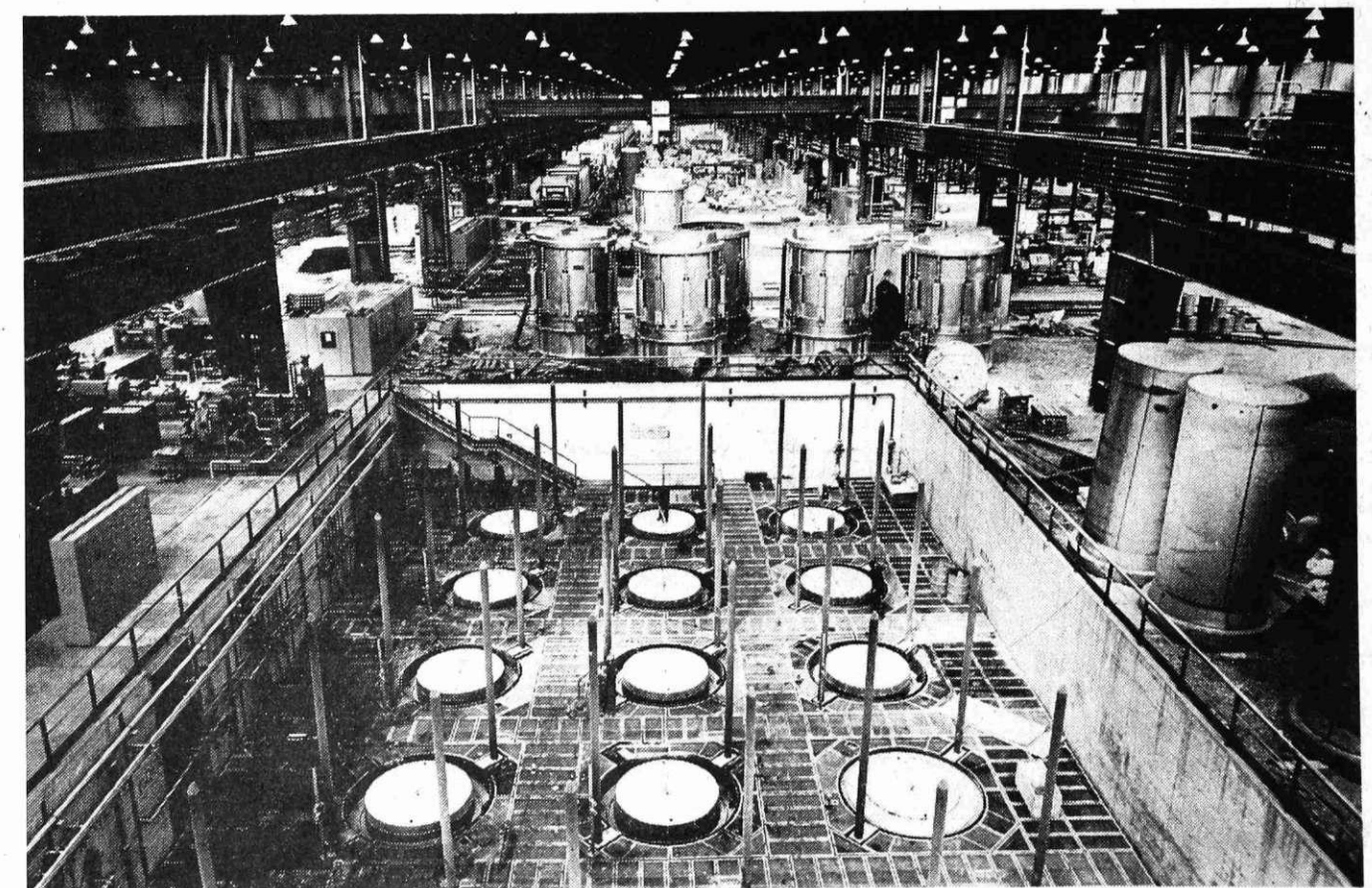
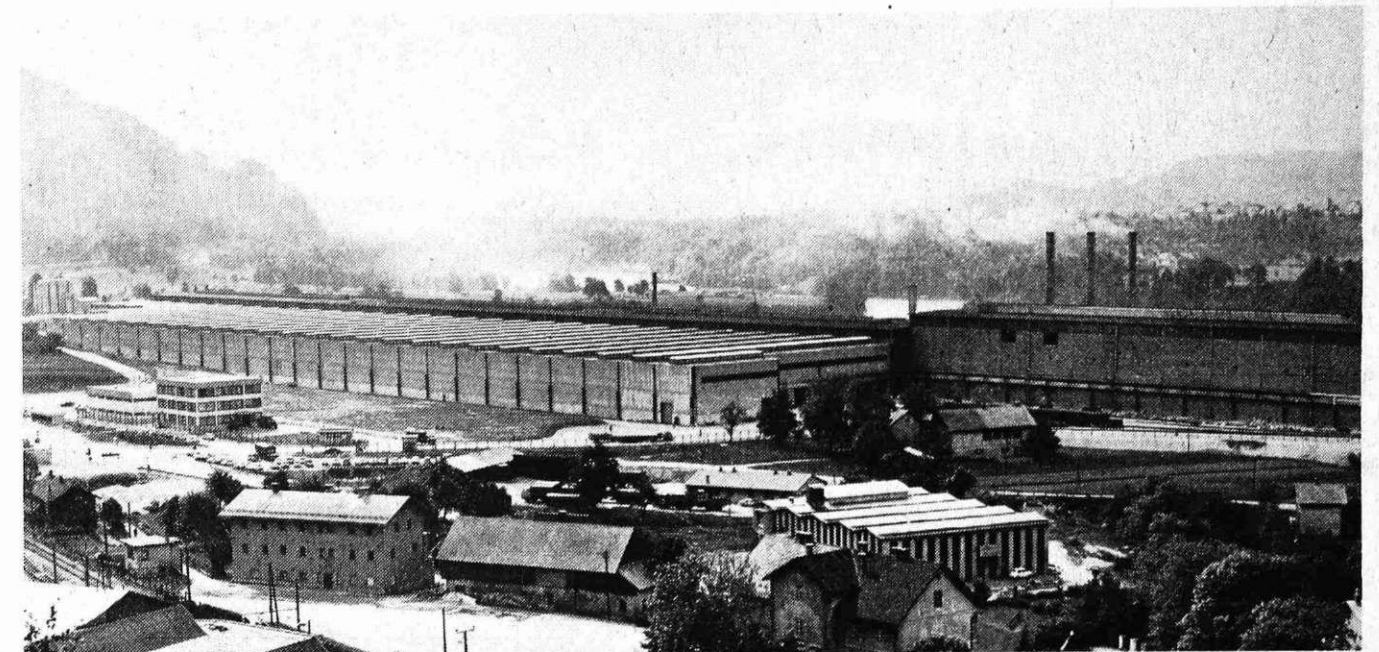
ARMCO STEEL CORPORATION, PRODUCTION MACHINERY CORPORATION, WATERBURY FARREL Division of Textron, GENERAL ELECTRIC COMPANY, RUTHNER CHEMIE, EXPORT-IMPORT BANK OF THE UNITED STATES Washington, INTERNATIONAL FINANCIAL CORPORATION Washington, INTERNATIONAL INVESTMENT CORPORATION FOR YUGOSLAVIE London, PITTSBURGH NATIONAL BANK Pittsburgh

MARJAN KRAMAR,
DELAVEC V
VALJARNI BELA,
BO IZROČIL V
OBRATOVANJE
NOVO HLADNO
VALJARNO BELA

POSEBNA PRILOGA ŽELEZARJA
ŠTEV. 47 — 48/XXV, dne 25. novembra
1976, IZDANA OB OTVORITVI NOVE
HLADNE VALJARNE BELA,
28. NOVEMBRA 1976

29. NOVEMBER 1976 HLADNA VALJARNA ŽELEZARNA JESENICE

GOSPODARSKI POMEN HLADNE VALJARNE BELA

Oddaljenost surovin in oddaljenost velikih predelovalnih centrov ter utesnjena lokacija Železarn in borba za čistejši okolje, sta dve komponenti, ki Železarno v njenem razvoju že vrsto let močno utesnjujeta. Pred leti načrtovan razvoj je zato predvideval, da Železarna preide od proizvodnje jekel za široko potrošnjo na proizvodnjo specialnih proizvodov. Temu programu je po takrat znani tehnologiji najbolj ustrezala valjarne bluming z dodatkom valjarne štekel. Že v takratnih

osnutkih pa je bila predvidena tudi izgradnja hladne valjarne, vendar ni bil definiran proizvodni program nove hladne valjarne. Tržne analize so pokazale, da bo potrošnja posameznih vrst proizvodov, kot so nerjavna hladno valjana pločevina, dinamo pločevina, trafo pločevina, nizko ogljikova hladno valjana pločevina, še vrsto let za jugoslovanske predelovalce visoka uvozna postavka. Hitro se razvijajoča procesna industrija, tako bazna kemična, prehrabena, hladilna itd., potrebujejo

predvsem nerjavne hladno valjane pločevine, ki so odporne proti kislinam in obstojne v vlažni in topli atmosferi. Zlasti izvozni proizvodi morajo biti izdelani iz najkvalitetnejših kovin, da bi lahko naši proizvajalci postali konkurenčni na tujem tržišču tudi po kvaliteti.

Prav na osnovi zmanjševanja uvoza za jugoslovansko gospodarstvo in večje možnosti izvoza finalnih proizvodov, smo se v Železarni odločili za izgradnjo hladne valjarne za proizvodnjo žlahtnih in plemenitih kvalitete. Ostale kvalitete v hladno valjani pločevini in trakovih pa sta po dogovorih prevzeli železarni Skopje in Smederevo.

Hladna valjarne za plemenite kvalitete je investicijsko veliko bolj intenzivna, kot so to valjarne za masovno proizvodnjo, zato je uspešnost naložbe odvisna predvsem od finančne konstrukcije, izbire opreme, kakovosti tržnih analiz in dinamike izgradnje proizvodnih naprav. Prebriske izkušnje iz preteklega investicijskega obdobja, ko so redne tranše Jugoslovanske investicijske banke kasnile tudi po več let, so nas pripeljale do zaključka, da je ob izgradnji nove hladne valjarne potrebno predvsem na tem področju narediti veliko več.

Hladna valjarne na Jesenicah je skupna investicija vseh temeljnih organizacij združenega dela Železarn. Pri združevanju sredstev sodelujejo tudi članice sestavljene organizacije združenega dela Slovenske železarn, slovenska predelovalna industrija, ki je preko združenih sredstev v banki podprla kreditiranje hladne valjarne, in tuji partnerji.

Več kot polovico potrebne finančne vsote smo zbrali od tujih kreditorjev: opreme, sovlagateljev in bank. Devizna sredstva so bila v Narodni banki sproti konvertirana v dinarsko vrednost, zato pa smo obveznosti do jugoslovanskih dobaviteljev in izvajalcev montažnih in gradbenih del plačevali tekoče.

Jugoslovanski zakon je omogočil izdelavo te finančne konstrukcije in s tem

na Beli, aglomeracijo, vse, od izkopov do finalnih del.

Sodelovanje med nami in investitorji je vzorno. Prav vse smo poskusili narediti, da bi dosegli zastavljeni cilj. Večjih zastojev ni bilo, imeli pa smo nekaj težav z nabavo armaturnega železa, kakšen mesec nazaj pa z nabavo cementa.

Naših delavcev na Beli je okrog sto. (Na gradbišču cementarne Anhovo, kjer GIP Gradis, TOZD Jesenice tudi dela, pa okrog 300.) Tudi za nas je to srednje obsežen objekt. Tako gradimo v Sloveniji trenutno že omenjeno cementarno, tudi jedrsko elektrarno Krško in HE Srednja Drava II pri Mariboru. Zgradili pa smo tudi znani Bernardin ob morju.

Naši delavci imajo na Jesenicah samska in družinska stanovanja. Nekaj je domačinov, večina pa jih je iz drugih republik. Zanje je dobro poskrbljeno, saj jih vozimo na delo in domov z avtobusi, na voljo pa imajo tudi toplo malico in kosilo. Delovni čas je normalen, od šeste do štirinajste ure, po potrebi pa delamo ves dan. V začetku so nas motile vremenske razmere, odkar pa delamo v hali, je vreme nepomembno.

IVAN SKALE, IMP LJUBLJANA:

V Železarni sem 25 let, toliko časa že sodelujemo z vami. Za hladno valjarno smo preskrbeli transformatorske postaje, visokonapetostni razvod, ogrevanje, ventilacijo, razsvetljavo in signalne naprave. Drugače pa delamo v IMP tudi druge proizvode, na primer, črpalke. (Imamo lastno livarno.) Veliko delamo tudi po svetu (skupaj nas je okoli 6000), v obeh Nemčijah, v Iraku, v načrtu pa imamo še dela v Alžiriji in v Tuniziji. Pri nas postavljamo nove industrijske objekte v Bosni, v manjšem obsegu pa še v Mariboru, v Celju in v Varaždinu.

V 25. letih, kar sodelujemo z Železarno, smo opremili vse nove objekte, skoraj vsak obrat je šel skozi naše roke. Sodelovali smo dobro, zlasti z operativno novo valjarno. Največ smo imeli okrog 35 zaposlenih. V večini smo starejši, zato smo se normalno vključili v jeseniško življenje, mlajše pa smo s svojim zgledom potegnili za sabo. Nekaj se jih je tu celo poročilo.

Kot že rečeno, sem že 25 let tukaj. Ko bomo končali z deli, grem proč. Zatrdo se še vseeno nisem odločil. Na štajerskem imam hišico, proč od cest in industrije.

Res, dobro smo se razumeli, zato pa je tudi toliko narejenega.

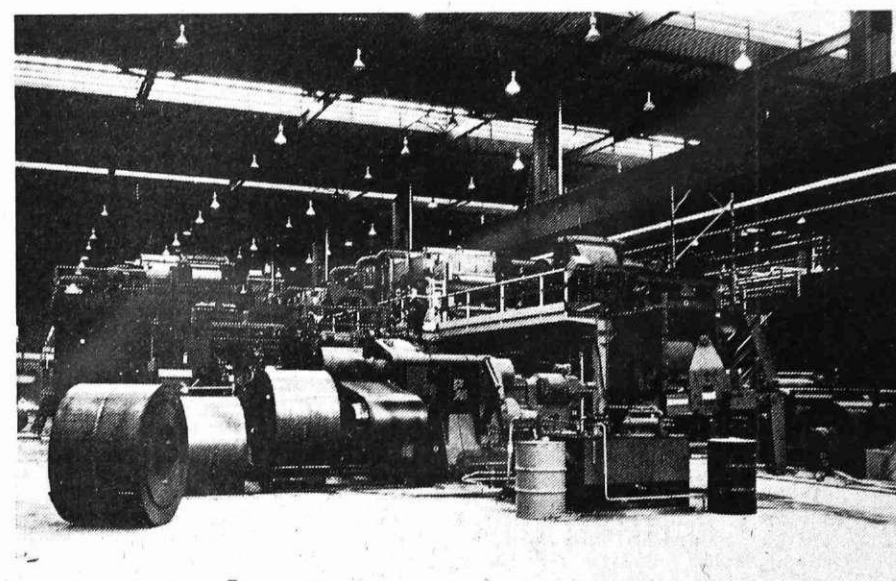
RUDI GRAHOVAR, RADE KONČAR IZ ZAGREBA:

Z delom v hladni valjarni smo začeli 5. 11. 1975, natančneje, 25. 10. 1975, ko smo začeli z organizacijo delovišča. Se pravi, napravili smo po ameriških predlogih projekte, po katerih smo izvedli montažo agregatov. Tistega dne sem tudi jaz prišel na Jesenice. Pa nikar ne mislite, da je bilo to prvič. Že leta 1953 sem delal na Javorniku. Okolico sem si že takrat ogledal, v tem letu pa ponovno. Presenetil me je razvoj Jesenic. Tudi fantje so uživali ob koncu tedna, kolikor niso šli na obisk k svojem.

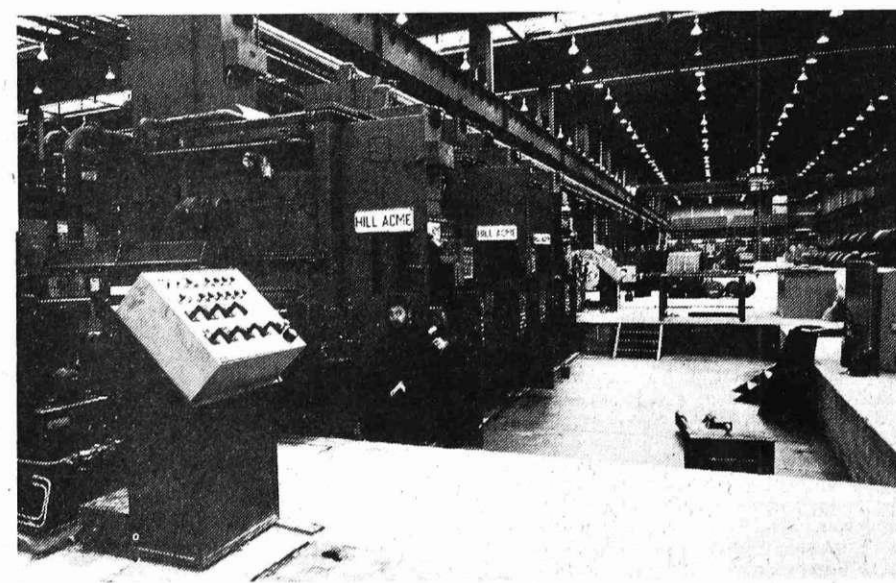
Največ nas je bilo v ekipi 75, potem pa smo število delavcev zmanjševali, tako da nas je zdaj še dvajset. Z ljudmi smo se dobro razumeli, v začetku smo imeli nekaj težav z jezikom. Celotna organizacija je bila na višini, sodelovanje vzorno, najboljše. Na delovnem mestu problemov nismo imeli, le prejšnjo zimo nam je bilo hladno.

Tudi za nas je delo v valjarni srednje težavnostne stopnje. Saj delamo za valjarne, železarn, hidro in termocentrale. Trenutno so naši monterji na gradbiščih cementarn Beočin in Obrovac, HE Omiš, v tujini pa v Egiptu. Tudi v Indiji smo že bili, jaz tudi.

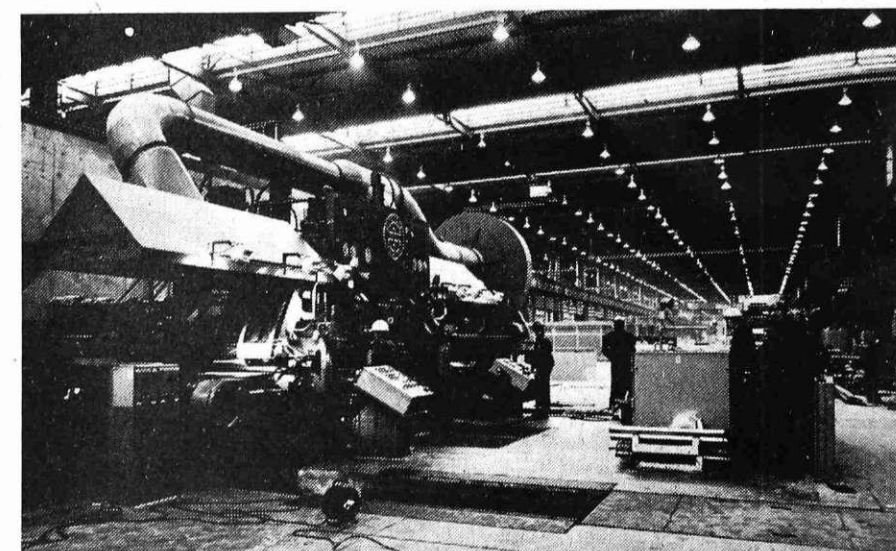
Po končanem delu na Jesenicah gremo s fanti domov. Potem pa naprej.

Vstopni del obeh lužilnih linij

Brusilno polirna linija med testiranjem

Pogled na Sendimir ogrodje

28. februarja 1974 smo slavnostno pričeli z gradnjo hladne valjarne Bela

KAJ MENIJO PREDSTAVNIKI DOMAČIH IN TUJIH PODJETIJ

L. M. CLORAN – ARMCO...

Bil je sončen dan v juniju, leta 1973. Zatišje, ki nastane ob zaključku nekega pomembnejšega projekta, je viselo v zraku pri direkciji Armco Engineeringa v ZDA. Glavni inženir se je ustavil v moji pisarni in me povprašal, ali bi bil pripravljen sodelovati in pomagati mednarodnemu oddelku Armca pri razgovorih z našim najnovejšim licenčnim partnerjem – z železarno Jesenice.

Že več let Armco pomaga že vpeljanim železarnam, kadar le-te začnejo s specializirano jeklarsko proizvodnjo. Od časa do časa pomagamo tudi pri izgradnjah osnovnih železarn in to v manj razvitih deželah. Morda le ta podatek, da ima Armco preko 9.000 uslužbencev, ki delajo izven Združenih držav Amerike in se ukvarjajo z železarstvom.

Tisti dan smo imeli uspešen sestanek in takoj sem ugotovil, da gre za zanimiv projekt, ki se je že kazal v odlično zasnovanem planu ter v velikih možnostih realizacije. Čeprav so naše raziskave na področju silicijevih in nerjavnih jekel dosegle precejšen napredek, pa še nikdar do tedaj nismo v enem projektu združili takšnega kompleksa proizvodnih linij in naprav. Inženirji z Jesenice so se mi zdeli prijetni, solidno oblečeni, postavljali pa so tudi množico vprašanj. Tisti večer smo preživeli na zanimivi baseball tekmi in takrat sem spoznal, da Jugoslovani prav tako lahko jejo sendviče ter pijejo pivo kot katerikoli ameriški navijač baseballa.

Bilo je še nekaj sestankov in tako sem se v avgustu 1974 znašel skupaj z ženo in petimi otroki na letališču, kjer smo čakali na letalo, namenjeno v Jugoslavijo. Odveč je govoriti o zaskrbljenosti, ki jo je bilo čutiti v družini in pri prijateljih ob našem odhodu. Zapustiti rodno deželo niso mačje solze in ta Jugoslavija – »daleč čez lužo«, nam je bila neznana. Toda vedeli smo, da je svobodna dežela in da jo vodi čudovit predsednik! Kako le izgleda? Le malo Američanov je že bilo tam! Ali so Jugoslovani prijateljsko razpoloženi? Ali je tam dovolj hrane? In še bi lahko našteval. Toliko vprašanj se mi je motalo po glavi.

Sedaj se že oziramo nazaj, in to na dobro opravljeno delo. Vsa oprema je že projektirana, izdelana, dobavljena in montirana. Šlo je kot po maslu, bolje, kot bi si katerikoli zunanji opazovalec lahko zamislil. Bilo bi zelo tvegano deliti priznanja na račun tistih, ki bi jih lahko pozabili! Naj zadostuje, če povem, da je vsak posameznik dobro delal: team projektantov, dobaviteljev engineeringa ter opreme, monterjev ter proizvodnje. Poudariti moram, da je bila pomoč dobaviteljev, ki so sodelovali na gradbišču, odlična.

Dobili ste nov objekt, na katerega ste lahko resnično ponosni. Toda to je šele začetek, kajti dobavljena oprema predstavlja za vas precejšnjo zadolžitev. Tako bosta morala team proizvodnje ter vzdrževanja storiti vse, kar je v njuni moči, da bo projekt tekkel brez zastojev in da bo dolg čim lažje povrnjen.

Če odkrito priznam, vam moram povedati, da me resnično skrbi, če bo projekt izkoriščen do svoje optimalne zmogljivosti. Vsem je očitno, da že sedaj proizvodne naprave ne delajo med 8 in 9 uro zjutraj ter med 13.30 in 14.30 popoldan, in še kdaj! Nizka produktivnost je čestokrat pogojena z zastarelo opremo, toda, kar imate vi v tem projektu, je kar najbolj sodobno. Osemurno delovanje namesto sedemurnega bi pomenilo 14 odstotkov povečanja produktivnosti.

Za Cloranove je bila to življenjska preizkušnja. Preživeti vsa ta leta v tako prijetnem kraju! Pri Armcu so lahko kar rahlo ljubosumni. Srečali smo dobre prijatelje, zdravo vzdušje ter lepo okolje. In ko se je pred kratkim moja družina vrnila v ZDA, so se jim v očeh iskrale solze. Vsakomur, ki nas bo želel poslušati, bomo pripovedovali o vaši čudoviti deželi, prijaznih ljudeh in dobrem življenju.

Lahko trdim, da imamo predstavniki dobaviteljev tudi dobre občutke, kar se tiče projekta in ljudi. Seveda je včasih prišlo tudi do nesoglasij. Tako smo nekatera reševali na ameriški, druga pa na jugoslovanski način. Kljub vsemu pa ostajamo še vedno prijatelji.

Ko se približujemo koncu projekta, upamo, da se pridružujete našemu mnenju o vsestranski koristnosti našega sodelovanja.

SODELOVANJE DOLGO DVE DESETLETJI

Teden dni pred otvoritvijo smo obiskali predstavnike tistih delavcev, brez katerih si izgradnje hladne valjarne sploh ne moremo predstavljati, saj so jo »postavili na noge« in opremili. To so bile ekipe iz delovnih organizacij EM Hidromontaža iz Maribota, Gradšni TOZZ Jesenice, IMP iz Ljubljane in Rade Končar iz Zagreba. Vprašali smo jih, koliko časa že sodelujejo z našo železarno, kaj konkretno je obsegalo njihovo delo in ne nazadnje, kako se počutijo med nami. Sogovorniki so bili v večini starejši možje, ki so že dolgo na Jesenicah in problematiko poznajo, zato so tehtno postavljali besede.

IVAN KUNČIČ, EM HIDROMONTAŽA IZ MARIBORA:

Naša ekipa je prišla v hladno valjarno na Belo maja 1975. leta. Sicer pa redno sodelujemo z železarno Jesenice že petnajst let. Tudi pri prvi valjarni na Beli smo delali.

Delo, ki ga opravljamo, je strojna in cevarska montaža. Posebnih problemov, ki bi delo oteževali, ni bilo. Samo normalne težave, kot se pojavljajo na vseh velikih gradbiščih.

Med nami in investitorji je sodelovanje vzorno. Takega si v bodoče še želimo. Sam delam v Železarni že dvajset let, na Jesenicah sem delno že domačin, vendar

me še vedno vleče na Štajersko. Sodelavci pa, kot se kdo znajde. Del jih je zadovoljnih. Okolica Jesenic je lepa, lepi so turistični kraji, prometne zveze so tudi dobre tako da so fantje lahko šli ob sobotah in nedeljah domov. Tu nas je bilo največ 200, zdaj pa se število počasi zmanjšuje.

Montaža v hladni valjarni pomeni za Hidromontažo enega večjih objektov, ni pa največji. Nekako osrednji je po težavnosti stopnji. Trenutno najpomembnejši objekti, na katerih delamo monterji iz Hidromontaže, so nuklearna centrala v Krškem, cementarna Anhovo, TE Šoštanj IV, ŽELEZARNA Zenica, železarna Smederevo, v inozemstvu pa Tarbala Dam v Pakistanu, plinska elektrarna v Siriji, TE v Nigeriji, HE v Sri Lanki, tudi v obeh Nemčijah imamo stalna gradbišča. Za naslednje leto pa se pripravljamo za cementarno Šar v Makedoniji, tudi za HE Čaplina.

Mislim, da je pomembno to, da se ljudje hitro ujamejo.

FRANC POGAČAR, GIP GRADIS, TOZZ JESENICE:

Za hladno valjarno Bela je Gradis zasadi prve lopate v ledino in kaže, da bomo mi tudi zaključili dela. Vsa leta po vojni z Železarno sodelujemo, tako smo prav mi postavili vse večje objekte, prvo valjarno

Izkop temeljev za hladno valjarno Bela

odprl možnost razreševanja finančnih problemov pri velikih objektih ter tako pospešil modernizacijo jugoslovanske industrije. Primer hladne valjarne na Jesenicah, je eden izmed najbolj uspešnih, tako po ocenah Narodne banke, kot vrste drugih jugoslovanskih ustanov.

Za dokončno izgradnjo hladne valjarne smo po zadnjem planu predvidevali 1.753 milijonov din, od česar smo jih potrošili že nekaj čez 1.400 milijonov. Še v letošnjem letu, predvsem pa z dograditvijo manjših, spremljajočih objektov v naslednjem obdobju, bo predvidena vsota potrošena.

Izgradnja hladne valjarne je potekala od začetka leta 1974. Za tako vrsto objekta je čas izgradnje rekordno kratek in bi želeli, da bi tudi ostale investicije izvršili tako hitro. Ta mali domači rekord v izgradnji je bil dosežen predvsem zaradi sodobnih prijemov pri izgradnji hladne valjarne. Izdelan je bil mrežni program, ki je detajlno obdelal vse glavne proizvodne linije ter drobne priprave in naprave za adjustažo, vzdrževanje, energetiko itd. Na tisoče drobnih aktivnosti ni bilo prepuščenih slučajem, temveč se je vsaka naprej predvidela, tako po času kot po količini. Tako so bile izkoriščene vse tiste notranje rezerve, ki jih moderna organizacija tolikokrat odkriva.

Pri izgradnji hladne valjarne so sodelovali vsi deli Železarne, od proizvodnje, ki je proizvedla posebne kvalitete jekla za konstrukcijo hal do vzdrževalcev, ki so opravili veliko število manjših in tudi večjih investicijskih posegov. Vsak sektor je doprinesel svoj delež, tako pri pripravi tržnih analiz, izdelavi tehnološke zasnove, izdelavi ekonomskih analiz in mrežnega programa, izdelavi finančne konstrukcije, pripravi vrste pogodb in vzgoji kadrov. Še pred izgradnjo je prodaja izdelala strategijo prodaje, tako da bo proizvodnja čim hitreje dobila pravega kupca.

Posebno težko breme pa je Železarna prevzela z odločitvijo, da z lastnimi kadri zaključi vse nabavne pogodbe. Tu so prihranjena znatna sredstva, saj so tovrstne usluge zaradi premalo specializiranih uvoznih firm v Jugoslaviji izredno drage.

Nova hladna valjarna bo zaposlovala skupno 430 delavcev. Struktura zaposlenih je na zelo visokem nivoju, zato so delavci kadrovani iz ostalih obratov Železarne. Novi proizvodi bodo nudili dodatne možnosti zaposlitve kadrov na področju prodaje, financ, organizacije dela, vzdrževanja, avtomatike itd. Delovna mesta bodo predstavljala velik korak v olajšavah samih fizičnih naporov, zahtevala pa bodo večjo psihično koncentracijo in predvsem večje znanje. Okolje zaradi nove hladne valjarne ne bo prizadeto, niti zaradi dima, še manj zaradi prahu, vročine, odpadkov in ropota, kar vse danes pesti okolisko prebivalstvo. Nekoliko večjo nevarnost kislinskih odplak smo odpravili z regeneracijo in nevtralizacijo na koncu proizvodnega procesa.

Hladno valjani trakovi bodo bistveno spremenili prodajni asortiment železarne Jesenice, saj bo tako velik del naše proizvodnje zapustil Jesenice finaliziran v hladno valjanih proizvodih, kar bo omogočalo tudi v različnih konjunkturnih in dekonjunkturnih časih ustvarjati normalne pogoje za nadaljni razvoj, tako Železarne kot tudi okolice. Hladna valjarna bo s svojo proizvodnjo v vrednosti čez 1.500 milijonov din na leto bistveno povečala produktivnost na zaposlenega.

Domača proizvodnja dinamov hladno valjane pločevine in trakov bo omogočila povečati proizvodnjo elektro motorjev za vse vrste pogonov, gospodinskih strojev itd. Upravičeno lahko trdimo, da bo ta vrsta proizvodnje generator nadaljnega razvoja elektro kovinske predelovalne industrije.

V svojih mnogokratnih učinkih bo hladna valjarna:

- povečala produktivnost dela železarjev,
- omogočila povečanje direktnega izvoza Železarne,
- znižala delež stroškov transporta in energije v celotnem prihodku Železarne,
- omogočila nadaljno finalizacijo lastnega plemenitega jekla,
- povečala delež prodaje proizvodov Železarne v neposredni okolici in s tem povečala konkurenčnost svojih proizvodov,
- zmanjšala uvoz deficitarnih reprodukcijskih materialov,
- omogočila razvoj novih proizvodov in povečanje izvoza visoko kvalitetnih finalnih proizvodov elektro kovinske predelovalne industrije.

Že s samo izgradnjo, pa je Železarna dosegla naslednje:

- z združevanjem mednarodnega kapitala je odprla pot hitrejšega razvoja,
- združila je delo vseh sektorjev Železarne,
- uveljavila je nove metode dela pri izgradnji
- ob izgradnji je vzgojila kadre, ki lahko uspešno zgradijo katerikoli slični projekt v primernem času,
- osvojila novo tehnologijo za proizvodnjo najsodobnejših jeklenih proizvodov,
- vzgojila kadre za zahtevno proizvodnjo,
- uredila z izgradnjo proizvodnih objektov tudi delovna mesta in okolico, kar je ena izmed osnovnih nalog pri varstvu okolja.

Hladna valjarna torej ne samo zaradi visoke investicijske vsote, po kateri se uvršča med največje objekte v Jugoslaviji, temveč tudi že zaradi doseženih učinkov, še bolj pa zaradi pričakovanih – prerašča okvir Železarne same. Peter Kunc

PROIZVODNI PROGRAM HLADNE VALJARNE BELA IN TRŽIŠČE

Industrija za predelavo jekla ima kot nosilec industrijske ekspanzije pomemben vpliv na razvoj porabe jekla. Kovinsko predelovalna industrija je v skupni industrijski proizvodnji udeležena s 26 %, kar nedvomno dokazuje, da je ta grupacija, med ostalimi dejavniki, ki omogoča jeklu, da obdrži dominantno mesto tudi v bodoči potrošnji reprodukcijskih materialov na osnovi kovin.

Zadnja leta je črna metalurgija krila potrebe domače potrošnje z okrog 65 %, oziroma 35 % je bilo preskrbljenega iz uvoza. Na osnovi sprejete razvojne politike kovinsko-predelovalnega kompleksa do leta 1980, se domača črna metalurgija opredeljuje v okviru družbenega plana za optimizacijo obstoječih kapacitet ter njihovo sinhronizacijo po fazah proizvodnje na osnovi specializacije. Plan razvoja črne metalurgije do leta 1980 po posameznih fazah proizvodnih procesov predvideva naslednje kapacitete: koks 3,5 milijona ton, železova ruda 11 milijonov ton, surovo železo 4,7 milijona ton, surovo jeklo 6,3–7,2 milijona ton ter gotovi proizvodi 4,7 milijona ton. S temi kapacitetami bi črna metalurgija leta 1980 pokrivala domače potrebe s približno 80 %.

V okviru tako zastavljenega razvojnega načrta proizvodnih zmogljivosti domače črne metalurgije, pri dogovorjeni delitvi proizvodnih programov in specializacije, se je železarna, Jesenice opredelila za proizvodnjo nerjavne, dinamo ter oglikove mehke pločevine. Za tako proizvodno usmeritev so bili osnova rezultati večkrat izvršenih tržnih analiz, tako lastnih služb, kakor tudi nekaterih raziskovalnih domačih in tujih ustanov. Na osnovi izvršenih raziskav smo dobili rezultate o prevzemni sposobnosti domačega tržišča ter o potencialnih možnostih izvoza dela proizvodnje na vzhodno evropska, zahodna in tržišča dežel v razvoju.

POČEVINA IN TRAKOVI IZ NERJAVNIH JEKEL

Obdobje po drugi svetovni vojni karakterizira, med drugim, močna ekspanzija znanstveno-raziskovalnega dela, kar je izzvalo pomembne spremembe v svetovni proizvodnji in porabi nerjavnih jekel. V zadnjem času svetovna proizvodnja nerjavnih jekel beleži nagel porast v poprečju od 20–30 % letno. Področje porabe je zelo

razširjeno zlasti v hidrometalurgiji bakra, v raznih procesih v kemični industriji pa do elektrolitične rafinacije in predelave energijskih surovin do nuklearne tehnike. Pomemben faktor potrošnje je tudi tako imenovana bela tehnika gospodinjstskih aparatov, jedilnega pribora, opreme laboratorijev, grelnih sistemov pa do elektronske, raketne in letalske tehnike. Poleg večjih potrošnikov nerjavnih materialov, imamo izredno značilno veliko število relativno majhnih potrošnikov, ki so za svoje potrebe trajno vezani na grosistična in konsignacijska skladišča. Zaradi močne deficitarnosti (uvoz pokriva 70 % domače potrošnje), precejšnje količine gotovih proizvodov za industrijsko opremo in podobno tudi uvozimo, kar znatno povečuje ugotovljene potrebe domačega tržišča.

V zadnjih nekaj letih se je poraba pločevine in trakov iz nerjavnih jekel gibala okrog 7–8.000 ton letno. Potrošniki teh materialov v Jugoslaviji cenijo, da bodo v letu 1980 porabili še enkrat več, celo preko 19.000 ton nerjavne pločevine in trakov. Ne glede na realnost teh ocen, se moramo zavedati, da so sedanji predelovalci nerjavnih ploščatih materialov predvsem tako imenovane bele tehnike, industrija gostinske opreme in opreme za prehransko industrijo. Težišče porabe drugod po svetu se bolj nagiba na stran proizvodnje industrijske opreme. Z možnostjo oskrbe iz domačih virov in s pospešenim vlaganjem v razvoj proizvodnje industrijske opreme, lahko pričakujemo aktiviranje novih porabnikov, ki pomenijo pomembno potencialno tržišče.

Vasilij Koman

Obsežna dela pri gradnji novega križišča na prestavljeni cesti ob potoku Javornik

OBDELAVA PODATKOV Z RAČUNALNIKOM ZA HLADNO VAJARNO BELA

Hitra in kvalitetna informacija je osnova za odločitve o nadaljnjem poteku proizvodnje, oziroma celotnega poslovnega procesa. Čim hitrejša je informacija, tem hitrejši in uspešnejši je naš vpliv na tok proizvodnje in čim kvalitetnejša je informacija, tem bolj dosledno in učinkovitejša bomo lahko vplivali na celoten proces proizvodnje. Vhodne podatke in informacije, ki tem vhodnim podatkom sledijo, smo združili v proizvodni informacijski sistem. Naloga sistema je čim hitrejši tok informacije in s tem boljše in hitrejšo odločanje na podlagi danih informacij. Informacijski sistem je postavljen tako, da bo služil proizvajalcem, planerjem, kontrolorjem, analitikom in posredno statistiki, knjigovodstvu, nabavi, prodaji itd.

Informacijski sistem je lahko postavljen popolnoma ročno, brez uporabe sodobnih sredstev mehanizacije. Vendar nas potrebe po čim hitrejših in kvalitetnejših informacijah, silijo v uvedbo avtomatske obdelave podatkov, kot izvora informacij. Proces prenosa osnovnih podatkov do informacij, postane s pravilnim koriščenjem sredstev avtomatske obdelave podatkov vse hitrejši, odločitve vse kvalitetnejše in akcije vse uspešnejše.

In prav to nas je vodilo k postavitvi proizvodnega informacijskega sistema preko računalnika v hladni valjarni Bela. Kaj bomo dosegli, oziroma kaj smo želeli doseči z uvedbo tega sistema? Naloge, katere naj bi sistem obravnaval, so naslednje:

- spremljanje kolobarja na njegovi tehnološki poti od skladišča vložka do odpremne skladišča,
- zadrževanje kolobarja na posameznih proizvodnih linijah,
- vzroki napak na posameznih linijah,
- potek po posameznih linijah od skladišča vložka do odpremne skladišča,
- stanje proste programirane zaloge,
- tehnološka »izkaznica« posameznega kolobarja,
- povezava skladišča vložka z obratom valjarna Štekel,
- knjigovodsko vodenje razreda R5 in R6.

Po definiciji ciljev sistema je hitro rastla tudi oblika sistema samega. Zato, da bomo lahko uspešno rešili zastavljene naloge, so v prvi vrsti potrebni natančni vhodni podatki.

Vhodne podatke beležimo na delovni kartici kolobarja, katero kolobar »nosi« preko vseh proizvodnih linij. Zaradi možnih majhnih naročil, to je razreza kolobarjev večjemu številu naročnikov, sta nastali dve kartici. Ker pa v adjustaži ni

Naštetimo nekatere tabele in prejemanje teh tabel:

- dnevna poraba vložka
prejemnik: knjigovodska evidenca, OPD (obratna priprava dela), vodstvo HVB
- dnevna programirana prosta zalog
prejemnik: OPD, vodstvo HVB
- dnevnik gotove proizvodnje
prejemnik: knjigovodska evidenca, OPD, vodstvo HVB
- dnevnik hladno valjanega
prejemnik: knjigovodska evidenca, OPD,

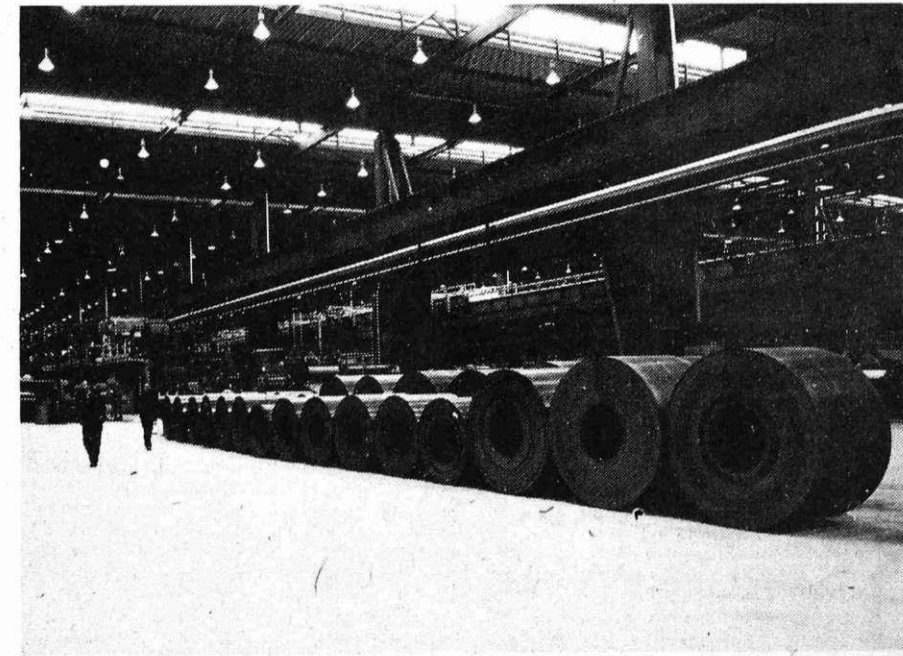
Poleg teh tabel bomo dnevno in mesečno izdelali še naslednje tabele:

- pregled napak po posameznih linijah,
- pregled izmeta na posameznih tehnicah,
- pregled prekvalifikacij za posamezne kolobarje,
- prikaz izplenov na proizvodnih linijah,
- rekapitulacija izplenov,
- čas pretoka izdelave posameznega naročila itd.

Vendar, če hočemo učinkovito spremljati in voditi aktivnost v HVB, potrebujemo tak sistem, s katerim podatke o teh aktivnostih zajamemo neposredno po njihovem nastanku, jih shranimo, obdelamo in rezultate ob katerikoli času dobimo na razpolago.

Naš računalnik z vnašanjem podatkov preko kartic in razpošiljanjem tabel tega ne zmore. Obdelavo podatkov v realnem času, lahko uresničimo le z novim računalnikom in terminali. Ker je pred nami uvedba novega računalnika, smo v grobem obdelali tudi možnost spremljanja proizvodnje prek terminalov. Ta sistem predvideva tri terminale na treh mestih.

Pred nami je težka naloga – uvesti sistem v prakso. Zavedati se moramo, da je sistem resnično postavljen šele takrat, ko ga bomo v hladni valjarni Bela sprejeli za svojega.

Toplo valjani trakovi za luženje

(Nadaljevanje s 27. strani)

Ker je število rezervnih delov za HV Bela zelo veliko in velike vrednosti, od njihove optimalne zaloge pa je odvisno tudi dobro preventivno vzdrževanje, je poslovanju z rezervnimi deli posvečena posebna skrb. Strokovnjaki vzdrževanja HV Bela, strokovni sodelavci materialne službe in SEO pripravljajo poslovanje z rezervnimi deli po metodi ABC, izdelavo kataloga rezervnih delov in sistem optimizacije zalog prek računalnika. Da bo zagotovljen čim boljši servis pri čim manjših zalogah, bo v računalniško obdelavo podatkov vključena kontrola naročanja rezervnih delov, na osnovi signalnih in alarmiranih zalog.

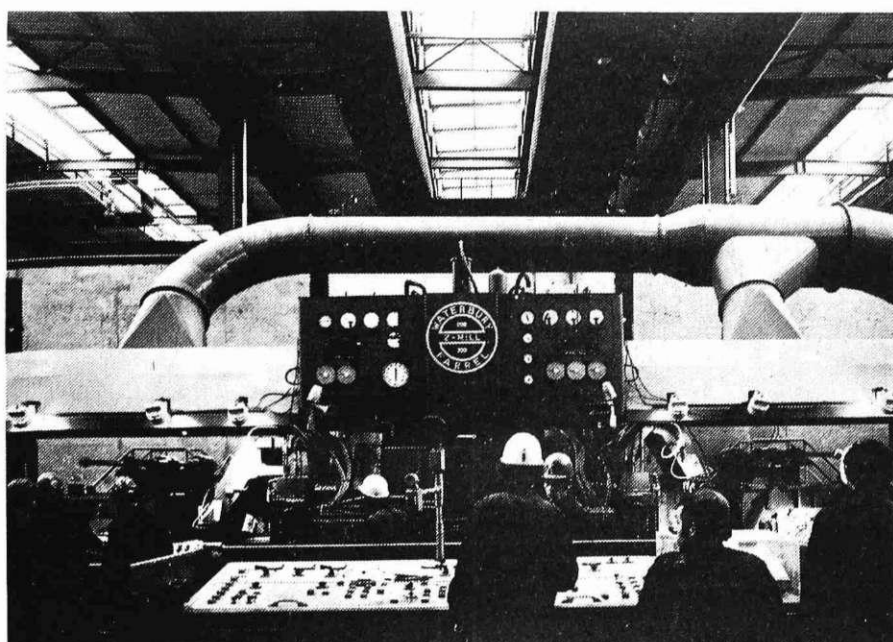
ORGANIZACIJA TEHNIČNE KONTROLE IN RAZISKAV

Zaradi zahtevnih kvaliteten izdelkov HV Bela in visokih zahtev standardov končnih izdelkov je moral sektor TKR funkcionalno prilagoditi organizacijo dejavnosti TKR novi HV. Ker je HV Bela lokacijsko oddaljena od obstoječih centralnih laboratorijev, je bilo potrebno organizirati dejavnosti TKR v manjših organizacijskih enotah v HV Bela. Za potrebe HV Bela bodo organizirane naslednje enote: mehanska preizkuševalnica, kemični laboratorij, kontrola kvalitete in laboratorij za antikorozijske raziskave. Te organizacijske enote so vključene v sektor TKR, ki opravlja tudi druge naloge na področju redne spremljave proizvodnje ter razvoja in tehnoloških raziskav.

ORGANIZACIJSKA NAVODILA IN POSTOPKI POSLOVANJA

Za zagotovitev poslovanja preizkusne in pozneje redne proizvodnje je bilo potrebno izdelati precejšnje število različnih organizacijskih navodil in postopkov poslovanja, ki so jih v sodelovanju pripravili strokovni sodelavci nove HV Bela in strokovni sodelavci služb. V posamezna področja dela spadajo naslednja navodila:

1. Tok naročila:
 - Izstavitelj naročila, tehnološka obdelava naročila, naročanje vložka, naročanje pomožnih materialov.
 - Zagotovitev povratnih informacij iz proizvodnje, obratna delovna dokumentacija, plan obratovanja, dnevni program, dnevna poročila.
 - Odprema izdelkov, izdelava odpreme dokumentacije, likvidacija naročila.
 - Informativni sistem in obdelava podatkov.
2. Tehnološki regulativi, navodila za obratovanje in predpisi za delo.
3. Postopki iz področja kadrovanja, izobraževanja in vodenja kadrovske evidence.
4. Navodila iz varstva pri delu, požarne varnosti, reševanja in varovanja imovine.
5. Navodila iz področja vodenja računovodstva:
 - evidentiranje in obdelava proizvodnih podatkov,
 - izdelava tehnoloških poti za posamezni izdelek,
 - določitev strokovnih mest in šifer izdelkov,
 - planiranje stroškov po SM in obračun stroškov,
 - postopek kontrole količinskih in vrednostnih podatkov iz tabel COP za obračun proizvodnje,
 - evidenca in zbiranje podatkov za sestavo tehničnega poročila in ostalih poročil,
 - obračun realizacije in izračun uspeha,
 - materialno skladiščno poslovanje in dokumentacija za potrošni material,
 - materialno skladiščno poslovanje in dokumentacija za gotove izdelke,

Sendzimir ogrodje med tesno proizvodnjo

- evidenca stanja in gibanje osnovnih sredstev,
- nove naložbe in planiranje novih investicij.

Nedvomno pa bo potrebno izdelati, dopolniti ali korigirati še kakšno navodilo ali postopek za delo, saj bo praksa pokazala nove ugotovitve in spoznanja.

Predvsem pa bo potrebno skrbno pripraviti analize in naloge iz področja študija dela in časa ter nagajevanja po delu.

DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE IN SAMOUPRAVNA ORGANIZIRANOST

Družbenopolitične organizacije v Železarni so poskrbele, da so delavci, ki že delajo v HV Bela, organizirali osnovne organizacije. Tako je že v času izgradnje začela delovati osnovna organizacija ZK. V zaključni fazi pa so tudi priprave za formiranje osnovne sindikalne organizacije in osnovne organizacije ZSMS v HV Bela. Njihovo skladno delovanje in politična aktivnost bo tudi v bodoče odločujočega pomena pri doslednem uresničevanju novega položaja delavcev v združenem delu. Da bi dosegli postavljene cilje in uspešno opravili naloge, moramo v HV Bela dobro

razviti samoupravne odnose. Le tako bomo uspešno reševali družbenoekonomske odnose, proizvodne probleme in hkrati bomo lahko uresničili interese delavcev.

Ker so v delovni organizaciji Železarne dane vse samoupravne pravice delavcem, ki svoje predloge neposredno prenašajo na samoupravne organe, in si to pravico delavci pridobijo z dnem, ko pridobijo lastnost delavca v združenem delu, se delavci HV Bela postopno organizirajo v samoupravne delovne skupine in tako v predhodnem obdobju prevzamejo vse samoupravne pravice in obveznosti. V zaključni fazi proizvodnje bo nova TOZD HV Bela imela 14 samoupravnih delovnih skupin, v katerih bodo delavci z neposrednim izjavljanjem uresničevali samoupravne pravice, prek delegatov in delegatskega sistema, ki je uveljavljen v Železarni, pa bodo delavci iz teh samoupravnih delovnih skupin posredno uresničevali samoupravne pravice v organih samoupravljanja TOZD, delovne organizacije in v širši družbeni skupnosti izven delovne organizacije. Prepričani smo, da bodo delavci nove HV Bela kot nosilci sistema samoupravljanja v novi TOZD uspešno reševali svoje interese in interese naše celotne socialistične samoupravne družbe.

Jože Neuman

Potrošnja pločevine in trakov iz nerjavnih jekel je bila v letu 1975 v posameznih republikah naslednja:

	tone	%
SR Slovenija	7.695	62,0
SR Hrvatska	2.450	19,8
SR Srbija	1.890	15,2
SR BiH	30	0,2
SR Makedonija	350	2,8
Skupaj	12.415	100,0

Cene nerjavnih jekel predstavljajo v asortimentu proizvodov črne metalurgije najdražji material. Za primerjavo naj navedemo, da smo v lanskem letu in v prvem polletju letos, dosegli poprečno uvozno ceno za nerjavno pločevino in trakove 1.273 \$/t franco meja dobavitelja, medtem ko je bila poprečna cena za celoten uvoz proizvodov črne metalurgije 358 \$/t. Celotna vrednost uvožene nerjavne pločevine in trakov v tem obdobju znaša 10.661.500 \$.

Razvoj proizvodnje nerjavne pločevine v Železarni Jesenice pomeni za potrošnike zanesljiv vir oskrbe brez deviznih izdatkov, po drugi strani pa prispeva k izboljšanju plačilne bilance z inozemstvom, posebno, ko imamo pred očmi, da se ta proizvod, kot tudi dinamo pločevina, uvaža s tržišč Zahodne Evrope, oziroma s konvertibilnimi sredstvi plačanja.

DINAMO PLOČEVINA

Dinamičen razvoj našega elektro gospodarstva, kakor tudi elektro industrije, je v povojnem času narekoval, med drugim, naglo večanje potreb po elektro pločevini, to je dinamo in trafo pločevini. Proizvodni potencial elektro industrije in opreme elektro energetskih objektov je bil, poleg pokrivanja domačih potreb, v precejšnji meri angažiran za izvoz.

Preskrba elektro industrije z dinamo pločevino od leta 1968 dalje pa do danes, je bila osredotočena na uvozne vire, pri čemer je domača proizvodnja pokrivala v povprečju komaj 25 % naših potreb. Te potrebe je pokrivala železarna Jesenice kot edini proizvajalec tega proizvoda v SFRJ.

Rezultati tržnih raziskav kažejo zelo dinamičen razvoj potreb po dinamo pločevini. V preteklem razvojnem programu, to je do leta 1980, se od okrog 31–35.000 ton letne porabe v zadnjih treh letih, v letu 1980 pričakuje povečanje porabe na preko 63.000 ton dinamo in trafo pločevine. Te potrebe so ocenili potrošniki, pri čemer so izhajali iz svojih razvojnih programov.

V železarni Jesenice pa smo rezultate te ocene nekoliko bolj kritično analizirali in menimo, da bi bila realna potreba neke med 45 in 55.000 ton, odvisno tudi od uspešnosti načrtovane izvozne aktivnosti elektro industrije. Potrošnja dinamo in trafo pločevine, glede na situacijo po letu 1975, daje naslednjo sliko:

	ton	%
SR Slovenija	6.346	18
SR Hrvatska	10.675	31
SR Srbija	13.950	40
SR BiH	3.490	10
SR Makedonija	500	1
Skupaj	34.961	100

Opomba: celotna količina za Gorenje – Sever je računana pri SR Srbiji.

Proizvodnja dinamo trakov in pločevine v železarni Jesenice postopno in sorazmerno hitro eliminira uvoz tega materiala že v sedanjem petletnem družbenem načrtu do leta 1980. Dinamo pločevina je na svetovnem tržišču zelo iskan material, proizvodnja pa je osredotočena na majhnem številu specializiranih železarn. Poleg strateškega pomena pa ima ta proizvod nesorazmerno visoko mednarodno ceno. Samo

v lanskem letu in v letošnjih devetih mesecih, smo za uvoz elektro pločevine dali 11.650.054 dolarjev. V celotnem uvozu proizvodov črne metalurgije je to sicer majhen delež po količini, znatno večji pa po vrednosti. Poprečna cena uvožene elektro pločevine v tem obdobju je bila kar 693 dolarjev na tono in je skoraj dvakrat večja od poprečne cene za celotno uvoženo količino proizvodov črne metalurgije.

MEHKA PLOČEVINA

Čeprav nazivno ta nomenklatura grupa zajema tudi navadne trgovske kvalitete, se program nove hladne valjarne omejuje na posebne vrste pločevine in trakov, ki so namenjeni za globoki vlek karoserije potniških in komercialnih vozil; s posebno kvaliteto površino za izdelavo tenkostenskih preciznih cevi; pločevino, sposobno za emajliranje, in za razne dele industrijske opreme ter vrsto drugih specifičnih potreb v elektro-kovinskem predelovalnem kompleksu.

Ta proizvodna usmeritev je pogojena tudi z našo bogato tradicijo, ki se je razvila v dosedanjih proizvodnji stare valjarne. V pretežni večini so kupci nerjavne in dinamo pločevine in trakov tudi istočasno porabniki kvalitetne mehke pločevine in trakov, kar pomeni zaželeno izpolnitev oskrbe in obenem večjo gotovost glede kvaliteten specifičnosti za posamezne kupce in grupacije.

Tako specifično opredeljen proizvodni program, po rezultatih tržnih raziskav, daje naslednjo sliko porabe:

	ton	%
SR Slovenija	83.980	44,9
SR Hrvatska	12.650	6,8
SR Srbija	89.620	47,9
SR BiH	900	0,4
SR Makedonija	—	—
Skupaj	187.150	100,0

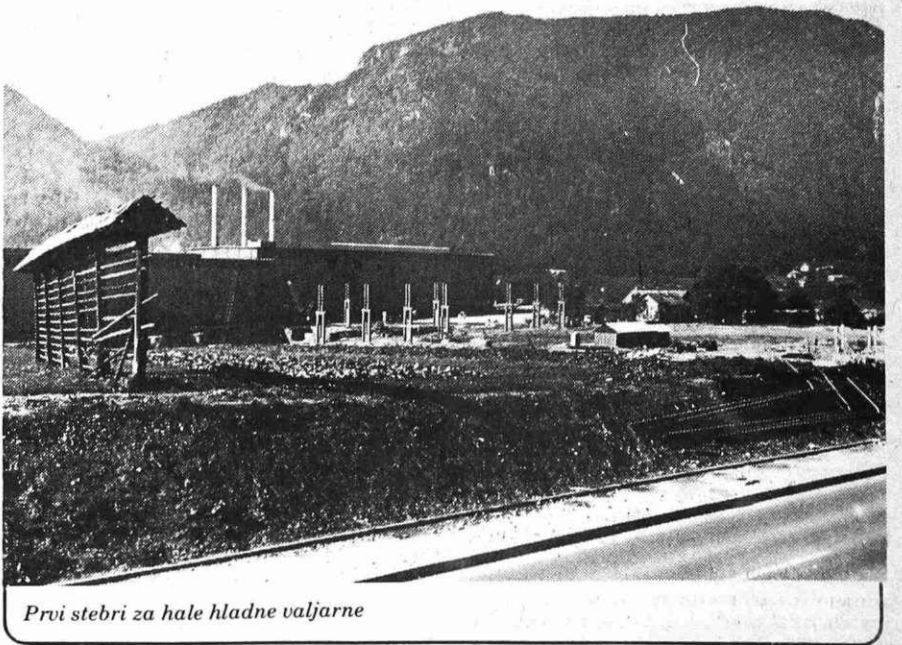
Čeprav ima razvojni program nove hladne valjarne težišče na nerjavni in dinamo pločevini, je tudi proizvodnja mehke pločevine v perspektivi planirana približno na nivoju razvojnih programov porabe, zlasti v SR Sloveniji.

ZAKLJUČEK

Proizvodni program nove hladne valjarne ima širši ekonomski pomen, ki se predvsem izkazuje v omejitvi uvoza najbolj komplicirane in najdražje strukture proizvodov črne metalurgije. Ravno tako proizvodi nove hladne valjarne omogočajo nekaterim grupacijam predelovalne industrije večjo zanesljivost pri oskrbi s kvaliteto strukturo, ki ne zaostaja za dosežki razvite črne metalurgije v svetu. Glede na to, da so največji porabniki teh kvalitet ravno v SR Sloveniji, bo nova proizvodnja pomembno vplivala na razbremenitev plačilne bilance republike.

Poleg obstoječih sektorjev predelovalne industrije, bi v novi samoupravni interesni skupnosti proizvajalcev in predelovalcev jekla morali nujno razviti raziskovalno delo z namenom razširitve porabe, zlasti nerjavne pločevine, na nove sektorje, ki so v svetu že zdavnaj uveljavljeni.

J. Hočvar — D. Tautović

Prvi stebri za hale hladne valjarne

S prvim večjim investicijskim programom konec leta 1960, je železarna Jesenice pričela svojo zadnjo renesanso. Osnovna teža modernizacije je bila v vročih valjarnah. Zgrajena je bila nova valjarna za polfabrikate in trakove ter prenesena in rekonstruirana valjarna žice. Opuščena sta bila obrata tanko-pločevinska valjarna in težka proga, v kratkem pa bodo ukinjene lahke proge. V ekstraktivnem delu in v hladni predelavi so bili posegi manj revolucionarni in je modernizacija zaostajala. V tem času smo uspeli dvigniti kapacitete hladne predelave od 70.000 na 150.000 ton letno, vendar je delež dražjih asortimentov še vedno nezadovoljiv.

Že z navedenim programom je bila predvidena izgradnja nove hladne valjarne, ki pa ni bila takoj definirana, saj je bila v začetku predvidena širina trakov do 600 mm. Še predno je bila vroča valjarna naročena, so se pričele razprave, ali je 600 mm primerna širina za razvoj proizvodnega programa Železarne. Hitro je bilo ugotovljeno, da taka širina ne ustreza kvalitetnemu asortimentu, ker je v nerjavni vrsti jekel uporaba v tej širini zelo omejena. Isto velja tudi za dinamno trakove, manj važna pa je širina traku v visokoogljčnih vrstah jekla.

V letu 1961 je bila odločena širina za vroče valjane trakove en meter, s tem pa je bila dana širina trakov za nadaljnji razvoj.

Izbira valjarne štelke za trakove je bila nadaljna osnova za valjanje kvalitetnih vrst jekel. Vrsta jekla v svetu uspešno valja na takih valjarnah kvalitetne trakove (primer: Surahammar (ASEA) – Švedska, Concible Steel USA, Shepcotelane – Anglija, Novolipetok USSR).

V letu 1962 smo pričeli z razgovori z dobaviteljem valjarniške opreme Blaw-Knox – ZDA, o programu in opremi hladne valjarne. Hitro smo bili enotnega mnenja, da moramo počakati na dograditev vroče valjarne, ki je pričela obratovati šele v letu 1966.

V Železarni smo bili zaradi krize v jeklarstvu do konca leta 1968 v finančnih težavah in smo šele v letu 1970 pričeli spet razmišljati o nadaljnjem razvoju. Takrat je bila oblikovana tehnološka grupa, ki je pričela z oblikovanjem končnega koncepta hladne valjarne.

Kakšno je bilo to delo, si lahko predstavljamo, saj smo od pričetka do končnega predloga obravnavali skoraj 40 variant.

Izkazalo se je, da je na primer, najboljše ekonomska varianta samo proizvodnja nerjavne pločevine za domači trg. Vendar so vse tržne analize pokazale, da je to nemogoče plasirati, zato se je količina pločevine v projektu zmanjšala na 15.000 ton, ki jo lahko obvlada ena žarilno-lužilna linija.

Druga važna grupa kvalitetnih trakov je dinam in trafa pločevina. Spet se je izkazalo, da je domača potreba trafa pločevine pod 10.000 ton letno ekonomski minimum. Ena linija za trafa po proizvode 30.000 ton letno in je bil tako projekt trafa pločevine odložen za pozneje.

Potrebe dinam pločevine so približno 30–35.000 ton letno, zato je bil program v projektu osvojen.

Jekla z visoko vrednostjo ogljika in nizkolegirana jekla so v porastu in je ocenjena možnost porabe do 10.000 ton letno, kar je tudi predvideno v projektu.

Tako sestavljen proizvodni program pa ni v celoti zadovoljil izkoriščanja kapacitet vseh naprav. Zato je za izpolnitev kapacitet predvideno še valjanje mehkih ogljčnih jekel, predvsem za bližnje porabnike.

Pri izdelavi investicijskega programa je, poleg tehnološke grupe, sodelovala tudi grupa za tržne raziskave in grupa ekonomistov za ekonomske izračune. Vključila pa se je tudi operativna grupa, ki je pomagala pri tehničnih rešitvah in predračunih programa.

PRIPRAVE NA IZGRADNJO HLADNE VALJARNE BELA

Najtežji problem v projektu hladne valjarne pa ni bil tehnični, pač pa finančni in finačno-ekonomski. Zato smo najeli mednarodno korporacijo za investicije v Jugoslaviji (IICY) – agencijo v Londonu, da nam je pomagala izdelati konstrukcijo finansiranja projekta. Pri tem smo predvsem pričakovali, da bo glavni kapital za izgradnjo prišel iz inozemstva. Agenciji se je posrečilo zainteresirati predvsem Investment Financial Corporation (IFC), ki je del svetovne banke, da pošlje grupo ekspertov na Jesenice in skupno z nami izdela študijo o uspešnosti investicije. Eksperti so prišli štirikrat na Jesenice in so z našimi tehnologi in tehniki sodelovali pri izdelavi predračuna projekta, z ekonomisti in sodelavci finačnega sektorja pa pri finančnem in ekonomskem izračunu.

Na bazi te študije smo postavili zahtevo za izvozne kredite pri Exim banki v Washingtonu za opremo iz ZDA.

Pri IFC smo zaprosili, na osnovi skupnega elaborata z njihovimi strokovnjaki, za finančno posojilo, poleg tega pa je IICY zagotovila dodatno pomoč posojila pri Pittsburgh National Bank za domačo opremo. Ljubljanska banka je prevzela garancijo za vsa posojila. Za posojilo v Exim banki pa je dala garancijo tudi Narodna banka Jugoslavije.

Finančne institucije, ki so vložile denar, pa so zahtevale od nas, da zagotovimo še tehnološko in tehnično pomoč od nekoga svetovno znanega tehnološkega partnerja. Zato smo sklenili z znanim podjetjem Armco Steel Corporation Middletown ZDA dve pogodbi za Know-How in licenco za

izdelavo dinam in nerjavne pločevine. Na osnovi te pogodbe smo seveda dokončno uredili tudi investicijski program, ki je bil v popolnem soglasju z največjim proizvajalcem dinam in trafa pločevine na svetu.

Skupno z IICY so pridobili inozemske partnerje, ki so vložili nekaj finančnih sredstev v projekt, in je tako projekt užival prednosti, ki jih daje naša država takim investicijam s skupnim vlaganjem z inozemskimi partnerji.

Samoupravni organi v železarni Jesenice so na vseh nivojih obravnavali in sklepali o projektu hladne valjarne od leta 1971 dalje. Najbolj pomembna odločitev je bila dne 30. 10. 1971, ko je delavski svet Železarne predlog investicijskega programa (ki takrat še ni bil dokončen) sprejel in potrdil. Sklenil je, da je projekt treba napraviti tako, da bo možno nadaljevati z razširitvijo v smeri povečanja proizvodnje, predvsem dinam, nerjavne in orientirane trafa pločevine. Odboril je tudi odkup licence in Know-How od firme Armco. Končna odločitev je bila sklenjena na delavskem svetu 29. 12. 1973, ko je delavski svet odobril inozemske pogodbe in pogodbe z Ljubljansko banko. Delavski sveti in ostali samoupravni organi so na vseh nivojih v celoti 40-krat razpravljali o poteku projekta, spremembi pogodb itd.

S podpisom vseh glavnih komercialnih pogodb v januarju 1974 in pogodb za kredite za opremo in finačno pomoč v začetku februarja 1974, smo zaključili etapo priprav za projekt in pričeli z izgradnjo.

Bogomil Homovec

ORGANIZIRANOST HLADNE VALJARNE BELA

Hladna valjarna Bela bo nova temeljna organizacija združenega dela, ki bo združila delo v delovno organizacijo železarno Jesenice. V sodelovanju s sodelavci hladne valjarne v izgradnji, so strokovne službe pripravile ustrezne organizacijske postopke in navodila za delo, z namenom, da bi se delavci hladne valjarne Bela lahko pravočasno in temeljito seznanili z nalogami in tako zagotovili dobro ter pravilno poslovanje, ki se vključuje v obstoječi sistem poslovanja Železarne. Pri tem bodo veljali enaki pogoji in principi povezanosti kot za vse ostale TOZD. Struktura dodanih služb je podobna kot v ostalih TOZD, manjša razlika je le zaradi specifičnosti HV Bela, ker so v izgradnjo vložena tudi tuja finančna sredstva. Razumljivo je, da bodo v času preizkusnega obratovanja tudi še naknadne ugotovitve, ki bodo narekovale dopolnitve ali korekture pripravljenih predpisov in navodil za delo.

ORGANIZACIJA DELA HV BELA

V skladu s programom izgradnje hladne valjarne Bela, je izdelan tudi sistem organizacije dela. V organizacijski shemi je prikazana oblika organizacije, ki naj zagotovi tok proizvodnega procesa in poslovanja. Prikazana organizacija je prilagojena sistemu industrijskega poslovanja in visoki stopnji mehanizacije nove hladne valjarne. Informacijski sistem poslovanja bo potekal preko računalnika, tok naročil pa preko operativne priprave proizvodnje in programerjev. Operativna koordinacija dela poteka prek vodje proizvodnje in izmenskih vodij proizvodnje.

Odgovorni nosilci izvrševanja delovnih nalog so neposredno prvi delavci na posameznih operacijah dela, oz. pri posameznih proizvodnih agregatih. Zato tudi v shemi ni delovnih mest klasičnih delovodij. V tej organizaciji gre za poizkus, kjer bi neposredni proizvajalec nosil odgovornost za opravljene naloge in za kvaliteto proizvodnje, pri tem pa bi, poleg prednosti v materialni stimulaciji, tudi vplival na korektivne akcije za izboljšanje tehnologije in organizacije dela na svojem delovnem mestu. Na ta način je dana večja potreba po umski mobilizaciji delavca na delovnem mestu, kar je pogoj, da je osebnost neposrednega proizvajalca bolje informirana. To pa pomeni tudi, da neposredni proizvajalec lažje postane dober nosilec sistema samoupravljanja.

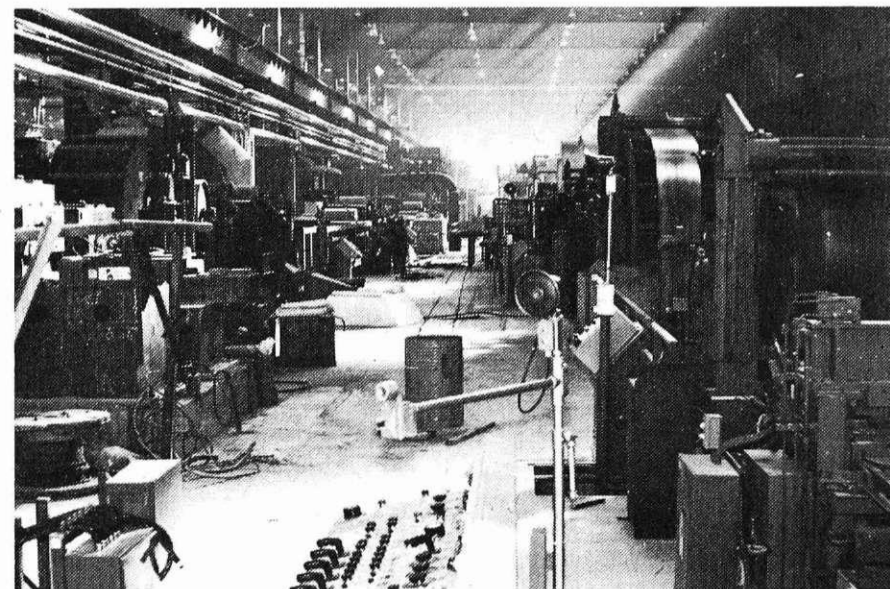
Začasni normativ delavcev je izdelan na osnovi delitve dela, kratkih opisov delovnih nalog in potrebnih profilov delovnih mest. Na osnovi teh kriterijev je bila izdelana tudi kategorizacija delovnih mest, v skladu in v primerjavi z ostalimi delovnimi mesti v Železarni. Normativ delavcev predvideva pri polnem obratovanju HV Bela 305 delavcev v proizvodnji. Zaradi potreb HV Bela pa je povečan tudi normativ delavcev v vzdrževanju za 86 oseb (področno vzdrževanje, RTA, strugarna valjev) in 39 oseb v strokovnih službah (OTK, RO, nabava, prodaja, FRS in splošne službe). Skupaj bo pri polnem obratovanju HV Bela zaposlenih 430 delavcev.

ORGANIZACIJA VZDRŽEVANJA

Posebno skrb je bilo potrebno posvetiti organizaciji vzdrževanja v HV Bela. Vzdrževanje predstavlja zaradi specifičnosti in

občutljivosti naprav in zaradi neposrednega vpliva na produktivnost zelo pomemben dejavnik v procesu proizvodnje. Strokovnjaki iz področja vzdrževanja so se zavdali, da narekujejo ekonomika in proizvodni program HV Bela organizacijo vzdrževanja predvsem preventivnega značaja. Organizacijski model preventivnega vzdrževanja je najbolj racionalen organizacijski model in zajema naslednje metode dela: preventivni pregledi, čiščenje in mazanje, kontrolni pregledi, odpravljanje šibkih točk, planirana popravila in neplanirana popravila. Slednji so posledica lomov in okvar, ki so občutno dražji od planiranih popravil, za-to bo potrebno poskrbeti, da do njih ne bi prišlo.

(Nadaljevanje na 28. strani)

Testiranje žarilno lužilne linije

POTEK IZGRADNJE HLADNE VALJARNE BELA

V železarni Jesenice smo v januarju leta 1974 pričeli z izgradnjo hladne valjarne Bela, z letnim proizvodnim programom 15.000 ton nerjavnih, 30.000 ton dinamo in 70.000 ton mehkih hladno valjanih trakov (HVT) za globoko vlečenje. Pri tem je bilo planirano, da bodo naprave za proizvodnjo mehkih HVT gotove v juliju, za dinamo HVT v septembru, in za nerjavne HVT konec leta 1976. Temu primerno so bile planirane količine proizvodnje, in sicer 21.000 ton v letu 1976.

Sedanje stanje projekta pa kaže približno dve do trimesečno zamudo, saj je prva testna proizvodnja mehkih HVT stekla na vseh, za to potrebnih napravah v oktobru, ostale kvalitete pa se bodo pričele proizvajati v prvih mesecih 1977.

Zato predvidevamo letošnjo proizvodnjo 5.000 ton, za naslednje leto pa planiramo 77.400 ton, od tega 24.000 ton dinamo in 5.400 ton nerjavnih trakov.

IZGRADNJA V LETU 1974

V prvem obdobju je potekalo predvsem sklepanje pogodb z domačimi projektantskimi organizacijami, dobavitelji domače

opreme in izvajalci del. Tako je bilo v tem letu sklenjenih preko 70 pogodb. Od glavnih del niso bile sklenjene le pogodbe za montažo proizvodnih naprav ter za dobavo in montažo pomožnih objektov.

Za uspešen pričetek del na proizvodnih halah, je bila potrebna priprava gradbišča. Potrebna je bila prestavitve ceste prvega reda Jesenice-Ljubljana. Izvajalci so kasnila dva do tri mesece, kar je povzročilo poznejši začetek del pri izgradnji tehničnih pisarn ter garderob za delavce in je pomenilo delno oviro pri izkopu terena za postavitev hal hladne valjarne. Tudi ostala pripravljalna dela so bila v glavnem izvršena.

Glavna in tudi kritična aktivnost v letu 1974 je bila izgradnja proizvodnih hal. Temelji so bili tudi izdelani pravočasno in niso ovirali pričetka montaže konstrukcije hal. Montaža je bila planirana od julija 1974 do marca 1975, vendar je ob koncu leta 1974 kasnila za tri do štiri mesece. Vzrok je bil delno v predolgem projektiranju hal in pozni dobavi materiala iz Zelenzarde, največji pa je bil v prepočasnih izdelavi konstrukcije in v premajhnem

številu monterjev, izvajalcev začetnih del. Zato so bili vsi napor vodstva izgradnje usmerjeni v izboljšanje tega stanja.

Tudi izdelava žerjavov ni potekala po programu, ker je dobavitelj imel težave z dobavo nekaterih materialov in prezasedenostjo zmogljivosti.

Od ostalih objektov je bil dan v poizkusno obratovanje butanski 1.200 kub. m rezervoar, s pretakališčem butana. V delu sta bili tudi zgradba za nastanitev monterjev in zgradba tehničnih pisarn ter garderob. Oba objekta sta kasnila v glavnem zaradi izvajalcev del, vendar nista bila kritična za potek celega projekta.

Ameriški dobavitelji proizvodnih naprav so že v novembru 1973 pričeli s projektiranjem. Po pogodbah je bila predvidena dobava osnovne dokumentacije v času od avgusta do decembra. Roki so bili delno podaljšani, težave pa so bile tudi zaradi urejanja uvoznih in carinskih formalnosti, tako da se je dokumentacija lahko uporabljala s povprečno dvomesečno zamudo. Poleg tega je bila tudi dokumentacija pomanjkljiva in je trajalo precej časa, da so bili podatki kompletni. To je povzročilo mnogo težav tudi domačim projektantom in je bila zato njihova zamuda pri projektiranju okrog dva meseca. Ker je bila tudi ta aktivnost na kritični poti v terminskem planu, je to pomenilo, da bodo morali temelji in montaža naprav biti izvršeni v krajšem času ali pa se bo podaljšal rok izgradnje.

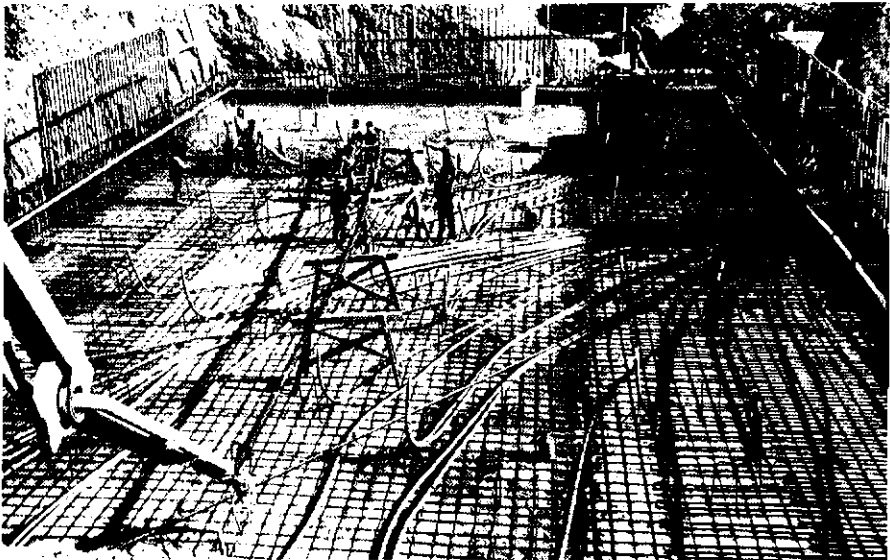
Tudi projektiranje pomožnih in energetskih objektov ni potekalo brez težav. Delno je na to vplivala dokumentacija dobaviteljev opreme, delno pa tudi naknadne spremembe v obsegu naprav.

V izdelavi so bile tudi že transformatorske postaje, toplovodni kotel in nekatere manjše pomožne naprave.

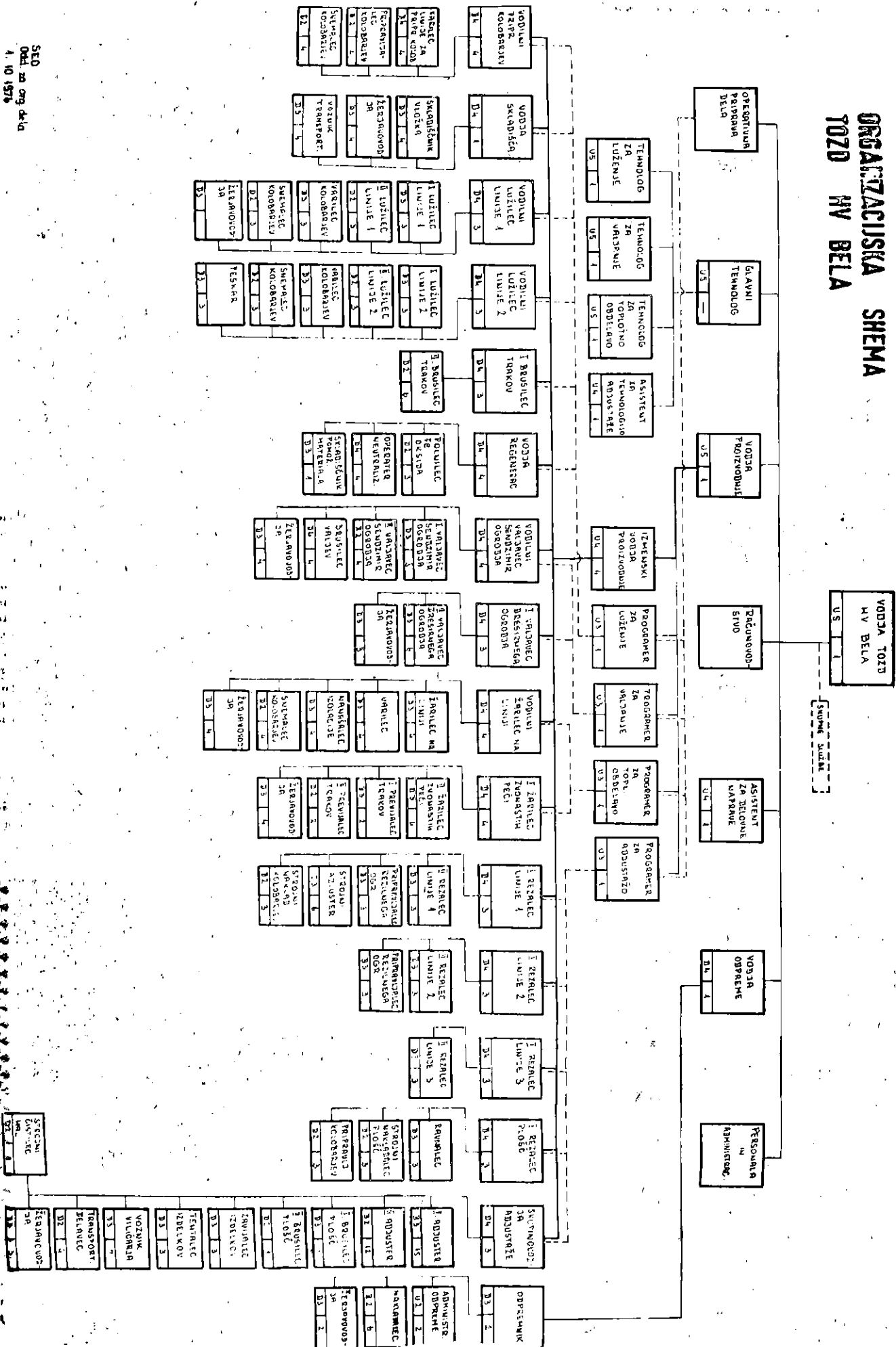
Poleg aktivnosti pri sami izgradnji, pa je potekalo delo tudi na drugih področjih. Ena glavnih nalog je bila, pravočasno in v zadostnem številu vključiti kadre v operativno grupo. Pri tem je največjo težo nosil TOZD Vzdrževanje, energija in transport, ker se je v glavnem kadrovanje vršilo tam.

IZGRADNJA V LETU 1975

Start v to leto je bil različno uspešen. Predvsem že omenjena kritična področja: izgradnja hal, izdelava žerjavov in projektiranje, so bila v zamudi. Zato je bilo tudi največ pozornosti ob začetku leta namenjeno ravno tem problemom.

Betoniranje temeljev za zvonaste peči

(Nadaljevanje s 7. strani)

Najpomembnejša aktivnost v letu 1975 je bila čimprejšnje dokončanje proizvodnih hal, oziroma njihova usposobitev, da bi lahko pričeli pod streho z izdelavo temeljev naprav in skladiščenjem uvozne opreme. Kljub vsem naporom je glavna montaža hal kasnila skupaj šest mesecev, z zapiranjem fasad in prekrivanjem strehe pa je bila zamuda še večja. Največji del krivde za to nosijo izvajalci del. Paralelno z dokončanjem hal, so se instalirale tudi razsvetljava, ogrevanje in ventilacija. Razen ogrevanja, so bile instalacije do konca leta v glavnem zaključene.

Tudi situacija pri dobavi in montaži žerjavov se ni izboljšala. Podaljšanje je bilo do tri mesece, kar je povzročilo precej težav pri izgradnji temeljev naprav.

Druga najpomembnejša aktivnost v letu 1975 je bilo projektiranje temeljev in instalacij proizvodnih naprav. Ob koncu leta je bilo teh del gotovih 95 %, čeprav bi morala biti zaključena že v tretjem tromesečju.

Največji vzrok je bil, kot že omenjeno, kasnitev in nepopolna dokumentacija dobaviteljev opreme. Tudi usklajevanje med domačimi projektanti ni bilo vedno najbolj uspešno, čeprav je bilo za vsako napravo več usklajevalnih sestankov. Poleg tega je glavni del projektiranja padel v poletni čas in se je tako zaradi dopustov delo zaključevalo šele jeseni. Še posebne težave so bile pri projektiranju obeh lužilnih linij, ki sta prostorsko zelo utesnjeni, komplicirani in medsebojno odvisni.

Obe predhodni aktivnosti: proizvodne hale in projektiranje, sta močno vplivali na tretjo kritično aktivnost — izdelavo temeljev proizvodnih naprav. Ob koncu leta je bilo gotovih le 70 % del, namesto da bi bila že zaključena. Gradbena podjetja so v splošnem dobro opravljala delo, saj so nekatere zelo zahtevne temelje, kot sta temelja za Sendzimir in dresirno ogrodje, izdelala dobro in v normalnem roku. Ko ne bi bilo občasno težav s pomanjkanjem delavcev ali mehanizacije, bi bilo delo še hitreje opravljeno.

V letu 1975 se je pričela tudi montaža opreme, ki je sledila izdelavi temeljev in dobavi opreme. Dobava je bila po pogodbah predvidena od marca do septembra, dejansko pa je prva pošiljka iz Amerike prispela junija, do konca leta pa je bilo dobavljeno 95 % opreme. Za nekatere naprave je bila oprema tudi nekompletna, kar je pri montaži povzročalo še dodatno oviro. Tudi nedokončana razsvetljava in ogrevanje hal v zimskem času sta predstavljala dodatne težave. Zaradi vseh opisanih vzrokov s montažo niso mogli pričeti junija, ampak septembra, in so bila do konca leta ter preko zime dela močno ovirana.

Nič manj pomembne kot proizvodne naprave, so bile tudi pomožne in energetske naprave. Tudi pri teh so se pojavljali podobni problemi. V delu je bil objekt regeneracije, nevtralizacije in skladišča kislin. Objekt je bil grobo gradbeno zaključen, montaža pa je bila gotova 50 %. Trafo postaje so bile dobavljene in zmontirane ter delno dane v uporabo. Tudi dela na ostalih manjših objektih so tekla bolj ali manj po programu. Predvsem manj pomembni so kasnili, ker se dela niso forsirala.

Mnogo težje je bilo projektiranje in izvedba primarnih energetskih razvodov od izvorov medijev do potrošnikov. Zaradi spreminjanja podatkov količin medijev, do konca leta projekt še ni bil izdelan. Mnogo težav je bilo tudi pri dobavi potrebne opreme — cevi in ventilov iz uvoza, ker je v tem času prišlo do uvoznih omejitev.

Najbolj kritični pomožni objekt v letu 1975 je bila vodikarna. Zaradi pomanjkanja podatkov od dobavitelja, še posebej pa

V aprilu 1975 je bil pogled na gradbišče takle

zaradi izredno strogih jugoslovanskih predpisov za vodik, nismo uspeli izdelati projekta stavbe in temeljev. Posebno vlogo pri tem je imela »S« komisija, ki je vezala svoja soglasja z ogledom opreme, ki pa je bila z večmesečno zamudo dobavljena šele decembra. Tako bo to eden zadnjih objektov, ki bo dan v obratovanje.

V tem letu je posebno obsežno delo pomenilo pridobivanje vseh potrebnih soglasij in dovoljenj za projekte ter gradbenih dovoljenj. Tudi sklepanje pogodb je še predstavljalo obsežno delo, saj je bilo sklenjenih že okrog 250 pogodb.

V celem letu, še posebno pa ob koncu, so se redno spremljali terminski plani in se prilagajali zahtevam ter trenutnemu stanju. Posebej se je tedensko spremljal potek gradbenih del, montaže in testiranja proizvodnih naprav.

Ocena del ob zaključku 1975. leta je bila: slab uspeh pri izdelavi proizvodnih hal in žerjavov, kasnitev pri projektiranju in dobavi opreme ter pod temi pogoji sorazmerno dobro delo na temeljih in montaži opreme.

IZGRADNJA V LETU 1976

Slabi pogoji dela iz preteklega leta so se nadaljevali tudi v prvem tromesečju. Tako ni uspelo usposobiti ogrevanja hal in je bila zato montaža močno ovirana. Poleg tega so gradbena podjetja imela vrsto težav zaradi pomanjkanja nekaterih kvalificiranih delavcev, večje zahtevnosti del, kot je bilo pričakovati, utesnjeno področje dela, zastoje pri vgrajevanju kabelskih cevi, ipd. Taka situacija in zamuda iz prejšnjega obdobja izgradnje so narekovale podaljšanje terminskega plana, kot je navedeno v uvodu.

Gradbena dela na temeljih naprav so se pospešeno nadaljevala in se je vzporedno z njihovim zaključevanjem že pričevala montaža. Temelji so vsi gotovi, prav tako tudi tlaki, ki so predstavljali zelo velik obseg del, saj zavzemajo površino 30.000 kvard. metrov. Tudi ostala gradbena dela

so, razen nekaterih drobnih stvari, zaključena. Zunanja ureditev je v glavnem gotova.

Montaža opreme, kot ena glavnih aktivnosti v letošnjem letu, je potekala v odvisnosti od izgradnje temeljev in razpoložljivih delavcev — izvajalcev. Tako so v večini primerov pričeli montirati stroje, ko temelji še niso bili gotovi. Tudi delavcev ni bilo vedno dovolj, posebno instalaterjev. V zadnjem obdobju montaže je bila, zaradi prejšnjih kasnitev, cela vrsta naprav v zaključni fazi montaže in na vseh izvajalci niso mogli poskrbeti za potrebno število monterjev.

V tem trenutku so v zaključni fazi montaže le lužilna linija za nerjavne trakove, adjustažni stroji in vodikarne, kar pa bi moralo biti do konca leta zaključeno. Če ocenjujemo montažo, lahko rečemo, da so izvajalci svoje delo opravili dobro. Pri tem so se gibal v normalnih terminih izgradnje, na žalost pa jih zaradi pomanjkanja delavcev niso mogli še skrajšati in s tem skrajšati celotno zamudo projekta.

Druga največja aktivnost, ki je bila v terminskem planu bolj »na pamet« ocenjena, je bilo testiranje naprav. Sedaj, ko je večina naprav že testiranih in na njih celo teče testna proizvodnja, lahko ocenimo, da je to delo potekalo zelo dobro. K temu so pripomogli predvsem dobra uvozna oprema, izvršena montaža ter ustrezen in zadosten strokovni kader, tako s strani Železarne kot s strani dobaviteljev. Seveda tudi tu ni šlo brez težav. Manjkalo je nadomestnih delov, ki so se pokvarili med testiranjem. Te smo jemali iz rezervnih delov ali so bili poslani iz Amerike ali pa smo jih začasno vzeli iz drugih naprav. Tudi nekateri deli naprav imajo še manjše projektivne napake, ki jih bomo še odpravili.

Trenutno še niso testirana lužilna linija za nerjavna jekla, žarilna linija za dinamo trakove, krožne škarje za dinamo jekla, čelne škarje in adjustirni stroji. Zaključek del pričakujemo v prvih mesecih leta 1977.

E. Ažman

ena najboljše objav pri nas, na katero so se začele stekati prijave iz vseh obratov Železarne, največ iz hladne valjarne, pa tudi zunanje prijave. V objavi smo zlasti poudarili, da bo delo v novi valjarni večidel fizično manj naporno, da bodo delovni pogoji in urejenost boljši kot drugje v Železarni. Po drugi strani pa se zahteva dosledno izpolnjevanje vseh tehnoloških in organizacijskih predpisov, kar pomeni hkrati zahteve po večjem znanju, pozornosti, zbranosti in umskem naporu.

Pri zasnovi sprejemanja in izbiranja kadrov smo zastavili tudi naslednja načela:

1. Večina kadrov mora biti iz Železarne. Premestitev v hladno valjarno Bela mora pomeniti delavcu strokovno, materialno ali moralno napredovanje. V nekaterih primerih pa je to izpolnjevanje principa »rotacije delavcev«, z njim se doseže težnja človeka po spremembi, večji pestrosti dela ipd. (psihološki vidik) ali zgolj preventivni umik iz težkih delovnih pogojev (zdravstveni vidik).

2. Manjši del kadrov bo zajet izven Železarne. Moramo se izogniti masovnemu, kampanjskemu sprejemanju, ki se je po naših dotedanjih izkušnjah izkazalo kot izredno slabo. Sprejem zunanjih delavcev mora biti torej postopen, najboljše vsak teden po nekaj delavcev, za kar je bil izdelan tudi natančen načrt.

V osnovi smo se teh ciljev držali: večino delavcev smo črpali iz Železarne, od tega največ iz obrata hladne valjarne Jesenice, mnogo pa tudi iz drugih obratov, oz. TOZD ter skupnih služb. Črpanje delavcev je bilo natanko časovno opredeljeno, v soglasju s prizadetimi TOZD ali DS SS, zato je bila za številine delavce pravočasno zagotovljena ustrezna zamenjava.

Za privabljanje kadrov izven Železarne smo ponovili objavo v časopisu Glas in pozneje še nekajkrat po lokalnem radiu Triglav. Postopno tedensko sprejemanje za direktno kadrovanje v HVB ali za zamenjavo delavcev v Železarni, je teklo v glavnem po predvidevanjih.

Podobne, čeprav nekoliko različne principe in načine smo uporabljali pri grupi vzdrževalcev. Zavedali smo se, da bo montaža naprav ena najlepših priložnosti za praktično usposabljanje vzdrževalcev, zato smo dotlej želeli pripraviti čim večje število

delavcev. Zapleti v zvezi z normativom oziroma številom vzdrževalnih pozicij, težave pri prehajanju vzdrževalcev iz TOZD VET, kasnitev z izvedbo organizacijske sheme ipd. — vse to je zaviralo delovanje grupe vzdrževalcev. Glede na mrežni program je vzdrževalna grupa občutno zaostajala za proizvodno grupo. Šele formiranje vodstva vzdrževanja je v drugi polovici leta 1975 prineslo pospešeno delo.

Tako je sedaj (12. 11. 1976) v hladni valjarni Bela skupno zaposlenih 139 proizvodnih in 56 vzdrževalnih delavcev.

USPOSABLJANJE KADROV

Danes že klasične študije kažejo, da je dobro organizirano usposabljanje zelo učinkovito. Nekaj rezultatov:

- čas za uvajanje v delo se zmanjša za tretjino
- proizvodnja se poveča 50—100 %
- kvaliteta se dvigne, izmeček pade
- fluktuacija v prvih mesecih upade
- število nezgod pri delu upade
- odsotnost z dela upade.

Ta in podobna dognanja so narekovala resnost in kvaliteto pri usposabljanju, ki smo jo želeli doseči z različnimi ukrepi.

Prvi korak pri usposabljanju kadrov je bil narejen že zgodaj: septembra 1974 smo organizirali začetne in nadaljevalne tečaje iz angleščine. Glede na dejstvo, da je večina uvozne opreme iz ZDA, da bodo morali strokovnjaki komunicirati z literaturo, ameriški in strokovnjaki v ZDA in na Jesenicah, je bilo zaželeno, da se čim večje število naših strokovnjakov, ki angleščine ne obvladajo dovolj, dodatno nauči tega jezika.

Drugi korak je bil dokaj obsežen in zato dolgotrajen: priprava skript in učnega materiala za usposabljanje. Ob tem velja omeniti, da smo želeli poleg strokovnosti pisane zagotoviti hkrati čim večjo kvaliteto skript z didaktičnega vidika. Avtorjem smo razdelili posebej za ta namen pripravljena navodila o pedagoških in psiholoških principih pri sestavljanju učbenika. Seznanjanje s tem vidikom in kasnejše ocenjevanje kvalitete skript je verjetno do določene mere dalo pozitiven prispevek. Dosegli smo tudi enotno oblikovno zasnovo skript ali učbenikov.

Skupno je bilo izdanih kar 17 skript, in sicer:

Prva skupina, ki je obiskovala splošni del v januarju in februarju 1976, je štela 111 tečajnikov. Vsi so morali pokazati pridobljeno znanje na pismenem preizkusu (testu); 94 tečajnikov je preizkus opravilo uspešno.

Novembra 1976 pa se je začel splošni del tečaja že za drugo skupino, ki šteje 92 delavcev.

2. Strokovni ali specifični del, ki je zajemal posamezna področja, kamor so bili delavci predvideni ali že zaposleni. V prvi »rundi« se je na strokovnih tečajih uspešno usposobilo:

- tečaj za valjavce 13 delavcev
- tečaj za žarilce 10 delavcev
- tečaj za pripravo vložka in luženje 20 delavcev
- tečaj za adjusterje in odpremnike 23 delavcev
- tečaj za vzdrževalce elektro naprav 19 delavcev
- tečaj za vzdrževalce strojnih naprav 15 delavcev

S k u p a j : 100 delavcev

Poleg teh tečajev je teklo usposabljanje tudi z ogledom ali praktičnim delom v drugih železarnah. V ZDA je odšla skupina tehnologov iz talilnic, vročih valjarn in strokovnjakov hladne valjarne Bela. Njihov namen je bil, da se seznajajo in obvladajo celotno tehnologijo. Del vodstva in skupine proizvodnih delavcev so obiskali tudi železarno v Smederevu in Skopju ter se praktično usposabljali v železarni Huta Lenina na Poljskem.

ZAKLJUČEK

Delo na kadrovskem projektu pri tako obsežni in pomembni novogradnji seveda ni stvar enega posameznika, čeprav se je verjetno izkazalo kot učinkovito, da se za vsako dejavnost zadolži odgovorno osebo. Ne zadostuje niti ožja skupina. Kadrovska dejavnost se razpleta na številna področja: posebej so morali sodelovati kadroviki, oddelek za izobraževanje, ŽIC, socialno-zdravstvena služba, služba za varstvo pri delu, dispanzer za medicino dela in drugi. Radi bi poudarili dobro sodelovanje s sektorjem novogradenj, še prav posebno z obratovodstvom v izgradnji.

Za sklep tega kratkega, in zato nepopolnega poročila o kadrovski dejavnosti za hladno valjarno Bela bi morda nanizali predvsem nekaj kvalitativnih premikov, ki smo jih uveljavili ob običajni kadrovski praksi.

1. Kriteriji za izbor in razporejanje kadrov so bili dobljeni na osnovi znanstvenega pristopa pri ugotavljanju poklicnih profilov; na žalost tako temeljit (a zato zahteven) študij za manjše in vsakodnevne primere ni izvedljiv.

2. Objavljanje delovnih mest smo skušali zasnovati čim bolj informativno in privlačno.

3. Pravočasno smo izdali kvaliteta skripta oziroma učno gradivo za usposabljanje, ki je zajelo vsa pomembna področja.

4. Dosledno smo vztrajali, da je usposabljanje nujno za vse in hkrati uspeh pri usposabljanju eno od meril za zasedbo delovnega mesta. Menimo, da bo (in je delno že) s takim pristopom ustvarjena klima, v kateri se znanje ceni in vrednoti, ne pa označuje s šolskim sitnarjenjem in nepotrebnim navlako.

5. Skupno število zaposlenih v Železarni se na račun hladne valjarne Bela ni bistveno povečalo, kar pomeni tudi racionalno izrabo nekaterih notranjih rezerv.

Poleg uspehov in novih metod smo se pri delu s hladno valjarno Bela srečevali tudi z neuspehi in napakami, od katerih lahko marsikatero pripišemo zgolj sebi. Jasno pa je, da smo ob tej veliki investiciji nabrali številne izkušnje, ki jih bomo lahko s pridom uporabili pri novih projektih. Projehtih, ki nas čakajo že v bližnji prihodnosti.

Franč Belčič

NASLOV

1. Splošni del

2. Priprava toplo valjanih trakov
3. Žarjenje hladno valjanih trakov

4. Luženje trakov
5. Hladno valjanje trakov
6. Adjustiranje in odprema trakov in plošč
7. Regeneracija in nevtralizacija kislin
8. Napake toplo in hladno valjanih trakov
9. Električno delovanje žerjavov
10. Žerjavi in vtili HV Bela
11. Krmiljeni usmerniki
12. Osnove avtomatske regulacije
13. Digitalna tehnika
14. Elektronski sklopi
15. Strojna oprema
16. Sistemi za mazanje
17. Ameriška dokumentacija

AVTOR(JI)

Janez Jamar
Aleksander Jezeršek
Albina Tušar
Janez Jamar
Oskar Kürner
Ivo Cundrič
Aleksander Jezeršek
Janez Rozman
Peter Muhar
Bogdan Ravnik
Janez Jamar
Franc Seljak
Janez Faletič
Franc Novak
Janez Vehar
Srečo Vengar
Martin Brumat
Branko Noč
Branko Iskra
Janez Pikon

Tečaj je bil razdeljen v dva dela:

1. Splošni del, ki je zajemal osnovne informacije o situaciji, organizaciji, napravah, materialih, tehnologiji, napakah ipd. v

hladni valjarni, zatem področje samoupravljanja in še dodatno zdravstvenega varstva (J. Jensterle) in varstva pri delu (Z. Krejčič).

IZBOR IN USPOSABLJANJE KADROV ZA HLADNO VAJARNO BELA

V preteklosti se je pri nas pogosto dogajalo (ne le v Železarni, še bolj verjetno drugje), da je bil kadrovskega projekta potisnjen v ozadje. Pet minut pred dvanajsto se je začelo — ker brez kadrov pač ne gre — s hitrimi in zato improviziranimi rešitvami, ki nikdar ne jamčijo uspeha. Na srečo pri hladni valjarji Bela takega spodrselja nismo naredili, pri čemer smo koristno uporabili izkušnje izgradnje vročih valjarn na Beli. Hkrati z zadolžitvami odgovornih oseb za projektno tehnični, tehnološki, tržni, finančni in organizacijski del, je bil že oktobra 1973 vključen tudi kadrovskega projekt. Ta sočasnost in enakopravnost je bila verjetno osnovni ključ za sistematično in urejeno kadrovskega dejavnost. Seveda to ne pomeni, da je šlo vse gladko: znašli smo se v mnogih težavah, včasih v pravi pat poziciji, iz katere ni bilo videti izhoda. Kljub vsemu pa danes lahko zapišemo (čeprav kadrovska slika še ni kompletna), da smo z dosedanjim delom relativno zadovoljni. Članek le v skopih obrisih razgrinja nekatere aktivnosti na kadrovskem področju.

PREDPRIPRAVE: PROFIL VALJAVCA

Jasno je, da se ne moremo lotiti skoraj nobenega kadrovskega (in organizacijskega) problema prej, predno ne spoznamo delovnih mest. Odprl se je prvi problem: enakih naprav in delovnih mest ni bilo (dosegljivih). Poiskali smo dvojno rešitev:

1. prevedli smo ameriške opise oziroma analize in
2. podrobno smo analizirali profil valjavca v hladni valjarji na Jesenicah.

O tem je bila izdelana posebna diplomatska naloga (na oddelku za psihologijo FF v Ljubljani), ki je ponudila koristna spoznanja o tem, kaj moramo upoštevati, ko bomo izbirali kader za hladno valjarno Bela. Dobili smo seznam in okvirne norme za predvidene psihološke in delno fiziološke preizkuse ter osnovne pogoje za objavo delovnih mest.

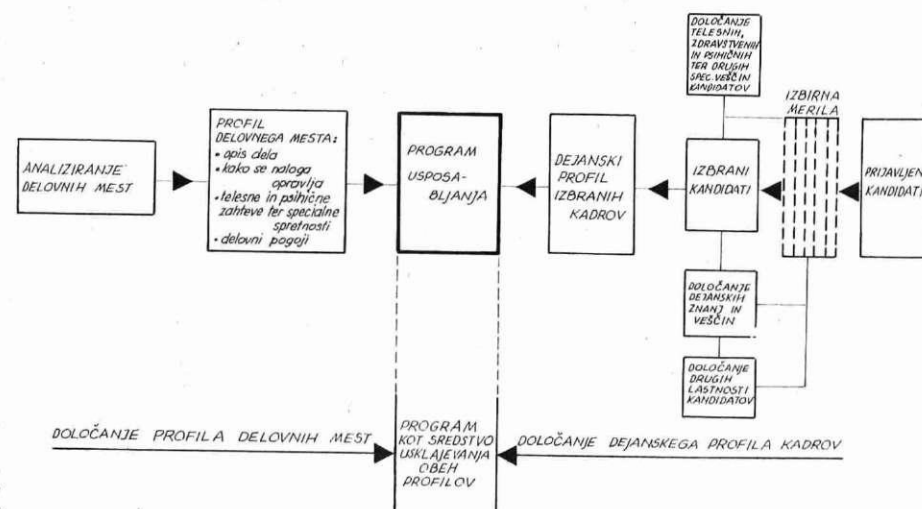
IZBOR KADROV

Opisane predpriprave so bile v glavnem namenjene proizvodnim delavcem na linijah. Še prej pa smo izbrali dve skupini kadrov:

- skupino, ki je skrbela za izgradnjo valjarne ter
- obratovodstvo v izgradnji.

Obe skupini sta delovali v okviru sektorja novogradenj. Nekatere bojzani, da je bilo obratovodstvo v izgradnji formirano preuranjeno, so se v glavnem izkazale kot neupravičene, saj je bil s tem zagotovljen čas za vse potrebne priprave in kontinuiteto delovne grupe.

V januarju 1975 je sledila objava proizvodnih delovnih mest v Železarni, verjetno

SODELAVCI PRI URESNIČEVANJU PROJEKTA HLADNE VALJARNE BELA

Pričetek priprav na projekt hladna valjarna Bela sega več let nazaj. V tem času so se izdelovale študije tržnih situacij in ekonomske upravičenosti projekta.

Tako so nastajali razni predlogi proizvodnih programov. Te predloge je redno obdelovala tudi tehnološka grupa, sestavljena iz sodelavcev raziskovalnega oddelka in obstoječe HV. Vzpostavljeno s tem so se tudi zbirale orientacijske ponudbe za opremo. Zanimivo je, da je omenjena grupa izdelala v takratnem obdobju 17 različnih variant razporeditve naprav.

Vse to delo je bila dobra osnova za delo grupe, ki je bila imenovana 1972. leta in je bila odgovorna, da izdela končni investicijski program. Grupa je bila sestavljena iz sodelavcev raznih sektorjev. Tako so sodelavci prodajnega sektorja redno analizirali tržišče in cene ter dajali dolgoročnejsa predvidevanja na tem področju. Posebno pomembno nalogo so imeli sodelavci iz raziskovalnega oddelka in sektorja novogradenj, ki so morali na osnovi izbranega proizvodnega programa izbrati za to proizvodnjo potrebne naprave, skupno z energetskimi in pomožnimi napravami. Vse to je bilo potrebno pravilno prostorsko razporediti.

Poseben problem je predstavljala tudi ocenitev stroškov projekta, ki je služila sodelavcem ekonomskega sektorja za ponovno preverjanje ekonomike in finančnega sektorja, skupaj z vodstvom Železarne, za izdelavo finančnega načrta. Tehnološko-tehnična grupa je v letu 1973 tudi ocenjevala ponudbe za opremo, ki so prispele na osnovi mednarodnega razpisa. Končno odločitev o izboru je dala posebna komisija za izbor opreme HV. To delo vseh sodelavcev je dalo dva investicijska programa, in sicer v avgustu leta 1972 in v septembru 1973. Investicijska programa sta bila osnova, predvsem za pridobivanje potrebnih finančnih sredstev.

Konec leta 1973 so bile glavne formalnosti okoli financiranja projekta, izbora glavne opreme in dobaviteljev ter lokacije in razporeditve naprav HV, končane. Tako je bilo možno v januarju 1974 dejansko pričeti z izgradnjo HV.

Ob pričetku gradnje je bilo treba močno povečati obseg dela raznih sodelavcev, še

posebno, ker je delavski svet Železarne sklenil, da skupne službe Železarne izvedejo projekt HV. To je pomenilo mnogo

(Nadaljevanje na 10. strani)

Izdelava temeljev za naprave hladne valjarne

(Nadaljevanje z 9. strani)

večjo angažiranost vseh sektorjev, vsakega na svojem področju. Ta večja angažiranost pa je zahtevala tudi zagotovitev koordinacije dela med strokovnjaki. Zato je glavni direktor izdal odločbo, kjer so navedene glavne zadolžitve po sektorjih in z direktorji kot nosilci nalog na čelu. Te naloge so bile naslednje:

Direktor kadrovskega sektorja:

1. Izdelava programa izobrazbe in usposabljanje delavcev za delovna mesta v novi hladni valjarni. Pri tem v polni meri izkoristiti tudi možnosti, ki jih nudi pogodba s firmo Armco.

2. Preskrbeti skupaj s sektorjem za novogradnje ustrezne delavce za vodenje izgradnje nove hladne valjarne. Pri tem prioriteto upoštevati možnosti, ki jih ima s premiki strokovnih kadrov znotraj Železarne. Potrebno pa je pri takih premikih predvideti zaposlitev za čas po izgradnji nove hladne valjarne.

Direktor sektorja za tehnično kontrolo in raziskave:

1. Prenesti, v sodelovanju s tehnologijo v temeljnih organizacijah, tehnologijo po pogodbi z Armco v talilnice in valjarne.

2. Prilagoditi tehnologijo napravam v novi hladni valjarni.

3. Skupno s kadrovskim sektorjem pripraviti vrhunski strokovni, tehnološki in proizvodni team.

4. Skupno s sektorjem za novogradnje reševati operativne tehnološke odločitve v novi hladni valjarni.

Direktor finančno računskega sektorja:

1. Gospodariti z razpoložljivimi finančnimi viri za pokrivanje obveznosti po obstoječih in bodočih komercialnih in finančnih pogodbah za novo hladno valjarno.

2. Pretvoriti finančne kredite v tujih valutah preko Narodne banke v dinarska sredstva.

3. Operativno izvajati obveznosti, ki izhajajo iz pogodb finančnih in komercialnih kreditov za novo hladno valjarno.

4. Pripraviti sistem rednega spremljanja trošenja sredstev in model poročila za zunanje partnerje (IFC, Pittsbursko banko, Exim banko, Waterbury Farrel, Production Machinery, General Electric in Ljubljansko banko).

Sekretar:

1. Pravno spremljati vse odločitve, izhajajoče iz pogodbe o sovlaganju.

2. Spremljati vse nove predpise za mešana podjetja.

3. Sodelovati z ostalimi sektorji pri oblikovanju pravnih odnosov med železarno in ostalimi partnerji.

Direktor sektorja za ekonomiko in organizacijo podjetja:

1. Izdelati organizacijsko povezavo nove hladne valjarne z ostalimi temeljnimi organizacijami združenega dela.

2. Izdelati organizacijo nove temeljne organizacije z ozirom na njen mednarodni značaj.

3. Izdelati model poročila o uspešnosti poslovanja nove hladne valjarne.

Direktor sektorja prodaje:

1. Redno spremljanje sprememb na tržišču, tako v asortimentu kot ceni. Pri tem zlasti gibanja naših domačih cen ter izvoznih in uvoznih cen.

2. Izdelati strategijo prodaje novih proizvodov na domačem in tujem tržišču. Pri tem določiti kanale prodaje in predstavnikove.

Šef nabavne službe:

1. Operativno voditi celotni uvoz opreme po obstoječih in novih komercialnih pogodbah. Operativno voditi nabavo domače opreme.

2. Sodeluje pri izdelavi pogodb za projektiranje in izvajanje del v novi hladni valjarni.

Direktor sektorja za novogradnje:

1. Operativno voditi izgradnjo nove hladne valjarne.

2. Sodeluje pri predlogih in odločitvah posameznih sektorjev, zlasti pri oblikovanju vodstva izgradnje nove hladne valjarne in nabave opreme.

3. Skrbni za izdelavo detaljnega mrežnega programa. Kontrolira izgradnjo po tem programu in odgovarja za roke izgradnje.

4. Spremlja stroške novogradnje, jih primerja s planiranimi in odgovarja za stroške izgradnje nove hladne valjarne.

V okviru te odločbe so direktorji sektorjev izdelali detaljne programe dela in s tem preko svojih odločb zadolžili posamezne strokovne službe, oziroma sodelavce. Vsem pa je bila osnova mrežni program izgradnje nove hladne valjarne, izdelan v sektorju za ekonomiko in organizacijo podjetja.

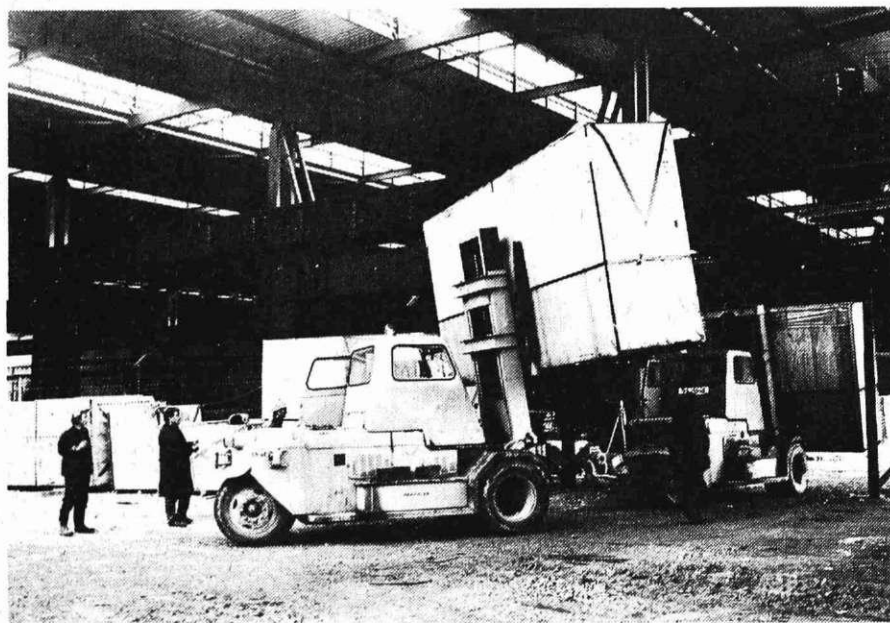
Skladno z navedenimi nalogami je delo tudi v glavnem potekalo.

Glavno breme projekta je nosil sektor novogradnje s svojo operativno grupo za

mного dobrega medsebojnega sodelovanja, koordinacije, predvsem pa medsebojnega razumevanja. In predvsem na tem področju je bila grupa zelo enotna in je zato uspešno vodila projekt.

Pomembno vlogo je odigrala tudi grupa, ki je skrbela za transport in skladiščenje opreme in materialov ter tako pomagala operativni grupi.

Ob začetku gradnje je bila formirana tehnološko-proizvodna grupa, z nalogo pripraviti vse za začetek proizvodnje v sodelovanju z ostalimi sektorji. Pri samem realiziranju projekta pa je dala zelo pomembno pomoč na koncu ob testiranju naprav. Tako so vzdrževalci in posluževalci naprav HV sodelovali od prvih začetkov hladnega testiranja, do sedanje testne proizvodnje. Pri tem so močno razbremenili operativno grupo, predvsem pa pridobili

Prve pošiljke strojnih naprav

izgradnjo. Ta je bila formirana v največji meri iz sodelavcev TOZD VET, predvsem tistih, ki so imeli določene izkušnje pri organizaciji in vodenju ter so imeli ustrezno izobrazbo.

Grupo so sestavljali predvsem inženirji in tehniki in je štela največ 35 sodelavcev. Zaradi učinkovitosti dela so bile postavljene manjše grupe za izgradnjo skupine naprav ali za posamezna področja. Tako so poleg vodje cele operativne grupe bili trije sodelavci zadolženi za projektiranje na področju gradbeništva, strojništva in elektrike. Nadalje je bilo šest manjših grup za operativno na področju gradbeništva, elektro energije, ostale energije, valjavih naprav, lužilnih naprav in žarilnih naprav. Za nekatera manj obsežna področja so bili zadolženi le posamezni sodelavci. Taka organizacija operativne grupe je bila zelo učinkovita na svojem področju, zahtevala pa je

potrebno praktično znanje za poznejšo proizvodnjo.

Nikakor ne smemo mimo tujih strokovnjakov, poslanih od dobaviteljev opreme. Njihovo sodelovanje pri montaži opreme in testiranju ter istočasno praktično izobraževanje naših delavcev, je dalo pomemben delež k uspehu celega projekta.

In če ob koncu omenimo še vse sodelujoče delavce izvajalcev, predvsem pa njihove vodje, ki so se, razen redkih izjem, trudili dobro sodelovati z vsemi odgovornimi operativnimi vodji, in vse zunanje sodelujoče iz bank, špedicije, carine, inšpekcijskih organov itd., je slika sodelujočih popolna. Le tako široko zasnovano sodelovanje in v polni meri izkoriščen lastni kader, ki ima poln interes za uspeh projekta, ker je to njihov projekt, lahko da tako dober rezultat dela, kot ga je dal projekt HV.

Emil Ažman

REZULTATI DELA TEAMOV IN STOPNJA PRIPRAVE VLOŽKA TVT ZA NOVO HLADNO VALJARNO

Osvojena je tehnologija izdelave silicijevega dinamo jekla v SM peči in električni peči. Z ozirom na licenčno tehnologijo je izvršena modifikacija procesa rafinacije; čas izdelave jekla je krajši. Z ozirom na zahteve dovoljene koncentracije Al v FeSi je metalurški inštitut v Ljubljani tudi sodeloval pri osvajanju proizvodnje FeSi z nizko vsebnostjo aluminija.

Pri osvajanju proizvodnje nerjavnega jekla, predvsem avstenitnega tipa, je bil osnovni problem vzdržnosti obloge peči. Na osnovi poizkusov obzidave peči z različnimi kvalitetami ognjeodpornega materiala, je postavljen dokončni sistem obzidave peči, ki omogoča kontinuirno izdelavo nerjavnega jekla v ASEA peči.

Za čim bolj intenzivno oksidacijo jekla, tako dinamo kot nerjavnega, je energetsko gospodarstvo skupno s strokovnim kadrom železarne realiziralo projekt vpihavanja kisika z visokim tlakom; to omogoča ne samo intenzivno oksidacijo, ampak je tudi osnova za izdelavo jekla z nizko koncentracijo ogljika.

V valjarni bluming je modificirana tehnologija ogrevanja blokov in bram. Na osnovi matematičnega modela in praktičnih preizkusov nam je uspelo modificirati licenčno tehnologijo ogrevanja nerjavnega jekla tako, da smo skupne čase ogrevanja jekla zmanjšali za 50 %, rezultat tega dela je večja produktivnost globinskih peči. Pri sedanjem sistemu dela žal še ni zagotovljeno ogrevanje blokov v predpisani atmosferi, kar lahko povzroči od časa do časa tako pri dinamo kot pri nerjavnem jeklu, probleme površine izvaljenih slabov.

Z ozirom na izkušnje strokovnega kadra v Železarni, samo osvajanje tehnologije valjana dinamo silicijevih jekel v TVT, ni predstavljalo posebnega problema. Osvojena je specifična tehnologija direktne valjanja. Dosedanja tehnologija je deloma tudi rezultat sodelovanja metalurškega inštituta v Ljubljani. Strokovni sodelavci inštituta so skupaj s strokovnim kadrom Železarne na osnovi matematičnega modela določili optimalne odvzeme pri valjanju, ki zagotavljajo ustrezno končno temperaturo toplo valjanega traku pri valjanju, ne da bi pri tem prišlo do preobremenitve valjavniškega ogrodka. Kvaliteta površine dinamo silicijevih jekel je pogojena z ustrezno tehnologijo vlijanja jekla, predvsem pa površino kokila.

Osvajanje tehnologije valjanja nerjavnega jekla je zahtevalo sistematično osvajanje programa valjanja in priprave vložka. Samo čiščenje slabov in geometrija vložka je osvojena. Zaradi periodičnega obratovanja potisne peči ni bilo do sedaj mogoče postaviti dokončnih parametrov ogrevanja. Zadnja perioda valjanja nerjavnih trakov v količini okrog 250 ton je pa dokazala, da je predlog tehnologije ogrevanja slabov v potisni peči pravilen in zagotavlja ob kontinuirnem delu bluminga in štetila zadovoljivo kvaliteto nerjavnih TVT.

Samo valjanje nerjavnih jekel na štetlu je zahtevalo raziskave vpliva geometrije valjev, stopnje odvzema, vpliva temperature začetne in končne. Raziskovalno delo osvajanja je potekalo postopoma od širine TVT 600 mm do 850 mm in kasneje 1050 mm. V okviru osvajanja so bili eksperimenti izvršeni tudi z valjanjem preko kvarto ogrodka.

Do danes še ni vgrajena naprava za avtomatsko regulacijo pri valjanju na štetlu. Zato lahko toliko bolj smelo zapišemo, da je z lastnim znanjem valjavcev in obsejnim eksperimentalnim delom, uspelo osvojiti tehnologijo valjanja nerjavnih TVT feritnega, martenzitnega in avstenit-

nega tipa. Dosedanji rezultati eksperimentalnega valjanja dokazujejo, da valjanje jekel feritnega tipa do širine 1050 mm poteka brez vsakih težav. Zaključeni so eksperimenti valjanja jekel martenzitnega tipa in avstenitnega tipa do širine TVT 850. Ni izključeno, da bo uspela tudi tehnologija valjanja avstenitnih TVT v širini 1050 mm po sedanjem sistemu; z uporabo kvarto ogrodka pa tudi valjanje nerjavnih TVT avstenitnega tipa do širine 1050 mm ni vprašljivo.

Poleg osnovnih kvalitet, dinamo in nerjavnega jekla, je osvojena tudi tehnologija valjanja specialnih jekel, kakor na primer, jekla z 14 % mangana, jekla za poboljšanje, cementacijo in orodna jekla. Za posamezne kvalitete je postavljena tehnologija valjanja, ki zagotavlja nadaljnjo predelavo jekla v hladno valjane trakove brez vmesne faze toplotne obdelave. Specialno jeklo za globoko vlečenje predstavlja prav tako enega izmed posameznih asortimentov nove hladne valjarne, predvsem v prvi fazi proizvodnje. Da bi dosegli optimalno kvaliteto TVT in s tem HVT je bila v okviru raziskovalnega oddelka, na osnovi matematičnega modela, izdelana naprava za laminarno ohlajevanje TVT, ki zagotavlja ustrezno strukturo jekla in s tem kvaliteto hladno valjanega traku.

ZAKLJUČEK:

Raziskovalno delo na področju osvajanja toplo valjanih trakov je bilo v preteklem obdobju uspešno. Kljub temu pa smatram, da delo na tem področju še ni zaključeno. Mišljenja sem, da mora v nas vseh biti stalno prisotna želja po izboljšanju postavljene tehnologije izdelave in predelave jekla, tako na področju kvalitete, kakor tudi ekonomike.

Prepričan sem, da se bodo tekom dela, to je uporabe naših TVT in valjanju v finalni proizvod, pojavljali še določeni problemi, predvsem kot rezultat subjektivnih odstopanj od postavljene tehnologije. Pre-

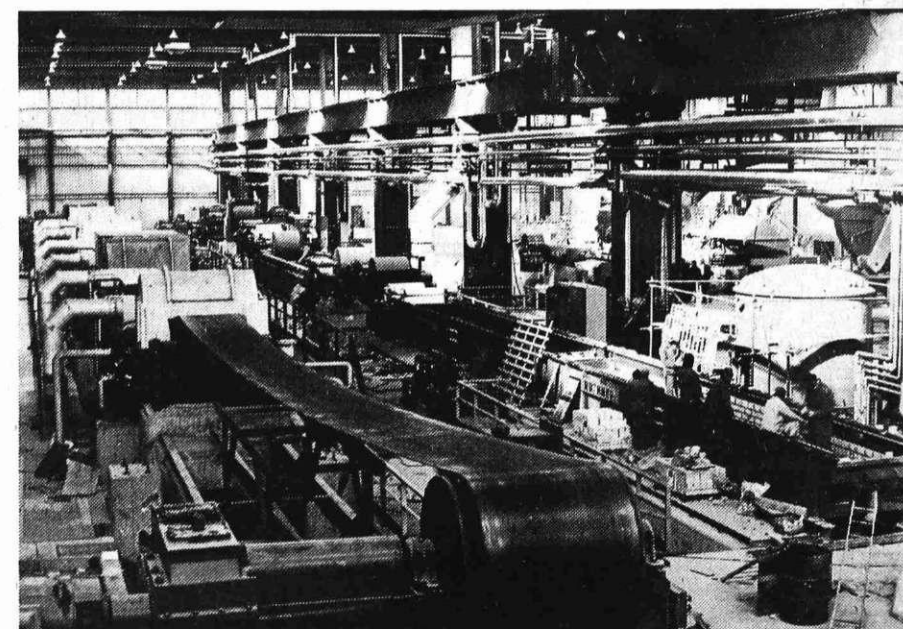
pričan sem pa, da nam bo do sedaj akumulirano znanje, pomagalo pri uspešnem reševanju tekočih problemov.

Usmeritev tehnologije izdelave jekla v naši železarni za v bodoče še ni potrjena; predpostavljam pa, da je usmeritev v izdelavo jekla v električnih pečeh utemeljena. Pri usmeritvi naše hladne valjarne, to je kvalitetnega asortimenta dinamo in nerjavnega jekla, oligoelementi niso primarni problem. Če bi pa le prišlo s časom do prevelike koncentracije teh elementov v starem železu, je pa potrebno upoštevati, da bodo v kratkem tudi v svetu metalizirani peleti ena izmed osnovnih surovin v proizvodnji jekla, kot nadomestilo za sorazmerno drago surovo železo iz plavžev.

Hladna valjarna na Beli obratuje. Osvojen je proces izdelave dinamo in nerjavnega jekla, postavljena je tehnologija predelave jekla v toplo valjane trakove, kakor tudi hladno valjani trak. Ključni so razmerno kratkem času je uspelo strokovnim sodelavcem v posameznih tehničnih osvojitvi posamezne faze proizvodnje in predelave jekla do take mere, da je danes novi hladni valjarni na Beli na razpolago primarna surovina.

Smatram za svojo dolžnost, da se na tem mestu zahvalim vodjem teamov, sodelavcem in strokovnemu kadru v posameznih obratih za napore, ki so jih vložili v osvajanje tehnologije priprave toplo valjanih trakov za novo hladno valjarno. Uspehi proizvodnje predvsem pa kvalitete nove hladne valjarne bodo tudi rezultati kvalitete primarnih surovin, to je toplo valjanih trakov. Visoka kvaliteta finalnih izdelkov – hladno valjanih trakov, bo dokaz naših strokovnih sposobnosti in želja, da zagotovimo naši železarni prodor v kvalitetni asortiment, predelovalni industriji pa možnost za nadaljnjo kvalitetno rast na osnovi domačih surovin.

Marin Gabrovšek

Testiranje s trakom linije za ogljikova jekla

PRIPRAVA VLOŽKA ZA HLADNO VAJARNO BELA

Hladna valjarna je v ciklusu izdelave in predelave jekla finalni obrat, ki daje končni proizvod. Z ozirom na predvideni kvaliteten proizvodni asortiment valjarne je razumljivo, da je kvaliteta končnega izdelka odvisna od kvalitete vložka, to je toplo valjanih trakov.

Železarna oziroma njen strokovni kader ima dolgoletne izkušnje v izdelavi in predelavi najzahtevnejših kvalitet jekel, med katerimi so tudi dinamo jekla, nerjavna jekla, feritnega in avstenitnega tipa, kakor tudi specialne kvalitete jekla za globoko vlečenje.

Brez dvoma je prav naše lastno znanje na področju izdelave in predelave dinamo in nerjavnega jekla bistveno prispevalo k izbiri licenčne tehnologije, višino licenčnih anuitet, to je obveznosti Železarne do prodajalca licence, kakor tudi pri odločitvi kakšni bodo osnovni proizvodni agregati tudi v novi hladni valjarni. Iz preteklega obdobja nam je bilo poznano, da določene licenčne tehnologije, konkretno tudi od firme ARMCO, tako za izdelavo in predelavo jekla, ni mogoče dosledno presaditi v našo jeklaro in valjarno, temveč jo je potrebno prilagoditi tako agregatom za izdelavo, kakor tudi vroči predelavi jekla do toplo valjanega traku. Sama licenca, katere nakup je bil med drugim pogojen tudi z določenimi investicijskimi odločitvami, je pa brez dvoma tudi razširila naše znanje na področju proizvodnje specialnih jekel in potrdila določene tehnološke faze, v proizvodnji, kot rezultat našega dosedanjega raziskovalnega dela.

Prav naše lastno znanje, izkušnje raziskovalcev, strokovnih sodelavcev v jeklarji in valjarni, so bile osnova za osvajanje tehnologije izdelave in predelave jekla do toplo valjanega traku, kot primarne surovine za novo hladno valjarno.

V okviru osvajanja tehnologije izdelave TVT (toplo valjani trak) je predstavljal poseben problem valjanje nerjavnih in silicijevih elektro jekel na našem štekel ogrod-

ju, za katero nismo dobili licenčne tehnologije, ampak je rezultat dela lastnega strokovnega kadra.

Z ozirom na široko postavljeno nalogo in zahteve je bilo v okviru sektorja tehnične kontrole in raziskav postavljenih pet timov, ki so parcialno reševali posamezne faze izdelave in predelave jekla in sicer:

— team za osvajanje izdelave dinamo jekla v SM peči in elektro peči

— team za osvajanje proizvodnje nerjavnega jekla feritnega, martenzitnega in avstenitnega tipa v elektro jeklarji

Oba navedena tima so sestavljali naslednji strokovni sodelavci: Jože Arh dipl. inž. — višji strokovni sodelavec RO, vodja tima, Marjan Demšar, dipl. inž., tehnolog elektro jeklarne, Miloš Piščanec, dipl. inž. — tehnolog SM jeklarne, Karel Ravnik, dipl. inž. — obratovodja elektro jeklarne in Alojz Kalan, dipl. inž. obratovodja SM jeklarne.

— team za osvajanje tehnologije valjanja silicijevih neorientiranih trakov (CRNO) na blumingu in štekle v sestavi: Oskar Kurner, dipl. inž., vodja raziskovalnega oddelka — vodja tima, Aleksander Mandeljc, dipl. inž. — tehnolog valjarne bluming, Aleksander Jezeršek, dipl. inž. — višji strokovni sodelavec (RO) (občasno) in Vladimir Senčar, dipl. inž. — obratovodja valjarne bluming.

— team za osvajanje tehnologije valjanja nerjavnih jekel feritnega in avstenitnega tipa na blumingu in štekle v sestavi: Oskar Kurner, dipl. inž. vodja RO, vodja tima, Aleksander Mandeljc, dipl. inž. tehnolog valjarne bluming, Bogdan Stocca, dipl. inž. — višji strokovni sodelavec RO Aleksander Jezeršek, dipl. inž. — višji strokovni sodelavec RO (občasno) in Vladimir Senčar, dipl. inž. — obratovodja valjarne bluming.

— team za organizacijo tehnologije površinske obdelave polproizvodov, to je slabov za potisno peč, v sestavi: Aleksander Mandeljc, dipl. inž., tehnolog valjarne bluming, vodja tima, Tomaž Kavčič, dipl.

inž. obratovodja III. hale — Srečko Mežnar, dipl. inž. strokovni sodelavec RO.

Posamezni timi so imeli naslednje naloge:

1) Na osnovi licenčne dokumentacije za posamezno vrsto proizvoda je bilo potrebno osvojiti tehnološki postopek proizvodnje in pripraviti tehnološki predpis za redno proizvodnjo.

2) Na osnovi pripravljenih tehnoloških predpisov smo pričeli s praktičnim delom osvajanja proizvodnje v Železarni, to je verifikacija regulativov. To delo je posebno pomembno za team osvajanja izdelave jekla, kakor tudi team predelave do TVT.

3) Obdelava kapacitet in možnosti proizvodnje vseh agregatov v posameznih fazah proizvodnje, da se zagotovi kontinuiteta dela in vložek v odgovarjajoči kvaliteti in količini. Delo je bilo usmerjeno v raziskave vzdržnosti talilnih agregatov, adjustiranje in čiščenje slabov, problemi ogrevanja slabov, predvsem pa valjanja na štekle.

Naloge samih timov in postavljeni cilji so zahtevali sodelovanje med timi, koordinacijo dela in usklajevanje posameznih tehnoloških faz. Zato je delo posameznih timov koordiniral vodja raziskovalnega oddelka in direktor TKR.

Realizacija postavljenih ciljev je bila toliko bolj zahtevna, ker je poleg študijskega dela zahtevala izredno dosti eksperimentalnega dela, ki je bilo zaradi omejenih proizvodnih kapacitet z ozirom na redno proizvodnjo, dokaj problematično. Specifični problem je pa predstavljalo osvajanje tehnologije ogrevanja slabov v potisni peči in valjanja nerjavnega jekla do TVT z ozirom na občasno delo potisne peči.

Iz navedenega sledi, da so bile pred strokovni kader Železarne postavljene velike in odgovorne naloge, katere je bilo potrebno rešiti v sorazmerno kratkem času; timi so bili imenovani, 2. marca 1974, torej je bilo na razpolago sorazmerno malo časa za eksperimentalno delo.

V začetku leta 1973 je Železarna razpisala mednarodno licitacijo za dobavo proizvodne opreme. Dolgoletni prehodni razgovori z različnimi potencialnimi dobavitelji in ogled mnogih hladnih valjarn v Evropi in ZDA, so omogočili, da smo ob razpisu predpisali dovolj precizne tehnološko-tehnične parametre za vsako predvideno proizvodno enoto. Tako se bile ponudbe, ki so prihajale, med seboj primerljive in so se lahko po enotnih kriterijih ocenjevale pri izboru. Pri samem izboru dobaviteljev smo poleg običajnih finančnih pogojev, upoštevali še pripravljenost ponudnikov sovlagati v novo hladno valjarno in njene reference, predvsem v zadnjih letih. Posebna komisija z mnogo podkomisijami, je izbrala naslednje firme kot dobavitelje proizvodne opreme:

- Waterbury Farrel za valjarniško opremo
- Production Machinery Corporation za procesne linije;
- General Electric Company za elektro opremo;
- Ruthner za regeneracijo kislin, kislin-ska skladišča in elektrolitsko sekcijo luženja nerjavnih jekel.

Izbir predvsem prevsem ameriških dobaviteljev

opreme, je narekovalo dejstvo, da so bili finančno kvalitetni pogoji ameriških bank in dobaviteljev ugodni. Teža za odločitev pa je bila v pripravljenosti dobaviteljev na finančno sovlaganje v novo hladno

Linija za pripravo trakov:

Debelina trakov:	2,0 do 6,0 mm (7,0 mm debeli konci)
Širina trakov:	550 do 1050 mm
Teža kolobarjev:	8 ton vhodni, 16 ton izhodni — maksimalno
Hitrost:	15—100 m/min.

Originalni toplo valjani trakovi iz štedila imajo maksimalno težo do osem ton. Da bi se povečala produktivnost vseh ostalih naprav zaradi pomanjkanja uvajalnih časov, mrtvih časov pri rezerviranju in podobno, je treba težo kolobarjev za hladno valjanje in procesne linije povečati. Linija služi temu namenu s pomočjo varilnega stroja, ki zvari dve, po potrebi tudi tri toplo valjane trakove v večjo enoto.

Lužilna linija za dinamo in mehka jekla:

Debelina trakov:	2,0 do 6,0 mm
Širina trakov:	550 do 1000 mm
Teža kolobarjev:	16 ton maksimalno
Hitrost:	8—62 m/min.

Lužilno sredstvo je solna kislina, ki se totalno regenerira v napravi, ki jo je dobavila firma Ruthner.

Lužilna linija za nerjavna jekla:

Debelina trakov:	0,5 do 6,0 mm
Širina trakov:	550 do 1000 mm
Teža kolobarjev:	16 ton maksimalno
Hitrost:	5—39 m/min

Linija bo služila za žarjenje in luženje toplo ter hladno valjanih trakov. Posebnost linije je, da se namesto aktivne žveplene kisline uporablja elektrolitsko luženje z nevtralnim natrijevim sulfatom, ki se pod vplivom električnega toka med elektrodami spremeni v aktivno žvepleno kislino. Kot celota pa je reakcija vse kopeli nevtralna. S tem odpadejo resni problemi z regeneracijo ali nevtralizacijo odpadne izrabljene žveplene kisline, ker se nevtralni elektrolit ne izrablja. Dokončno luženje se vrši s soliterno kislino ali mešanico soliterne in fluorovodikove kisline, ki pa se po izrabi nevtralizirata.

PROIZVODNA OPREMA HLADNE VALJARNE BELA

valjarno in kratkih dobavnih rokov, česar evropski dobavitelji niso mogli zagotoviti. Oprema, ki so jo ti dobavitelji dobavili je sledeča:

ma: z emulzijskim za valjanje pri velikih hitrostih za dinamo in mehko jeklo in z oljnim za valjanje nerjavnih jekel. Opremljeno je z avtomatsko kontrolo debeline, tipa ESP in avtomatskim zaviranjem in pospeševanjem za valjanje mesta zvarov in defektnih mest, ki lahko povzročijo pretrg traku.

Dresirno ogrodje:

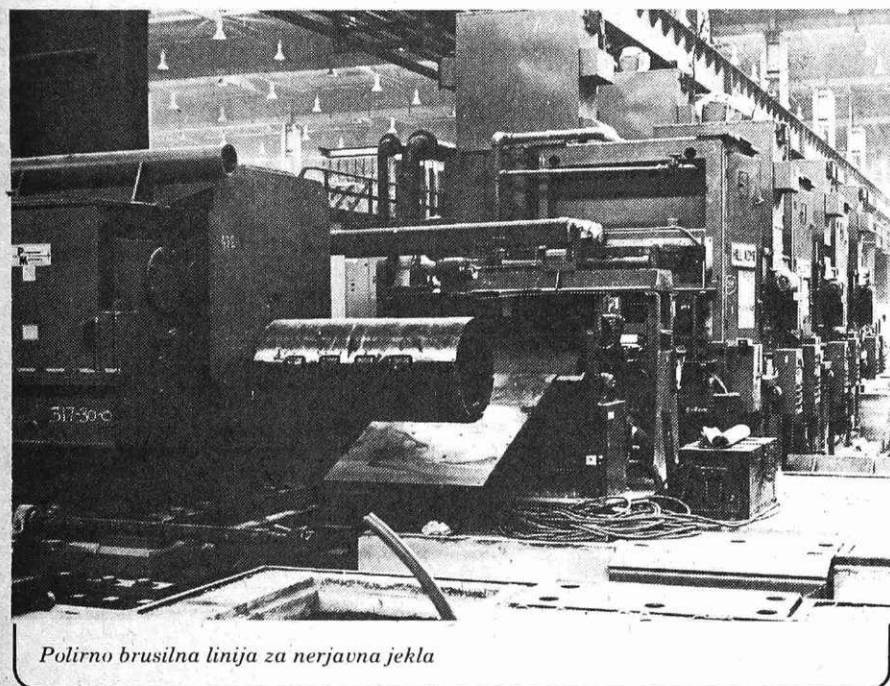
Tip: kombinirano duo-kvarto ogrodje
Debelina trakov: 0,2 do 3,0 mm
Širina trakov: 550 do 1000 mm
Teža kolobarjev: 16 ton maksimalno
Hitrost: 305 m/min. maksimalno

Ogrodje služi za dresiranje mehkih jekel v kvarto izvedbi in za skin pass v duo izvedbi za nerjavna jekla. Značilnost je, da dela s konstantnim valjčnim pritiskom in da nastavna naprava deluje na principu hidravlike.

(Nadaljevanje na 12. strani)

Vstopni del lužilne linije za nerjavna jekla

Polirno brusilna linija za nerjavna jekla

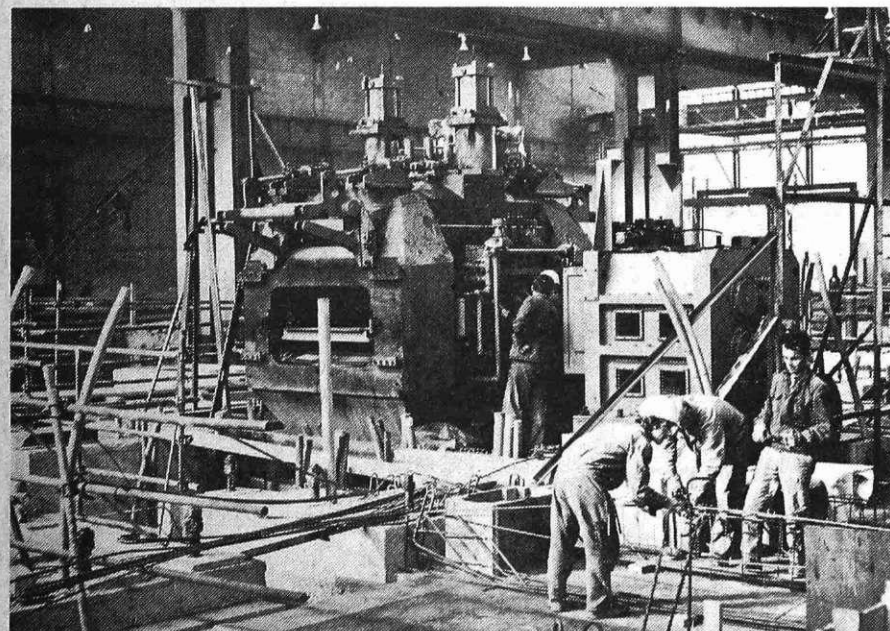
(Nadaljevanje z 11. strani)

Zarilna linija za dinamo jekla:

Debelina trakov: 0,35 do 0,75 mm
Širina trakov: 550 do 1000 mm
Teža kolobarjev: 16 ton maksimalno
Hitrost: 12–70 m/min.

Zvonaste peči:

Število peči: 8
Število baz: 17
Teža šarže: 64 ton maksimalno

Montaža Sendzimir ogrodja

Peči služijo za končno mehko žarjenje hladno valjanih trakov mehkega jekla in delno za vhodno žarjenje toplo valjanih trakov nerjavnega jekla feritnega in martenzitnega tipa. Kurjene so v začetni fazi z mešanico butan-propan plina, so pa opremljene tudi za uporabo zemeljskega plina. Zaščitni plin je na bazi mešanice dušika in vodika.

Brusilna linija:

Debelina trakov: 0,5 do 3,0 mm
Širina trakov: 550 do 1000 mm
Teža kolobarjev: 16 ton maksimalno
Hitrost: 3–18 m/min.

Linija služi za popraviljanje površine nerjavnih trakov in za finalno brušenje površine po željah kupcev. Opremljena je z dvojnimi brusilnimi glavami za mokro brušenje obeh površin trakov (spodnje in zgornje).

Previjalna linija:

Debelina trakov: 0,2 do 3,0 mm
Širina trakov: 550 do 1000 mm
Teža kolobarjev: 16 ton maksimalno
Hitrost: 50–150 m/min.

Linija je namenjena v sedanji fazi za previjanje hladno valjanih trakov mehkega jekla pred žarjenjem. Hladno valjani traktovi po valjanju na Sendzimir ogrodju so zaradi visokih nategov tesno naviti in bi direktno žarjenje lahko povzročilo zlepljenje navojev med seboj. Da se to prepreči, se morajo traktovi previti z manjšim nategom. V bodoči fazi, ko se bo količina mehkega jekla zmanjšala, bo linija služila za obrez in razrez v ožje trakove kot krožne škarje.

Krožne škarje za silicijeva jekla:

Debelina trakov: 0,35 do 1,5 mm
Širina trakov: 550 do 1000 mm
Teža kolobarjev: 16 ton maksimalno
Število rezov: 25 maksimalno
Hitrost: 125 m/min. maksimalno

Linija služi predvsem za razrez dinamo trakov v ožje trakove. Predvidena je za uporabo nožev iz karbidnih trdin, zaradi česar je opremljena s posebno izvedbo rezilnega ogrodja. Linija ima v svojem podaljškem povijalno-pakirno linijo, ki olajšuje in pospeši delo pri odpremi dinamo trakov.

Krožne škarje za nerjavna jekla:

Debelina trakov: 0,2 do 3,0 mm
Širina trakov: 550 do 1000 mm
Teža kolobarjev: 16 ton maksimalno
St. rezov: 26 maksimalno
Hitrost: 30–160 m/min.

Linija je predvidena predvsem za vzdolžni razrez trakov mehkih jekel in nerjavnih trakov v ožje trakove.

Prečne škarje:

Debelina trakov: 0,5 do 3,0 mm
Širina trakov: 550 do 1000 mm
Teža kolobarja: 16 ton maksimalno
Teža paketa: 10 ton maksimalno
Dolžina plošč: 600–6000 mm

Linija je namenjena za prečni razrez vseh kvalitet proizvodnega programa hladne valjarne, predvsem pa mehkih in nerjavnih jekel, ker je količina dinamo trakov, razrezanih v plošče, nepomembna.

STROŠKI IZGRADNJE

Investicijski program je bil izdelan v avgustu 1973. Med samo gradnjo so se pojavile nekatere spremembe v projektih in so tako nastajala dodatna in nova dela. Tako je bila povečana površina proizvodnih hal za skladišče rezervnih delov, delno ojačana konstrukcija in dodatne instalacije hal. Potrebno je bilo nekaj dodatnih gradbenih del, kot so razni energetski kanali, carinsko skladišče itd. Tudi laboratoriji in tehnična kontrola, nekatere vzdrževalne delavnice, prostori za gasilce in odpremo niso bili prvotno predvideni. Mnogo sprememb je bilo tudi na pomožnih in energetskih objektih. Tako ni bila predvidena stavba regeneracije in nevtralizacije kislin, obseg transformatorskih postaj je bil povečan, potrebni so bili dodatni rezervoarji za razne medije itd. Tudi uvozna oprema je bila med projektiranjem delno spremenjena in dopolnjena. Povečala sta se tudi obseg rezervnih delov in tehnična pomoč dobaviteljev opreme.

Poleg novih in dodatnih del so na povečanje stroškov vplivale tudi podražitve. Tako so bile mnogo večje inflacijske stopnje v letih 1974 in 1975, kot je bilo v investicijskem programu predvideno, delno pa je povečalo stroške tudi manjše podaljšanje izgradnje. Uvozna oprema se je, kljub fiksnim cenam, podražila zaradi spremembe paritete dinarja, podražila pa sta se tudi prekoceanski transport in carinske dajatve.

Poleg povečanja čistih osnovnih sredstev se je povečal tudi prispevek za energetiko in zaradi dodatnih kreditov ter počasnejšega črpanja, so se povečali stroški provizij in interkalarnih obresti.

Tako so stroški za osnovna sredstva s podražitvami, od prvotnih 977 milijonov din, narasli na 1.231 milijonov din ali za 26 %. Provizije in interkalarne obresti so narasle od 143 milijonov na 159 milijonov din ali za 11 %. Prispevek za energetiko od 17 milijonov na 49 milijonov din ali za 188 %. Ocenjujemo, da vrednost za osnovna sredstva ne bo presežena do konca projekta.

Trajna obratna sredstva, skupaj s predvidenimi sredstvi za izgubo v letih 1976 in 1977, so 313 milijonov din. Zadnje ocene pa kažejo potrebo po povečanju obratnih sredstev na 471 milijonov din ali povečanje za 50 %. To povečanje so povzročili trenutno veljavni predpisi o načinu plačevanja in sedanje cene osnovnih surovin. Močno vplivajo tudi sedanje prodajne cene in novo ocenjeni dnevi vezave materiala. Tako bi skupna predračunska vrednost projekta narasla od 1.451 milijonov din na 1.910 milijonov din ali za 32 %.

Elementi strukture	Nova predrač. vrednost	Vložena sredstva do 31. 10. 1976			Ostane sred- stev za financ.	Notr. odnosi			Koriščenje		
		2	3	4		2	3	4	2	3	4
a) Po tehnični strukturi:											
Gradbena dela	333.916.000	286.112.519	47.803.481	19.1	22.8	85,7					
Domača oprema z montažo	203.748.000	149.192.841	54.555.159	11,6	11,9	73,2					
Uvozna oprema z montažo	461.605.000	459.926.426	1.678.374	26,3	36,6	99,6					
Carina, stroški uvoza	104.595.000	93.593.498	11.001.502	6,0	7,5	89,5					
Transport v devizah	34.850.000	28.674.791	6.175.209	2,0	2,3	82,3					
Transport v dinarjih	1.791.000	1.161.510	629.490	0,1	0,1	64,9					
Ostalo v devizah	42.850.000	14.300.555	28.549.445	2,4	1,1	33,4					
Ostalo v dinarjih	47.544.000	34.516.215	13.027.785	2,7	2,7	72,6					
Provizija, interkalarne obresti bankam	1.230.899.000	1.067.478.355	163.420.645	70,2	85,0	86,7					
Prispevek za energetiko	159.411.000	120.510.120	38.900.880	9,1	9,7	75,6					
Vlaganja v obratna sredstva	49.150.000	37.767.339	11.382.661	2,8	3,0	76,8					
Kritje izgube pri proizvodnji v letu 1976 in 1977	1.439.460.000	1.225.755.814	213.704.186	82,1	97,7	85,2					
Skupaj	237.400.000	29.414.407	207.985.593	13,5	2,3	12,4					
b) Viri financiranja:											
Lastna sredstva	1.752.860.000	1.255.170.221	497.689.779	100,0	100,0	76,6					
Posojila:											
Ljubljanska banka	572.503.000	371.704.541	200.798.459	32,7	29,6	64,9					
Exim banka s Pitsburško banko in PEFCO	250.000.000	154.935.249	95.064.751	14,3	12,3	62,0					
Pitsburška banka	391.000.000	372.374.797	18.625.203	22,3	29,7	95,2					
IFC-Mednarod. fin. korporacija	310.606.000	225.276.877	85.329.123	17,7	17,9	72,5					
Sovlaganje	170.000.000	88.080.800	81.919.200	9,7	7,0	51,8					
Komerčni krediti	36.051.000	21.001.213	15.049.787	2,0	1,7	58,3					
Skupaj	22.700.000	21.796.744	903.256	1,3	1,7	96,0					
Skupaj	1.180.357.000	883.465.680	296.891.320	67,3	70,4	74,8					
	1.752.860.000	1.255.170.221	497.689.779	100,0	100,0	71,6					

VLAGANJE V HLADNO VALJARNO BELA

Z ureditvijo vseh formalnosti za gradnjo hladne valjarne in zagotovitvijo potrebnih sredstev je bila ob pričetku gradnje dinamika financiranja naslednja:

a) Po tehnični strukturi:

	v din	notr. odnos %
Gradbena dela	206.848.000	14,3
Domača oprema z montažo	103.786.000	7,2
Uvozna oprema z montažo	385.158.000	26,5
Carina s stroški uvoza	63.208.000	4,3
Transport v devizah	15.920.000	1,1
Transport v dinarjih	1.791.000	0,1
Ostalo v devizah	30.547.000	2,1
Ostalo v dinarjih	43.234.000	3,0
	850.492.000	58,6

Podražitve, več dela garancijski zneski	126.491.000	8,7
Provizija, interkalarne obresti bank	143.452.000	9,9
Prispevek za energetiko	17.010.000	1,2
	1.137.445.000	78,4

Vlaganje v obratna sredstva	237.400.000	16,4
Kritje, izgube pri proizvodnji v letih 1976 do 1977	76.000.000	5,2
Skupna predračunska vrednost	1.450.845.000	100,0

b) Po virih financiranja:

Zagotovljena sredstva za kritje predračunske vrednosti investicije		
Lastna sredstva	479.773.000	33,1
Posojila:		
Ljubljanska banka	150.000.000	10,3
Exim banka s pitsburško banko in PEFCO	336.000.000	23,2
Pittsburska banka	282.000.000	19,4
Mednarodna finančna korporacija IFC	150.000.000	10,3
Sovlaganja	32.725.000	2,3
Komercialni krediti	20.347.000	1,4
	971.072.000	66,9

Skupaj razpoložljiva sredstva	1.450.845.000	100,0
-------------------------------	---------------	-------

Pri sestavljanju finančnega načrta za pokrivanje investicijskih stroškov, smo jemali za obračun dolarja 15,00 din. Sredstva, ki so nam jih zagotavljale banke ZDA in mednarodna korporacija, so bila pogodbeno dogovorjena tako, da je kredit Exim

banke s pitsburško banko in PEFCO izključno namenjen za kritje naročene opreme pri dobaviteljih iz ZDA, kredite, ki jih daje pitsburška banka in mednarodna finančna korporacija pa uporabljamo kot finančni kredit, sredstva pa so, poleg lastnih sredstev in kredita Ljubljanske banke, namenjena za financiranje gradbenih del, domače opreme in ostalih stroškov v dinarjih. Tako smo pridobili sredstva v dolarjih, le-te pa smo preko Ljubljanske banke prodali za dinarje. Zamenjava je bila po veljavnem tečaju.

Nižji tečaj za dolar, upoštevan pri predračunu stroškov, prodaja dolarjev za dinarje po višjem tečaju, povečana carina vsled spreminjanja carinskih stopenj in ukinitve olajšav za uvoz, pojavljajoče se podražitve, več dela, prekoračitve in povečanje prispevka za energetiko od 2,0 na 4,8 %, so bili vzroki, da je bil v septembru 1975 izdelan aneks k investicijskemu programu hladne valjarne. Tako je prvotna predračunska vrednost povečana za 302.015.000 din, dolar pa smo za obračun v aneksu jemali po tečaju 17,00 din. Povečani stroški investicije so zagotovljeni:

Lastna sredstva		92.730.000
Pogojila:		
Ljubljanska banka	100.000.000	
Exim banka	17.000.000	
Pittsburska banka	17.000.000	134.000.000
Tečajne razlike pri kreditih, sovlaganju in komercialnih kreditih		75.285.000
Skupaj		302.015.000

S tem povečanjem so bila zajeta:

Več dela	125.471.000
Dodatna dela	26.266.000
Podražitve	88.369.000
Višja carina	13.810.000
	253.916.000

Provizija, interkalarne obresti bankam	15.959.000
Prispevek za energetiko	32.140.000
Skupaj	302.015.000

Z aneksom je tako formirana nova predračunska vrednost investicijskih vlaganj v hladno valjarno v skupni vrednosti 1.752.860.000 din. Notranja delitev med posameznimi elementi gradnje in zagotovitev sredstev ter realizacijo z 31. 10. 1976 je naslednja:

(Glej tabelo na strani 21)

Pri virih financiranja so izkazana dejanska plačila investicij. Finančni krediti iz ZDA so korišćeni v večji vrednosti in sicer: 360.502.887 din, razlika 47.145.210 din je prosta za korišćenje na deviznem in dinarskem računu. Isto tako so sovlagatelji svoje obveznosti v celoti izpolnili. Prosta sredstva na korišćenimi so na deviznem računu.

Mirko Zupan

Regeneracija solne kisline in nevtralizacija odpadnih kislin. Nabavo obeh naprav sta narekovala dva vzroka: ekonomičnost obratovanja ter zaštita okolja. Regeneracija solne kisline dela na principu totalne regeneracije. Dobavila jo je firma Ruthner in njen produkt je solna kislina, ki se vrača v proces ter železov oksid v prašni obliki, katerega uporabnost je na področju barvne industrije in v industriji feritov ter permanentnih magnetov.

V nevtralizaciji se s pomočjo apnene brozge izvrši nevtralizacija vseh kislin vod z obeh lužilnih linij ter odpadnih izrabljenih kislin z linije za luženje nerjavnih trakov. Nevtralna tekoča masa se v usedalniku izloča ter preko vakuumskih filtrov izloča iz vodne emulzije. Voda se spušča preko odvodnih kanalov v reko. Kvaliteta odpadne vode je taka, da ne bo škodovala življenju v vodi in ne bo škodljiva za okolico.

Ostale pomožne naprave, ki bodo tudi dobavljene iz tujine so sledeče:

- brusilni stroj za brušenje valjev Sendzimir ogrodja.
- brusilni stroj za brušenje valjev dresirnega ogrodja.
- vodikarna za elektrolitsko pridobivanje vodika iz vode.
- mešalne in sušilne naprave za zaščitno atmosfero.
- transportni trak za kolobarje z obračalcem.
- oprema za adjustažo s potrebnimi stroji za pakiranje, povijanje in s konzolnimi žerjavi.

Iz obstoječih obratov pa je prenešana v novo hladno valjarno naslednja oprema:

- natezni stroj za plošče
- brusilni stroj za plošče

TEHNOLOŠKI POSTOPEK:

Iz opisa opreme je zelo lahko izluščiti tri glavne tehnološke postopke, ki so v kratkem sledeči:

Dinamo jeklo:

Toplo valjani trakovi se na liniji za pripravo trakov zvarijo v večje enote in stransko obrežejo. Na lužilni liniji se termično obdelajo in izlužijo, na Sendzimir ogrodju hladno valjajo na željeno končno dimenzijo in na liniji za žarjenje primerno termično obdelajo na željene magnetne lastnosti ter končno rezrežejo v ožje trakove ali plošče.

Nerjavna jekla:

Toplo valjani trakovi se na liniji za pripravo trakov zvarijo v večje enote in stransko obrežejo. Na lužilni liniji se termično obdelajo in izlužijo, na Sendzimir ogrodju hladno valjajo. V odvisnosti od stanja površine se trakovi ali obojestransko brusijo, da se popravijo površinske napake ali pa se ponovno vračajo na lužilno linijo. Po obdelavi na tej liniji se trakovi v odvisnosti od željene končne dimenzije ali ponovno vrnejo na hladno valjanje, ali pa gredo na dresirno ogrodje ter po tej operaciji na razrez in odpremo.

Mehka jekla za globoki vlek:

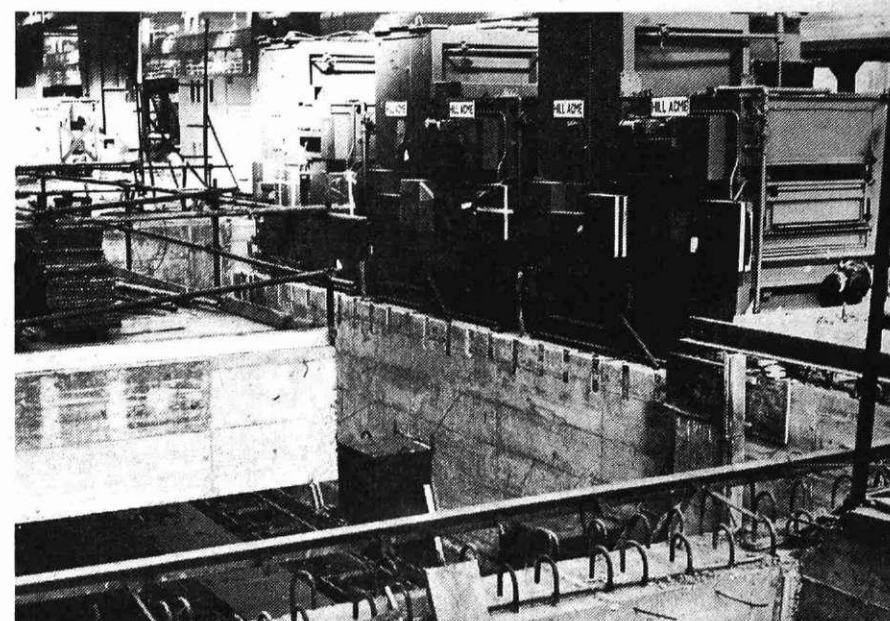
Toplo vljani trakovi se na liniji za pripravo trakov zvarijo v večje enote in stransko obrežejo, na lužilni liniji lužijo ter na Sendzimir ogrodju hladno valjajo. Hladno valjani trakovi se nato na previjalni liniji previjejo, v zvonastih pečeh mehko žarijo, na dresirnem ogrodju ojačajo na zahtevano trdoto ter na krožnih in čelnih škarijah razrežejo po željah kupcev.

Združitev teh treh različnih tehnologij ne predstavlja posebnega problema. Potrebna je le dosledna tehnološka disciplina, precizno planiranje in sodobni organizacijski ukrepi.

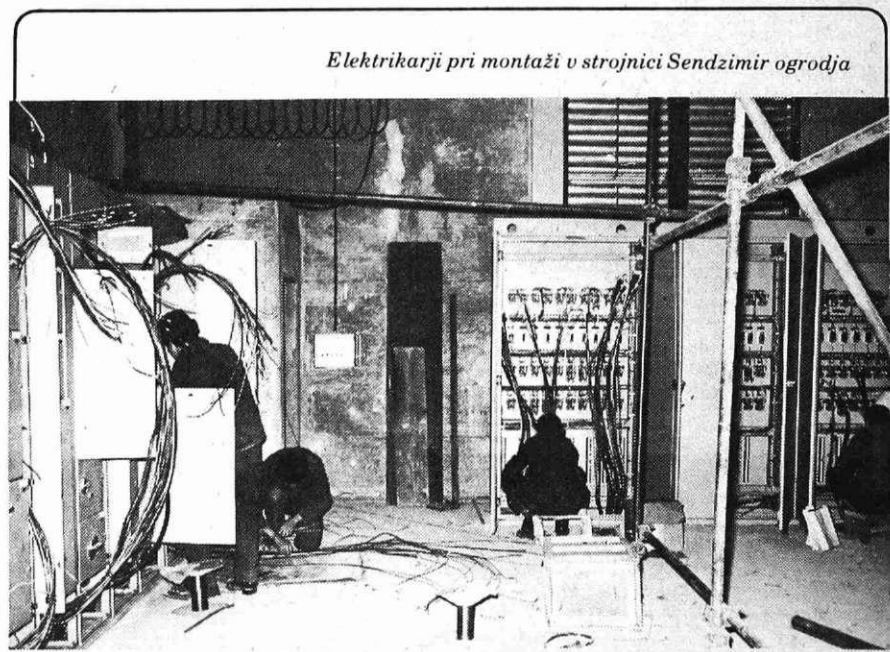
A. Jezeršek

Obzidava lužilnih banj

Polirno brusilna linija za nerjavna jekla

Elektrikarji pri montaži v strojnici Sendzimir ogrodja

ENERGETSKE IN POMOŽNE NAPRAVE HLADNE VALJARNE BELA

Instalirana moč vseh porabnikov v hladni valjarni znaša 25 MW in predvideni letni odjem električne energije bo 50 GWh.

Za napajanje hladne valjarne smo uporabili sodobni koncept napajanja, pri katerem se razvod električne energije izvede z visoko napetostjo in se transformacija na nizko napetost postavi čim bliže k potrošnikom v centre obtežbe. Tak koncept je narekovala prostorska razsežnost hladne valjarne in velike instalirane moči, kar je nudilo optimalne rešitve v investicijskih stroških in v obratovanju, ker so izgube prenosa energije najmanjše. Elektroenergetski priključek hladne valjarne je izveden v obstoječi RTP Bela na sistem 5 kV, kjer je bilo na prenosni mreži in transformaciji 35/5 kV še zadosti rezerve. Potrebno pa je bilo razširiti stikališča 5 kV za nove odcepe.

Za razvod električne energije po hladni valjarni z napetostjo 5 kV je bila zgrajena razdelilna postaja RP HV. Iz nje se napaja deset transformatorskih postaj po 1 MVA in obe valjarski ogradi.

Transformatorske postaje za transformiranje na nizko napetost 380/220 V so v blok izvedbi s suhimi transformatorji. Taka izvedba transformatorskih postaj, ki jih je jugoslovanska elektroindustrija prvič izdelala za nas, ima minimalne dimenzije, je požarno varna in zahteva za postavitve le majhen temelj.

Omrežje za razsvetljavo je ločeno od omrežja za pogone že na visoki napetosti zaradi obratovalnih in tudi vojaško obrambnih razlogov. Transformacija 5/0,4 kV je izvedena z dvema transformatorskima postajama po 400 kVA.

Izvedena je tudi kompenzacija jalove energije zaradi tiristorsko napajanih pogonov valjarne.

HLADILNA VODA

Poraba hladilne vode je v hladni valjarni 7,7 kub. metrov/min. Za zagotovitev te količine vode je k obstoječemu črpalnemu sistemu v energetski postaji Bela dodana še ena napajalna črpalka. Odtok vode je začasno speljan v Savo, ker je vode še dovolj na razpolago, pozneje pa jo bo možno vra-

čati v sistem. Le 39 l/min. vode, ki je onesnažena s kislino, se prečrpava v nevtralizacijo.

PARA

Za ogrevanje olj, emulzije in kislin se rabi do 8,7 ton pare na uro. Dodatnih naprav za preskrbo valjarne s paro ni bilo treba graditi. Priključek je izveden v energetski postaji Bela na obstoječi parovod. Kondenzat pare se delno uporablja za izpiranje luženih trakov in se skupaj s kondenzatom iz grelcev lužilnih banj odvaja v nevtralizacijo in regeneracijo. Ostanek kondenzata do tri tone, se začasno izpušča s hladilno vodo v Savo.

KOMPRIMIRAN ZRAK

Pri obratovanju vseh pnevmatskih naprav je poraba komprimiranega zraka 163 N kub. m/min. Za zagotovitev te količine in izboljšanje preskrbe s komprimiranim zrakom v celotni Železarni, je v kisikarni Sava montiran nov turbo kompresor.

BUTAN

Vse žarilne peči v hladni valjarni so ogrevane z butan-propanom. Maksimalna poraba je do 1330 N kub. m/h. Zaradi povečanja porabe butan-propana v Železarni z izgradnjo hladne valjarne, je na bregu Save postavljen nov 1200 kub. m rezervoar tekočega plina, ki omogoča rezervo za deset-dnevno proizvodnjo celotne Železarne. Za potrebe nove hladne valjarne je bil zgrajen tudi uparjevalec butan-propana.

VODIK

Za proizvodnjo zaščitnega plina (dušik-vodik) je ob energetski postaji Bela zgrajena vodikarna, ki z elektrolizo vode proizvaja 140 N kub. m/h vodika, kar pokriva maksimalno porabo hladne valjarne Bela. Za zagotovitev štiriurne rezerve je v vodikarni postavljen 200 at. kompresor, ki napaja štiri visokotlačne posode.

DUŠIK

Pri proizvodnji zaščitnega plina se porablja do 308 N kub. m/h dušika. Plin se proizvaja kot stranski produkt v kisikarni

Sava in se preko novega batnega kompresorja, ki je montiran v kisikarni, dovaja s tlakom 20 at. v hladno valjarno Bela. Za potrebe izpihavanja peči je izdelana rezervacija dušika s tlakom 200 at. in dvema visokotlačnima kompresorjema.

KISIK

Za tehnologijo v hladni valjarni se kisik ne uporablja in je instalacija v valjarni izvedena le za potrebe vzdrževanja ter priključena na obstoječi kisikov razdelilec v energetski postaji Bela.

VROČA VODA

Za potrebe ogrevanja hale hladne valjarne, upravne stavbe, garderob, prostorov RTA in v bodoče tudi garderob in pisarn ostale valjarne Bela, je zgrajena nova kotlovnica. Vročevodni kotel kapacitete 8,45 Gcal/h je kurjen z mazutom. Ogrevalni sistem je vročevodni s temperaturo 130/70 stopinj Celzija.

TRANSPORT

Notranji transport je že s tehnološkim postopkom delno vgrajen v napravah. Za ostale potrebe bo predvsem služilo osem žerjavov po 20 ton. Žerjavi so opremljeni z raznimi prijemali za prenašanje materialov. Transportnim namenom služi tudi prečni transportni voz, ki povezuje vse hale valjarn Bela. Delno se bo transport izvajal tudi z viličarji do osem ton.

Medobratni transport bo potekal po železnici in cesti.

VZDRŽEVANJE

Za vzdrževanje naprav hladne valjarne je zgrajena manjša delavnica s potrebnimi stroji, pripravi in orodji.

OTK

Kontrola kvalitete materiala uporablja posebne prostore, kjer so nameščeni potrebni stroji in naprave za preizkuse.

GLAVNI PROJEKTANTI:

Tehnični biro Jesenice:

Železarna Jesenice – SN:

IMP Maribor, Ljubljana:

strojne instalacije uvozne opreme in pomožna oprema
razna pomožna oprema
razne instalacije

GRADBENI DEL:

– izkopi zemlje	250.000 kub. m
– opaži	65.000 kv. m
– beton	35.000 kub. m
– armatura	2.100 ton
– jeklene cevi za kable	16.000 m
– PVC cevi za kable	22.000 m
– temeljni vijaki	2.500 kosov
– jeklene konstrukcije	4.900 ton
hale	4.070 ton
tehnol. naprave	440 ton
ostalo	390 ton
– prekritja, obrobe, ograje, zaščite	650 ton
– strehe	40.000 kv. m
– fasade Al	10.000 kv. m
– steklene površine	7.400 kv. m
– opečni zidovi	2.200 kv. m
– asfaltne površine	21.000 kv. m
– tiri	1.180 m
– ograje	1.200 m
– železnice	7.800 kv. m
– kanali	5.800 m

GLAVNI DOBAVITELJI IN DELNO IZVAJALCI:

Metalna Maribor:

Monter Dravograd:

Palk Šibenik:

KOP Kranj:

Železarna Jesenice:

EM Hidromontaža:

Kovinoservis Jesenice:

Športmetal Jesenice:

TOZD VET:

Kovinoservis Jesenice:

konstrukcija hal
konstrukcija svetlobnikov hal
strehe, fasade hal, regeneracije
rolo vrata hal
material za hale
konstrukcija regeneracije
zgradba kotlovnice
mrežne ograje, temeljni vijaki
temeljni vijaki
temeljni vijaki

GLAVNI IZVAJALCI:

GIP Gradis:

SGP Sava:

SGP Projekt:

Kovinska delavnica Bled:

Cestno podjetje Kranj:

Kovinar Jesenice:

ZŽTP Ljubljana:

TOZD VET-transport:

izkopi terena, temelji naprav, tlaki
temelji naprav
temelji naprav
razna konstrukcija, prekritja, ograje
zunanja ureditev
zunanja ureditev
železniški nadvoz,
tiri

GLAVNI PROJEKTANTI:

Industrijski biro Ljubljana:

IMK Ljubljana:

GIP Gradis:

Plan Zagreb:

Projekt Maribor:

Železarna Jesenice – SN:

hale
hale
temelji naprav
temelji naprav
stavba regeneracije
ceste, zunanja ureditev

OSTALI PODATKI:

OSTALE POMEMBNEJŠE DELOVNE ORGANIZACIJE

Interevropa:

Jugolinija:

Geodetski zavod SRS Ljubljana:

urejevanje vseh špedicijskih poslov
prevoz večine opreme iz ZDA
sodelovanje pri vseh geodetskih delih

Maksimalno št. gradbenih delavcev na gradbišču je bilo 220 v marcu 1976.

Maksimalno št. monterjev je bilo 290 v marcu 1976.

Skupaj je bilo max. 510 delavcev na gradbišču.

Tuji dobavitelji so poslali okrog 16.000 načrtov v raznih formatih, v teži okrog 470 kg.

KOREPOSNDENCA:

Izmenjanih je bilo okrog 3000 teleksov in pisem s štirimi glavnimi tujimi dobavitelji, pri tem je samo Production Machinery poslal na Jesenice okrog 1000 pošilk.

Tudi domača korespondenca je bila obsežna, in sicer smo odposlali medobratnih dopisov preko 1300, dopisov izven Železarne okrog 900 in okrog 320 teleksov.

E. Ažman

STROJNI DEL

Instalacijska oprema:

uvoz

- krogelni ventili	400
- ventili za hidravliko	430
- ventili za paro	310
- ostali ventili	okrog 100
- Ermeto spoji	okoli 8.000
- hladno vlečene cevi	12.000 m
- plastične cevi	okrog 750 m

domača

- cevi	okrog 34.000 m
- ventili	okrog 1.200
- prirobnice	okrog 4.000
- armature	okrog 9.000
- manometri, termometri	okrog 150
- izolacije	preko 5.000 kv. m
- drobne konstrukcije	120 ton

Domača oprema (brez instalacij)

Olja raznih kvalitet okrog 26 ton

Monaža - Hidromontaža:

- vgrajena - zmontirana	4.000 ton
- opravljenih ur bo	okrog 400.000 ur

Peči - Vatrostalna:

- vgrajeno materiali	1.800 ton
- opravljenih ur bo	ali 1.000 kub. m
	okrog 24.000 ur

GLAVNI DOBAVITELJI IN DELNO IZVAJALCI

Production Machinery Co, ZDA:	uvozna oprema
Waterbury Fareel ZDA:	uvozna oprema
Ruthner Avstrija:	uvozna oprema
Metalna:	žerjavi, konstrukcija peči
Djuro Djaković:	toplovodni kotel
Pastor Zagreb:	avtomatska gasilna naprava
Vulkan Reka:	vitli
IMP:	akumulatorji za zrak, butanski uparjevalec,

Ventilator Zagreb:	ventilatorji
ITAS Kočevje:	ventilatorji
Filbo Boh. Bistrica:	silosa za apno
Primat Maribor:	ventilacijska in filtracijska oprema
ELIM Jesenice:	skladišna oprema
Zarja Jesenice:	filtri in ventilacija, razne omare
Petrol Ljubljana:	pisarniška oprema
Športmetal Jesenice:	maziva
TOZD VET - vzdrž.:	drobna strojna oprema
TPK Zagreb:	razna drobna oprema
Metalka Ljubljana:	tlačne posode
Merkur Kranj:	instalacijski material
Metalservis Beograd:	instalacijski material
Jeklotehna Maribor:	instalacijski material
Brodmaterial Reka:	instalacijski material
Železarna Sisak:	instalacijski material
Thyssen Stahlunion:	hladno vlečene cevi
Ermeto:	cevnji spoji za hidravliko
Klinger	
Samson	
Argus	
Gachot	
Messer Griesheim	
Rombach:	
Bizerba:	
Heppenstahl:	
Hoesch Handel:	

GLAVNI IZVAJALCI:

EM Hidromontaža:

UMP Maribor:	vsa strojna montaža in strojne instalacije
Termika Ljubljana:	proizvodnih naprav
Vatrostalna Jesenice:	instalacija hal - ogrevanje, ventilacija
Kovinska delavnica Bled:	izolacije cevovodov
Kovinoservis Jesenice:	obzidava peči in lužilnih banj
Vodovod Jesenice:	strojne konstrukcije
Pleskar Ptuj:	konstrukcije peči
	razne instalacije
	celotni oplesk

SODELOVANJE NABAVNE SLUŽBE PRI IZGRADNJI HLADNE VALJARNE BELA

Novo hladno valjarno so zgradila prvenstveno domača podjetja in to od gradbenih del do montaže. Opremo in stroje so dobavila tri ameriška in eno avstrijsko podjetje s svojimi kooperanti; tudi nadzor nad montažo so imeli njihovi strokovnjaki. Ker dokončnih zneskov še nimamo, naj navedemo približne vrednosti, ki se bodo pomaknile še nekoliko navzgor. Tudi tečaj dolar : dinar je zapleten; ob zaključevanju je bil 1 \$ - 15,00 din, ob vračanju kreditov bo precej višji, saj danes računamo s tečajem 18,00 din za 1 \$. Uvozna oprema nas je stala 26.399.958 \$ ali okrog 475 milijonov din. Pri tem smo morali plačati prekomorski prevoz v višini 1.260.000 \$ ali okrog 22,7 milijona din. V povprečju smo plačali 19 % uvoznih davščin ali do sedaj okrog 93 milijonov din. Sodelovanje tujih montažnih ekspertov je v končni fazi ocenjeno na okrog 1.250.000 \$. Pri tem lahko naglasimo, da smo opremo iz Amerike prepeljali z jugoslovanskimi ladjami in le 40 % z ameriški. Nadalje je bilo za Železarno tudi zelo važno, da so bile cene za opremo in rezervne dele fiksne pri tujih dobaviteljih in ne z drsno skalo.

Zaključevanje opreme s tako visoko vrednostjo lahko poteka le timsko, kjer morajo komercialisti tesno sodelovati s tehnologi in pravniki. Plod tega dela so pogodbe, ki jih je banka akceptirala, so pa v skladu z našimi zakoni. Zato so bile tudi formalnosti pri prijavi posla lažje izvedljive.

Za osnovno opremo in večja dela smo razpisali in komisijsko obdelali celo vrsto ponudb. Pri izbiranju in sortiranju ponudb smo bili čestokrat v dilemi, komu oddati, oziroma zaupati izvedbo posameznih del. S primerjalnimi analizami vseh optimalnih ugodnosti, ki so jih nudili posamezni izvajalci, z upoštevanjem cen, rokov, načinov plačevanja, načinom uveljavljanja podražitev, pogodbenih kazni za nepravčasno izpolnjevanje obveznosti, predvsem pa garancij za kvaliteto, je komisija dala predizvajalcem, od katerih je pričakovala izpolnitev obveznosti. Precej nam je pri tem pomagala operativna novogradnja, ki je predpisala tehnične zahteve do najmanjših podrobnosti.

Pri izgradnji hladne valjarne je sodelovalo več projektantskih organizacij, pet gradbenih podjetij, več kot petdeset raznih proizvodnih in montažnih podjetij. Veliko dela pa so opravili naši sodelavci v domačih delavnicah - predvsem v TOZD VET.

Seveda pa čisto brez težav ni šlo. Pojavila se je cela vrsta večjih in manjših težav, ki jih je skušal celotni team čim hitreje in popolneje reševati ter je razne zamude, pomanjkanje materiala itd. nadoknadil z raznimi ukrepi, posegi, premiki, predvsem pa z intervencijskim uvozom ali z domačo nabavo.

V začetku je izgradnja kasnila mnogo bolj, kot pa je na koncu te kasnitve tudi bilo. Zaradi kasnitve izgradnje hale je kasnila montaža linij. Penali, ki so jih izvajalci plačali, ne odtehtajo škode, ki jo povzroči podaljšanje roka. Odgovornosti za vso nastalo škodo, ki jo investitor utrpel zaradi nepravčasnega pričetka obratovanja,

pa ne prevzame noben izvajalec. Če vsemu temu dodamo še zamudno pridobivanje raznih soglasij, gradbenih dovoljenj, pristankov inšpekcij ter obveznosti za reševanje tehnično varstvenih predpisov ter na koncu še nabavo ogromnih količin raznih, v bistvu drobnih materialov, dobimo približno predstavilo o težavah, ki spremljajo vsako gradnjo.

Največ dela so opravila naslednja domača podjetja:

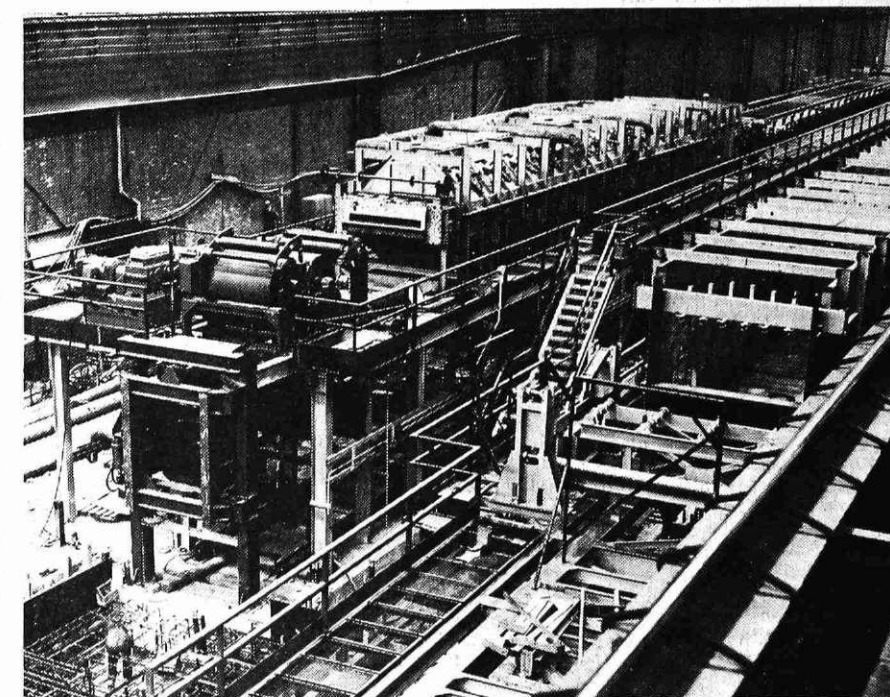
GIP Gradis Jesenice za vrednost 95 milijonov din, Metalna Maribor za 93 milijonov din, Hidromontaža Maribor za 46 milijonov din, IMP Ljubljana in Maribor za 30 milijonov, TOZD VET Železarna Jesenice za 30 milijonov din, SGP Projekt Kranj za 29 milijonov din, SGP Sava Jesenice za 26 milijonov din in PALK Šibenik za vrednost 21 milijonov din.

Našteli smo samo prvih osem največjih izvajalcev, to pa ne pomeni, da ostali niso pomembni, ampak nasprotno, vsak izmed njih je doprinesel svoj obolus k izgradnji hladne valjarne.

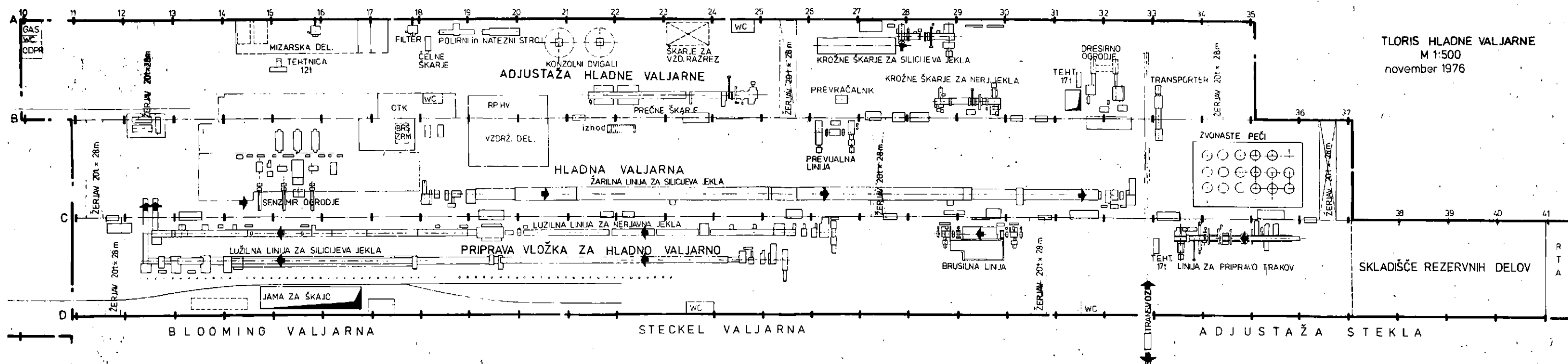
Naše sodelovanje z državnimi ustanovami, kot so Narodna banka in carina, je bilo solidno. Njihovi strokovni nasveti so nam bili dragoceni in v veliko pomoč pri delu. S skupnim sodelovanjem smo uspeli prijaviti in razporediti opremo po carinskih tarifah tako, da je bilo zadoščeno vsem jugoslovanskim zakonom.

In razadnje je treba pripomniti, da smo vso opremo in rezervne dele uvozili sami, brez posredovanja trgovine. To pomeni, da imamo tako organiziran uvozni oddelek, da lahko uvažamo tako velike projekte, saj je hladna valjarna ena največjih investicij po vojni v Sloveniji. Domača nabava se je ob celotnem projektu prav tako ojeklenila, zato skupno lahko brez strahu pričakujemo nove investicije.

Franc Culkar
Bojan Svetlin
Janez Bidovec

Lužilna linija za ogljikova jekla in del lužilne linije za nerjavna jekla

PODATKI O HALAH HLADNE VALJARNE

	dolžina	širina
hala A – B	375 m	30 m
hala B – C	390 m	30 m
hala C – D	450 m	30 m
skupna površina žerjavi:	36.450 kvadratnih metrov osem žerjavov po 20 ton	

MOŽNOSTI ŠIRJENJA HLADNE VALJARNE BELA

Že takoj, ko je bil končni osnutek hladne valjarne Bela narejen, smo začeli razmišljati, kako bi v bodoče lahko razširili njeno proizvodnjo, oziroma, kako bi jo še bolj specializirali. Po sedanjih predvidevanjih je možno razširjanje hladne valjarne na sever proti cesti prvega reda Jesenice – Ljubljana, in sicer še za dve proizvodni hali, širine 30 in dolžine okrog 300 m.

Z opremo sedanje faze so mogoča naslednja razširjanja, oziroma spremembe proizvodnje:

1. Podvojeno proizvodno dinamo trakov ob 30.000 na 60.000 ton ob nabavi nove linije za žarjenje dinamo trakov in ob razširitvi obstoječe lužilne linije z nabavo dodatnega dela peči in še ene banje za luženje ter razširitev vodikarne. Prostor za to linijo je že predviden v obstoječi srednji hali. Pri tej razširitvi pa se seveda nujno zmanjša količina mehkih jekel za globoki vlek za okrog 40.000 ton letno.

2. Povečati proizvodnjo nerjavnih jekel na okrog 40–50.000 ton letno z nabavo dodatne lužilne linije ali linije za svetlo žarjenje, z nabavo

novega Sendzimir ogrodka in z izgradnjo nove paralelne hale.

3. Že s sedanjou opremo je mogoče razširiti proizvodni program nove hladne valjarne Bela na hladno valjane trakove iz visoko ogljikovih in nizko legiranih orodnih jekel, in sicer ob primernem zmanjšanju mehkih jekel za globoki vlek.

4. V daljni bodočnosti se je mogoče tudi odločiti za začetek proizvodnje orientiranih silicijevih trakov, tako imenovane transformatorske pločevine, z nabavo potrebnih naprav:

— linije za razogljčenje in rekristalizacijo, natezno ravnalne linije, posebnih visokotemperaturnih zvonastih peči in z izgradnjo dveh paralelnih hal proti cesti prvega reda.

Katero od teh variant bomo v bodočnosti izvedli, je seveda vprašanje tržišča v Jugoslaviji. Vsekakor je že realizacija proizvodnje visokogoljnih in nizkogoljnih jekel možna že v sedanji fazi, seveda ob primernem zmanjšanju jekel za globoki vlek. Z ozirom na sedanjo tržno situacijo in verjetno tudi bodočo, ko bodo normalno in polno obratovala hlad-

ne valjarne v Skopju in Smederevu, bo proizvodnja mehkih jekel v železarni Jesenice manj ekonomsko upravičena. Takrat je seveda nujna orientacija v proizvodnjo več vrednih hladno valjanih trakov, visoko ogljiknih in nizko legiranih orodnih jekel. Prva varianta, to je podvojitev dinamo hladno valjanih trakov od 30.000 na 60.000 ton, je druga najbolj realna faza, ker ne zahteva dodatne gradnje proizvodnih hal.

Z razvojem tržišča in potrošnje nerjavnih hladno valjanih trakov pa je kot naslednja možna realizacija razširjanja pod točko 2, ki pa že zahteva več finančnih sredstev.

Razširjanja hladne valjarne bodo seveda, poleg zagotovila o možnosti prodaje, zahtevala tudi sorazmerno velika dodatna sredstva in nove proizvodne delavce. Kolikšen obseg in kdaj bo katera varianta izvedena, je odvisno seveda tudi od finančnih sredstev.

Predvidevamo, da bi z bodočim razširjanjem na področju hladnega valjanja zaposlili še okrog 100 proizvodnih delavcev.

A. Jezeršek

STATISTIČNI PODATKI O PROJEKTU HLADNE VALJARNE BELA

ELEKTRIKA

Visokonapetostne stikalne celice 5 kV	32
Trafo postaje 5/0,4 kV	13
Veliki razdelilniki	54
Manjši razdelilniki	120
Krmiljeni usmerniki in regulatorji, največji za moč 3200 kW, 700 V	61
Enosmerni motorji največji za 2000 HP	91
Izmenični motorji največji za 125 HP	preko 500
Visokonapetostni kabli 10 kV	preko 5.300 m
Niskonapetostni kabli 1 kV	preko 320.000 m
ali skupna dolžina žil	okrog 1.500.000 m
Porabljene ure za elektro montažo do konca gradnje	152.000
Porabljene ure za testiranje s strani tujih strokovnjakov do konca gradnje	9.000

GLAVNI DOBAVITELJI:

General Electric Co. ZDA:
Rade Končar Zagreb:
Energoinvest:
Iskra:
IMP-TEN:
EKS:

za vso uvozno opremo,
transformatorji, motorji
visokonapetostna stikalna oprema,
oprema za žerjave
stikalne celice, trafo postaje, kompenzacija
visoko in nizko napetostni kabl

GLAVNI IZVAJALCI:

Rade Končar:
IMP Elektromontaža:

montaža uvozne opreme
visokonapetostno omrežje, razsvetljava hal,
el. instalacija ventilacije in ogrevanje hal,
el. instalacija vodikarne, butanske postaji, OTK,
aneks RTA in drugih manjših objektov,
razne manjše instalacije, zunanja razsvetljava,
kablovod 35 kV
intalacija pisarn in garderob
telefonski kabel Jesenice – Bela
Telefonija

GLAVNI PROJEKTANTI

Rade Končar:
IMP Maribor:
IB Ljubljana:
TOZD VET-RTA:

elektroinst. uvozne opreme
trafo postaje, drugi objekti
hale
vodikarna in drugi objekti

(Nadaljevanje na 18. strani)